



Tartalom

I *Állásfoglalások, ajánlások és vélemények*

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 567. plenáris ülése – INTERACTIO, 2022. 02. 23. – 2022. 02. 24.

2022/C 275/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Turizmus és közlekedés/nyomon követés (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2022/C 275/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Covid19 hatása az alapvető jogokra és a jogállamiságra az EU-ban és a demokrácia jövője (saját kezdeményezésű vélemény)	11
2022/C 275/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A tengeri és belvízi közlekedés ökológizálásával kapcsolatos társadalmi kihívások (saját kezdeményezésű vélemény)	18

III *Előkészítő jogi aktusok*

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 567. plenáris ülése – INTERACTIO, 2022. 02. 23. – 2022. 02. 24.

2022/C 275/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra az európai kutatási és innovációs paktumról [COM(2021) 407 final – final 2021/230 (NLE)]	24
2022/C 275/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai küldetésekről [COM(2021) 609 final]	30

2022/C 275/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2001/20/EK és a 2001/83/EK irányelvnek az Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyságban, valamint Cipruson, Írországban és Máltán forgalomba hozott egyes, emberi felhasználásra szánt gyógyszerekre vonatkozó bizonyos kötelezettségektől való eltérések tekintetében történő módosításáról [COM(2021) 997 final – 2021/0431 (COD)] – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 536/2014/EU rendeletnek az Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyságban, valamint Cipruson, Írországban és Máltán forgalomba hozott vizsgálati gyógyszerekre vonatkozó bizonyos kötelezettségektől való eltérés tekintetében történő módosításáról [COM(2021) 998 final – 2021/0432 (COD)]	36
2022/C 275/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A 21. század társasági adózása [COM(2021) 251 final]	40
2022/C 275/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2009/138/EK irányelvnek az arányosság, a felügyelet minősége, a jelentéstétel, a hosszú távú garanciákra vonatkozó intézkedések, a makroprudenciális eszközök, a fenntarthatósági kockázatok, a csoportszintű és a határokon átnyúló felügyelet tekintetében történő módosításáról [COM(2021) 581 final – 2021/0295 (COD)] – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítók és viszontbiztosítók helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról, valamint a 2002/47/EK, a 2004/25/EK, a 2009/138/EK és az (EU) 2017/1132 irányelv, valamint az 1094/2010/EU és a 648/2012/EU rendelet módosításáról [COM(2021) 582 final – 2021/0296 (COD)]	45
2022/C 275/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentés [COM(2021) 740 final]	50
2022/C 275/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Egészségügyi Szükséghelyzet-felkészültségi és -reagálási Hatóság (HERA) bevezetése [COM(2021) 576 final]	58
2022/C 275/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról (átdolgozás) [COM(2021) 734 final – 2021/0375 (COD)] Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a politikai reklám átláthatóságáról és targetálásáról [COM(2021) 731 final – 2021/0381 (COD)]	66
2022/C 275/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az új európai Bauhaus – Szép, fenntartható, közös [COM(2021) 573 final]	73
2022/C 275/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az emelkedő energiaárak kezelése: a cselekvés és a támogatás eszköztára [COM(2021) 660 final]	80
2022/C 275/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az erdőirtáshoz és erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről [COM(2021) 706 final – 2021/0366(COD)]	88
2022/C 275/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hulladékszállításról, valamint az 1257/2013/EU és az (EU) 2020/1056 rendelet módosításáról [COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)]	95
2022/C 275/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Irány az 55 %!": Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében [COM(2021) 550 final]	101

2022/C 275/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2008/118/EK irányelvnek és az (EU) 2020/262 irányelvnek (átdolgozás) a Csatorna-alagút francia termináljában található vámmentes üzletek tekintetében történő módosításáról [COM(2021) 817 <i>final</i> – 2021/0418 (CNS)]	108
2022/C 275/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az Unión belül közlekedő egyes közúti járművek nemzeti és a nemzetközi forgalomban megengedett legnagyobb méreteinek, valamint a nemzetközi forgalomban megengedett legnagyobb össztömegének megállapításáról (kodifikált szöveg) [COM(2021) 769 <i>final</i> – 2021/0400 (COD)] . . .	109

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 567. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022. 02. 23. – 2022. 02. 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Turizmus és közlekedés/nyomon követés

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 275/01)

Előadó: **Panagiotis GKOFAS**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	185/2/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) méltatja az uniós intézmények 2021-ben tett rendkívüli közös erőfeszítéseit és azon szakpolitikai javaslatokat és intézkedéseiket, amelyek a vállalkozások talpra állását és a munkahelyek megőrzését hivatottak elősegíteni az európai turisztikai, közlekedési és utazási ágazatban, amelyek a Covid19-világjárvány által leginkább érintett ökoszisztémák ⁽¹⁾. Azonban még nem teljesen nyilvánvaló, hogy a világjárvány milyen hatásokkal jár és milyen következményeket von maga után a gazdaságban és a társadalomban. Jelentős erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítására, hogy az elkövetkező hónapokban is folytatódjon az összehangolt uniós megközelítés megvalósítása, amelynek része a kkv-eknek nyújtott konkrét hitel- és finanszírozási támogatás és a védőoltásokkal kapcsolatos tájékoztatás, valamint a biztonságos turizmust, utazást és közlekedést szavatoló biztonsági intézkedések és a turistaforgalom fokozatos helyreállítása (az Európai Turisztikai Indikátorrendszer [ETIS] megvalósítása és a turizmus biztonságának elérése révén ⁽²⁾).

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság *Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért* című közleménye (COM(2020) 456 final), a 2021–2027 közötti időszakra szóló kohéziós politikai támogatás, valamint egy egészségügyi és biztonsági intézkedéscsomag, ennek részeként például a védőoltás-politika, az uniós digitális Covid-igazolvány, az uniós turisztikai egészségbiztonsági pecsét minimumkövetelményei és egyebek.

⁽²⁾ https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digitalisation-and-safety-for-tourism?p_1_back_url=%2Fsearch%3Fq%3Dtourism.

1.2. A turizmus nem fog visszatérni a világvárvány előtti szintre: a globális egymásrautaltság, valamint a fogyasztói magatartásban kirajzolódó zöldebb és digitálisabb tendenciák új üzleti modellek kialakításához fognak vezetni. Az EGSZB úgy véli, hogy uniós és tagállami/regionális szinten a következő rövid, közép- és hosszú távú intézkedésekre van szükség:

1.2.1. Rövid távon:

- Annak biztosítása, hogy az EU és a tagállamok helyreállítási tervei az idegenforgalom teljes spektrumában megfelelően figyelembe vegyék a szálloda- és vendéglátóipari ágazatot (HORECA), valamint a mikrovállalkozásokat, különösen az éttermeket, azok túlélésének biztosítása érdekében. Az EU-nak és a nemzeti kormányoknak teljes mértékben, 2022 után is támogatniuk kell a sürgős pénzügyi támogatási intézkedéseket, a közvetlen finanszírozási kezdeményezéseket és az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes keretet.
- A mikrovállalkozásoknak, különösen a szálloda- és vendéglátóipari ágazatban működő vállalkozásoknak nyújtott pénzügyi támogatási intézkedések megőrzése, az uniós és nemzeti finanszírozás meghosszabbítása a szükséges ideig és a 2022 decembere utáni időszakra. Ennek során nem szabad alábecsülni azt a hatást, amelyet a jelenlegi személyzeti válság fog gyakorolni a helyreállítás ütemére.
- A SURE program meghosszabbítása a 2022-es évre és a hatóságok felé fennálló valamennyi adófizetési kötelezettség halasztása, beleértve a világvárvány során keletkezett adófizetési kötelezettségeket, különösen a szálloda- és vendéglátóipari ágazatban működő mikrovállalkozások számára.
- Külön turisztikai költségvetés létrehozása a többéves pénzügyi kereten (MFF) belül és a forrásokhoz való hozzáférés feltételeinek és harmonizált eljárásainak javítása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek keretében: pl. az infrastruktúra digitalizálása és fenntarthatóbbá alakítása, a „gondolkozz először kicsiben” és az egyszeri adatszolgáltatás elvének alkalmazása, a mikrovállalkozások tényleges bevonása kevés bürokráciát igénylő eljárások révén, valamint átlátható pályázati felhívások bevezetése a turisztikai vállalkozások és a helyi idegenforgalmi hatóságok számára ⁽³⁾.
- A turisztikai és közlekedési mikro-, kis és középvállalkozások bankrendszerbe és pénzügyi ágazatba való jobb bekapcsolásához szükséges előfeltételek megvalósítása az EU és az EKB által nyújtott uniós garanciarendszerek révén.
- A koordináció javítása Európa-szerte, a (kkv-barát) egészségügyi és biztonsági előírások jobb harmonizálása, a lakosság és az uniós vállalkozások nem uniós országokba irányuló utazásának megkönnyítése, a határok nyitva tartása és az utazókra vonatkozó korlátozások minimalizálása, valamint az EU és a nemzeti kormányok közötti koordinációs stratégiák és tervek számának növelése a nemzetközi turisztikai forgalom és a közvetlen külföldi befektetések helyreállítása érdekében.
- Valamennyi uniós intézmény, szociális partner, civil társadalmi szervezet és kutatási és tudományos testület arra való ösztönzése, hogy járuljanak hozzá „A fenntartható turizmus évének” 2022-es megrendezéséhez, valamint a fenntartható turizmussal és közlekedéssel kapcsolatos uniós kiállítások és vásárok hálózatának előmozdításához a nemzetközi piacokon.
- „Turizmus” költségvetési sor bevezetése az európai közlekedési folyosókra vonatkozó valamennyi TEN-T projekt esetében.
- Harmonizált kedvezményes héa-rendszer bevezetése a teljes vendéglátó- és turisztikai ágazat számára, amelynek kkv-barátnak kell lennie, és átlátható eljárásokat kell alkalmaznia, a hozzáférési eszközök és eljárások finanszírozása (egyablakos ügyintézés, online eszközök, ikerintézményi programok a kkv-kat képviselő szervezetekkel), valamint a kifejezetten a mikrovállalkozásokat célzó külön költségvetési sor bevezetése.
- Ombudsman kijelölése/hatóság létrehozása az uniós helyreállítási intézkedések végrehajtásának és a likviditáshoz való hozzáférésnek a felügyeletére, különösen az idegenforgalmi és közlekedési ágazatban működő mikro- és kisvállalkozások számára, valamint egyéb különleges feladatok ellátására ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ A mikro-, kis- és középvállalkozások, illetve a tágabban vett érdekeltek számára a „turisztikai átmenet” kapcsolódó főbb érdekeltégi területek a következők: zöldebb turizmus (körkörös turizmus, mindenki számára elérhető turizmus, szén-dioxid-semleges mobilitás, fenntarthatósági tudás, fenntartható fogyasztás), digitalizáció (adatelemzés és valós idejű élménymenedzsment, digitális folytonos turizmus és virtuális élmények, fejlett technológiával rendelkező desztinációk, az együttes értékteremtés átalakulása, a turisztikai szolgáltatók és a fogyasztók digitális képességeinek és tudásának növelése) és reziliencia (alkalmazkodóképesség a turizmus változó világában, továbbképzés és a magas színvonalú munka megőrzése a turizmusban, desztinációmenedzsment a mindenkit megillető jóllét támogatása érdekében, tőketámogatás, hozzáférhetőség és a turizmus társadalmi hatása az éghajlatváltozással, az időszűréssel és a digitális szakadékkal összefüggésben).

⁽⁴⁾ Az ombudsman/hatóság által ellátandó további feladatok: a tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveikkel kapcsolatos tevékenységeinek nyomon követése annak értékelése érdekében, hogy az idegenforgalommal kapcsolatos reformokat koherens módon hajtották-e végre, a „második esély” és a „korai előrejelző rendszerek” nyomon követése a turizmus és a kis közlekedési vállalkozások számára, valamint egy új, könnyen használható fizetőképeségi program a kkv-k számára, továbbá az idegenforgalomra vonatkozó külön költségvetési sor feltételeinek megteremtése, tükrözve mind az ökoszisztéma jelentőségét, mind annak szükségleteit a Covid19-válságot követően.

- A mikrovállalkozások és kkv-k jelenlegi (2021–2027. évi) többéves pénzügyi kereten belüli támogatásának nyomon követésére szolgáló uniós mechanizmus kidolgozása.

1.2.2. Középtávon:

- A túlzott eladósodás és a vállalkozások hitelképessége elvesztésének elkerülése ⁽⁵⁾.
- Egy munkacsoport felhatalmazása a helyreállítási intézkedések végrehajtásának és hatásának felügyeletére, különös tekintettel az turisztikai és közlekedési ágazatban működő mikro- és kisvállalkozásokat célzó intézkedésekre.
- A tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveinek nyomon követése, biztosítva, hogy azok magukban foglalják a turizmussal kapcsolatos reformokat.
- A mikrovállalkozások és kkv-k jelenlegi (2021–2027. évi) többéves pénzügyi kereten belüli támogatásának nyomon követésére szolgáló uniós mechanizmus létrehozása.
- Külön uniós költségvetési sor létrehozása a turizmus számára, amely tükrözi mind ennek az ökoszisztémának a fontosságát, mind pedig az ágazat szükségleteit a Covid19-válságot követő időszakban.
- Egy erős „Európai Turisztikai Szövetség” létrehozása a kezdeményezések egybefogása és a finanszírozás optimalizálása érdekében. Ebbe az EGSZB-t érdemileg is be kellene vonni.

1.2.3. Hosszú távon:

- Hosszú távú uniós turisztikai stratégiai terv kidolgozása: az ellenállóképes és fenntarthatóbb turisztikai üzleti modellre való áttérés felgyorsítása, pl. a kkv-k bevonása a köz- és magánszféra közötti partnerségekbe.
- A kkv-kat célzó szakképzés és szakoktatás előtérbe helyezése nemzeti/regionális szinten és emellett a tanulószereződéses mobilitási programok erősítése a turisztikai és közlekedési ágazatban, a digitális és a fenntarthatósággal kapcsolatos készségeket helyezve a középpontba ⁽⁶⁾, különös tekintettel az új desztinációkra és a távoli területekre.
- Olyan „jövő generációs” uniós idegenforgalmi és közlekedési politikák kialakítása, amelyek biztosíthatják a kiszámíthatóságot és bizalmat teremthetnek a fenntartható fellendülés iránt.
- Új finanszírozási formák kidolgozása a mikrovállalkozások, különösen a szálloda- és vendéglátóipari és a nők által vezetett vállalkozások számára, a jelenkor kihívásainak kezelése ⁽⁷⁾ és kilábalás a Covid19-világjárvány nyomán előállt helyzetből, valamint annak megvizsgálása, hogy miként lehet a legjobban támogatni ezeket a vállalkozásokat, ahogyan azt Máxima holland királynő és a „Globális partnerség a pénzügyi integrációért” elnevezésű platform javasolta ⁽⁸⁾.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a *Turizmus és közlekedés 2020-ban és azon túl* ⁽⁹⁾ című, 2020. szeptember 18-i véleményében megfogalmazott ajánlások többsége továbbra is koherens és helytálló, és hogy az Európai Bizottság nem vette azokat kellőképpen figyelembe terveiben és konzultációi során.

1.4. Az EGSZB arra kéri az uniós/tagállami/regionális intézményeket, a szociális partnereket és a tágabb értelemben vett civil társadalmi szervezeteket, hogy egy átfogó megközelítés jegyében kötelezzék el magukat a beruházások hosszú távú újraindítása mellett, és támogassák a kék gazdaság keretrendszerének a kiépítését és a 2030–2050 közötti időszakra szóló közös turisztikai menetrend kialakítását, határozzanak meg megfelelő finanszírozási utakat és bővítsék ki a hitellehetőségeket, mivel a világjárvány után leáll a turisztikai kkv-k felé irányuló pénzforgalom. Ilyen körülmények között a kkv-k – mindaddig, amíg talpra nem állnak és ki nem fizetik kötelezettségeiket – képtelenek befektetni a kék gazdaságba.

1.5. Döntő fontosságú az ágazat megmentéséhez elegendő pénzügyi forrást biztosító új politikák bevezetése, és egy hosszú távon fenntartható, intelligens és felelős európai turisztikai politika kidolgozása. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá annak a fontosságát, hogy rendelkezésre álljon egy, a turizmusra szánt külön uniós költségvetési sor, és megfelelő irányítást biztosítsanak a stratégiai szakpolitikai intézkedések végrehajtása érdekében, beleértve egy Európai Turisztikai Ügynökség létrehozását, amelynek feladata a következő tevékenységek elvégzése:

⁽⁵⁾ Intézkedések: a kötelezettségek átstrukturálása, a mikrovállalkozások tömörülésre és klaszterek kialakítására való képességének megerősítése, a saját tőke előmozdítása és adókedvezmények nyújtása a magánbefektetők számára, valamint a fizetési képzetlenséggel fenyegetett kisvállalkozásokat célzó korai előrejelző mechanizmusok támogatása.

⁽⁶⁾ A Tanács ajánlása (2018. március 15.) a színvonalas és eredményes tanulószereződéses gyakorlati képzés európai keretrendszeréről (HL C 153., 2018.5.2., 1. o.).

⁽⁷⁾ Máxima királynő mint az ENSZ főtitkárának az inkluzív fejlesztésfinanszírozásért felelős különleges tanácsadója beszédet mondott a G20-ak 2021. október 31-i római csúcstalálkozóján, www.unsgsa.org.

⁽⁸⁾ A Global Partnership for Financial Inclusion [Globális partnerség a pénzügyi integrációért] az összes G20-országot magában foglaló platform.

⁽⁹⁾ HL C 429., 2020.12.11., 219. o.

- egy közös európai adatterület létrehozása, hogy több felhasználható adat álljon rendelkezésre,
- egy, a turisztikai politikák megfelelő nyomon követése érdekében mérőszámokat gyűjtő európai statisztikai program megvalósítása, és a fenntartható turizmussal kapcsolatos bevált uniós gyakorlatok és tantervek cseréjének előmozdítása (például egy uniós akadémia a kkv-k számára a fenntartható turizmus támogatása érdekében),
- az EU nemzetközi együttműködésének újraindítása az ENSZ Idegenforgalmi Világszervezetével (UNWTO), az OECD-vel és a G20-ak turisztikai munkacsoportjaival, emellett egy kifejezetten a kkv-k számára létrehozott uniós turisztikai akadémia és az oktatók képzését célzó programok létrehozása a fent említett szervezetek előírásaival összhangban.

1.6. Az EGSZB egy átfogóbb szakpolitikai megközelítés alkalmazását és fenntartható megoldások keresését támogatja a turizmus és a közlekedés jövőjének biztosítása érdekében, az alábbi három fő követelmény és lehetőség alapján:

- a bizalom visszaszerzése és a helyreállítás lehetővé tétele az utazás és a közös közlekedési kapcsolatok fokozatos újraindításának elősegítése érdekében az EU-n belül és az EU-n kívüli országokkal,
- a világvárvány tapasztalataiból és a bevezetett gyakorlatokból származó tanulságok leszűrése, egy speciális (kkv-barát) mutatórendszer elfogadása, valamint a világvárvány turisztikai és közlekedési ágazatra gyakorolt hatásával, illetve az ágazatban a világvárvány nyomán fellépett tendenciákkal kapcsolatos adatok összehangolása uniós, regionális és nemzetközi szinten,
- kiemelt célként egy fenntartható fejlődési menetrend kidolgozása, amely hosszú távú iránymutatást nyújt a jövőbeli uniós/nemzetközi turizmus számára.

1.7. Az EGSZB javasolja egy, a mikro- és kisvállalkozások likviditását és az e vállalkozásokba irányuló beruházást vizsgáló, többek között a turisztikai és közlekedési ökoszisztémákkal is foglalkozó magas szintű állandó – uniós vagy nemzeti – szakértői munkacsoport felállítását, amely elősegítené és támogatná a helyreállítási intézkedések végrehajtását, valamint uniós felügyeleti mechanizmusként működne, amely rendelkezik a mikro-, kis- és középvállalkozások likviditásáramlására és a finanszírozáshoz való hozzáférésükre vonatkozó, szükséges független és átlátható adatokkal.

1.8. Az EGSZB a jelenlegi helyzet alapos újragondolására ösztönzi az uniós intézményeket, a tagállamokat, a régiókat és az uniós/nemzeti szociális partnereket, valamint arra, hogy hozzanak működésbe közös minőségi programokat és a rescEU mechanizmus alá tartozó és a katasztrófák kockázatát csökkentő, hatékonyabb szakpolitikai eszközöket, továbbá hogy osszák meg egymással a civil társadalom válságkezelésbe való bevonásával és az emberi és gazdasági veszteségek megelőzésével kapcsolatos bevált gyakorlatokat⁽¹⁰⁾.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyasztók bizalma nélkül a turizmus és az utazási ágazat lemarad az általános gazdasági fellendülés trendjéről. A bizalom visszaszerzése szempontjából kulcsfontosságú tényező a fogyasztói jogok erős védelmének biztosítása az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásnyújtásokról szóló irányelv⁽¹¹⁾ alapján, amelynek felülvizsgálata során az utasok jogaira vonatkozó uniós jogszabályok hiányosságainak megszüntetésére kell összpontosítani, amint azt a világvárvány is megmutatta.

1.10. Annak ellenére, hogy az utazásra vonatkozó uniós jogszabályok értelmében az utasoknak joguk van a pénzvisszatérítésre, számos tagállam olyan nemzeti vészhelyzeti intézkedéseket vezetett be, amelyek közvetlenül ellentétesek ezzel a joggal, mivel a fogyasztókat utalványok elfogadására kényszerítik és/vagy meghosszabbítják a visszatérítésre vonatkozó, jogszabályban előírt határidőket. Alapvető fontosságú mind az uniós jog betartása, mind annak érvényesítése. A világvárvány csaknem két év elteltével közvetlen és katasztrófális pénzügyi hatást gyakorolt az idegenforgalmi vállalkozásokra is, különösen a mikrovállalkozásokra.

1.11. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg annak a javaslatnak a megvalósíthatóságát, amely az irányelv oly módon történő kiigazítására irányul, hogy a világvárványhoz hasonló jövőbeli vis major/elemei csapás helyzetek esetén a tagállamok kollektív garanciaalapokat hoznak létre annak érdekében, hogy ezekben az esetekben jobban figyelembe lehessen venni az idegenforgalmi vállalkozások fennmaradásának érdekét, ugyanakkor teljes mértékben biztosítva a fogyasztók megfelelő kártalanítását is.

⁽¹⁰⁾ ENSZ Sendai katasztrófakockázat-csökkentési keretrendszer 2015–2030; Kkv-tudáshálózat és felkészültségi bemutatóközpontok, <https://www.europeansmeacademy.eu/news/improving-preparedness-response-to-eu-natural-and-man-made-disasters/>.

⁽¹¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2302 irányelve (2015. november 25.) az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásnyújtásokról (HL L 326., 2015.12.11., 1. o.).

2. Bevezetés és általános megjegyzések

2.1. Az uniós és a globális turizmus nem fog visszatérni a járvány előtti szintre. Még nem teljesen nyilvánvaló, hogy a világjárvány milyen hatásokkal jár és milyen következményeket von maga után a társadalmakban és a gazdaságban. A Covid19 előtt a turizmus közvetlenül vagy közvetve az EU GDP-jének közel 10 %-át adta, mintegy 22,6 millió munkahelyet biztosított, és az EU-t a világ vezető turisztikai célpontjává tette; mindez 2018-ban 563 millió külföldi beutazót és a globális nyereség 30 %-át jelentette. 2018-ban a külföldi turisták 30 %-ának az EU volt a célállomása, ezzel az Unió vált a világ legnépszerűbb turisztikai célpontjává. Az EU-27-ben 2018-ban több mint 600 000 turisztikai létesítmény működött, és összesen 1 326 049 994 éjszakára foglaltak szállást.

2.2. Az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjának (JRC) becslése szerint az idegenforgalmi ágazat az EU teljes foglalkoztatásának több mint 6 %-át adja. Mindemellett a turizmus egyes régiókban sokkal nagyobb mértékben járul hozzá a foglalkoztatáshoz, és gyakran az egyetlen foglalkoztatási formát nyújtja az alacsonyan képzett munkavállalók számára. Például Krétán (Görögország), Jadranska Hrvatska régióban (Horvátország), Valle d'Aosta régióban (Olaszország) és a Kanári-szigeteken (Spanyolország) a turizmus a régióbeli teljes foglalkoztatás több mint 30 %-át teszi ki.

2.3. A 2020-ban és 2021-ben tapasztalt, a járványt követő különböző hullámok után most már látható, hogy mekkora hatást gyakorolt a Covid19 a foglalkoztatásra, és milyen pusztító társadalmi következményekkel járt a turisztikai és közlekedési ágazatban: a nemzetközi turizmus leállt, a turizmushoz kapcsolódó áruk/szolgáltatások iránti kereslet elégtelen és instabil volt (a Covid19 idejére jellemző fogyasztási modellek és az ezen időszakban a turizmusban bekövetkező magatartásbeli változások miatt), egyre több vállalkozás ment csődbe és növekedett az eladósodásuk (ami nem csak a turisztikai vállalkozásokra volt jellemző), nehéz volt kihasználni a likviditásjavító intézkedéseket és a közigazgatások válaszintézkedései nem voltak hatékonyak. Az úgynevezett „stop-and-go” újrainvitási intézkedések, az oltottsági igazolással összefüggő korlátozó intézkedések helytelen alkalmazása és a független hatóságok képtelensége a turisták/utazók és a vállalkozások jogainak egyöntetű garantálására, az aktuális helyi egészségügyi és biztonsági helyzetről szóló, turistáknak szánt információk bonyolultsága és gyakran az ilyen megbízható információk hiánya, valamint az EU belső határain belüli mobilitást szabályozó bonyolult bürokratikus eljárások szintén nem segítik a határokon átnyúló mobilitás helyreállítását és nem ösztönzik a gazdasági fellendülést.

2.4. Érdemes megemlíteni, hogy az Európai Parlament Kutatószolgálat (EPRS) nemrégiben közzétett jelentése ⁽¹²⁾ szerint a Covid19-világjárvány az Európai Unió különböző turisztikai célpontjaira „aszimmetrikus és erősen lokalizált” hatást gyakorolt.

2.5. Amint az EPRS-jelentés 1. és 2. ábrájából kiolvasható, a világjárvány idején jelentősen csökkent a turizmus hozzájárulása a foglalkoztatáshoz és a GDP-hez. Olaszországban például a turizmus GDP-hez való hozzájárulása 2020-ban (2019-hez képest) megfelelően csökkent, 13,1 %-ról 7 %-ra esett vissza, és 337 000 munkahely szűnt meg. Az Egyesült Államokkal összehasonlítva több uniós tagállam (pl. Németország, Olaszország és Franciaország) a GDP tekintetében nagyobb veszteséget, a foglalkoztatás terén viszont kisebb visszaesést könyvelt el.

2.6. Huszonegy hónappal a világjárvány európai kezdete után a globális turisztikai és közlekedési ökoszisztémák még mindig példátlan válsággal néznek szembe ⁽¹³⁾.

2.7. Az EU-ban a városi területeken a kormányok által előírt utazási korlátozásokhoz igazodó „új” helyváltoztatási és vásárlási szokásokat is megfigyelhetünk, például a gyaloglás, a kerékpározás, az autóhasználat és az online vásárlás terjedését a kollektív közlekedés rovására. Számos uniós országban – a Covid19-járvánnyal kapcsolatos korlátozások következtében – különösen az időskorúak nem tudták táplálni a szezonális turizmus és közlekedés iránti keresletet.

2.8. A nemzetközi turisztikai kereslet 70 %-os visszaesésével párhuzamosan a vasúti, az üdülőhajó-, a személyhajó- és a repülőgép-utazások száma is csökkent, ami bevételkieséshez és munkahelyek megszűnéséhez vezetett mindkét ágazatban, illetve a tőlük függő ágazatokban (pl. az ipari és a kiskereskedelmi szektorban). Bár az áruszállításra gyakorolt hatás eddig nem volt nagymértékű, az ágazat az elkövetkező években várhatóan zsugorodni fog, különösen, ha a gazdaság is recesszióban lesz. Ezért ezeket az ágazatokat megfelelően figyelembe kell venni az EU és a tagállamok helyreállítási terveiben.

2.9. E jelenségek mellett a közelmúltbeli dél-európai tűzvészek és az észak-európai áradások is megmutatták, hogy – a tragikus emberi és gazdasági veszteségeken túl – a hagyományos politikák és a meglévő törekény „rescEU” mechanizmus nem hozzák a várt eredményeket, és alkalmatlannak bizonyultak arra, hogy hosszú távú fenntartható fejlődési modelleket kínáljanak.

⁽¹²⁾ Európai Parlament – Think Tank: Relaunching transport and tourism in the EU after COVID-19, 2021. február.

⁽¹³⁾ Mindez az egyes érté- és ellátási láncokon belül a kisvállalkozásokat és az önfoglalkoztatókat érintette a legsúlyosabban, valamint a munkavállalókat és a vállalatokat, illetve azok ellenálló képességét.

3. A „jövő generációs” uniós turisztikai és közlekedési szakpolitikáért

3.1. Új, „jövő generációs” – és harmonizáltabb – megközelítésre van szükség, amely a rövid, közép- és hosszú távú ellenálló képességre, valamint a turizmus és a közlekedés teljes helyreállítására irányuló európai és nemzeti szakpolitikai lehetőségeken alapul. Az új uniós politikai, társadalmi és gazdasági menetrendnek közös alapelvekre kell épülnie, amelyek céljai a következők:

- az EU (főként mikro-, kis- és középvállalkozások és önfoglalkoztatók által alkotott) turisztikai és közlekedési ökoszisztémába vetett bizalom helyreállítása a munkavállalók, a lakosság, a turisták/utasok, valamint az uniós/globális magán- és állami befektetők körében,
- hozzájárulás az EU meglévő turisztikai és közlekedési ökoszisztémáinak újragondolásához az ellenálló képesség erősítése és a „hároms átállás” (egészségügyi, digitális és zöld átállás) irányába tartó fellendülés előmozdítása érdekében,
- visszatérés a kereslet Covid19 előtti szintjére, és a kkv-k számára elérhető olyan, új beruházások elősegítése, amelyek ezen ágazatok 2021–2027 utáni fenntartható és hosszú távú növekedését célozzák.

3.2. Az Európai Bizottság „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagja lehetővé teszi az EU számára, hogy megvalósítsa az üvegházhatásúgáz-kibocsátás európai klímarendelemben rögzített csökkentési céljait. A csomag javaslatai az európai közlekedési és idegenforgalmi ökoszisztémákra is hatással vannak. Ha ezeket az intézkedéseket nem a megfelelő politikát szem előtt tartva alakítják ki, a javaslatok eredményeképp nem születnek majd „jövő generációs” uniós idegenforgalmi és közlekedési politikák. Eppen ellenkezőleg: a javasolt intézkedések az uniós kis- és a nagyvállalatok esetében egyaránt a szabályozási költségek jelentős növekedéshez vezethetnének, valamint ronthatnák versenyképességüket az EU határai mentén elhelyezkedő nem uniós közlekedési és idegenforgalmi vállalatokkal szemben, és ezáltal ezekben az ágazatokban uniós munkahelyeket sodornak veszélybe. Ez különösen súlyosan érintené azokat az uniós régiókat, amelyek nagymértékben függenek az idegenforgalomtól. Az új „jövő generációs” megközelítésnek ezért figyelmet kell fordítania a jogalkotási csomagnak az európai közlekedési és idegenforgalmi ökoszisztémákra gyakorolt költséghatására, és biztosítania kell, hogy (nemzetközi) versenyképességük ne sérüljön. Csak így lehet megőrizni az európai foglalkoztatást és versenyképességet, elkerülni a kibocsátásáthelyezést, és garantálni az új „jövő generációs” megközelítés sikerét.

4. Jó kezdet: új uniós tudatosság

4.1. Az állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret rugalmasságát 2022 végéig teljes mértékben ki kell használni, és ugyanebben az időszakban működésben kell tartani a fontos munkanélküliség-enyhítő programot, a SURE-t. A társadalmi szereplőket és a kkv-szervezeteket azonban jobban be kell vonni, hogy a csomag a hatás és a hatékonyság tekintetében megfeleljen az elvárásoknak.

4.2. Ezzel együtt a kisvállalkozások és a szálloda- és vendéglátóipari ágazatban működő mikro-, kis- és középvállalkozások számára rendelkezésre álló likviditási, pénzügyi és feltőkésítési programokat illetően továbbra is sürgős szakpolitikai beavatkozásra van szükség, a 2022–2023-as időszak végéig meghosszabbítva ezen intézkedéseket és programokat.

4.3. A benyújtott nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek és az új többéves pénzügyi keret (2021–2027) összehangolásához a közös módszertanokat és a szakpolitikai gyakorlatok cseréjét (ezen belül az európai szemesztert is) összefogó megerősített és harmonizált rendszerre van szükség, hogy garantálni lehessen a szükséges szimmetrikus gazdasági fellendülést az Unióban, az állami és magánszereplők – különösen az éttermek és a szálloda- és vendéglátóipari ágazatban működő kkv-k – közötti tisztességes versenyt nemzeti/regionális/helyi szinten, valamint a társadalmi konvergenciát és befogadást.

4.4. A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek határozzák meg a források megállapított határidőkön belüli elosztását és elköltését. Az egyes uniós országokban a turizmusra vagy a kifejezetten ezen ágazatra szabott, annak modernizálását célzó intézkedések, vagy az összes ágazatot érintő horizontális intézkedések vonatkoznak. Ezen okokból kifolyólag egy négy fő szakpolitikai pillérre épülő rövid-, közép- és hosszú távú keretet dolgoztunk ki, amely végső következtetéseink és ajánlásaink alapját képezi:

4.5. I. PILLÉR: Likviditás, a foglalkoztatás helyreállítása és az üzleti bizalom visszaszerzése

4.5.1. Mivel nincsenek egyértelmű és naprakész információk arról, hogy az Európai Bizottság – az Európai Beruházási Alap (EBA) révén biztosított – helyreállítási programja keretében nyújtott pénzügyi támogatás várhatóan milyen hatással lesz a mikro-, kis- és középvállalkozásokra, az EGSZB aggodalmát fejezi ki és a következőket javasolja:

- fel kell állítani egy munkacsoportot a helyreállítási intézkedések – ezen belül is mindenekeelőtt a turisztikai és közlekedési ágazatban működő mikro- és kisvállalkozásokat célzó intézkedések – végrehajtásának felügyeletére,
- nyomon kell követni a tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveit, felmérve, hogy azok tartalmaznak-e a turizmussal kapcsolatos reformokat,

- létre kell hozni egy uniós mechanizmust a mikrovállalkozások és kkv-k jelenlegi (2021–2027) többéves pénzügyi kereten belüli támogatásának nyomon követésére,
- külön költségvetési sort kell kialakítani a turizmus számára, amely tükrözi mind ezen ökoszisztéma fontosságát, mind az ágazat szükségleteit a Covid19-válságot követő időszakban,
- második esélyt kínáló, illetve korai előrejelző rendszereket kell bevezetni a turisztikai és kis közlekedési vállalkozások számára, valamint meg kell valósítani egy új, könnyen igénybe vehető, a kkv-kat célzó, fizetőképességet biztosító programot,
- ezeket a különböző kezdeményezéseket és javaslatokat egy „Európai Turisztikai Szövetség” keretében kellene összefogni, lehetővé téve a problémák, a megoldások és a finanszírozás jobb kezelését. Az EGSZB ehhez úgy járul majd hozzá, hogy részt vesz a szövetség vitáiban és munkájában.

4.6. II. PILLÉR: Adataalapú tudáshálózatok és felkészültség, egészség és biztonság, kockázatcsökkentés

4.6.1. A turizmus hatással van a gazdaságra, a természeti és épített környezetre, a meglátogatott helyek lakosságára és magukra a látogatókra. A turizmus fenntarthatóságára vonatkozó statisztikák hiánya akadályt jelent a turizmus fenntarthatóbbá tételét célzó politikák előtt, és az olyan politikák előtt is, amelyek kiaknáznák a turizmusban rejlő azon lehetőséget, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődési célok eléréséhez. Ha a turizmus fenntarthatósága prioritás, akkor annak mérését is prioritássá kell tennünk.

4.6.2. Az Idegenforgalmi Világszervezet (UNWTO) az ENSZ Statisztikai Osztályával (UNSD) együttműködve segíti a vezető országokat és intézményeket a turizmus fenntarthatóságának mérésére szolgáló statisztikai keretrendszer kidolgozásában. Nemzetközi ügynökségek hangsúlyozzák, hogy egyre nagyobb szükség van a turizmus fenntarthatóságának mérésére, figyelembe véve annak valamennyi – gazdasági, társadalmi és környezeti – dimenzióját, az EU pedig nemzeti tapasztalataival hozzájárulhatna ehhez, és harmonizált előírásokat határozhatna meg e tekintetben.

4.7. III. PILLÉR: A közép- és hosszú távú átmenet módjai

4.7.1. Az EU ipari stratégiájának keretében jobban fel kell gyorsítani a zöld és a digitális áttállást, és növelni kell az EU ipari ökoszisztémáinak ellenálló képességét. Ezeknek az ökoszisztémáknak a mikrovállalkozások és a kkv-k alapvető alkotóelemei, különösen a turisztikai és a közlekedési ágazatban. A turizmus „átállása útjainak” közös kialakítását – amelyben részt vesznek a civil társadalmi szervezetek, a szociális partnerek, valamennyi hatóság és szabályozó szerv – egy átfogó megközelítés alapján kell véghezvinni, amely szükséges a fenntartható forgatókönyvek összehasonlításához, valamint az uniós, nemzeti és regionális szintű turisztikai, szálláshely-szolgáltatási és vendéglátási, valamint közlekedéspolitikai megoldások újragondolásához.

4.8. **IV. PILLÉR: Irányítás és erőforrások:** a civil társadalmi szervezetek szerepe a „következő generációs” fenntartható turisztikai és közlekedési szakpolitikákban (nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek)

4.9. Az Európai Bizottság hét kiemelt kezdeményezést határozott meg, amelyekkel összefüggésben beruházásokra és reformokra ösztönzi az uniós tagállamokat. E kiemelt kezdeményezések közül több turisztikai beruházásokat eredményezhet, így például az alább felsoroltak:

- megújulás: a turisztikai infrastruktúra megújítása az energiahatékonyság (közel nulla energiafelhasználású épületek), a megközelíthetőség és az erőforrás-gazdálkodás javítása, valamint a körkörös üzleti modellek (pl. az élelmiszer- és hulladékgazdálkodás terén) és a fenntartható külföldi/uniós közvetlen beruházások fejlesztése érdekében,
- átképzés és továbbképzés: képzés nyújtása a turisztikai vállalkozók, különösen a mikrovállalkozások és kkv-k, a munkavállalók és a desztinációmenedzserek számára a zöld és a digitális áttállás támogatása érdekében,
- modernizálás: a digitalizáció támogatása a turisztikai szakpolitikáért felelős közigazgatási szerveknél, valamint az adatmegosztás előmozdítása a közigazgatási szervek, a desztinációmenedzserek és a vállalkozások között,
- újratöltés: beruházás a tiszta mobilitásba és a turisztikai célpontokkal, különösen a turisztikai csomópontokkal való összeköttetés javítása (pl. vízi közlekedés, buszok, kollektív közlekedés),
- egy speciális „turizmus” költségvetési sornak a TEN-T projektekbe (európai közlekedési folyosók) történő bevezetése lehetővé teszi, hogy figyelembe vegyék az ágazat sajátosságait.

4.10. A tagállamoknak és az uniós intézményeknek az európai/nemzeti/regionális és szociális partnerekkel kialakított erős partnerségi keretre lesz szükségük (szociális párbeszéd). Felkérjük az uniós/nemzeti és civil társadalmi szervezeteket és az egyéb érdekelt feleket, hogy minden szinten (az európai szemeszterben, a piacfelügyeletben stb. való teljeskörű részvételen túlmenően is) játsszanak proaktív és hozzáadott értéket teremtő szerepet, tűzzenek ki közös hosszú távú célokat, határozzanak meg közös időkereteket és segítsék elő a társadalmi befogadást biztosító új gazdasági konvergenciát. Sürgősen szükség van az előre tervezésre és az alapos újraértékelésen, konkrét, közös politikai menetrenden és nemzeti kötelezettségvállalásokon alapuló cselekvésre egy olyan fenntarthatóbb, vonzóbb és összekapcsolt turisztikai és közlekedési üzleti modell kialakítása érdekében, amely illeszkedik az új globális piaci kereslethez és a megváltozott életmódhoz.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

MELLÉKLET

A szekció véleményében szerepelt alábbi szövegeket elfogadták, azonban a vonatkozó módosító indítványokat a közgyűlés elutasította, bár megszerezték a leadott szavazatok legalább egynegyedét:

3. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

INT/949

Turizmus és közlekedés/nyomon követés

2.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
<p>2.1. Az uniós és a globális turizmus nem fog visszatérni a járvány előtti szintre. Még nem teljesen nyilvánvaló, hogy a vilá járvány milyen hatásokkal jár és milyen következményeket von maga után a társadalmakban és a gazdaságban. A Covid19 előtt a turizmus közvetlenül vagy közvetve az EU GDP-jének közel 10 %-át adta, mintegy 22,6 millió munkahelyet biztosított, és az EU-t a világ vezető turisztikai célpontjává tette; mindez 2018-ban 563 millió külföldi beutazót és a globális nyereség 30 %-át jelentette. 2018-ban a külföldi turisták 30 %-ának az EU volt a célállomása, ezzel az Unió vált a világ legnépszerűbb turisztikai célpontjává. Az EU-27-ben 2018-ban több mint 600 000 turisztikai létesítmény működött, és összesen 1 326 049 994 éjszakára foglaltak szállást.</p>	<p>2.1. Az uniós és a globális turizmus nem fog azonnal visszatérni a járvány előtti szintre. Még nem teljesen nyilvánvaló, hogy a vilá járvány milyen hatásokkal jár és milyen következményeket von maga után a társadalmakban és a gazdaságban. A Covid19 előtt a turizmus közvetlenül vagy közvetve az EU GDP-jének közel 10 %-át adta, mintegy 22,6 millió munkahelyet biztosított, és az EU-t a világ vezető turisztikai célpontjává tette; mindez 2018-ban 563 millió külföldi beutazót és a globális nyereség 30 %-át jelentette. 2018-ban a külföldi turisták 30 %-ának az EU volt a célállomása, ezzel az Unió vált a világ legnépszerűbb turisztikai célpontjává. Az EU-27-ben 2018-ban több mint 600 000 turisztikai létesítmény működött, és összesen 1 326 049 994 éjszakára foglaltak szállást.</p>

A szavazás eredménye:

Mellette: 72

Ellene: 84

Tartózkodott: 21

1. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

INT/949

Turizmus és közlekedés/nyomon követés

1.2. pont**A következőképpen módosítandó:**

Szekcióvélemény	Módosítás
A turizmus nem fog visszatérni a világjárvány előtti szintre: a globális egymásrautaltság, valamint a fogyasztói magatartásban kirajzolódó zöldebb és digitálisabb tendenciák új üzleti modellek kialakításához fognak vezetni. Az EGSZB úgy véli, hogy uniós és tagállami/regionális szinten a következő rövid, közép- és hosszú távú intézkedésekre van szükség:	A pozitív kilátások ellenére a turizmus várhatóan nem fog visszatérni a világjárvány előtti szintre: a globális egymásrautaltság, valamint a fogyasztói magatartásban kirajzolódó zöldebb és digitálisabb tendenciák új üzleti modellek kialakításához fognak vezetni. Az EGSZB úgy véli, hogy uniós és tagállami/regionális szinten a következő rövid, közép- és hosszú távú intézkedésekre van szükség:

A szavazás eredménye:

Mellette: 77

Ellene: 91

Tartózkodott: 20

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Covid19 hatása az alapvető jogokra és a jogállamiságra az EU-ban és a demokrácia jövője

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 275/02)

Előadó: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.10.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	205/7/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB mély aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a Covid19 milyen módon hat az Unióban élő emberek életére, biztonságára, jólétére és méltóságára. Az EGSZB emellett nagyon aggódik amiatt is, hogy a Covid19 milyen hatást gyakorol világszerte az egyénekre és a közösségekre, különösen azokban az országokban, ahol a világjárvány kezeléséhez nem áll rendelkezésre megfelelő egészségügyi, szociális és oktatási infrastruktúra.

1.2. A megnövekedett mobilitás és a veszélyes zoonotikus betegségek megnövekedett valószínűsége miatt az uniós és tagállami válaszlépéseknek foglalkozniuk kell az európai egészségügyi infrastruktúra rendszerszintű sebezhetőségeivel. A világjárvány leküzdésére irányuló erőfeszítésekkel egyidejűleg továbbá létre kell hozni a világjárvány által okozott zavarok enyhítését célzó, megfelelő szociális és gazdasági támogatási rendszert.

1.3. Ahogy azt az EGSZB korábban megállapította, az Európai Unió olyan közös európai értékekre épül, amelyek semmilyen körülmények között nem képezhetik alku tárgyát. Ezek: az emberi méltóság és az emberi jogok tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség és a jogállamiság⁽¹⁾. Ezekről az értékekről akkor sem szabad megfeledkezni, amikor az EU és tagállamai szükséghelyezettel, és abból következően gazdasági, társadalmi és oktatásügyi kihívásokkal szembesülnek. A jelenlegi válságra gyors választ kell adni, és ez bizonyos kivételes és időben korlátozott intézkedéseket tesz szükségessé. Ezek azonban nem sérthetik a jogállamiságot és nem sodorhatják veszélybe a demokráciát, a hatalmi ágak szétválasztását és az európai lakosok alapvető jogait⁽²⁾.

1.4. Az Uniónak a válság utáni méltányos és széles körű helyreállítás érdekében össze kell hangolnia szakpolitikáit, stratégiáit és programjait, célul tűzve ki az egészségügyi, szociális, gazdasági és demokratikus normák terén a felfelé irányuló konvergencia megvalósítását. A koronavírus-világjárvány által okozott közvetlen gazdasági és társadalmi károk helyreállítása érdekében a Next Generation EU eszköz keretében tett erőfeszítések kapcsán az EGSZB ismét leszögezi, hogy támogatja azt az európai bizottsági rendeletjavaslatot, amely egy olyan új eszköz létrehozására irányul, mely lehetővé tenné gazdasági korrekciós intézkedések alkalmazását azon tagállamok tekintetében, amelyek súlyosan és tartósan megsértik a 2. cikkben felsorolt értékeket⁽³⁾. Ezenfelül a jogállamiság fogalmának tágabb értelmezésére van szükségünk, amely az alapvető jogok védelmére is kiterjed és garantálja a pluralista demokrácia védelmét. A jogállamiság kölcsönösen függő és elválaszthatatlan, háromoldalú viszonyban áll az alapvető jogokkal és a demokráciával.

⁽¹⁾ Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke; Luca Jahier, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke, valamint José Antonio Moreno Díaz, az „Alapvető jogok és jogállamiság” csoport elnöke nyilatkozata, 2020. április 15.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nyilatkozata: Az EU válasza a Covid19-járvány kitörésére és a tagállamok közötti, példátlan mértékű szolidaritás fontossága, 2020. április 6.

⁽³⁾ HL C 62., 2019.2.15., 173. o.

1.5. Az uniós intézményeknek és a tagállami kormányoknak a társadalmi és polgári párbeszéd meglévő intézményi kereteit kihasználva teljes mértékben be kell vonniuk a civil társadalmi szervezeteket és a szociális partnereket egy olyan pluralista demokratikus tér kialakításába, ahol szívesen fogadják a különböző elképzeléseket és a kritikákat, és amelyhez az álhírek, valamint az indokolatlan és igazolhatatlan, emberi jogok elleni, összeesküvés-központú, szélsőséges eszmecserék terjedésének korlátozását szolgáló biztosítékok társulnak.

1.6. A kormányoknak egyértelműen meg kell határozniuk intézkedéseik jogalapját. Az egészségügyi szükséghelyzettel kapcsolatos meglévő jogszabályok és rendelkezések bármilyen reformja vagy új jogszabályok bevezetése során – akkor is, ha ez a jövőbeli világjárványokra való felkészülés céljából történik – egyértelmű korlátokat és feltételeket kell szabni, és kifejezetten rendelkezni kell az intézkedések arányosságának, valamint belföldi és nemzetközi emberi jogi normáknak való megfelelésének parlamenti ellenőrzéséről és bírósági felülvizsgálatáról.

1.7. A Covid19-hez kapcsolódó szabályoknak és szakpolitikáknak a lehetőségekhez mérten egyértelműnek, koherensnek és következetesnek kell lenniük, és azokról időben tájékoztatást kell nyújtani; emellett szabályok és intézkedések kidolgozása érdekében konzultáció formájában be kell vonni a civil társadalmat, beleértve a szociális partnereket is; a szabályokat és intézkedéseket pedig tényeken alapuló indoklással kell ellátni. Az egyértelműség ezen elvének kell vezérelnie a kiszámítható mechanizmusok – és ezekkel együtt az összes szükséges demokratikus anyagi jogi és eljárási biztosíték – létrehozását is, hogy felkészülten és rendezetten lehessen reagálni a lehetséges jövőbeli világjárványokra, egészségügyi válságokra vagy természeti katasztrófákra. A szabályoknak, a szakpolitikáknak és az ezekhez kapcsolódó minden lényeges információnak hozzáférhetőnek kell lenniük a társadalom minden veszélyeztetett csoportja, köztük a kisebbségi nyelvet beszélő csoportok számára is. Amennyiben a szakpolitikában változtatásokra van szükség, ezeket kellő idővel előbb, többféle hivatalos és nyilvános csatornán keresztül be kell jelenteni, hogy az embereknek legyen idejük felkészülni és magatartásukat megfelelően módosítani.

1.8. Elő kell írni, hogy a világjárvánnyal összefüggésben hozott intézkedések bevezetésével megbízott kormánytagok rendszeresen jelentést tegyenek a parlamentnek. A tagállami parlamenteknek szakbizottságokat, bizottságokat vagy csoportokat kell létrehozniuk a Covid19 miatt hozott intézkedések ellenőrzésére, és azoknak rendszeresen jelentést kell tenniük a parlamentnek, valamint a helyi és regionális képviselői közgyűléseknek. A kormányzati intézkedések felügyeletének biztosítása érdekében e jelentésekről és a kormány válaszlépéseiről szintén parlamenti vitát kell folytatni. Az államoknak biztosítaniuk kell az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, mégpedig azáltal, hogy garantálják a független igazságszolgáltatást, valamint lehetővé teszik a bíróságok számára az online és távoli munkavégzést amellet, hogy támogatást nyújtanak a kiszolgáltatott peres felek, tanúk, illetve a büntetőjogi és polgári jogi eljárás alatt álló személyek számára.

1.9. Az alapvető jogokat, a jogállamiságot és a demokrácia tiszteletben tartását az EU-Szerződés, az Európai Unió Alapjogi Chartája, valamint az összes uniós tagállam által szuverén alapon vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek rögzítik. A nemzetközi jog értelmében minden állam köteles tiszteletben tartani, védeni és garantálni az emberi jogokat. Ezek az értékek alapvetőek, kölcsönösen függenek egymástól és kölcsönösen erősítik egymást. Ez nem ideológiai kérdés, hanem nemzetközi kötelezettségekről van szó. Ezért, jóllehet az emberi jogok legmegfelelőbb érvényesítésére szolgáló eljárásokról folytatott viták észszerűek, a jogok tiszteletben tartásának elve nem lehet politikai vita tárgya. Hasonlóképpen a népegészségügyi válsághelyzetekre való reagálás is a hatóságok kötelessége. A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy az általuk kínált válaszok megfelelő demokratikus vita, nyilvános konzultáció és parlamenti felügyelet tárgyát képezzék, ami magában foglalja azt is, hogy megfelelően kezeljék az álhíreket, például olyan esetekben is, amikor azokkal egy politikai ellenfelet akarnak tönkretenni, ami veszélyeztetheti a világjárvány miatti szükségállapotra adott eredményes reagálást.

1.10. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a Next Generation EU eszköz és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek mögötti legjobb szándék, valamint az Európai Bizottság civil társadalmi szervezetek, szociális partnerek és érdekelt felek bevonásával kapcsolatos nyitottsága ellenére a tényleges részvétel szintje még mindig meglehetősen elégtelen, és a folyamatok nem tették lehetővé, hogy a civil társadalmi szervezetek véleménye kellően érvényesüljön⁽⁴⁾. Még sikeres végrehajtás esetén is fennáll annak a veszélye, hogy a terv ugyan elő fogja mozdítani a zöld és a digitális átállást, valamint közép- és hosszú távon ösztönözni fogja a növekedést, azonban nem fog javítani azon a nehéz helyzeten, amelybe az emberek most kerültek, vagyis azon, hogy munkanélküliséggel, jövedelemkieséssel, valamint romló egészségügyi, élet- és munkakörülményekkel és növekvő egyenlőtlenséggel néznek szembe. A rezilienciaépítési tervek kapcsán haladéktalanul meg kell vizsgálni az elosztási hatásokat, az eredményeket pedig meg kell vitatni a civil társadalmi szervezetekkel, a szociális partnerekkel és az érdekelt felekkel nemzeti és uniós szinten egyaránt.

⁽⁴⁾ Az EGSZB A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem? című állásfoglalása (2021.2.25.)(HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

1.11. Az EGSZB kiemeli a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelme, valamint a szociális jogok európai pillérének fejlesztése és végrehajtása közötti kapcsolatot. Ahogy azt az EGSZB korábban már kifejtette, a polgárok jóllétét és alapvető jogait egy olyan közös és következetes szociális modellre kell építeni, amely elég rugalmas ahhoz, hogy figyelembe vegye a különböző nemzeti hagyományokat és tapasztalatokat, összhangban a Szerződésben foglalt értékekkel, elvekkel és célokkal, a pillérrel és annak megújított és jövőorientált konszenzusával⁽⁵⁾. A szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv végrehajtásának nyomon követése során figyelembe kell venni a világválság széles körű káros hatásait.

1.12. A világválság olyan globális válságot jelent, amely minden bizonnyal hosszú távú, de egyenlőtlen következményekkel jár a népesség különböző rétegeire nézve. A kiszolgáltatott helyzetben lévő lakosság támogatását prioritásként kell kezelni, összhangban a „senkit nem hagyunk hátra” elvvel, és kiemelt figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott munkavállalókra és a szociális jogok európai pillérében foglalt, a minimáljövedelemre vonatkozó 14. elv teljesítésére. Fokozni kell a világválság által érintett vállalkozások támogatását is, különösen az olyan vállalkozások – például a kkv-k – esetében, amelyeket aránytalanul érintett a válság, illetve amelyek nagy nehézségek árán tudnak működtetőképessé maradni. Foglalkozni kell a válság által súlyosan érintett szociális vállalkozásokra gyakorolt hatásokkal is⁽⁶⁾.

1.13. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai demokráciáról szóló cselekvési tervnek egy, a demokrácia és az alapvető jogok oktatásának előmozdítására irányuló nagyszabású kezdeményezést is tartalmaznia kell, hiszen annak alapvető szerepe van a demokratikus értékek és az aktív polgári szerepvállalás megőrzésében. A kezdeményezésnek inkluzívnak kell lennie, minden polgárt meg kell céloznia, különösen a fiatalokra összpontosítva.

2. Jogállamiság

2.1. Egyértelmű kritériumok állnak rendelkezésre annak értékelésére, hogy valamely állami intézkedés megfelel-e a jogállamiság elveinek, és elengedhetetlen, hogy ezeket az elveket a hétköznapokban is tiszteletben tartsák, a szükséghelyzetekben pedig még inkább. E kritériumok körébe tartozik a jogszerűség, jogbiztonság, a végrehajtási hatáskörök önkényes gyakorlásának tilalma, valamint a kormányok törvény előtti elszámoltathatósága, amit a bírósági és parlamenti ellenőrzés garatál⁽⁷⁾. A szükséghelyzeti hatáskörök gyakorlásának szükségesnek, arányosnak és ideiglenesnek kell lennie, és az említett hatásköröket minden esetben nemcsak az adott ország alkotmányos jogának keretein belül, hanem az európai és a nemzetközi jog által meghatározott normákkal is összhangban kell gyakorolni.

2.2. A Covid19-világválság bonyolult kihívások elé állította az összes tagállam jogi, politikai, szociális, egészségügyi és oktatási rendszerét. Egy ilyen kihívásokkal teli környezetben a jogállamiság magas szintű tiszteletben tartása megvalósíthatatlan feladatnak tűnhet. Az Európában és azon kívül is felszínre kerülő tények azonban azt mutatják, hogy azok az államok, amelyek továbbra is a jogállamiságot tiszteletben tartó politikai és jogalkotási folyamattal rendelkeznek, jellemzően jobban kezelték az egészségügyi szükséghelyzetet, alacsonyabb halálozási és fertőzőtségi aránnyal szembesültek, és emellett magas szintű volt a kormányba vetett közbizalom, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a válsághelyzetet a leghatékonyabb lehessen kezelni⁽⁸⁾. A jelenlegi egészségügyi válsághelyzet és esetleg a jövőbeli hasonló helyzetek legitim és hatékony kezelése során minden demokratikus kormányt a jogállamiság elveinek kell vezérelniük.

2.3. A világválságra adott tagállami válaszlépésekkel kapcsolatban aggályok merültek fel a jogállamiság három kulcsfontosságú alapelvével – azaz (1) a jogszerűség elvével, (2) a jogbiztonság elvével és (3) a törvény előtti elszámoltathatóság elvével – kapcsolatban⁽⁹⁾.

2.4. A jogszerűség tekintetében számos problémát azonosítottak a kormányzati választintézkedésekkel kapcsolatban, nemzeti és szubnacionális szinten, többek között a következőket: jogalap vagy törvényi felhatalmazás nélkül hozott intézkedések; a „szükségállapot” bevezetése és/vagy meghosszabbítása a nemzeti alkotmányos keretek nyilvánvaló megsértésével; a jogalapok végrehajtó hatalom általi nem rendeltetésszerű alkalmazása; valamint az alapvető jogoknak az alkotmányos vagy a nemzetközi emberi jogi rendelkezések nyilvánvaló megsértésével elfogadott korlátozása.

⁽⁵⁾ HL C 374., 2021.9.16., 38. o.

⁽⁶⁾ Social Economy Europe, The Impact of COVID-19 on Social Economy Enterprises [A Covid19 hatása a szociális vállalkozásokra], 2020. június.

⁽⁷⁾ Európa Tanács, Jog a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság): *Respect for Democracy, Human Rights and the Rule of Law during States of Emergency: Reflections* [A demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság tiszteletben tartása szükséghelyzetekben – szempontok], Strasbourg, 2020. június 19., CDL-AD(2020)014.

⁽⁸⁾ Lásd például az alábbi globális összehasonlító tanulmányokat és adatbázisokat: CompCoRe, összefoglalva: Jasanoff, Sheila, Hilgartner, Stephen: A Stress Test for Politics: Insights from the Comparative Covid Response Project (CompCoRe) 2020' (Verfassungsblog, 2021. május 11.); valamint Power and the COVID-19 Pandemic, *Verfassungsblog Symposium*, összefoglalva: J. Grogan: Power, Law and the COVID-19 Pandemic: I. rész és II. rész, valamint befejezésül: *Power and the COVID-19 Pandemic, Verfassungsblog Symposium* (2021).

⁽⁹⁾ J. Grogan, *Extraordinary or extralegal responses? The rule of law and the COVID-19 crisis* (Democracy Reporting International, 2021. május).

2.5. A jogbiztonság szempontjából problematikus nemzeti intézkedések körébe a következők tartoznak: a nem egyértelműen értelmezett korlátozó intézkedések bevezetése; ellentmondások a kormányzati politika és az alapul szolgáló jogi intézkedések között; valamint a jogszabályok olyan gyakori módosítása, ami az átlagpolgárok számára rendkívül megnehezíti annak megértését, hogy mit tehetnek és mit nem. Szükséghelyzetben fokozódik a kockázat és a bizonytalanság, és a lakosság a kormánytól – és általában a hatóságoktól – vár egyértelmű útmutatást arra vonatkozóan, hogy jogszerűen mit tehetnek és mit nem.

2.6. Ami a törvény előtti elszámoltathatóságot illeti, a Covid19-hez kapcsolódó kormányzati intézkedések parlamenti és bírósági felügyeletével kapcsolatos problémák a parlamentek háttérbe szorulásában mutatkoznak meg. 2021 februárja előtt a Covid19-hez kapcsolódó intézkedéseket illetően az uniós tagállamok kevesebb mint fele hozott létre parlamenti szakbizottságokat, tett közzé jelentéseket vagy ütemezett be rendszeres vitákat, és a parlamentek az esetek kevesebb mint egyharmadában vizsgálták meg (pl. parlamenti vita vagy szavazás útján) vagy módosították a kormányzati intézkedéseket⁽¹⁰⁾. A bírósági felülvizsgálat olyan eljárás, amelynek keretében a bíróságok biztosítják, hogy a kormányok jogszerűen járjanak el, ami különösen fontos válság idején, hiszen ilyenkor az alapvető jogokat szigorúan korlátozhatják. A Covid19-hez kapcsolódó intézkedésekkel összefüggésben Unió-szerte számos aggály merült fel a bírósági felülvizsgálat hatékonyságával és az igazságszolgáltatáshoz való joggal kapcsolatban⁽¹¹⁾. A bíróságok bezárása vagy a bíróságokhoz való hozzáférésnek csak bizonyos típusú eljárásokra való korlátozása kedvezőtlenül érintette a polgárok vitarendezési képességét, és veszélyeztette az igazságszolgáltatáshoz való jogot, különösen ott, ahol a társadalom legkiszolgáltatottabb tagjait aránytalanul nagy mértékben érintették a világválságra válaszul bevezetett intézkedések. A legtöbb tagállamban az igazságszolgáltatási rendszerek nem voltak jól felkészülve a válságra, mivel alacsony szinten digitalizáltak, a társadalom egyes részei pedig – különösen a kiszolgáltatott csoportok – nem rendelkeztek elegendő információval az igazságszolgáltatás működéséről, így nem fértek ahhoz hozzá.

2.7. Végső soron azt a következtetést lehet levonni, hogy a népegészségügyi szükséghelyzetek⁽¹²⁾ kezelése során a jogállamiság vezérelheti a leghatékonyabb intézkedéseket, és alapvető értéket jelent – nemcsak a hétköznapokban, hanem válság idején is, sőt akkor talán még inkább. A koronavírus-világválság által okozott közvetlen gazdasági és társadalmi károk helyreállítása érdekében a Next Generation EU eszköz keretében tett erőfeszítések kapcsán az EGSZB ismét leszögezi, hogy támogatja azt az európai bizottsági rendeletjavaslatot, amely egy olyan új eszköz létrehozására irányul, mely lehetővé tenné gazdasági korrekciós intézkedések alkalmazását azon tagállamok tekintetében, amelyek súlyosan és tartósan megsértik a 2. cikkben felsorolt értékeket⁽¹³⁾.

3. Alapvető jogok

3.1. A Covid19-világválság óriási nyomást gyakorolt az Unióban az alapvető jogokat támogató és védő valamennyi intézményre és infrastruktúrára. A gyorsan romló egészségügyi szolgáltatások és a komoly méreteket öltő társadalmi-gazdasági válság a kontinens lakossága többségének életét, egészségét és jólétét fenyegette, és növelte a szegénység kockázatát. Ez különösen azokat a csoportokat sújtotta, amelyek azzal szembesültek, hogy konkrétan és folyamatosan akadoznak a szociális szolgáltatások, ami pedig abból adódott, hogy ezek a szolgáltatások régóta alulfinanszírozottak, a rendszer pedig nincs felkészülve válságokra. Ennek kapcsán az EGSZB ismételtlen kéri, hogy dolgozzák ki az európai tisztességes minimumjövedelem kötelező érvényű európai keretét⁽¹⁴⁾.

3.2. Az Uniónak és tagállamainak társadalmi szinten mélyen el kell gondolkodniuk a válság eredetéről és annak okairól, hogy miért került a világválság miatt a legtöbb európai egészségügyi rendszer az összeomlás szélére. Az évek óta tartó megszorító politikák általános tökéhezvezetéshez vezetett az egészségügyi ágazatban és más kulcsfontosságú szociális szolgáltatások terén (az eltartottak és kiszolgáltatottak segítése, ápolási intézmények stb.), így jött létre az az időzített bomba, amely egy jelentős egészségügyi kihívás közepette aztán felrobbant. Az Európa jövőjéről szóló konferencia során minden érintett felet arra kell ösztönözni, hogy vonja le a válság tanulságait annak érdekében, hogy megteremthessük a

⁽¹⁰⁾ J. Grogan, *Extraordinary or extralegal responses? The rule of law and the COVID-19 crisis* (Democracy Reporting International, 2021. május).

⁽¹¹⁾ J. Grogan, *Extraordinary or extralegal responses? The rule of law and the COVID-19 crisis* (Democracy Reporting International, 2021. május).

⁽¹²⁾ J. Grogan és N. Weinberg: *Principles to Uphold the Rule of Law and Good Governance in Public Health Emergencies* (A RECONNECT szakpolitikai összefoglalója, 2020. augusztus): https://reconnect-europe.eu/wp-content/uploads/2020/08/RECONNECTPB_082020B.pdf.

⁽¹³⁾ HL C 62., 2019.2.15., 173. o.

⁽¹⁴⁾ HL C 190., 2019.6.5., 1. o. Ehhez az EGSZB-veleményhez készült egy ellenvélemény is, amelyet elutasítottak, de a leadott szavazatok legalább egynegyedét megkapta.

jóléti állam újjáépítésének az alapjait. A reziliencia üres szó marad, ha nem teszünk meg mindent egy olyan, megújult európai társadalmi modell létrehozására, amely az embereket helyezi a középpontba. Az EU-nak fel kell készülnie a jövőbeli válságokra a döntéshozatal, az átlátható eljárások, a politikák és a pénzügyi források tekintetében.

3.3. A válság kibontakozása és a politikai válaszok kihívások elé állították az Alapjogi Chartában rögzített jogok védelmét, különösen az egészségügyi ellátással, a megkülönböztetésmentességgel, a nemek közötti egyenlőséggel, a gyermekek, az idősek és a fogyatékosokkal élő személyek jogaival, valamint a méltányos munkakörülményekkel, a szociális biztonsággal és a szociális támogatással kapcsolatban. Sajnálatos módon a nemek közötti egyenlőség területét tekintve a nők alulreprezentáltak voltak a Covid19 kezelésére létrehozott ad hoc döntéshozatali struktúrákban, és számos hatásvizsgálat nem foglalkozott a nemek közötti egyenlőség szempontjával. Egyértelműen el kell ismerni azt is, hogy a világjárványnak és a kapcsolódó intézkedéseknek aránytalan hatásuk volt a nemek közötti egyenlőség tekintetében.

3.4. Az EGSZB különös aggodalommal szemléli, hogy miként érvényesülnek a gyermekek jogai – különösen az oktatáshoz és a szociális támogatáshoz való hozzáférés tekintetében. Ahogy azt az EGSZB már javasolta, kiemelt figyelmet kell szentelni arra, hogy milyen hatásai vannak a Covid19-válságnak a gyermekek jogaira, jólétére, valamint szellemi és érzelmi fejlődésére ⁽¹⁵⁾.

3.5. Az EGSZB megismétli az *Alapjogi Charta EU-n belüli alkalmazásának megerősítésére irányuló új stratégiáról* szóló véleményében megfogalmazott ajánlását, miszerint az Európai Bizottságnak a 2022-es jelentésben a Covid19 alapvető jogokra gyakorolt hatására és különösen a társadalmi-gazdasági jóllétet érintő hatásokra kell összpontosítania ⁽¹⁶⁾.

3.6. Az Unióra komoly felelősség hárul az emberi jogok világszerte történő előmozdítása és védelme terén. A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az EU többet tehetne a Covid19-világjárvány elleni globális küzdelem elősegítése érdekében. Az EGSZB üdvözli és támogatja a humanitárius szükségletekre való szükséghelyzeti reagálás, az egészségügyi, vízellátási és köztisztasági rendszerek megerősítése, valamint a világjárvány társadalmi és gazdasági következményeinek enyhítése terén kifejtett uniós erőfeszítéseket.

3.7. Rövid távon több forrást kellene fordítani az oltóanyagokhoz való széles körű és méltányos hozzáférés biztosítására. Az EU által felajánlott 100 millió vakcina közel sem elegendő arra, hogy fedezze a világ nagy részének sürgető szükségleteit ⁽¹⁷⁾. A világ fő vakcinaexportőrének az Uniónak készen kell állnia arra, hogy változtasson e téren a megközelítésén. Az oltóanyagokat nagyobb léptékben és mennyiségben kell előállítani, hogy az Uniót kívüli országok is elérhessék a biztonságos átoltottsági szintet. Szükség van egy új európai gazdasági és társadalmi modell létrehozására, ahogy korábban már említettük, és ennek kapcsán valamennyi európai szereplőnek alaposan át kell gondolnia az egységes piac és a kapcsolódó politikák végső céljait. Az erről való gondolkodás középpontjában az embernek kell állnia, és ennek során át kell tekinteni a közjavak és a kollektív egészség kérdését, valamint a jólét mérésének alternatív módjait, többek között a szociális partnerek javaslatai alapján ⁽¹⁸⁾.

3.8. Többet kellene tenni az alapvető szociális jogok előmozdítása és védelme érdekében, ami közvetlen és hatékony módja a világjárvány negatív egészségügyi, társadalmi, gazdasági és oktatási hatásai kezelésének. A szociális jogok európai pillérét az alapvető szociális jogok védelméből következő természetes szakpolitikai fejleménynek kell tekinteni.

3.9. Az Alapjogi Ügynökség megbízatását és a jogállamiságról szóló európai bizottsági jelentések hatályát oly módon kell kiterjeszteni, hogy teljes mértékben lefedjék ezen alapvető szociális jogok tiszteletben tartását és lehetővé tegyék ennek megfelelő nyomon követését.

3.10. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy kapcsolat van a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelme, valamint a szociális jogok európai pillérének fejlesztése és végrehajtása között. Ahogy azt az EGSZB korábban már kifejtette, a polgárok jóllétét és alapvető jogait egy olyan közös és következetes szociális modellre kell építeni, amely elég rugalmas ahhoz, hogy figyelembe vegye a különböző nemzeti hagyományokat és tapasztalatokat, összhangban a Szerződésben foglalt értékekkel, elvekkel és célokkal, a pillérrel és annak megújított és jövőorientált konszenzusával ⁽¹⁹⁾. A szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv végrehajtásának nyomon követése során figyelembe kell venni a világjárvány széles körű káros hatásait.

⁽¹⁵⁾ HL C 341., 2021.8.24., 50. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 341., 2021.8.24., 50. o.

⁽¹⁷⁾ Az Európai Tanács következtetései a Covid19-ről, 2021. május 25.

⁽¹⁸⁾ Supplementing GDP as a welfare measure: proposed joint list by the European social partners, 2021. március 3.

⁽¹⁹⁾ HL C 374., 2021.9.16., 38. o.

4. A demokrácia jövője

4.1. A világjárvány globális jelenség, csakúgy, mint politikai és demokratikus következményei. Egy közelmúltbeli tanulmány szerint a demokrácia helyzetére gyakorolt hatás nagyon súlyos, és többek között a következőkben nyilvánul meg: a tekintélyelvű irányba elmozduló országok száma meghaladja a demokratikus irányba tartó országokét; a legnagyobb országok némelyikében romlik a demokrácia helyzete; a választási folyamatok integritása számos országban megkérdőjeleződik; a demokrácia erodálása gyakran a lakosság támogatását élvezzi; a tekintélyelvűség egyre inkább elmélyül a nem demokratikus rendszerekben; továbbá az elhúzódó egészségügyi válság normalizálja az alapvető szabadságok korlátozását⁽²⁰⁾. Az EU-nak figyelembe kell vennie ezeket a globális tendenciákat, amelyek hatással vannak saját globális és regionális politikáira, és világsszerte demokratikus példát kell mutatnia.

4.2. A demokrácia és az EU jövője összefonódik. Az EU-t a béke és az együttműködés eszközeként és – ami nagyon fontos – a demokrácia eszközeként építették ki, ami fejlődésének minden időszakára igaz. Biztosítanunk kell, hogy a világjárványból eredő kihívások és feszültségek ne befolyásolják demokratikus rendszereink minőségét és teljesítményét, valamint – ami ugyanilyen fontos – az integrált, demokratikus, szociális és virágzó Unió építése iránti elkötelezettséget. Ez többek között azt jelenti, hogy a Szerződésekkel összhangban az európai jogszabályoknak elsőbbséget kell élvezniük a nemzeti jogszabályokkal szemben.

4.3. 2020 eleje óta, amikor a Covid19 megérkezett Európába, magával hozva pusztító következményeit, számos politikai eszközt alkalmaztak a világjárvány elleni küzdelemben. A legtöbb esetben az egészségügyi, szükséghelyzeti és adminisztratív intézkedéseket különböző – tartalmukban és időtartamukban eltérő – szükséghelyzeti rendszerek keretében vezették be.

4.4. Több uniós országban komoly aggályok merültek fel e szükséghelyzeti rendszerek indítékaival és hatásaival kapcsolatban. Ez utóbbiak közé tartozott a parlamenti és regionális/helyi közgyűlések mellőzése, a végrehajtó intézkedések felügyeletének hiánya, a nyilvánosság korlátozott tájékoztatása, az átláthatóság, a szociális párbeszéd és a részvétel hiánya, az ellenőrizetlen kiadások és a leginkább érintett személyek, köztük az egészségügyi személyzet nem megfelelő támogatása. Azokban az országokban, ahol a demokrácia eleve több sebből vérzett, a szükséghelyzeti rendszerek felgyorsították a korábbi tendenciákat⁽²¹⁾. A stabil demokratikus rendszerekkel rendelkező országokban pedig az új körülményekhez való alkalmazkodóképességgel és a meghozott intézkedések hatékonyságával kapcsolatos kérdéseket vetettek fel.

4.5. A politikai válaszlépések példátlan mértékű félretájékoztatást és az egészségügyi intézkedésekkel, így a kijárási korlátozásokkal, a kezelésekkal és az oltóanyagokkal szembeni ellenállást is hoztak magukkal. Bár az EU általában véve sikeres volt az oltóanyagok kutatásának, beszerzésének és forgalmazásának támogatására irányuló erőfeszítéseiben, az, hogy ezt nem kommunikálta egyértelműen az európai lakosság felé, hozzájárult az álhírek terjedéséhez, különösen a védőoltás-ellenes csoportok körében. A közösségi médiában olyan erőteljes beszámolóik jelentek meg, amelyek rontották a közvélemény egészségügyi rendszerbe és az egészségügyi szakemberekbe vetett bizalmát, és elégedetlenséget szítottak a WHO által jóváhagyott választási stratégiát támogató kutatók, politikusok, tudósok és civil társadalmi vezetők ellen. Ezek jellemzően az összeesküvés-elméletekkel kapcsolatos hiedelmek és az orvosi tudomány és technológia, különösen az oltóanyagok iránti erős bizalmatlanság kombinációját testesítették meg. Összességében az OECD megállapította, hogy a Covid19-válság felgyorsította a közvélemény intézményekbe vetett bizalmának általános csökkenő tendenciáját, ami dezinformációhoz, polarizációhoz és a közrendvédelmi intézkedések betartásának megtagadásához vezetett.

4.6. Ez a beállítottság több országban segítette a radikális jobboldali és euroskeptikus pártokat és szervezeteket abban, hogy tovább növeljék politikai szavazótáborukat. Az egészségügyi és társadalmi-gazdasági válságok folytatódásával az említett pártok és szervezetek egyre több személyt fognak mozgósítani, és a befolyásuk is tovább fog erősödni⁽²²⁾.

4.7. Az egészségügyi és gazdasági válság okozta feszültségek minden országban nagyon könnyen megosztottsághoz vezethetnek a különböző csoportok és társadalmi kategóriák között. Egy nemrégiben készült tanulmány szerint a világjárvány és annak következményei különbözően érintették a fiatalokat és az időseket; azokat, akiket a Covid19 saját bevallásuk szerint gazdaságilag érintett, illetve azokat, akik a Covid19-et elsősorban népegészségügyi válságnak tekintik; valamint azokat, akik az államot védelmezőnek, illetve akik elnyomónak tekintik⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA), The Global State of Democracy Report 2021.

⁽²¹⁾ Lásd: Petra Guasti: The Impact of the COVID-19 Pandemic in Central and Eastern Europe. The Rise of Autocracy and Democratic Resilience, *Democratic Theory*, 7. kötet, 2. szám, 2020. tél: 47. o.

⁽²²⁾ Lásd például: José Javier Olivas Osuna és José Rama: COVID-19: A Political Virus? VOX's Populist Discourse in Times of Crisis, *Frontiers in Political Science*, 2021. június 18.

⁽²³⁾ Ivan Krastev és Mark Leonard: *Europe's Invisible Divides: How COVID-19 is Polarizing European Politics*, ECFR Policy Brief, 2021. szeptember.

4.8. Az Uniónak és a tagállamoknak rá kellene ébredniük arra, hogy egy elhúzódó válság milyen kockázatokkal jár. Az uniós intézmények és a tagállami kormányok előtt álló fő kihívást az jelenti, hogy a világjárvány idején, a kérdések és kritikák közepette is képesek-e erősíteni a demokráciát, a jogállamiságot és az alapvető jogokat. Egy demokratikus stratégia célja nem a politikai és kormányzati elitnek legitimálása lenne, hanem a válaszlépések hatékonyságának fenntartása a demokratikus pluralizmus, a megfelelő fékek és ellensúlyok, valamint a józan, konstruktív és polgári kritikák előmozdítása mellett.

4.9. E tekintetben az uniós intézményeknek és a tagállami kormányoknak a társadalmi és polgári párbeszéd meglévő intézményi kereteit kihasználva teljes mértékben és átlátható módon be kell vonniuk a civil társadalmi szervezeteket, a szociális partnereket és az érdekelt feleket egy olyan pluralista demokratikus tér kialakításába, ahol szívesen fogadják az eltérő nézeteket és a kritikákat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a Next Generation EU eszköz és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek mögötti legjobb szándék, valamint az Európai Bizottság civil társadalmi szervezetek, szociális partnerek és érdekelt felek bevonására való hajlandósága ellenére a tényleges részvétel szintje még mindig meglehetősen elégtelen, és a jelenlegi folyamatok nem tették lehetővé, hogy a civil társadalmi szervezetek véleménye kellően érvényesüljön.

4.10. Az EGSZB európai demokráciáról szóló cselekvési tervről kidolgozott véleményében javasoltak szerint az európai demokrácia előmozdításának – a már felsorolt területeken túl – ki kell terjednie a demokratikus részvétel uniós, nemzeti, regionális és helyi szintű erősítésére, abba be kell vonni a civil társadalmat, továbbá ki kell terjednie a demokrácia minden területére és területére, beleértve a munkahelyi demokráciát és más területeket is. Az EGSZB szerint emellett az EUSZ 11. cikkében rögzítettek értelmében nagyobb hangsúlyt kell helyezni a civil párbeszédre, amely minden demokráciában a jó minőségű döntéshozatal és a felelősségvállalás előfeltétele ⁽²⁴⁾.

4.11. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai demokráciáról szóló cselekvési tervnek egy, a demokrácia és az alapvető jogok oktatásának előmozdítására irányuló nagyszabású kezdeményezést is tartalmaznia kell, hiszen annak alapvető szerepe van a demokratikus értékek és az aktív polgári szerepvállalás megőrzésében. A kezdeményezésnek inkluzívnak kell lennie, minden polgárt meg kell céloznia, különösen a fiatalokra összpontosítva.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁴⁾ HL C 341., 2021.8.24., 56. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A tengeri és belvízi közlekedés ökológizálásával kapcsolatos társadalmi kihívások

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 275/03)

Előadó: **Pierre Jean COULON**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	207/1/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB újra megerősíti, hogy azonosul a „FuelEU» tengerészeti kezdeményezés”⁽¹⁾ és a „NAIADES III”⁽²⁾ című vélemények következtetéseivel és ajánlásaival.

1.1.1. Ezek a területeken „[e] cél eléréséhez a tengeri klaszter és az ellátási lánc valamennyi érdekelt felének szorosan együtt kell működnie”.

1.1.2. Ugyanígy szükség van az intermodális terminálok létrehozásához fűződő érdekre, amelynek köszönhetően lehetővé válik az életminőség javításához hozzájáruló belvízi hajózás városokon belüli fejlesztése.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a tengeri és folyami közlekedés környezetbarátabbá tétele során kötelező módon figyelembe kell venni a hajózási tengelyek vagy kikötők közelében élő lakosság egészségét és életminőségét.

1.3. Ennélfogva a kikötői hatóságoknak, a területi önkormányzatoknak és a szállítás szereplőinek egymással együttműködve újra kell gondolniuk a város, a kikötők és a szállítás szereplői közötti viszonyokat.

1.4. A környezetbarátabbá tétel felé történő átmenetet csak a munkavállalókat célzó megfelelő képzések bevezetését követően lehet fontolóra venni.

1.5. Ezek az ajánlások teljes mértékben a kék gazdaság jövőbeli értékteremtését szolgálják.

2. Bevezetés

2.1. Az Európai Bizottságnak az európai belvízi közlekedés korszerűsítéséről 2021. június 24-én közzétett „NAIADES III” című közleménye, valamint a megújuló üzemanyagok tengeri közlekedésben történő felhasználásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló, 2021. július 14-én közzétett, úgynevezett „FuelEU” tengerészeti kezdeményezésre vonatkozó javaslat az első lépés ezen ágazatok dekarbonizációjának irányába.

2.2. A „NAIADES III” a folyami közlekedés felértékelését célzó, 35 pontból álló cselekvési terv, amely Adina Vălean közlekedésért felelős biztos nagyon egyszerű megállapításából indul ki, miszerint a folyami közlekedés „az egyik legalacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású szállítási mód, és a belvízi utak alapvetően fontos szerepet játszhatnak közlekedési rendszereink dekarbonizációjában”. Ugyanakkor az unióban fuvarozott áruknak csak 6 %-a veszi igénybe folyóinkat és csatornáinkat, noha a belvízi hajóúthálózat 41 000 kilométer hosszú.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „FuelEU» tengerészeti kezdeményezés” (HL C 152., 2022.4.6., 145. o.).

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: NAIANES III (HL C 194., 2022.5.12., 102. o.).

2.3. A közlemény kifejezett törekvése, hogy lehetővé tegye nagyobb mennyiségű áru szállítását az európai folyókon és csatornákon, és megkönnyítse a 2050-re előirányzott, zéró kibocsátással működő uszályokra való átállást.

2.4. Ezért az Európai Bizottság javasolja a kombinált szállításról szóló 1992-es irányelv⁽³⁾ felülvizsgálatát. Ez az irányelv az EU egyetlen olyan jogi eszköze, amely közvetlenül támogatja a közúti áruszállításról az alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású szállítási módokra (belvízi hajóutak, tengeri és vasúti szállítás) való átállást, de amelynek hatását hátrányosan befolyásolta az a tény, hogy a tagállamokban elégtelen volt az átültetése. A kudarcos átültetés egyik fő oka onnan ered, hogy a 2018-as „Mobilitás” csomagon belül valódi konfliktus állt fenn egyrészt a közúti szállítási vállalatok és alkalmazottak közötti tisztességes belső piaci verseny megvalósítása (az intermodális áru fuvarozási terminálokból és azok felé történő kabotázs korlátozásával), másrészt a modális szállításról az intermodális szállításra való, ez utóbbi költségeinek csökkentésével előmozdított átállás között.

2.5. A tengeri közlekedésről szóló rendeletjavaslat az „*Irány az 55 %!*” politikai és jogalkotási csomagba illeszkedik, amelynek célja az üvegházhatásúgáz-kibocsátás (ÜHG) 55 %-os csökkentése 2030-ig. A javaslat alapvetően a kibocsátás csökkentésére vonatkozó célkitűzésekre irányul, és kötelezően előírja a fuvarozók számára, hogy bejelentsék az általuk használt hajók és üzemanyagok típusait. Tehát a rendeletjavaslat viszonylag kis mértékben kötelező érvényű. Ennek az a magyarázata, hogy az Európai Bizottság szerint az általános értelemben vett tengeri közlekedés az uniós szállítással összekapcsolódó kibocsátásoknak csak a 10 %-áért felelős.

2.6. Az EGSZB csak helyeselni tudja a tengeri és a belvízi szállítás környezetbarátabbá tételének az Európai Bizottság által támogatott politikáját.

2.7. Így tett a közelmúltban elfogadott „FuelEU» tengerészeti kezdeményezés”⁽⁴⁾ és „NAIADES III”⁽⁵⁾ című véleményben is; az EGSZB szeretné továbbá megragadni az alkalmat, hogy kifejtse néhány gondolatot a tengeri és belvízi közlekedés környezetbarátabbá tételéből fakadó társadalmi kihívásokkal kapcsolatban, valamint hogy felhívja a civil társadalom figyelmét arra, hogy a tengeri és belvízi közlekedés környezetbarátabbá tétele tengeri területrendezést is feltételez, hogy lehetővé váljon a közlekedés hozzáigazítása az éghajlatváltozáshoz a „kék gazdaság” jegyében⁽⁶⁾.

3. Általános megjegyzések

3.1. Ez a saját kezdeményezésű vélemény két részből áll, amelyek más-más témákkal foglalkoznak: az első alapvetően a belvízi szállítás és a kikötők jellegét tárgyalja, a második pedig a tengeri és belvízi szállításban dolgozókat érintő szociális kérdésekre összpontosít. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tengeri szállítás ágazati piac, amely a városokat és szigetcsoportokat kiszolgáló, rövid folyami és tengeri útvonalakat használó helyi kompszállítástól a kompokkal, ömlesztettáru-szállító hajókkal, konténerhajókkal és üdülőhajókkal lebonyolított nagy távolságú szállításhig terjed.

Ez a vélemény nem foglalkozik ezen ágazatok mindegyikével, hanem a helyi és regionális közlekedéssel kapcsolatos kérdések társadalmi dimenzióját vizsgálja.

3.2. A folyami és a tengeri közlekedés környezetbarátabbá tétele integrált megközelítést feltételez, mivel a jövőbeli közlekedési infrastruktúráknak figyelembe kell venniük a környező lakosság és a munkavállalók egészségével kapcsolatos aggodalmakat is.

3.3. Ebben a tengeri és a folyami szállítás környezetbarátabbá tételének a társadalmi hatásairól szóló saját kezdeményezésű véleményben az EGSZB számára elsődleges fontosságúnak tűnik, hogy az Európai Bizottság megalapozott tanulmányokkal rendelkezzen a folyami és tengeri kikötők tevékenységeinek az egészségre gyakorolt hatásaira vonatkozóan. Ezeknek a tanulmányoknak a nagy léptékű környezetvédelmi irányítórendszerek elemzéséről kellene szólniuk, és ajánlásokat kellene tartalmazniuk a folyami és tengeri kikötők olyan használatára vonatkozóan, amely figyelembe veszi az egészséggel kapcsolatos kérdéseket.

3.4. A tengeri kabotázs alapvetően fontos szerepet játszik a gazdasági, társadalmi és területi kohézióban, különösen a szigeteket illetően. A csekély mértékű szén-dioxid-kibocsátás politikáját részesíti előnyben, csökkenti a környezeti hatást, és támogatja a multimodalitás elvét.

⁽³⁾ A Tanács 92/106/EGK irányelve (1992. december 7.) a tagállamok közötti kombinált áru fuvarozás egyes típusaira vonatkozó közös szabályok megállapításáról (HL L 368., 1992.12.17., 38. o.).

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „FuelEU» tengerészeti kezdeményezés” (HL C 152., 2022.4.6., 145. o.).

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: NAIADES III (HL C 194., 2022.5.12., 102. o.).

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Az EU-n belüli fenntartható kék gazdaság új megközelítése, előadó: Simo Tiainen, HL C 517., 2021.12.22., 108. o., és A kék gazdaság innovációja, előadó: Séamus Boland, HL C 12., 2015.1.15., 93. o.

3.5. Érzékeny témát jelent a kikötők levegőminőségének javítása és ennek a part menti lakók egészségére gyakorolt hatásai. Az EGSZB számára helyénvalónak tűnik a part menti áramellátási rendszerek továbbfejlesztése a folyami és tengeri kikötőkben – ahogyan az a rotterdami kikötőben megvalósult –, hogy a hajók mérettől függetlenül leállíthassák motorjukat a part mellett, mivel ez hozzájárulna a part menti lakók és a munkavállalók egészségének a megőrzéséhez. Ugyanez vonatkozik az üdülőhajókra is, amelyek gyakran a kikötők központi elhelyezkedésű területein horgonyoznak.

3.6. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a tengeri kikötői tevékenységek által előidézett zajszenyezést, mert itt egyrészt a part menti lakók életminőségéről, másrészt a munkavállalók egészségéről van szó. Ugyanez érvényes a belvízi hajóutak hátorszájának lakóira. A folyami közlekedés teljesítményének a javítása együtt jár a hátország társadalmi-gazdasági fejlődésével; mindazonáltal ez a fejlődés nem valósulhat meg a lakosság életminőségének a rovására, habár a folyami közlekedés kevesebb ártalmat okoz, mint a közúti közlekedés.

3.7. A folyami és a tengeri közlekedés környezetbarátabbá tételéről nem beszélhetünk anélkül, hogy felidézni a személyzet képzésével, a foglalkoztatás perspektíváival és a férfiakkal és a nőkkel szembeni eljárás különbözőségével kapcsolatos kérdéseket ezekben az ágazatokban, és nem hagyhatjuk figyelmen kívül a szakmák digitalizációja és automatizációja által előidézett mélyreható változásokkal kapcsolatos társadalmi kihívásokat sem.

3.8. A flottamegújítás elengedhetetlen a folyami közlekedés fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségének csökkentéséhez. Ugyanakkor ez az ágazat túlnyomórészt olyan kis hajótulajdonos-üzemeltetőkből és kkv-kból áll, amelyek jelenleg gazdasági nehézségekkel küszködnek (körülbelül 2,7 milliárd euro árbevétel-csökkenés, az utasszállítás legalább 70 %-os csökkenése). A flotta szükséges megújításának a társadalmi elfogadhatósága előfeltételezi tehát a hajótulajdonos-üzemeltetők elkötelezettségét, ami csak akkor biztosítható, ha beruházásokkal és hosszú távú pénzügyi támogatással elnyerjük a bizalmukat.

3.9. A zérónak tekinthető szén-dioxid-kibocsátású folyami közlekedésre való átállás tehát nemcsak a meglévő hajótulajdonos-üzemeltetők pénzügyi támogatását előfeltételezi, hanem a jelenlegi és jövőbeli hajószemélyzet képzése érdekében megtehető fokozott erőfeszítéseket is. A folyami és a tengeri közlekedés környezetbarátabbá tételének a sikere ezenkívül az ágazatnak attól a képességétől is függ, hogy kezelje a munka és a készségek változását.

4. Részletes megjegyzések

Kikötők

4.1. A tengeri közlekedés területén a környezetbarátabbá tétel politikája megköveteli, hogy újragondolják a város és a kikötők kapcsolatát. A „minden az olaj” gazdaságán alapuló városrendezési projektek és a 20. század második felében világszerte elterjedt „szuper-konténeres szállítás” oda vezetett, hogy a kikötők kivándoroltak a túlságosan szűkké váló városokból, és a perifériákon ipari-kikötői övezeteket hoztak létre. Mindazonáltal egy nagy kikötői projektnek szinte egyhangú elfogadottsággal kell rendelkeznie, ami miatt szem előtt kell tartani egy, a közérdeket és az egyéni megnyilvánulásokat összekapcsoló, nagyon bonyolult érvrendszert. Ezek a polgári és társadalmi igények elég újak a városokra és kikötőjükre jellemző ezeréves viszonyban.

4.2. A kikötői hatóság és az önkormányzatok játszhatnak ugyanabból a kottából is, de akár teljesen szemben is állhatnak egymással a ma már megkerülhetetlen társadalmi és környezetvédelmi kérdések kapcsán⁽⁷⁾. A kikötővárosokban, ahol a hajók együtt élnek a part menti lakókkal, az ipari üzemekkel, az üzletekkel és a turisztikai tevékenységekkel, a környezet minősége és a környezetkárosítás forrásai mobilizációra sarkallhatják a lakókat. Például a hajók éjjel-nappal járatják motorjukat: a levegőszennyezés számos európai kikötő környékének lakói számára mindennapos sorscsapás.

4.3. Számos társaság kombinált teher- és személyszállító hajói és komphajói gázokat és finomrészecskéket bocsátanak ki a levegőbe. A motorok által keltett zaj is elviselhetetlen ártalom, mivel egy olyan állandó zajról van szó, amely éjszaka felerősödik.

4.4. A probléma onnan ered, hogy a hajók kikötői fogadópontjainak csak egy része van felszerelve parti elektromos csatlakozással. Ennek következtében egyes hajók kénytelenek beindítani saját áramfejlesztő generátorukat.

4.5. Érzékeny témát jelent a kikötők levegőminőségének javítása és ennek a part menti lakók egészségére gyakorolt hatásai. A kikötők környezetének levegőminőségére irányuló megelőző és javító intézkedések iránti társadalmi igény egyre sürgetőbb, különösen a közösségi hálózatokon.

(7) Daudet, B., és Alix, Y., „Gouvernance des territoires ville-port: empreintes locales, concurrences régionales et enjeux globaux”, *Organisations et Territoires*, 2012.

4.6. Ugyanez igaz a kikötők tevékenysége által előidézett zajszennyezésre is. Az EGSZB szerint a tengeri és a folyami közlekedés környezetbarátabbá tételéhez mindenképpen szükség van a kikötők környezeti hatásainak felmérésére és elemzésére, különösen a városok/kikötők érintkezési övezeteiben. Ennek a lépésnek meg kellene előznie az intézkedések elfogadását, lehetővé téve a város/kikötő érintkezési övezetének intelligens környezetvédelmi irányítását, amihez hozzájárulhatna a belvízi folyami kikötők fejlesztése is.

4.7. A tengeri és folyami közlekedés környezetbarátabbá tételéről valójában nem lehet dönteni anélkül, hogy előzetesen értékelnénk a hajókból származó – akár csekély szén-dioxid-kibocsátást tartalmazó – gázkibocsátások szétszóródásából adódó hatást, a kikötői övezet topográfiai profilját, a lakosságnak a kikötői tevékenység hatásövezetében való eloszlását, és – mivel az időjárás hatással van a gázok levegőben történő szétszóródására vagy stagnálására – a meteorológiai állomások, valamint a szennyeződést és a zajszintet mérő szenzorok meglétét.

A tengerészeti ágazatban dolgozó alkalmazottak

4.8. A döntés során nem hagyhatunk figyelmen kívül egy másik jelentős társadalmi kihívást sem: a „tengerészek” foglalkoztatását és az új szakmákban való képzését. A „tengerészekről” rendelkezésre álló, pontos és összehasonlítható adatok hiánya ellenére általában elismert tény, hogy a tengeri ágazat a szakképzettségek hiányától szenved, és nehéz az állások betöltése és a „tengerészek” megtartása.

4.9. Ebben a foglalkozási ágazatban a vonzerő relatív hiánya többek között onnan ered, hogy a tengeri hajózásra már nem tekintenek úgy, mint a világ bejárásának egyik módjára; az utazás ugyanis immár olcsóbb és könnyebb. Az Európai Bizottság számára készített egyik független tanulmány szerint az ágazatról az a kép alakult ki, hogy összeegyeztethetetlen az úgynevezett normális társas és családi élettel, és hogy rossz munkakörülményeket és rossz szakmai fejlődési kilátásokat kínál – mindezt az „MLC 2006” rövidítéssel ismert 2006. évi Tengerészeti Munkaügyi Egyezmény ellenére, amely megszabja a világ áruszállító flottájához tartozó „tengerészek” számára a minimális munkafeltételeket és életkörülményeket⁽⁸⁾.

4.10. Az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége által készített egyik jelentés bizonyos adataiból azonban az tűnik ki, hogy a társadalom egyes rétegeiben a tengeri hajózás presztízzsel bír, és tiszteletnek örvend, különösen az ágazatról szóló állami információs kampányoknak, az oktatási ösztöndíjaknak stb. köszönhetően.

A nők részvétele a közlekedésben

4.11. A nők száma a tengeri közlekedésben viszonylag alulreprezentált/csekély, és az idők folyamán kevés jelét mutatja a javulásnak. Egyes északi országokat és Hollandiát leszámítva a nők ezen a területen alacsonyabb státuszú állásokat töltenek be, és alacsonyabb a fizetésük, mint a férfiaké.

4.12. Az EGSZB tagja annak az európai testületnek, amelynek célja a nők részvételének és elismertségének javítása általában a közlekedési ágazatban, a tengeri és belvízi közlekedést is ideértve. Az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége által 2019. október 7. és november 29. között végzett online felmérés szerint a közlekedés valamennyi ágazatát figyelembe véve a bérköltségeknek mindössze 22 %-át kapják nők⁽⁹⁾. Ugyanez a tanulmány rámutat arra, hogy az ágazatban továbbra is számos, a nemek közötti egyenlőtlenségből és a nemi sztereotípiákból eredő akadály áll fenn. A tengeri közlekedés mindig is férfias iparág volt, és az EGSZB szerint az ágazatban dolgozó nők szerepével kapcsolatos társadalmi kihívás megoldása érdekében ezen változtatni kell.

4.13. A tengeri közlekedés környezetbarátabbá tétele lehetőséget adhat erre. Az EGSZB úgy véli, hogy az ökológizálás által előidézett technológiai fejlődésnek be kellene indítania egy foglalkoztatási dinamikát a tengeri közlekedésben, és az ez utóbbról kialakult kép módosulását kellene előidéznie, amennyiben a hagyományos tengeri munkahelyek helyébe fokozatosan jelentős hozzáadott értéket képviselő szárazföldi munkahelyek lépnek, ami lehetővé teszi több nő alkalmazását.

4.14. A megfelelően képzett tengerészek elengedhetetlenek annak biztosításához, hogy a hajózás biztonságos, egyszersmind környezetbarát legyen. E dinamikus ágazat fenntarthatósága attól függ, hogy képes-e továbbra is elegendő számú, magasan képzett új munkaerőt vonzani, illetve megtartani a tapasztalt tengerészeket, beleértve a nőket és más alulreprezentált csoportokat is.

4.15. Az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi érdekelt fél – köztük a szociális partnerek – bevonása szükséges ahhoz, hogy lényegi és életképes megoldások szülessenek a tengeri közlekedés környezetbarátabbá tételével összefüggésben⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Coffey, Consultores em Transportes Inovação e Sistemas, Oxford Research és World Maritime University, *Study on social aspects within the maritime transport sector*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2020.

⁽⁹⁾ <https://www.etf-europe.org/make-transport-fit-for-women-to-work-in-etf-sounds-alarm-over-industrys-growing-gender-divide/>.

⁽¹⁰⁾ <https://www.ecsa.eu/index.php/etf-ecsa-declaration-enhanced-participation-women-european-shipping>.

A tengerészek

4.16. A hajók automatizálása mindazonáltal a legénység és a hajószemélyzet csökkenését eredményezheti, ami maga után vonja a „tengerészek” iránti kereslet csökkenését és ugyanakkor a már állásban lévők számára a munkamennyiség és a felelősség megnövekedését. Aligha valószínű, hogy társadalmilag elfogadottá válna a munkahely elvesztésének eshetősége vagy az átsorolás kilátása.

4.17. Egyébiránt a digitalizáció és az automatizáció valószínűleg javítani fogja a magasan képzett és informatikai és elektrotechnikai szakképzettséggel rendelkező hajószemélyzet munkakörülményeit. Ezek csökkenthetik a hajószemélyzet fáradtságának forrásaként gyakran említett adminisztrációs terheket is, és lehetővé tehetik szinte önálló operációs rendszerek kifejlesztését, ami nem mellékes a munkaidő-beosztás és a tengeri hajózás vonzereje szempontjából.

4.18. A tengeri közlekedés környezetbarátabbá tételével együttjáró digitalizáció és automatizáció alapvetően fogja megváltoztatni az ágazatot. Ez nem rövid távon értendő, annál is inkább, mivel a hajótulajdonosok erre még nincsenek teljesen felkészülve. Ezzel szemben ezek az új technológiák a meglévő hajókhoz vannak igazítva. A flotta megújításával generált költségek is szerepet játszanak ebben a vonakodásban.

4.19. Nem lehet figyelmen kívül hagyni annak kockázatát sem, hogy a szakmai készségek iránti igény változása árthat a foglalkoztatásnak azáltal, hogy félreállít egyes tengerészeket, vagy nem megfelelően képezi ki a jövőbeli tengerészeket. Ez olyan méretes kihívás elé állítja a tengerészképző iskolákat, amellyel csak azok birkóznak meg, amelyek szorosan együttműködnek a tengeri ipárral, hogy alkalmazkodjanak ez utóbbi igényeihez.

4.20. Ezenkívül a „tengerészek” folyamatos képzése elengedhetetlen ahhoz, hogy naprakészen tartsák szaktudásukat, és hogy könnyebb legyen számukra a tengeri közlekedés környezetbarátabbá tételével valószínűleg együttjáró átmenet a tengeri munkahelyekről a szárazföldön betöltendő munkahelyek felé. Ez a szempont elengedhetetlen ahhoz, hogy mindez pozitív hatással járjon a társadalom egészére nézve.

4.21. A jobban képzett személyzettel együtt jár a munkaerőköltségek megnövekedése, a kevésbé képzett személyzetet hátrányosan érintő szociális dömping és a tisztességtelen munkaerőpiaci verseny kockázata is, ami maga után vonja annak szükségességét, hogy megvédjék az európai tengerészek munkahelyeit. Hasznos, ha hivatkozunk a 2018-ban megjelentetett „*Seafarers and digital disruption*” [A tengerészek és a digitális forradalom] című tanulmányra⁽¹⁾. Úgy tűnik azonban, hogy a tengerészek létszáma csökken, életkoruk nő, és ezért felmerül a kérdés, hogy versenyképesek-e az Európán kívüli „tengerészekkel” szemben. Ez már egy teljesen külön téma, de azért ebben a saját kezdeményezésű véleményben mégis elő kívántuk hozni.

4.22. Tehát a szociális partnerek alapvetően fontos szerepet töltenek be abban, hogy ügyeljenek a munkaügyi normák betartására, sőt, szintjük megemelésére a tengeri közlekedésben. Ugyanakkor a kollektív tárgyalást gyengíthetik a fedélzeten érvényes munkajogi rendszerek eltérései, és azt bonyolíthatja a munkajog határokön átnyúló területeken történő alkalmazása is, amennyiben hiányzik a kommunikáció, az együttműködés és a koordináció a munkakörülmények ellenőrzésével megbízott különböző hatóságok között.

Belvízi szállítás

4.23. A tengeri közlekedés munkavállalóival kapcsolatos bizonyos megfontolások egyes esetekben általánosíthatók a folyami közlekedésre is a különbséggel, hogy a belvízi hajózásban a munkaerőpiac bizonyos szociális, gazdasági és kulturális tényezők kombinációja folytán többségében független, idősödő gazdasági szereplőkből áll⁽²⁾. Jegyezzük meg, hogy az öregedés az alkalmazottak kategóriáját is érinti, mivel a fiatalok inkább töltenek be rendes munkaidő-beosztással járó szárazföldi állásokat, amelyek mellett otthon tölthetik a hétvégéiket. Ez a tényező például nagyon fontos Nyugat-Európában, ahol a folyami áruszállító vállalatok 80 %-a független tulajdonos/üzemeltető, akik nem szabályos munkaidő-beosztást alkalmaznak. Ez munkaerőhiányhoz vezet a belvízi hajózásban, mind a folyami személyszállítás, mind pedig az áruszállítás piacán, és ez a jelenség megfigyelhető a folyékony rakományok szállítási szegmensében a szakképzett személyzet esetében is a parancsnokság és a szakképzett hajóirányítók szintjén.

4.24. Az EGSZB megjegyzi, hogy ez a hiány technikai tényezőkkel is magyarázható: mivel a legénység tagjainak a munkája egyre inkább technikai jellegűnek bizonyul, a folyami közlekedési vállalatok specializált profilokat keresnek, de ezek nehezen találhatók.

4.25. Ahhoz, hogy fokozni lehessen az ágazat vonzerejét többek között a fiatal generáció számára, előfeltétel olyan alapvető – különösen szociokulturális és társadalmi – intézkedések elfogadása, mint a szövetkezetek kialakítása a gazdasági szükségszerűségeknek (hatékonyság, jövedelmezőség, fokozott munkateher) a szociális, kulturális és társadalmi aspektusokkal (magánélet, társas élet, család stb.) való jobb összehangolása érdekében.

⁽¹⁾ <https://www.ics-shipping.org/wp-content/uploads/2018/10/ics-study-on-seafarers-and-digital-disruption.pdf>.

⁽²⁾ Rajnai Hajózási Központi Bizottság, *Rapport thématique sur le marché du travail dans le secteur de la navigation intérieure européenne*, 2021. február.

4.26. Végezetül az EGSZB rámutat, hogy a Covid19-világjárványból eredő, már most érezhető válsághatások az elkövetkező években lesznek számszerűsíthetők, annál is inkább, mivel az ágazat környezetbarátabbá válása miatt a folyami hajózás munkaerőpiaca is át fog alakulni.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 567. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022. 02. 23. – 2022. 02. 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra az európai kutatási és innovációs paktumról

[COM(2021) 407 final – final 2021/230 (NLE)]

(2022/C 275/04)

Előadó: **Paul RÜBIG**

Társelőadó: **Panagiotis GKOFAS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 182. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	219/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy az európai kutatási és innovációs paktum közösen elfogadott értékeket és elveket rögzít a K+I tekintetében, és globális, általános szinten meghatározza azokat a területeket, amelyeken a tagállamok közösen dolgozzák ki a prioritást jelentő fellépéseket. A paktum tehát támogatja az új Európai Kutatási Térséget (EKT), ugyanakkor szem előtt tartja, hogy a kutatás és az innováció (K+I) nagyrészt nemzeti hatáskör.

1.2. A tanácsi ajánlás több részre tagolódik, melyek a következők:

1. Értékek és elvek;
2. A közös fellépés kiemelt területei;
3. Beruházások priorizálása a K+F terén;
4. Szakpolitikai koordináció, nyomon követés és jelentéstétel.

1.3. A jövőben Európának értéket, üzletet és minőségi munkahelyeket kellene létrehoznia Európa K+F eredményeiből. Ennek egyik nagyon fontos eszközét pedig a szellemi tulajdon-jogok jelentik. Az értékteremtésről szóló bekezdésben meg kell említeni a szellemi tulajdon-jog és a szabadalmak nagy jelentőségét, és az új EKT-ra vonatkozó paktum keretében

egyértelmű szellemi tulajdon-jogi stratégiát kell kidolgozni Európa számára. Ezt az aktív és passzív uniós szabadalmi politikát és szabadalmi stratégiát aktív és passzív licencstratégia, valamint a szabadalmak és a licenzek nettó globális egyensúlyának átlátható nyomonkövetési rendszere kell, hogy kísérje.

1.4. Az EGSZB üdvözli a paktum egyértelmű felhívását az EKT elmélyítésére, azaz arra, hogy a nemzeti politikák összehangolásától elmozduljunk a politikák mélyebb integrációja felé, valamint üdvözli a zöld és digitális kettős átállás felgyorsítására irányuló felhívást is. Az EU-27-ben a K+I eddig főként párhuzamosan működő, elkülönülő blokkokban volt jelen. Ezeket a blokkokat most masszív „kommunikációs csatornákkal” kell összekapcsolni. Az EGSZB szerint ez kell, hogy legyen a paktum egyik fő célkitűzése.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy tekintettel a hatalmas ázsiai (Kína, Dél-Korea stb.) kutatási technológiai és innovációs beruházásokra, az EU-nak jelentősen fel kell gyorsítania a K+I terén tett erőfeszítéseit, különösen a K+F terén elért eredmények innovatív termékekkel és szolgáltatásokkal való gyors átalakítása érdekében, mivel Európa lemaradásban van ezen a területen, amint arra a COM(2020) 628. sz. dokumentum egyértelműen rámutatott.

1.6. Az EGSZB felhívja a figyelmet, hogy a K+I-t fel kell gyorsítani az EU-ban, a digitális átállást pedig mihamarabb meg kell valósítani. Egy nemrégiben közzétett európai bizottsági jelentés, az *európai uniós ipari K+F beruházási eredménytáblájának 2021. évi kiadása* azt mutatja, hogy Kína 2020 és 2021 között 18,1 %-kal növelte K+F beruházásait, az USA 2020 és 2021 között 9,1 %-kal növelte K+F beruházásait, míg a 27 tagú EU 2,2 %-kal csökkentette K+F beruházásait. Ezek az átalakulási folyamatok tisztességesek és igazságosak kell, hogy legyenek, a civil társadalom egyetlen csoportját sem hagyva hátra, gondolva itt különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő polgárokra, a távoli régiókban élő európai polgárokra vagy a szociális partnerekre.

1.7. Amint arra az új EKT és a paktum is rámutatott, az EU-nak valójában új jövőképre, azaz az EU EKT-jára vonatkozó új megállapodásra van szüksége. A korábbi K+I-stratégiájával az EU továbbra is le fog maradni az Egyesült Államoktól és Ázsiától (Kína, Korea stb.) a K+I terén.

1.8. Mindaddig az EU lakosságának csak korlátozott hányada („a szokásos K+I gárda”) vett részt az EU K+I politikájában. A modern társadalmi-gazdasági kutatások azonban kiemelik a tudomány-technológia-társadalom (Science-Technology-Society, STS) nagy jelentőségét a kutatás és innováció terén jól teljesítők számára. Konkrét hozzájárulásként ahhoz, hogy az EU világviszonylatban erősebb legyen, az EGSZB szorgalmazza, hogy uniós és nemzeti szinten megfelelő módon vonják be a civil társadalmi szervezeteket, valamint a szociális és gazdasági partnereket (különösen az mkkv-kat képviselő szervezeteket) a már bevezetett intézkedések 2022-es, Európai Bizottság általi nyomon követésébe az új EKT fórum és kapcsolódó kezdeményezések, például az Európa jövőjéről szóló konferencia keretében működő új európai polgári vitacsoport révén. Az úgynevezett tudásháromszög (felsőoktatás, alap- és alkalmazott kutatás, az új technológiáknak az ipar általi kereskedelmi hasznosítása), amelyre az Európai Bizottság K+I-re vonatkozó paktuma is örvendetes módon hivatkozik, fontos koncepció a K+I fellendítéséhez. Az uniós civil társadalom részvételének e koncepcióján belül azonban az üzemi dolgozók – és a kiszolgáltatott helyzetben lévő uniós polgárok – bevonása is fontos.

1.9. Az új európai kutatási és innovációs paktum keretében meg kell teremteni az alapját egy olyan vállalkozói kultúrának, amely ösztönzi a kockázatvállalást, az innovatív vállalkozásokat – az mkkv-kat és az induló vállalkozásokat egyaránt. A jól ismert „no risk, no fun” (kockázat nélkül szórakozás sincs) szlogen az innováció területén azt jelenti, hogy „no risk, no new business, no new quality jobs” (kockázat nélkül új üzlet és új minőségi munkahelyek sincsenek).

1.10. Számos K+I-vel kapcsolatos európai bizottsági dokumentum és program létezik. Az EGSZB ezért nagyra értékelné, ha az Európai Bizottság tisztázná a K+I-vel kapcsolatos valamennyi dokumentuma közötti összefüggéseket, beleértve a K+I paktumot, az új EKT-t, az európai küldetéseket, az EU helyreállítási és rezilienciaépítési tervét és általában a Horizont Európát.

1.11. Végül, de nem utolsósorban az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy az EU kutatási és innovációs paktumát és az új EKT-t az ENSZ 17 fenntartható fejlődési céljával összhangban kell megtervezni és végrehajtani. Ezek a célok arra irányulnak, hogy 2030-ra mindenkinek tisztességes megélhetése legyen egy egészséges bolygón.

2. Általános megjegyzések

2.1. A paktum alapját képező és a paktum által hivatkozott legfontosabb európai bizottsági dokumentum a COM(2020) 628 – *Új EKT a kutatás és az innováció szolgálatában*.

2.2. 2021 márciusában az EGSZB véleményt⁽¹⁾ tett közzé a következő tárgyban: *Új EKT a kutatás és az innováció szolgálatában*⁽²⁾. Az EGSZB-veleményben szereplő számos következtetés, ajánlás és általános észrevétel a paktumra is vonatkozik, és ezek közül néhányat a jelen dokumentumban is megismétlünk.

2.3. Ezen K+I-vel kapcsolatos elemek egyetlen jogi aktusba foglalása megerősíti a tagállamok arra irányuló politikai elkötelezettségét, hogy mozgósítsák K+I-politikájukat az Európa előtt álló jelenlegi kihívások leküzdése érdekében, amelyek a következők:

- a) a kettős átállás (digitális átállás és zöld megállapodás);
- b) a világvárvány utáni helyreállítás;
- c) az egyre erősebb globális verseny a KTI területén, különösen Ázsiával (Kínával, Koreával stb.).

Ezeket a kihívásokat méltányos és igazságos módon kell kezelni, senkit sem hagyva hátra, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő uniós polgárokat nem.

2.4. A globális KTI-rangsorok és -tanulmányok azt mutatják, hogy a globális verseny szempontjából az EU 27 tagállama lemarad az USA és Ázsia, különösen Kína és Korea mögött, ami a kutatási és technológiai innovációt illeti, különösen a kulcsfontosságú alatechnológiák (Key Enabling Technologies, KET – pl. mesterséges intelligencia, gépi tanulás, robotika, digitális üzleti modellek stb.) tekintetében. Az a) és b) kihívások megtalálhatók a COM(2021) 407 sz. európai bizottsági közleményben. Ezeket az EGSZB tudatosan egészítette ki a c) kihívással: „globális verseny a kutatási és technológiai innováció területén, különösen Ázsiával (Kínával, Koreával stb.)”, mert úgy véli, hogy ha az EU nem kezeli sikeresen ezt a kihívást, akkor több millió szakképzett munkahelyet veszít el Ázsiával szemben, ami miatt csökkenni fog az európaiak jóléte és életminősége. A KTI a jövőbeli minőségi munkahelyek legfontosabb motorja. Ha a technológiai vezető szerep sok iparágban Ázsiába vándorol, a minőségi munkahelyek is Ázsiába vándorolnak.

2.5. Az Európai Kutatási Tanács (EKT) is véleményt adott ki a paktumról és az új Európai Kutatási Térségről. Az Európai Kutatási Tanács is nagyon egyértelműen hangsúlyozza, hogy az EU lemaradt Ázsiához, különösen Kínához képest a KTI terén, és kijelentette, hogy *„a K+I paktum lehet az utolsó esély arra, hogy végre elérjük az eredeti Európai Kutatási Tanács céljait, amelyek megerősítik Európa vezető szerepét a kutatás és az innováció terén”*⁽³⁾.

2.6. Kína nemcsak megelőzte az EU-t a K+F és a szabadalmak terén elért teljesítmény tekintetében, hanem mintegy öt éve nagyon agresszíven vezető szerepre tör a technológiai ipari szabványok meghatározásában is. Az Egyesült Államok és Európa évtizedeken keresztül monopolizálta az ipari szabványok meghatározását. A technológiai ipar szabványainak meghatározása nagyon fontos szerepet játszik a KTI globális színterén, ami azt jelenti, hogy versenyelőnyt élvez az a nemzet, amely meghatározza ezeket a szabványokat. Az EGSZB ezért határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság határozzon meg egyértelmű intézkedéseket a paktumban annak érdekében, hogy megőrizze Európa erős pozícióját a globális technológiai ipari szabványok meghatározásában.

2.7. Az EGSZB úgy véli, hogy tekintettel a hatalmas ázsiai (kínai, dél-koreai stb.) kutatási és innovációs beruházásokra, az EU-nak jelentősen fel kell gyorsítania a K+I terén tett erőfeszítéseit, különösen a K+F terén elért eredmények innovatív termékekké és szolgáltatásokká való gyors átalakítása érdekében. Egy nemrégiben közzétett európai bizottsági jelentés, az *európai uniós ipari K+F beruházási eredménytáblájának 2021. évi kiadása* azt mutatja, hogy Kína 2020 és 2021 között 18,1 %-kal növelte K+F beruházásait, az USA 2020 és 2021 között 9,1 %-kal növelte K+F beruházásait, míg a 27 tagú EU 2,2 %-kal csökkentette K+F beruházásait. A K+I felgyorsítására irányuló uniós intézkedéseknek az EU-ban székhellyel rendelkező multinacionális cégeket és az mkkv-kat kell megcélozniuk, mivel az mkkv-kat is fenyegeti az ázsiai verseny, és mivel az európai foglalkoztatás növekedése túlnyomórészt nem a nagyvállalatokhoz, hanem az mkkv-khoz és az induló vállalkozásokhoz köthető.

2.8. Az EGSZB üdvözli a paktum egyértelmű felhívását az EKT elmélyítésére, azaz arra, hogy a nemzeti politikák összehangolásától elmozduljunk e politikák mélyebb integrációja felé, valamint üdvözli a zöld és digitális átállás

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: *Új Európai Kutatási Térség (EKT) a kutatás és az innováció szolgálatában* (HL C 220., 2021.6.9., 79. o.).

⁽²⁾ COM(2020) 628.

⁽³⁾ Forrás: <https://erc.europa.eu/news/pact-research-innovation-foundations-european-research-area-still-valid-and-unavoidable>.

felgyorsítására irányuló felhívást is. Egészen eddig az EU 27 tagállamában a K+I főként párhuzamosan működő, elkülönülő blokkokban volt jelen. Ezeket a blokkokat most masszív „kommunikációs csatornákkal” kell összekapcsolni. Az EGSZB szerint ez kell, hogy legyen a paktum egyik fő célkitűzése. A kommunikáció és az együttműködés kulcsfontosságú hajtóerői a K+I-nek.

2.9. Amint arra az új EKT és a paktum is rámutatott, az EU-nak valójában új jövőképre, azaz az EU EKT-jára vonatkozó új megállapodásra van szüksége. A korábbi K+I stratégiájával az EU továbbra is le fog maradni az Egyesült Államoktól és Ázsiától (Kína, Korea stb.) a K+I terén.

2.10. Számos tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a K+I-vel kapcsolatos tudásátadás elsősorban a K+I szervezetek közötti, valamint az uniós tagállamok közötti, nagy léptékű munkahelyi rotáció révén működik. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU-27-ben masszívan növeljék a tudástranszfert a K+I szervezeteken keresztül, például munkahely-rotációval és kutatói mobilitási programokkal. A K+I-vel kapcsolatos tudásátadás nem működik nagy dokumentumokon keresztül: 500 oldalas K+F jelentéssel nem lehet átadni valamely kutató öt éves K+F munkájának eredményét.

2.11. A paktum hivatkozik az EKT technológiai ütemterveire. Az EGSZB jelenlegi ismeretei szerint rendelkezésre áll az EKT 2015–2020 közötti időszakra vonatkozó ütemterve, de az EGSZB-nek nincs tudomása 2020 utáni időszakra vonatkozó technológiai ütemtervről. A technológiai stratégiákat hosszú távon kell megtervezni, mivel az új technológiák nem egyik napról a másikra születnek meg. A technológiai ütemterveknek legalább 10 éves átfutási időre van szükségük. Az EGSZB ezért arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy az új EKT közzétételét követően dolgozzon ki középtávú (2020–2030) és hosszú távú (2020–2050) technológiai ütemterveket.

2.12. Az EGSZB üdvözli az úgynevezett „tudásháromszög” (felsőoktatás, alap- és alkalmazott kutatás, új technológiák ipar általi kereskedelmi hasznosítása) nagy jelentőségére való hivatkozást (*).

2.13. Az EGSZB úgy véli, hogy bár igaz, hogy a kutatás és a (felső)oktatás a tudásteremtés kulcsfontosságú mozgatórugói, de nem ezek az innováció fő mozgatórugói. Az innováció – természeténél fogva – a K+F eredmények innovatív termékekké és vállalkozásokká való átalakítását jelenti. Nem az egyetemek vagy a kutatóintézetek feladata innovatív termékek és vállalkozások megteremtése. Az idézett bekezdésből hiányoznak a vállalkozások, különösen az induló vállalkozások és a vállalkozók. Meg kell említeni az innovációs folyamatban betöltött fontos szerepüket. Ebben az összefüggésben fontos szerepet játszanak az Európai Innovációs Tanács (EIC), az Európai Innovációs és Technológiai Intézet tudományos és innovációs társulásai (EIT TIT) és más innovációs programok.

2.14. Ansoff professzor híres ábrája szerint a K+F projekteknél csak kis része (kevesebb mint 25 %) eredményez sikeres műszaki termékeket a piacon. Ezért az EU K+I paktumában és stratégiájában kiemelt figyelmet kell fordítani a K+I eredményességére és hatékonyságára. Ha a K+I eredményességét és hatékonyságát biztosító intelligens eszközökkel a siker aránya 25 %-ról pl. 28 %-ra növelhető, ez óriási siker lenne Európa számára. A K+I eredményessége és hatékonysága – miközben gondoskodik arról, hogy az EU továbbra is kiválóságra törekedhessen a kutatás területén – jelentősen fel is gyorsíthatja az európai K+I-t, amire rendkívül nagy szükség van.

2.15. Az értékek és elvek tekintetében az EGSZB egyetért azzal, hogy az ebben a fejezetben említett értékek fontosak, de annak megakadályozása érdekében, hogy az EU a globális kutatási és innovációs versenyben az USA és Ázsia mögött maradjon, további elvekre van szükség. Az új EKT előírja, hogy az EU-nak fel kell gyorsítania azt a folyamatot, amelynek során a K+F eredmények a globális piacokon megjelenő innovatív termékekké és szolgáltatásokká válnak. Ehhez a sürgősen szükséges felgyorsuláshoz egyéb értékek és kompetenciák mellett vállalkozói készségre is szükség van. Számos globális tanulmány arra utal, hogy az EU az USA-hoz és Ázsiához képest jelentős lemaradásban van a vállalkozói szellem tekintetében (pl. az innovatív digitális üzleti modellek tekintetében).

2.16. Ami az értékteremtést illeti, az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy rendkívül fontos a tudás (azaz a K+I eredmények) innovatív, fenntartható termékekké és szolgáltatásokká való átalakítása. A paktum utal arra, hogy az alap kutatás fontos szerepet játszik az áttörést jelentő felfedezések és ismeretek megteremtésében. Az „európai érték”

(*) Ahogy azt a tanácsi ajánlásra irányuló javaslat 2. fejezetének h) pontja is kiemeli (COM(2021) 407). A h) pont a következőképpen fogalmaz: „A kutatás és az innováció, valamint a (felső)oktatás az innováció, a tudás-előállítás, -terjesztés és -felhasználás kulcsfontosságú mozgatórugói.”

megteremtéséhez azonban az áttörést jelentő felfedezések önmagukban nem elegendőek: sajnálatos módon számos példa van arra, hogy európai kutatók áttörést jelentő felfedezéseket tettek, de az európai K+F eredményekből végül az USA-ból és Ázsiából származó vállalkozók és innovatív vállalatok húztak hasznot, és a munkahelyek Európából az USA-ba és Ázsiába vándoroltak. Európának nem szabad hagynia, hogy ez újra megtörténjen.

2.17. Európának saját K+I eredményeiből a jövőben értéket, üzletet és minőségi munkahelyeket kell teremtenie. Ennek egyik nagyon fontos eszköze pedig a szabadalmak jelentik. Az értéktérítésről szóló bekezdést ki kell egészíteni a szellemi tulajdon-jogok (Intellectual Property Rights, IPR) nagy jelentőségével, és az új EKT-ra vonatkozó paktum keretében egyértelmű szellemi tulajdon-jogi stratégiát kell kidolgozni Európa számára. Ezt az aktív és passzív uniós szabadalmi politikát és szabadalmi stratégiát aktív és passzív licencstratégia, valamint a szabadalmak és a licenzek nettó globális egyensúlyának átlátható nyomonkövetési rendszere kell, hogy kíséresse.

2.18. A tanácsi ajánlásra irányuló javaslat 2. pontja⁽⁵⁾ ismerteti az uniós K+I kiemelt területeit. A K+I témakörök következő kiemelt területeit a COM(2020) 628 sz. dokumentum is tartalmazza:

- mesterséges intelligencia,
- mikroelektronika,
- kvantuminformatica,
- 5G,
- megújuló energia,
- hidrogén-technológiák,
- kibocsátásmentesség és intelligens mobilitás.

2.19. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy bár egyetért azzal, hogy ez a hét kiemelt terület⁽⁶⁾ nagyon fontos, de ki kell egészíteni őket a következő kulcsfontosságú technológiákkal és ágazatokkal:

- űrtechnológiák,
- tiszta víz és megfelelő higiénés körülmények,
- új csúcstechnológiai anyagok, amelyek komoly jövőbeli lehetőségeket kínálnak az EU számára, pl. grafén,
- árucikkek és élelmiszerek gyártására szolgáló technológiák,
- klinikai kutatás, gyógyszeripar és biotechnológiai ágazatok,
- a digitális üzleti modellek általában,
- a veszélyhelyzeti felkészültséget szolgáló technológiák (hardver és szoftver) (kimaradások, a digitális kommunikáció például kibebűnözés általi megzavarása stb.).

2.20. Az EU-27-ből – sajnos – igen sok kiváló kutató vándorol el az USA-ba és egyre inkább Ázsiába is. Ezt az agyelszívást meg kell állítani, és agyenyérésre kell váltani. Többek között az alábbi elvek nagyon fontosak a kiváló, globálisan vezető, gyors KTI teljesítmény szempontjából:

- a kiváló kutatók elismerése és méltányos díjazása az EU-27-ben, különös tekintettel a kiváló női kutatókra (lásd a nemek közötti gyenge egyensúlyt a KTI terén az EU-27-ben).
- a hatékony kommunikáció, közreműködés és együttműködés az innováció három alapvető tényezőjeként,
- a kutatóközpontok és egyetemek uniós és nemzeti finanszírozásának növelése versenyzetési ajánlattételi eljárások alapján, ezáltal biztosítva, hogy a lehető legjobb kutatók kapják meg a pénzt (nem minden kutatóközpontnak egyenlően nyújtott finanszírozás).

⁽⁵⁾ COM(2021) 407.

⁽⁶⁾ Lásd: COM(2020) 628.

2.21. Az EU új EKT-jának egyik fő célja az értékteremtés. Az EGSZB ezért nagyon fontosnak tartja „A tudás hasznosítása” című bekezdést. Ez a bekezdés a K+I valamennyi szereplője közötti együttműködés és kapcsolatok fontosságát emeli ki. Ez fontos, de nem elégséges a tudás hasznosításához.

2.22. Az európai értékteremtés szempontjából ugyanilyen fontos szempontok a következők:

— kötelezettségvállalás arra, hogy a K+F eredményeit gyorsan innovatív termékek, szolgáltatásokká, végső soron pedig érték, üzlet és minőségi munkahelyekké alakítják át. Ehhez többek között sokkal erőteljesebb vállalkozói kultúrára van szükség Európában, és pozitívan kell hozzáállni a kockázatvállaláshoz: az innovatív termékek gyors bevezetése mindig kockázatokkal jár.

A jól ismert „no risk, no fun” (kockázat nélkül szórakozás sincs) szlogen az innováció területén azt jelenti, hogy „no risk, no business, no new jobs” (kockázat nélkül üzlet és új munkahelyek sincsenek).

— egyértelmű technológiai ütemterv, különös tekintettel a kulcsfontosságú alaptechnológiákra (KET), valamint a jövőbeni és kialakulóban lévő technológiákra (FET),

— egyértelmű szellemi tulajdon-jogi stratégia az új EKT számára.

2.23. Ami „a valóban működő belső tudás piac elmélyítését” illeti, a tudás kétségkívül nagyon fontos, mivel a 21. század a tudás évszázada. Ugyanakkor az is nagyon fontos, hogy új lendületet adjunk minden hardver gyártásának Európában. 20 évvel ezelőtt az EU úgy vélte, hogy a termékek gyártását át lehet telepíteni Ázsiába úgy, hogy közben a termeléssel kapcsolatos K+F Európában marad. Ez hibának bizonyult. A K+F előbb-utóbb mindig követi a termelést. Ezért ahhoz, hogy a termelésnek és a kapcsolódó munkahelyeknek legalább egy része visszakerüljön Ázsiából Európába, az EU-nak komoly erőfeszítéseket kell tennie. Ez jelentősen hozzájárulna a munkanélküliség problémájának megoldásához is, amely Dél-Európa egyes országaiban különösen nagy probléma.

2.24. Még egy tanulság, amelyet Európa levonhat a koronavírus-világjárványból: az elmúlt 20-30 évben szinte valamennyi alapvető gyógyszer és vakcina előállítását Európából Ázsiába költöztették. Európa számos fontos termék és gyógyszer tekintetében elvesztette szuverenitását. A mikrocsipek szintén jól példázzák az európai ipar, különösen az autópár súlyos aktuális problémáit. De, hogy más példákat is említsünk, Európa – sajnos – az elektromos járművek akkumulátorai és a hidrogéntekológiák tekintetében is szinte teljes mértékben Ázsiától függ. (Míg az európai autógyártók még mindig csak kísérleteznek a hidrogénüzemű autók prototípusaival, a Toyota, a Honda és a Hyundai már szériában gyártja és rendszeresen értékesíti őket). Ázsia nagy előnnyel vezet az optikai technológiák, az 5G kommunikációs technológiák, a mesterséges intelligencia, a gépi tanulás, a robotika, valamint sok más kulcsfontosságú alaptechnológia (KET) és jövőbeni technológia (FET) terén is. A K+I-re vonatkozó paktumban Európának egyértelmű prioritásként kell kezelnie a kulcsfontosságú technológiákkal kapcsolatos szuverenitás visszanyerését.

2.25. Európának kettős kihívással kell szembenéznie: egyrészt a fiatalok körében – különösen Dél-Európa egyes országaiban – magas a munkanélküliség, másrészt viszont a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) területén túlságosan kevés a magasan képzett diplomás és különösen súlyos a mérnökhány az ikt, a digitalizáció, az e-mobilitás, valamint a megújuló energiákkal kapcsolatos technológiák minden szegmensében. Gyakran megfélekedünk arról, hogy elsősorban a mérnökök alakítják át a kutatók által elért K+F eredményeket műszaki termékek, szolgáltatásokká. A demográfiai változások (öregedő társadalmunk) és amiatt, hogy Európa legtöbb országa nem vonz több női diákot a mérnöki tanulmányok felé, ez a probléma a közeljövőben fokozódni fog. Természetesen az EU-ban jelentős mértékben fokozni kell azokat az intézkedéseket, amelyek célja, hogy több női diákot vonzzanak a mérnöki tanulmányok felé. Emellett a kutatásra és innovációra irányuló paktumnak intelligens programokat kell létrehoznia arra, hogy vonzza a nem uniós tagállamokból érkező magasan képzett mérnököket. A globális KTI verseny egyre inkább globális tehetségháborúvá válik, és az EU mindeddig rosszul teljesített ebben a globális tehetségháborúban, például az USA-hoz képest.

2.26. Végül, de nem utolsósorban az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy az EU kutatási és innovációs paktumát és az új EKT-t az ENSZ 17 fenntartható fejlődési céljával összhangban kell megtervezni és végrehajtani. Ezek a célok arra irányulnak, hogy 2030-ra mindenkinek tisztességes megélhetése legyen egy egészséges bolygón.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai küldetésekről

[COM(2021) 609 final]

(2022/C 275/05)

Előadó: **Paul RÜBIG**

Társelőadó: **Małgorzata Anna BOGUSZ**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.12.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	214/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Miközben az EGSZB egyetért azzal, hogy a közleményben bemutatott öt küldetés kiemelt prioritás az EU számára, az alábbiakban felsorolt öt kihívást és célkitűzést is rendkívül fontosnak tartja Európa szempontjából.

Küldetések és intézkedések kidolgozása és folytatása a következőkre vonatkozóan:

1. a kutatás, technológia és innováció területén a globális versenyben lépést tartani az USA-val és Ázsiával;
2. megbirkózni az EU előregedő társadalmával kapcsolatos kihívásokkal;
3. stratégiák kidolgozása az EU-ba érkező nagyszámú migráns sikeres integrációjára vonatkozóan;
4. javítani a szükséghelyzet-felkészültséget;
5. kezelni a Covid19-világjárvány által érintett, nem fertőző – különösen szív- és érrendszeri – betegségekben szenvedő betegek igényeit.

1.2. A közlemény öt kiemelt uniós küldetést sorol fel és tárgyal:

1. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás;
2. Rák;
3. Óceánjaink és vizeink minőségének helyreállítása 2030-ig, a szennyvízkezelést is beleértve;
4. 100 klímasemleges és intelligens város 2030-ig, az intelligens falvakat is beleértve;
5. Európai talajmegállapodás.

1.3. Az EGSZB határozottan támogatja az Európa-szerte 150 éghajlati referenciaregió megerősítésére irányuló elképzelést. Ehhez azonban hatalmas K+F költségvetésre lesz szükség. Az EGSZB ezért határozottan javasolja, hogy az EU regionális költségvetésének a K+F-re szánt részét emeljék a jelenlegi 5 %-ról legalább 10 %-ra.

1.4. Az EGSZB üdvözlí, hogy az EU az egyik legfontosabb egészségügyi kérdésként a rák elleni küzdelemre összpontosít, és arra szeretné bátorítani az uniós intézményeket, hogy a szív- és érrendszeri betegségek – a világ és európai polgárainak „első számú gyilkosa” – tekintetében is tegyenek hasonló lépéseket.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az európai küldetések a kutatásnak és az innovációnak a Horizont Európa program keretében betöltött új szerepe révén fognak eredményeket elérni, mindezt egy összehangolt, átfogó megközelítéssel és a polgárokkal kiépített új kapcsolattal ötvözve. A valódi és tartós hatás eléréséhez a küldetések teljes mértékben mozgósítják és bevonják majd az állami és magánszereplőket, például az uniós tagállamokat, a regionális és helyi hatóságokat, a kutatóintézeteket, a vállalkozókat, valamint az állami és magánbefektetőket.

2.2. Az EGSZB szeretné kiemelni, hogy az EU küldetéseinek teljesítése szempontjából az európai ipar versenyképessége nagyon lényeges. Az EGSZB ezért üdvözlí az új ipari versenyképességi programra való hivatkozást. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy meg kell vizsgálni, mindez milyen hatást gyakorol az uniós polgárokra. Ezért arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a tevékenységeket szorosan kapcsolja össze a szociálpolitikákkal és a szociális jogok európai pillérével, különös tekintettel az idős és kiszolgáltatott helyzetű uniós polgárok sajátos szükségleteire.

2.3. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy bár az európai küldetések középpontjában az áll, hogy a kutatás és az innováció új és nagyobb szerepe révén növeljük az EU hatását, a gazdasági dimenzióknak (globális verseny, minőségi munkahelyek stb.) és a szociális dimenzióknak is fontos szerepet kell játszania ezekben az európai küldetéseknél. Ami a szociális dimenziót illeti, az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a szociális jogok, valamint az összes munkavállaló szociális biztonságának és méltányos munkafeltételeinek védelme mellett különös figyelmet kell fordítani az EU kiszolgáltatott helyzetű csoportjainak (idősek, betegek stb.) sajátos szükségleteire is.

2.4. Az EGSZB öröndetesnek tartja, hogy a K+I-t egyértelműen az uniós küldetésekről szóló dokumentum központi témájának tekintik. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az EU előtt álló összetett kihívásokat elsősorban a K+I révén lehet kezelni.

2.5. Az EGSZB 2021 márciusában fogadta el az „Új Európai Kutatási Térség (EKT) a kutatás és az innováció szolgálatában” című véleményét ⁽¹⁾, 2022 februárjában pedig véleményét fogadott el az európai kutatási és innovációs paktumról ⁽²⁾. Emellett elfogadott egy véleményt *A szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési terv az EU helyreállításának és rezilienciájának támogatása érdekében* címmel ⁽³⁾. A jelen véleményt az EGSZB e három közelmúltbeli véleményével szoros összefüggésben kell vizsgálni.

2.6. Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy a jelenlegi kihívások miatt „a jelenlegi helyzet fenntartása nem megoldás”. Európának „újfajta kutatási és innovációs politikára” van szüksége: ha az EU folytatja a „régí” K+I-politikáját, nem lesz képes megbirkózni az előtte álló hatalmas kihívásokkal, ezen belül is az Ázsia teremtette kiélezett versennyel. Az EGSZB erre nagyon világosan rámutatott az *Új Európai Kutatási Térség (EKT) a kutatás és az innováció szolgálatában* című véleményében.

2.7. Ami a vállalkozásokat illeti, a közlemény szerint az európai küldetések teljes mértékben mozgósítani fogják a köz- és magánszféra érdekelt feleit, így az EU tagállamait, a regionális és helyi önkormányzatokat, a kutatóintézeteket, a vállalkozókat, az állami és magánbefektetőket, az uniós polgárokat és a civil társadalmat, és együttműködnek velük, hogy valódi és tartós hatást érjenek el, figyelembe véve az ipart és a vállalkozásokat, különösen az mkkv-kat.

2.8. Az EU iparának versenyképessége a villamosenergia-termelés szén-dioxid-mentesítését célzó technológiák, valamint más CO₂-intenzív iparágak tekintetében döntő tényező az EU 1. küldetésének – „az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” – megvalósításában. Ha az EU nem jár sikerrel, több millió munkahelyet veszít el ezekben az iparágakban.

2.9. Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal is, hogy az uniós küldetéseknek tökéletesen összhangban kell lenniük az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival.

2.10. Miközben az EGSZB egyetért azzal, hogy az öt küldetés kiemelt prioritást élvez az EU számára, a 4. fejezetben felsorolt öt kihívást és küldetést is rendkívül fontosnak tartja Európa szempontjából.

⁽¹⁾ HL C 220., 2021.6.9., 79. o.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: *Új Európai Kutatási Térség (EKT) a kutatás és az innováció szolgálatában* [COM(2021) 407 final – final 2021/203 (NLE)](HL C 275., 2022.7.18., 24. o.).

⁽³⁾ HL C 286., 2021.7.16., 59. o.

2.11. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság olyan küldetéseket és intézkedéseket is helyezzen előtérbe, amelyek új, magas színvonalú munkahelyeket, vállalkozásokat, jövedelmet, jólétet és magas életszínvonalat teremtenek az EU polgárai számára, mint például az európai technológiai termékek versenyképességének fenntartása az egyre élesedő globális versenyben (különösen Kínával, Dél-Koreával stb. szemben).

2.12. Az európai munkahelyek és jólét jelentős része az európai technológiai termékek (autók, gépek, anyagok stb.) exportjából származik. Európában az új munkahelyek másik fontos forrását az mkkv-k, az induló és a növekvő innovatív vállalkozások, valamint a felsőoktatás jelenti.

3. Részletes megjegyzések

3.1. 1. küldetés: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás

3.1.1. A XXI. században az éghajlatváltozás az egyik legnagyobb kihívás az emberiségre nézve. A politikai döntéshozóknak előre kell látniuk az előttünk álló változásokat annak érdekében, hogy megvédjék a leginkább veszélyeztetett ágazatokat és csoportokat, figyelembe véve a foglalkoztatást is.

3.1.2. A zöld megállapodás szinte valamennyi intézkedése azt eredményezi, hogy nő a villamos energia, az üzemanyag, a háztartási fűtés stb. ára az uniós polgárok számára. Ezek az áremelkedések különösen nagy hatással vannak az alacsony és közepes jövedelmű emberek százmillióira az uniós tagállamokban, és általában a kiszolgáltatott személyekre, akik gyakran alacsony jövedelemmel rendelkező uniós polgárok. Ez azt jelenti, hogy a zöld megállapodással kapcsolatos minden intézkedésnek jelentős társadalmi hatása van, ezért körültekintően kell kezelni azokat. Ezen intézkedések célja a jólét növelése, nem pedig az, hogy háttérbe szorítsák azokat, akiknek támogatásra van szükségük a változás kezeléséhez.

3.1.3. Példák az új technológiákra, amelyek minden bizonnyal nagyon fontos szerepet fognak játszani a CO₂-kibocsátás csökkentésében:

- a villamosenergia-termelés dekarbonizációja,
- a CO₂-kibocsátó iparágak, pl. az acélipar, a cementipar stb. dekarbonizációja,
- szén-dioxid-leválasztás és -tárolás (CLT) és például szennyvíztisztító telepek,
- az elektromos energia nagyon nagy mennyiségben történő, alacsony fajlagos költségek melletti tárolása,
- e-mobilitás,
- intelligens hálózatok és nagyfeszültségű elektromos hálózatok,
- intelligens városok stb.

3.1.4. Ezek a technológiák papíron könnyen felsorolhatók, de megvalósításuk kétségtelenül hatalmas kihívást jelent, tekintettel arra, hogy nagy léptékben kell őket bevezetni: az EU mind a 27 tagállamában és globálisan is.

3.1.5. Az új technológiákkal kapcsolatos globális verseny egyik kulcskérdése a kutatók és mérnökök nagy számban való rendelkezésre állása lesz. Ez mindenképpen hatalmas kihívás Európa számára. Ázsia országaiban az elmúlt 20 évben jelentősen nőtt a fizika, az IKT és a mérnöki tudományok területén tanulók száma, míg Európában ez a szám többé-kevésbé stagnált. Az európai misszióknak nemcsak a diákok számának növelését kell elősegíteniük, hanem az EU-nak azt is el kell érnie, hogy megforduljon a trend, és a magasan képzett emberek jelenlegi „agyelszívása” az EU számára „agynyeréssé” váljon.

3.1.6. Az EGSZB nyomatékosan javasolja, hogy az Európai Bizottság határozzon meg intézkedéseket az alapkészségek jelentős javulása érdekében, illetve hogy a fizika, az IKT és a mérnöki tudományok, valamint az orvostudomány és a gyógyszerészet területén tanulók száma jelentős mértékben növekedjék a következő 20 évben Európában. Saját tudományos szakembergárdája nélkül Európa továbbra is le fog maradni az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez szükséges valamennyi technológia terén.

3.2. 2. küldetés: a rák

3.2.1. Mind a 27 tagállamban a rákos megbetegedések számának folyamatos növekedése tapasztalható. Az EU 27 tagállamának együtt kell dolgoznia a diagnózis, a terápia, a személyre szabott gyógyszerekhez való hozzáférés, a kezelés és a megelőzés javításán – amint azt már az EGSZB 2021 júniusában az *európai rákellenes tervről* szóló véleményében (*) is hangsúlyozta. Az EGSZB ezért üdvözlözi, hogy a rák megelőzésére és gyógyítására irányuló kutatást az öt uniós küldetés egyikeként jelölték meg.

(*) HL C 341., 2021.8.24., 76. o.

3.2.2. Az EGSZB egyértelműen hangsúlyozni kívánja, hogy az egyik legnehezebb kihívás a rákkezeléshez való hozzáférés terén az egyes országok között fennálló egyenlőtlenségek kiegyenlítése lesz. Az EGSZB azt tanácsolja, hogy fordítsanak kiemelt figyelmet az EU-n belüli kiszolgáltatott csoportokra.

3.2.3. Amint azt már az EGSZB *európai rákellenes tervről* szóló véleményében is kifejtette, a leginnovatívabb terápiákhoz való hozzáférés és a vírusfertőzések által okozott rákos megbetegedések számának csökkentését lehetővé tevő oltási kampányok bevezetése egyedülálló szerepet játszik ebben.

3.2.4. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy aktívabb megközelítésre van szükség a foglalkozási eredetű rák megelőzése terén. Amint azt az *európai rákellenes tervről* szóló vélemény is hangsúlyozza, az EGSZB több olyan kutatást szorgalmaz, amely a rákkeltő anyagoknak, mutagéneknek és endokrin károsító anyagoknak való munkahelyi kitettségre, valamint a foglalkozási eredetű rákos megbetegedések okaira irányul.

3.2.5. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a szociális partnereknek, a betegképviselői csoportoknak és a civil társadalmi szervezeteknek nélkülözhetetlen szerepük van a bevált gyakorlatok terjesztésében és abban, hogy releváns információt nyújtsanak a rák okairól, valamint például a nemekkel vagy a kiszolgáltatott csoportokkal kapcsolatos különleges kérdésekről.

3.3. 3. küldetés: **óceánjaink és vizeink minőségének helyreállítása 2030-ig**

3.3.1. A tiszta víz az EU polgárai, mezőgazdasága és halászati ágazata számára is kiemelkedő jelentőséggel bír. Itt is igaz, hogy a kutatás és a tiszta vízzel kapcsolatos technológiák – beleértve a szennyvíz nem ivóvízcélú újrafelhasználását, a szanitációt és a szennyvíztisztítást – kulcsfontosságúak e küldetés szempontjából.

3.3.2. Emellett sok polgár számára továbbra is problémát jelent a tiszta vízhez való hozzáférés. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy jogilag érvényesítse a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférést mint emberi jogot.

3.4. 4. küldetés: **100 klímasemleges és intelligens város 2030-ig**

3.4.1. A világ népességének több mint 65%-a nagyvárosokban él, és ez az arány egyre nő. Ezek a nagyvárosok egyre nagyobb kihívást jelentenek az infrastruktúra (vízellátás és csatornázás, közlekedés, energiaellátás stb.) és az életminőség szempontjából. A kihívások közül sok csak kutatással és csúcstechnológiai megoldásokkal oldható meg. A jövőben sokkal több magasan képzett mérnökre lesz szükség ezeknek a csúcstechnológiát alkalmazó intelligens városoknak és falvaknak a tervezéséhez.

3.4.2. Az idősök aránya a városokban gyorsan növekszik („öregedő társadalom”). Az idősöknek és a kiszolgáltatott helyzetű személyeknek a fiataloktól eltérő igényeik vannak: több orvosi ellátásra, szociális gondozásra stb. van szükségük. A társadalom demográfiai változása miatt a közeljövőben nem lesz elég fiatal mindezen szolgáltatások ellátásához, ami azt jelenti, hogy az idősök számára nyújtott szolgáltatások egy részét intelligens megoldásoknak (pl. robotoknak) kell majd átvenniük.

3.4.3. Az elmúlt években számos olyan szükséghelyzet adódott, amely megmutatta, hogy a modern társadalmak viszonylag sebezhetőek, ezért nagyon fontos a „szükséghelyzet-felkészültség” K+F révén történő növelése:

- a fukusimai, csernobili, Three Mile Island-i stb. atomerőművek katasztrófái,
- áramkimaradások és kommunikációs kimaradások,
- az összes energiaforrás, köztük a földgáz hiánya és árának meredek emelkedése,
- sok száz ember halálát okozó viharok és hatalmas árvizek,
- világjárványok, például a Covid19-világjárvány, a Zika-járvány és a jövőbeli világjárványok,
- kibertámadások (a közéletben, a magánéletben és az üzleti életben rohamosan teret nyerő, mindenre kiterjedő digitalizációval a kibertámadások veszélye gyorsan növekszik).

3.4.4. Kelet- és Dél-Európa 2021. január 8-án éppen csak megúszott egy hatalmas áramkimaradást. Az európai áramellátás növekvő sebezhetőségének alapvető oka a kiszámíthatatlan és tervezhetetlen megújuló villamos energia, például a szélerőművek és a napenergia növekvő aránya. Európa nincs túl jól felkészülve az áramkimaradásokra: áramszünet esetén a magánháztartások és az ipar energiaellátása azonnal, a kommunikáció percekben vagy órákon belül, az ivóvízellátás rövid időn belül leáll. Egy nagyobb áramkimaradásból való kilábalás nem könnyű feladat.

3.5. 5. küldetés: **európai talajmegállapodás**

3.5.1. A fent említett tiszta víz mellett az egészséges talaj, amelyben az élelmiszerek alapvető összetevői természetből, az egyik legfontosabb erőforrás minden élőlény számára, beleértve az embereket és az állatokat is. A világ népessége egyre nő: az évszázad végére körülbelül 10 milliárd embert kell majd fenntartható módon táplálnunk. A hagyományos élelmiszer-termelés és mezőgazdaság két üvegházhatású gáz: a CO₂ és a metán egyik fő forrása. Ez azt jelenti, hogy nagymértékű K+F-re van szükség a klímasemleges mezőgazdaság kutatásához és fejlesztéséhez, amellyel a bolygónkon élő 10 milliárd ember számára fenntartható módon lehet élelmiszert termelni. Jelenleg az EU mezőgazdasági és gazdálkodási költségvetésének körülbelül 10 %-át fordítják K+F-re; az EGSZB azt javasolja, hogy ezt az értéket emeljék legalább 20 %-ra az új, fenntartható mezőgazdasági technológiákra irányuló K+F növelése érdekében, beleértve különösen a mezőgazdasági technológiák és az élelmiszeripar robotizálását.

4. Öt további küldetés

4.1. Bár az EGSZB a közleményben felsorolt öt küldetést kiemelt prioritásnak tekinti az EU számára, úgy véli, hogy az alábbiakban ismertetett öt kihívás és küldetés szintén rendkívül fontos.

4.2. Az EU 1. kiegészítő küldetése: **lépést tartani az USA-val és Ázsiával a globális versenyben a kutatás, technológia és innováció terén**

4.2.1. Fontos olyan küldetéseket és intézkedéseket meghatározni és teljesíteni, amelyek megakadályozzák, hogy az EU a kutatás, a technológiai fejlesztés, az innováció és a szabadalmak terén lemaradjon Ázsiától, különösen Kínával és Dél-Koreával szemben. Tény, hogy az EU körülbelül 2000 óta egyre gyorsuló ütemben esik vissza Kínához és Dél-Koreához képest a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció tekintetében ⁽⁵⁾.

4.2.2. Ha Európa továbbra is lemarad az USA és Ázsia mögött a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció terén, hosszú távon (20–50 év) munkahelyek milliói szűnnek meg és jelentősen visszaesik a jólét. A 27 tagú EU lemaradása valóban kritikus, különösen a kulcsfontosságú alatechnológiák (KET) és a jövőbeni és kialakulóban lévő technológiák (FET) terén, mint például a mesterséges intelligencia, a gépi tanulás, a mélytanulás, a robotika, a géntechnológia, a kommunikációs technológiák (pl. 5G), a számítógépes csipgyártás, az e-mobilitás kulcsfontosságú alkatrészeinek (pl. akkumulátorok, üzemanyagcellák és hidrogén) gyártása stb. terén. Az új anyagok mindig is az innováció motorjai voltak és lesznek: például a grafén innovációja és ipari elterjesztése jelentős kutatási és innovációs potenciállal bír Európa számára.

4.3. Az EU 2. kiegészítő küldetése: **megbirkózni az EU előregedő társadalmával kapcsolatos kihívásokkal**

4.3.1. Az EU társadalma gyorsan öregszik, és ez számos új kihívást okoz majd valamennyi uniós tagállam számára.

4.3.2. Az időseknek és a kiszolgáltatott helyzetű személyeknek más szükségleteik vannak, mint a fiataloknak: több és új gyógyszerre (demencia, Alzheimer-kór stb. ellen), több orvosi ellátásra, több szociális ellátásra, speciális, kifejezetten az idősek és a kiszolgáltatott helyzetű személyek számára kialakított képzésre és oktatásra stb. van szükségük.

4.3.3. A kutatás és az innováció (az orvostudomány, a gyógyszeripar, a társadalomtudományok, a műszaki tudományok, a speciális képzések stb. területén) kétségtelenül nagy szerepet fog játszani az EU előregedő társadalmának kezelésében.

4.3.4. A társadalom egészének ambiciózus európai gondozási stratégiára van szüksége.

4.4. Az EU 3. kiegészítő küldetése: **az EU-ba érkező nagyszámú migráns sikeres integrációját célzó stratégiák**

4.4.1. Az EU-nak küldetéseket és intézkedéseket kell kidolgoznia e nagyszámú migráns uniós tagállamokba történő integrálására. Mivel az EU gyorsan öregedő társadalom, több fiatal, jól képzett emberre van szüksége. Ezért innovatív koncepciókra van szükség a migránsok oktatásához és képzéséhez. A társadalmi-gazdasági kutatások segíthetnek jobban megérteni, hogy mi szükséges e több millió ember sikeres integrációjához.

⁽⁵⁾ Részletek például az OECD 2015-ös és 2017-es STI-jelentéseiben olvashatók.

4.5. Az EU 4. kiegészítő küldetése: **szükséghelyzet-felkészültség**

4.5.1. A szükséghelyzet-felkészültség magában foglalja a stabil energiaellátás biztosítására és az áramkimaradások elkerülésére irányuló küldetések és intézkedések kidolgozását és végrehajtását, miközben az EU energiarendszerének szén-dioxid-mentesítésére törekszik. Ezzel kapcsolatban lásd a 3.4.4. pontot, amely a szükséghelyzet-felkészültség kérdésével, különösen a villamosenergia- és kommunikációs kimaradások okozta kihívásokkal foglalkozik. Itt is igaz, hogy a kutatás és az innováció – elsősorban a műszaki tudományok terén – kulcsfontosságú e kihívások kezeléséhez.

4.5.2. Az egyéb szükséghelyzeti kihívások közé tartoznak az árvizek, az aszályok, a világhátrányok, de a gazdasági vészhelyzetek is, pl. a globális ellátási láncok blokkolása (pl. a Szezei-csatorna 2021-es elzáródása stb.)

4.6. Az EU 5. kiegészítő küldetése: **kezeln** a Covid19-világhátrány által érintett, nem fertőző betegségekben szenvedő betegek, különösen a szív- és érrendszeri betegségekben szenvedők igényeit – ez az első számú halálok a világ és Európa polgárainak körében

4.6.1. A világhátrányt követően nagyobb figyelmet kell fordítani a nem fertőző betegségekre. Az EU-ban 60 millió ember él szív- és érrendszeri betegségekkel – ez az európai polgárok első számú „gyilkosa”. Azokban az években, amikor nincs Covid19, a szív- és érrendszeri betegségek a megelőzhető halálozások leggyakoribb okai az EU-ban. A világhátrány alatt sok ilyen beteget túl későn diagnosztizáltak, vagy egyáltalán nem volt lehetőség diagnosztizálásukra.

4.6.2. Meg kellene vizsgálnunk az uniós egészségügy méltányossági dimenzióját, támogatva ezzel az egészségi egyenlőtlenségek csökkentését, ideértve a nemi szempontokat figyelembe vevő orvoslást is. A kezdeményezésnek a promócióra és a megelőzésre való összpontosítás mellett támogatnia kell a jobb ismereteket és adatokat, a szűrést és a korai felismerést, a diagnózist és a kezelés irányítását, valamint a betegek életminőségét is. Egy másik cél az uniós országok segítése a bevált gyakorlatok átadásában, iránymutatások kidolgozásában és innovatív megközelítések bevezetésében. Ez azt is jelenti, hogy az EU-nak egy másik európai küldetést is meg kell neveznie: az európai rákellenes terv erőfeszítéseivel összhangban olyan egészségügyi rendszerek kiépítését, amelyek a szív- és érrendszeri betegségek terén ellenállóbbak a hátrányokkal szemben, végső soron elhárítva az európai lakosságot leginkább terhelő két nem fertőző betegséget. Úgy véljük, hogy más betegségeket is kezelni kell, különösen azokat, amelyek jelentősen befolyásolják az európai GDP-t, például a váz- és izomrendszeri megbetegedéseket.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2001/20/EK és a 2001/83/EK irányelvnek az Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyságban, valamint Cipruson, Írországban és Máltán forgalomba hozott egyes, emberi felhasználásra szánt gyógyszerekre vonatkozó bizonyos kötelezettségektől való eltérések tekintetében történő módosításáról

[COM(2021) 997 final – 2021/0431 (COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 536/2014/EU rendeletnek az Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyságban, valamint Cipruson, Írországban és Máltán forgalomba hozott vizsgálati gyógyszerekre vonatkozó bizonyos kötelezettségektől való eltérés tekintetében történő módosításáról

[COM(2021) 998 final – 2021/0432 (COD)]

(2022/C 275/06)

Előadó: **Martin SCHAFFENRATH**

Felkérés:	a) Európai Parlament, 2022.1.20. b) Tanács, 2022.2.3.
Jogalap:	a) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke b) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke, valamint 168. cikke (4) bekezdésének c) pontja
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.24.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	180/0/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A kiváló minőségű, hatékony és biztonságos emberi felhasználásra szánt gyógyszerekkel való folyamatos ellátás alapvető fontosságú a betegek egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseinek biztosításához. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) ezért üdvözli az Európai Bizottság által 2021. december 17-én előterjesztett intézkedéscsomagot, amelynek célja egyrészt az Egyesült Királyságból Észak-Írországba irányuló zavartalan gyógyszerellátás hosszú távú biztosítása, másrészt az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépése miatt részben még fennálló ciprusi, írországi és máltai ellátási problémák mielőbbi felszámolása.

1.2. Az EGSZB felismeri, hogy különösen három kisebb uniós tagállam, Ciprus, Írország és Málta történelmileg nagymértékben függ az Egyesült Királyságból származó gyógyszerekkel és vizsgálati gyógyszerekkel való ellátástól.

1.3. Az intézkedéscsomagban foglalt módosítások, amelyek az Egyesült Királyságban Észak-Írország számára, valamint Cipruson, Írországban és Máltán forgalomba hozott gyógyszerekkel és vizsgálati gyógyszerekkel kapcsolatos bizonyos kötelezettségeket érintő eltérések bevezetésére irányulnak, az EGSZB véleménye szerint az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése és az ezzel összefüggő keretfeltételek miatt észszerűek, és ezeket az EGSZB ezért teljes mértékben támogatja.

1.4. Az EGSZB különösen hangsúlyozza a jól működő, tisztességes és hatékony belső piac központi szerepét. Ennek kapcsán a legfontosabb prioritásként kell kezelni a gyógyszerekre és vizsgálati gyógyszerekre vonatkozó uniós jogszabályok betartását, különös tekintettel az érintett termékek minőségére és ártalmatlanságára. Az EGSZB egyúttal üdvözli az intézkedéscsomagban szereplő, az Egyesült Királyságból származó termékekre vonatkozó csomagolási követelményeket is, amelyek célja a további átcsomagolás elkerülése, amely a folyamat többletköltségei és bonyolultsága miatt a gyógyszerek észak-írországi piacról való kivonásához vezethetne.

1.5. A Ciprusra, Írországra és Máltára vonatkozó ideiglenes eltérésekkel kapcsolatban azonban az EGSZB rámutat, hogy az európai gyógyszerstratégia keretében mielőbb tartós megoldást kell kidolgozni annak érdekében, hogy a fent említett tagállamok betegeinek hosszú távú ellátása az EU-ban engedélyezett gyógyszerekkel biztosított legyen.

2. Az Európai Bizottság javaslatainak háttere

2.1. Az Egyesült Királyság kilépéséről szóló megállapodáshoz csatolt, Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyv⁽¹⁾ értelmében az Észak-Írország piacán forgalomba hozott gyógyszereknek az Európai Bizottság által megadott érvényes forgalombahozatali engedéllyel (az egész EU-ra érvényes engedélyek) vagy Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyság által megadott érvényes forgalombahozatali engedéllyel kell rendelkezniük. Ezeknek a nemzeti engedélyeknek meg kell felelniük a gyógyszerekre vonatkozó uniós jogi előírásoknak. A vizsgálati gyógyszerek harmadik országokból az Unióba vagy Észak-Írországra történő behozatalához úgyszintén gyártási és behozatali engedéllyel kell rendelkezni. Ezeknek összhangban kell lenniük az uniós vívmányok klinikai vizsgálatokra vonatkozó kötelezettségeivel.

2.2. Ciprus, Írország, Málta és Észak-Írország hagyományosan az Egyesült Királyság Észak-Írországon kívüli részeiből vagy azokon keresztül történő gyógyszerellátásra támaszkodott, a vizsgálati gyógyszereket is beleértve, és e piacok ellátási láncait még nem igazították ki teljes mértékben oly módon, hogy azok megfeleljenek az uniós jognak és az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépése miatt megváltozott helyzetnek.

2.3. A 2021. január 25-i európai bizottsági közlemény⁽²⁾ egyéves türelmi időt ír elő (2021. december végéig) a tételvizsgálatok és a gyártás/logisztika fenntartása tekintetében az Egyesült Királyság Észak-Írországon kívüli részeiben annak érdekében, hogy biztosítsa Észak-Írország, Ciprus, Írország és Málta zavartalan gyógyszerellátását. Ezt a közleményt a vizsgálati gyógyszerekre vonatkozó behozatali követelményekre is alkalmazni kell annak érdekében, hogy biztosított legyen Észak-Írország, Ciprus, Írország és Málta zavartalan gyógyszerellátása.

2.4. Az átmeneti időszak ellenére egyes, az Egyesült Királyság Észak-Írországon kívüli részeiben jelenleg székhellyel rendelkező gazdasági szereplők továbbra is nagyon nehezen tudnak alkalmazkodni a jegyzőkönyvben foglalt előírásokhoz. Ennek fő okai az Egyesült Királyság teljes piacának 3 %-át alkotó észak-írországi piac kis méretéhez viszonyított túl magas kiigazítási költségek és az összetett logisztika, amelyek tekintetében nem azonosítottak tartós megoldást jelentő alternatív logisztikai központokat Észak-Írországban.

2.5. E javaslatok célja egyrészt az emberi felhasználásra szánt gyógyszerekhez kapcsolódó problémák kezelése, a gyógyszerhiány megelőzése és a népegészség megfelelő szintű védelmének biztosítása Észak-Írországban, Cipruson, Írországban és Máltán. Úgyszintén kezelni kell a vizsgálati gyógyszerekkel kapcsolatos problémákat, megelőzve ezzel a velük való ellátásra, és ennek eredményeként az 536/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽³⁾ alapján engedélyezett klinikai vizsgálatok Észak-Írországban, Cipruson, Írországban és Máltán történő végrehajtására gyakorolt káros hatásokat.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB ezért üdvözli ezt az intézkedéscsomagot. A gyógyszerellátás biztosítása és a népegészség védelme alapvető fontosságú ügyek az EGSZB számára.

3.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése nagyon összetett és nehéz vállalkozás. Jóllehet az EU–Egyesült Királyság kereskedelmi és együttműködési megállapodás⁽⁴⁾ és annak Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyve⁽⁵⁾ szabályozza a két szerződő fél közötti jövőbeli kapcsolatok nagy részét, ám mivel az Észak-Írország, Ciprus, Írország és Málta gyógyszerekkel és vizsgálati gyógyszerekkel való zavartalan ellátásának biztosítása érdekében az új követelményekhez való alkalmazkodásra előirányzott egyéves átmeneti időszak elégtelennek bizonyult, a gazdasági és egészségügyi hatások enyhítése érdekében céltzott és gyors fellépésre van szükség.

3.3. Az EGSZB szerint az intézkedéscsomag következő pontjait érdemes különösen kiemelni:

⁽¹⁾ HL L 29., 2020.1.31., 7. o.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye – Az Unió gyógyszerészeti vívmányainak alkalmazása a hagyományosan a Nagy-Britanniából vagy azon keresztül történő gyógyszerellátástól függő piacokon az átmeneti időszak végét követően (HL C 27., 2021.1.25., 11. o.).

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 536/2014/EU rendelete (2014. április 16.) az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálatairól és a 2001/20/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 158., 2014.5.27., 1. o.).

⁽⁴⁾ Kereskedelmi és együttműködési megállapodás egyrészt az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrésztől Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága között (HL L 444., 2020.12.31., 14. o.).

⁽⁵⁾ HL L 29., 2020.1.31., 7. o.

- Észak-Írország zavartalan ellátása az Egyesült Királyságból származó gyógyszerekkel, amennyiben azok megfelelnek az uniós jogszabályoknak,
- továbbra is elismerik a tételvizsgálatért és a farmakovigilanciáért felelős, az Egyesült Királyságban – Észak-Írországon kívül – letelepedett képzett személy által végzett tételvizsgálatot, hogy a jövőben is elkerülhető legyen a párhuzamos munkavégzés,
- annak a lehetőségnek a fenntartása, hogy megtartsák az Észak-Írországnak és az Egyesült Királyságnak szánt csomagolásokat, miközben a decentralizált vagy nemzeti engedélyezési eljárásokon keresztül kérelmezhetik az engedélyt,
- megfelelő intézkedések az úgynevezett hamisítás elleni irányelv⁽⁶⁾ (2011/62/EU irányelv) követelményeinek kiigazítása céljából, a továbbiakban is biztosítva ezzel a gyógyszerek biztonságát Észak-Írországon, valamint megakadályozva az ilyen gyógyszereknek az EU többi részében történő terjesztését.

3.4. Az EGSZB az EU belső piacával összefüggésben hangsúlyozza, hogy az intézkedéscsomag végrehajtása során minden körülmények között biztosítani kell, hogy az Egyesült Királyságból származó érintett gyógyszerek és vizsgálati gyógyszerek Észak-Írországon maradjanak, és csak akkor kerüljenek a belső piac más részeire, ha azokat valamely illetékes nemzeti hatóság az uniós jogszabályokkal összhangban engedélyezte. Ugyanez vonatkozik a Ciprus, Írország és Málta esetében meghatározott hároméves átmeneti időszakokra is. E tekintetben azt kell a legfontosabb elvnek tekinteni, hogy ezek a gyógyszerek és vizsgálati gyógyszerek csak az ezekben az országokban lakó betegek ellátását szolgálják.

3.5. Ebben az összefüggésben az EGSZB különösen üdvözli az átláthatóság elvét is, amelynek megfelelően Észak-Írország és az érintett uniós tagállamok illetékes hatóságai kötelesek elkészíteni és közzétenni a vonatkozó gyógyszerek és vizsgálati gyógyszerek jegyzékét, biztosítva ezzel az Unióban az egészség védelmét, valamint megakadályozva, hogy ezek a gyógyszerek más tagállamokba kerüljenek.

3.6. Az EGSZB támogatja továbbá az úgynevezett hamisítás elleni irányelvtől (2011/62/EU irányelv) való javasolt eltéréseket, amelyeknek lehetővé kell tenniük a gyártók számára, hogy továbbra is megtarthassák az Unióban előírt egyedi azonosítókat a gyógyszereken, még akkor is, ha azokat más uniós tagállamokból az Egyesült Királyságon keresztül Észak-Írországra, illetve három éven át Ciprusra, Írországra és Máltára importálják. Az EGSZB hasonlóképpen támogatja azt a javasolt mechanizmust, amely szerint az Unió gyógyszerészeit és kórházait (Észak-Írország, Ciprus, Írország és Málta kivételével) az Európai Gyógyszerellenőrzési Rendszeren keresztül tájékoztatják, amint egy, az Egyesült Királyságban Észak-Írország számára engedélyezett gyógyszer vizsgálatára kerül sor. Ez lehetővé teszi a végfelhasználók egyértelmű tájékoztatását arról, hogy az adott gyógyszer-csomagolást adott esetben nem az Unióban történő forgalmazásra szánják.

3.7. Ami az átmeneti megoldásokat illeti, amelyek célja annak biztosítása, hogy az észak-írországi betegek az Egyesült Királyság többi részében élő betegekkel azonos bánásmódban részesüljenek, az EGSZB üdvözli az Egyesült Királyságban engedélyezett új, szabadalmaztatott gyógyszerek ideiglenes behozatalára vonatkozóan az uniós forgalombahozatali engedély kiadásáig javasolt eltérést.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az érdekelt felek valamennyi aggályát teljes mértékben figyelembe vették annak érdekében, hogy biztosítsák Észak-Írország és más, vele kapcsolatban álló kisebb tagállamok gyógyszerekkel és vizsgálati gyógyszerekkel való zavartalan ellátását. Az EGSZB azonban az alábbiakban néhány pontosítást javasol, amelyeket a kísérő iránymutatásokba lehetne beépíteni.

4.2. Ki kell emelni különösen az irányelvre irányuló javaslat (7) preambulumbekzdését, amely fontos pontosítást tartalmaz az Észak-Írországra irányuló export esetében az Egyesült Királyságban végzett tételvizsgálatra és farmakovigilanciára vonatkozó szabályozási követelmények fenntartását illetően. Ennek kapcsán egyértelműen rögzíteni kell, hogy az Egyesült Királyságban, de Észak-Írországon kívül található minden szabályozási funkció felhasználható az Egyesült Királyságon belül Észak-Írországon történő forgalomba hozatal engedélyezésével összefüggésben, mind az aktuális, mind a jövőbeli nemzeti engedélyek, valamint a decentralizált eljárás, illetve a kölcsönös elismerési eljárás keretében kiadott engedélyek esetében. Ezt határozottan rögzíteni kell mind a javasolt irányelvben, mind a megfelelő iránymutatásokban.

4.3. Az EGSZB külön felhívja a figyelmet az Európai Bizottság által javasolt irányelv 2. cikkére (a 2001/83/EK irányelv 5a. cikkel való kiegészítése), amely az Egyesült Királyságban forgalmazott egyes emberi felhasználásra szánt gyógyszerek bizonyos kötelezettségek alóli felmentésére vonatkozik. Minden körülmények között biztosítani kell, hogy az Egyesült Királyságból Észak-Írországra (és a hároméves átmeneti időszakban Ciprusra, Írországra és Máltára) exportált érintett gyógyszerek ezeken a piacokon maradjanak, és ne kerüljenek a belső piac más részeire a kereskedelembe.

⁽⁶⁾ HL L 174., 2011.7.1., 74. o.

4.4. További pontosítást tart szükségesnek az EGSZB az irányelvjavaslat 2. cikkének 4. pontjában (a 2001/83/EK irányelv 20. cikkének módosítása) előirányzott minőség-ellenőrzési vizsgálatokat illetően, a központosított uniós eljárás keretében engedélyezett, de nem valamely uniós tagállamban, hanem az Egyesült Királyságban (Észak-Írországon kívül) gyártott és onnan közvetlenül Észak-Írországra behozott gyógyszerek esetében.

4.5. Az EGSZB további pontosítást javasol az irányelvjavaslat 2. cikkének 5. pontjával kapcsolatban is (a 2001/83/EK irányelv 40. cikkének módosítása), amely szerint az Egyesült Királyságnak az Észak-Írországon kívüli részében letelepedett vállalkozásoknak nagykereskedelmi értékesítésre vonatkozó engedélyre van szükségük az Észak-Írországra irányuló exporthoz/importhoz. Itt meg kell jegyezni, hogy továbbra is biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy az Egyesült Királyság valamely hatósága által kiadott nagykereskedelmi értékesítésre vonatkozó engedéllyel az Egyesült Királyságból Észak-Írországra lehessen gyógyszereket importálni.

4.6. Ugyancsak támogatjuk a 2. cikk 9. pontját, amely lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy a tételvizsgálatért és a farmakovigilanciáért felelős képezett személy továbbra is az Egyesült Királyság Észak-Írországtól eltérő részeiben legyen található. Az EGSZB azonban további pontosítást kér arra vonatkozóan, adott esetben függelékként csatolt iránymutatásokban, hogy ez a gyakorlatban hogyan fog megvalósulni.

4.7. Végezetül az EGSZB hangsúlyozza, hogy különösen fontos, hogy egyértelmű különbséget tegyünk az Európai Bizottság 2021. január 25-i közleménye⁽⁷⁾ – amely ideiglenesen lehetővé teszi az érintett gazdasági szereplők számára, hogy továbbra is ellássák gyógyszerekkel és vizsgálati gyógyszerekkel Észak-Írországot – és a jelen intézkedéscsomag rendelkezései között. Az Uniót arra kérjük, hogy a fent említett eltérés, illetve az irányelvre és a rendeletre irányuló javaslatban foglalt módosítások elfogadása, valamint végrehajtása közötti átmeneti időszakban biztosítsa a magas szintű jogbiztonságot a forgalombahozatali engedélyek jogosultjai, a nagykereskedők és a gyógyszerészek számára.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ A Bizottság közleménye – Az Unió gyógyszerészeti vívmányainak alkalmazása a hagyományosan a Nagy-Britanniából vagy azon keresztül történő gyógyszerellátástól függő piacokon az átmeneti időszak végét követően (HL C 27., 2021.1.25., 11. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A 21. század társasági adózása

[COM(2021) 251 final]

(2022/C 275/07)

Előadó: **Krister ANDERSSON**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.7.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Elnökségi határozat:	2021.6.8.
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.8.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	216/00/07

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság régóta várt kezdeményezését a 21. századi társasági adózási stratégiáról. Az EGSZB határozottan támogatja és nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság összehangolja munkáját a nemzetközi tárgyalásokkal és megállapodásokkal.

1.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy elő kell segíteni a határokon átnyúló beruházásokat, és csökkenteni kell a vállalkozások megfélemlési költségeit, miközben az európai gazdaságot környezetbarátabbá és digitalizáltabbá kell tenni.

1.3. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy folytassa a helyreállítási stratégiát támogató igazságos és egyszerű adózásra irányuló cselekvési terv⁽¹⁾ végrehajtását, figyelembe véve az EGSZB véleményét a *méltányos és egyszerű adózásra vonatkozó intézkedéscsomagról*⁽²⁾.

1.4. Az EGSZB üdvözli, hogy a G20-ak pénzügyminiszterei jóváhagyták a 2021. október 8-án, az inkluzív keret 140 országából 136 által aláírt megállapodást, melynek célja egy globális és konszenzuson alapuló megoldáscsomag kidolgozása az adóztatási jogok országok közötti elosztásának módjáról. Az EGSZB ugyanakkor rámutat az ilyen ambiciózus célkitűzések összetettségének következményeire, és az 1. és 2. pillér (a csomag) egységes, globálisan összehangolt és koordinált végrehajtását szorgalmazza.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az adócsomagot mind az Unióban, mind pedig a főbb kereskedelmi partnerországokban egyszerre kell bevezetni. Ha az 1. pillér nem kerül egyidejűleg bevezetésre az Egyesült Államokban és más jelentős kereskedelmi partnerországokban, az európai vállalkozások versenyhátrányba kerülhetnek.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy Európában pontosan ugyanazok a szabályok lépjenek életbe a 2. pillérre és a tényleges társasági minimumadóra vonatkozóan, mint a globális megállapodásban kidolgozott komplex szabályok. A tagállamoknak ezért elegendő időt kell hagyniuk arra, hogy az irányelv elfogadása előtt rendelkezésre álljon a végleges, elfogadott szöveg.

1.7. A tényleges adókulcs (ETR) kiszámítása annak meghatározására szolgál, hogy egy adott multinacionális vállalatcsoport tényleges adókulcsa meghaladja-e a szóban forgó adójogrendszer minimális adókulcsát. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tényleges adókulcsok kiszámítására vonatkozó követelményeknek az elfogadott globális megközelítést kell követniük, hogy az adminisztratív költségek ne növekedjenek.

1.8. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy ajánlást adjon ki a tagállamok számára, lehetővé téve a veszteségek visszamenőleges elhatárolás útján történő kompenzálását.

⁽¹⁾ COM(2020) 312 final.

⁽²⁾ HL C 155., 2021.4.30., 8. o.

1.9. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot a pénzmosást, a magánszemélyek és vállalatok agresszív adótervezését és az adókijátszást célzó fedőcégekkel folytatott visszaélések elleni küzdelemben. Az EGSZB várja, hogy kifejthesse véleményét a fedőcégekkel folytatott visszaélésekkel foglalkozó konkrét javaslatról.

1.10. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság kezdeményezését a hitelfinanszírozás adóelőnyét csökkentő támogatás (DEBRA) létrehozására. Az új környezetbarát technológiákba történő beruházások komoly kockázatot jelentenek a befektető számára. Ilyen helyzetekben a tőkefinanszírozás különösen fontos, és az adórendszerekbe beépített, a tőkefinanszírozással szembeni alapvető előítéletet kezelni kell.

1.11. Az EGSZB üdvözlí a *Vállalkozás Európában: Társaságiadó-keretet* (BEFIT), amely egységes társasági adózási szabálykönyvet tartalmaz, és várja, hogy megvizsgálhassa a részletes javaslatot.

1.12. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a társasági adózásra vonatkozó stratégia szerves részeként foglalkozzon a határokon átnyúló távmunka helyzetével.

1.13. Egy másik terület, amelyet felül kell vizsgálni, a héa hatálya. Mentességek és a kiskapuk bonyolítják a helyzetet, és egyenlőtlen versenyfeltételeket, valamint elmaradt adóbevételeket eredményeznek. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a hozzáadottértékadó-rendszer alkalmazási körét.

2. Az európai bizottsági javaslat

2.1. A 21. század társasági adózásáról szóló európai bizottsági közlemény célja, hogy megoldást találjon a Covid-járvány mellett az évek során kialakult főbb kihívásokra.

2.2. Az Uniónak szilárd, hatékony és méltányos adókeretre van szüksége, amely kielégíti a közfinanszírozási igényeket, de ezzel egyidejűleg a méltányos, fenntartható és inkluzív növekedés, és a munkahelyteremtéshez hozzájáruló beruházások számára kedvező környezet létrehozásával a helyreállítást, valamint a zöld és digitális átállást is támogatja.

2.3. Az adórendszer várhatóan hozzájárul az olyan szélesebb körű uniós szakpolitikákhoz, mint például az *európai zöld megállapodás*, az Európai Bizottság *digitális menetrendje*, az *új európai ipari stratégia* és a *tőkepiaci unió*. Az adózásnak a digitális átállást olyan környezet biztosításával is elő kell segítenie, amelyben a digitális vállalkozások sikeresen működhetnek.

2.4. Az Európai Bizottság közleménye megfelelő figyelmet fordít a BEPS projekt eredményeire, és foglalkozik a nemzetközi társaságiadó-rendszer reformjával, amelyet a G20-ak megbízásából az OECD vezetett. A reformcsomag két pillérből áll. Az 1. pillér célja, hogy a nemzetközi adószabályokat az új üzleti modellekhez igazítsa, amelyek lehetővé teszik a vállalatok számára, hogy fizikai jelenlét nélkül folytassanak üzleti tevékenységet⁽³⁾.

2.5. A 2. pillér viszont csökkenti az adóversenyt azáltal, hogy 15 százalékos minimális tényleges társaságiadó-kulcsot határoz meg⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Az alkalmazási körbe tartozó vállalatok a 20 milliárd eurót meghaladó globális árbevétellel és 10 % feletti nyereséggel (adózás előtti nyereség/bevétel) rendelkező multinacionális vállalatok. A nyereséget egy átlagolási mechanizmus segítségével számolják ki, a forgalmi küszöbértéket 10 milliárd euróra csökkentve, ami függ a sikeres végrehajtástól, beleértve az adóbiztonságot is. A vonatkozó vizsgálat a megállapodás hatálybalépését követő 7. évben kezdődik, és legfeljebb egy év alatt zajlik le. A nyersanyag-kitermelés és a szabályozott pénzügyi szolgáltatások nem tartoznak ide. <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>.

⁽⁴⁾ A második pillér a következőkből áll: a) két egymásra épülő belföldi szabály, együttesen a globális adóalap-erőzió elleni szabályok (GloBE): i. egy jövedelembeszámítási szabály (IIR), amely szerint az anyavállalat egy kiegészítő (top-up) adót fizet a leányvállalata nem elégséges mértékben adózott jövedelme után; és ii. az aluladózottat kifizetési szabály (UTPR), amely szerint amennyiben egy leányvállalat nem köteles az IRR alapján adózni, az anyavállalat adóalapját nem lehet költségekkel csökkenteni, vagy az alacsony adózású jövedelem mértékének megfelelően ki kell igazítani; és b) a kettős adóztatási egyezményeken alapuló szabály (STTR), melynek értelmében a forrásországok korlátozott forrásadót vehetnek ki a kapcsolt felek között történő, minimális adókulcs alatti adóköteles kifizetésekre. Az STTR a GloBE szabályai alapján fedezett adóként lesz jóváírható. A GloBE-szabályok azokra a multinacionális vállalatokra lesznek érvényesek, melyek elérik a BEPS 13. intézkedésében meghatározott 750 millió eurós küszöbértéket (országokénti jelentéstétel). Az országok szabadon alkalmazhatják az IIR-t a területükön székhellyel rendelkező multinacionális vállalatokra, még akkor is, ha azok nem érik el a küszöbértéket. Az IIR és az UTPR által használt minimális adókulcs 15 %. <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>.

2.6. Amint a többoldalú egyezmény keretében megállapodás születik, a csomag alkalmazása kötelezővé válik, és az Európai Bizottság egy irányelvre tesz majd javaslatot az EU-ban történő végrehajtásáról.

2.7. Az Európai Bizottság egy, az Unió területén székhellyel rendelkező és a 2. pillér hatálya alá tartozó nagyvállalatok tényleges társaságiadó-kulcsának éves közzétételére vonatkozó új javaslatot is elő fog terjeszteni, a 2. pillér szerinti számításokhoz elfogadott módszertant alkalmazva.

2.8. Az EU az átláthatóság javítására irányuló törekvésének részeként további lépéseket fog tenni a fedőcégek – azaz érdemi képvisellel és tényleges gazdasági tevékenységgel nem vagy csak minimális mértékben rendelkező társaságok – adózási célú visszaélésekre történő használatának felszámolására, egy új jogalkotási kezdeményezés révén, melynek célja a magánszemélyek és vállalatok agresszív adótervezésének, adókijátszásának vagy pénzmosásának megakadályozása.

2.9. Az Európai Bizottság stratégiája a hitelfinanszírozás társasági adózás terén való adóelőnyével is foglalkozik, egy tőkefinanszírozásra vonatkozó támogatási rendszeren (DEBRA) keresztül, vonzóbbá téve a saját tőkéből történő finanszírozást.

2.10. Az Európai Bizottság várhatóan visszavonja a közös összevont társaságiadó-alapra (KÖTA)⁽⁵⁾ vonatkozó, függőben lévő javaslatait, amint a belső piac megerősítésére vonatkozó új javaslat elkészül. Ez egy új, a vállalkozások európai társasági adóztatására vonatkozó keret lesz, BEFIT néven (*Vállalkozás Európában: Társaságiadó-keret*).

2.11. A BEFIT-javaslat az 1. és a 2. pillérre épül. E javaslat tervezése során az Európai Bizottság szorosan együtt fog működni a tagállamokkal, figyelembe fogja venni az Európai Parlament véleményét, és egyeztetni fog az üzleti szektorral és a civil társadalmi csoportokkal is.

2.12. Az Európai Bizottsági stratégiája ajánlást tartalmaz a tagállamok számára, hogy tegyék lehetővé a veszteségek visszamenőleges elhatárolás útján történő kompenzálását, azzal a céllal, hogy a vállalatok számára az Unió egész területén egyenlő versenyfeltételeket teremtsenek. Az ajánlás a 2020-as és 2021-es adóévre vonatkozik.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság régóta várt kezdeményezését a 21. századi társasági adózási stratégiáról. Az EGSZB határozottan támogatja és nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság összehangolja munkáját a nemzetközi tárgyalásokkal és megállapodásokkal.

3.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság törekvését, hogy az adópolitikai menetrenddel hozzájáruljon a méltányos és fenntartható növekedés lehetővé tételének átfogó célkitűzéséhez, az olyan szélesebb körű uniós szakpolitikák támogatásával, mint például az európai zöld megállapodás, az Európai Bizottság digitális menetrendje, az európai ipari stratégia és a tőkepiaci unió.

3.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy elő kell segíteni a határokon átnyúló beruházásokat, és csökkenteni kell a vállalkozások megfelelési költségeit, miközben az európai gazdaságot környezetbarátabbá és digitalizáltabbá kell tenni.

3.4. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az adórés miatt, annak ellenére, hogy a GDP-hez viszonyított társaságiadó-bevételek az elmúlt évtizedben átlagosan stabilak voltak, sőt növekedtek.

3.5. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság azon nézetét, hogy a kormányok az adókikerülés és az adókijátszás ellen egyre szövevényesebb intézkedéseket kezdtek elfogadni, tovább bonyolítva a már amúgy is komplikált rendszert. Az EGSZB olyan szilárd, hatékony és igazságos adózási keretet sürget, amely megszünteti az adóalap-erőzióra és a nyereségát-csoportosításra irányuló magatartásformák mögöttes ösztönzőit.

3.6. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy értékelje az elmúlt hat évben bevezetett adókijátszás elleni jogszabályok hatását.

⁽⁵⁾ COM(2016) 685 final és COM(2016) 683 final.

3.7. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy folytassa a helyreállítási tervet támogató igazságos és egyszerű adózásra irányuló cselekvési terv⁽⁶⁾ végrehajtását, figyelembe véve az EGSZB véleményét a *méltányos és egyszerű adózásra vonatkozó intézkedéscsomagról*⁽⁷⁾. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az európai gazdaság termelékenységét legalább a versenytársak szintjére emeljük. Az adó csak egyike a termelékenységet befolyásoló tényezőknek, de fontos tényező⁽⁸⁾.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlözi, hogy a G20-ak pénzügyminiszterei jóváhagyták a 2021. október 8-án, az inkluzív keret 140 országából 136 által aláírt megállapodást, melynek célja egy globális és konszenzuson alapuló megoldáscsomag kidolgozása az adóztatási jogok országok közötti elosztásának módjáról⁽⁹⁾. Az EGSZB ugyanakkor rámutat az ilyen ambiciózus célkitűzések összetettségének következményeire, és az 1. és 2. pillér egységes, globálisan összehangolt és koordinált végrehajtását szorgalmazza. Ebben az összefüggésben az uniós javaslatoknak figyelembe kell venniük az olyan uniós jogi követelmények sajátosságait, mint a letelepedés szabadsága és a megkülönböztetésmentesség.

4.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a megállapodás részleteinek a kidolgozásához még sok munkára van szükség. Rendkívül fontos, hogy számos technikai kérdésben megállapodásra jussanak. A szabályok uniós szintű végrehajtásakor azok a vállalatok, melyek székhelye az EU-ban található, nem kerülhetnek versenyhátrányba más, jelentős joghatóságok területén működő versenytársaikkal szemben⁽¹⁰⁾.

4.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az adócsomagot nem csak az Unióban, hanem a főbb kereskedelmi partnerországokban is egyszerre kell bevezetni. Ha az 1. pillér nem kerül egyidejűleg bevezetésre az Egyesült Államokban és más jelentős kereskedelmi partnerországokban, az európai vállalkozások versenyhátrányba kerülhetnek. Ezért a kereskedelmi partnerekkel össze kell hangolni a többoldalú egyezmény végrehajtását és alkalmazását is.

4.4. Az EGSZB hangsúlyozza a jogszabályok átültetésének és annak fontosságát, hogy pontosan ugyanazok a szabályok lépjenek életbe a 2. pillér irányelvére és a tényleges társasági minimumadóra vonatkozóan, mint a globális megállapodásban kidolgozott komplex szabályok. A tagállamoknak ezért elegendő időt kell hagyniuk arra, hogy az irányelv elfogadása előtt rendelkezésre álljon a végleges, elfogadott szöveg⁽¹¹⁾.

4.5. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy ajánlást adjon ki a tagállamok számára, lehetővé téve a visszamenőleges elhatárolás útján történő kompenzálást. Ezek a szabályok azonban nemcsak világvilágjárvány esetén, hanem normál körülmények között is fontosak. Egy vállalat adott idő alatt elért nettó nyereségét a társasági adó hatálya alá kell vonni.

⁽⁶⁾ COM(2020) 312 final.

⁽⁷⁾ HL C 155., 2021.4.30., 8. o.

⁽⁸⁾ Számos jelentés jut arra a következtetésre, hogy a társasági adók növekedésre és termelékenységre gyakorolt hatása különösen káros. Ezt a következtetést az OECD számos alkalommal levonta, lásd például: (2010) „Tax and Economic Growth”, OECD Economics Department Working Paper 620. szám vagy Tax Policy Reform and Economic Growth, OECD (2010). A következtetés szempontjából fontos tényező a társasági adónak a munkavállalókra, különösen az alacsonyan képzett munkavállalókra való áthárítása, valamint a beruházásokra gyakorolt negatív hatás. Más adók, például a munkából származó jövedelemre kivetett adók is negatívan hathatnak a növekedésre és a termelékenységre alakulására.

⁽⁹⁾ Az adószabályok a küszöbérték feletti valamennyi vállalatra vonatkoznak, függetlenül attól, hogy mely ágazatokban tevékenykednek. Ez nem csak az úgynevezett digitális üzleti modellekre vagy fogyasztóbarát vállalkozásokra vonatkozik.

⁽¹⁰⁾ Az UTPR-szabály hiányában, és amennyiben az IIR nem vonatkozik a belföldi ügyekre, olyan helyzet állna elő, amelyben a külföldi multinacionális vállalatcsoportok, beleértve az amerikai csoportokat is, csak a minimális ETR-t alkalmaznák a határokon átnyúló ügyletek során. Ennek az lenne a hatása, hogy belföldi leányvállalataik továbbra is védve maradnának a minimális tényleges adókulccsal szemben: ebben az esetben az amerikai/külföldi székhelyű vállalkozások alacsony adózású belföldi leányvállalatai továbbra is részesülnének például a K+F célú adójóváírásból, és a megállapított minimum alatti adókulcsot fizetnének, miközben az uniós székhelyű vállalkozások és belföldi leányvállalataik K+F adójóváírását semlegesítené a kiegészítő adó, ha saját belföldi ETR-jük a megállapított minimum alá csökkenne.

⁽¹¹⁾ Ha az OECD/inkluzív keretmegállapodásban foglalt összes szabály még nem ismert abban az időpontban, amikor a tagállamok megállapodnak az irányelvről, meg kell kezdeni az irányelv módosítását annak érdekében, hogy a globális megállapodást uniós megállapodásba ültessék át. Néhány tagállam ellenezheti az irányelv ilyen módosítását. A megfelelő és teljeskörű átültetés érdekében az irányelvről való megállapodás előtt teljes mértékben ki kell dolgozni és meg kell ismerni a globális megállapodást.

4.6. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot a pénzmosást, a magánszemélyek és vállalatok agresszív adótervezését és az adókijátszást célzó fedőcégekkel folytatott visszaélések elleni küzdelemben. Az EGSZB várja, hogy kifejthesse véleményét a fedőcégekkel folytatott visszaélésekkel foglalkozó konkrét javaslatról.

4.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését a hitelfinanszírozás adóelőnyét csökkentő támogatás létrehozására. Az új környezetbarát technológiákba történő beruházások nagy kockázatot jelentenek a befektető számára. Ilyen helyzetekben a tőkefinanszírozás különösen fontos, és az adórendszerekbe beépített, a tőkefinanszírozással szembeni alapvető előítéletet kezelni kell ⁽¹²⁾.

4.8. Az EGSZB megjegyzi, hogy a tőkefinanszírozást mind vállalati, mind részvényesi szinten kedvezőbb helyzetbe lehetne hozni. Fontos, hogy az adóügyi megítélés ne ösztönözzön arra, hogy a pénzeszközöket egyik szintről a másikra csatornázzák át.

4.9. Ezenkívül érdemes megjegyezni, hogy ha a társasági adó jogszabályban előírt mértéke növekszik, a levonható kamat mértéke nő, és gazdaságilag kedvezőbbé válik a vállalatok számára a hitelen keresztül történő beruházás. A magasabb inflációs ráta és a magasabb kamatlábak hasonló hatást gyakorolnának, azaz tovább erősítenék a hitelből történő finanszírozás adóelőnyét ⁽¹³⁾. Mivel egy ilyen fejlemény nem zárható ki, az Európai Bizottság küszöbön álló kezdeményezése annál inkább is üdvözlendő és fontos.

4.10. Az EGSZB üdvözli a BEFIT célkitűzéseit, és várja, hogy megvizsgálhassa a részletes javaslatot. A javaslatnak figyelembe kell vennie a különböző tagállamok által hagyományosan elfogadott, a szövetkezetek és biztosító egyesületek bizonyos formáira alkalmazandó különleges jogi szabályozást. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy az előrelépés és az elfogadás érdekében vonja be az érdekelt feleket és a civil társadalmat a vitákba.

5. Néhány további terület, amellyel a 21. századi adópolitikának foglalkoznia kell

5.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a világvárvány sokak munkahelyét megváltoztatta, gyakoribbá téve a távmunkát az elkövetkező években. A határokon átnyúló távmunka adózási következményei kérdéseket vetnek fel mind a vállalkozások, mind a munkavállalók számára. Egy vállalat esetében nem szándékolt állandó telephely keletkezhet, annak adózási következményeivel együtt. A munkavállalók több ország adózási követeléseivel szembesülhetnek, miközben szociális juttatásaik és védelmük sérülhet. Mindez a nyugdíjjogosultságot is érintheti.

5.2. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a társasági adózásra vonatkozó stratégia szerves részeként foglalkozzon a határokon átnyúló munka helyzetével.

5.3. Egy másik terület, amelyet felül kell vizsgálni, a héa hatálya. Mentességek és a kiskapuk bonyolítják a helyzetet, és egyenlőtlen versenyfeltételeket, valamint elmaradt adóbevételeket eredményeznek. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a hozzáadottértékadó-rendszer alkalmazási körét.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Lásd az EGSZB „A társasági adók szerepe a vállalatirányításban” című, folyamatban lévő véleményét (HL C 152., 2022.4.6., 13. o.).

⁽¹³⁾ Lásd: The Taxation of Income from Capital, Mervyn King and Don Fullerton, The University of Chicago Press and NBER (1984).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2009/138/EK irányelvnek az arányosság, a felügyelet minősége, a jelentéstétel, a hosszú távú garanciákra vonatkozó intézkedések, a makroprudenciális eszközök, a fenntarthatósági kockázatok, a csoportszintű és a határokon átnyúló felügyelet tekintetében történő módosításáról

[COM(2021) 581 final – 2021/0295 (COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítók és viszontbiztosítók helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról, valamint a 2002/47/EK, a 2004/25/EK, a 2009/138/EK és az (EU) 2017/1132 irányelv, valamint az 1094/2010/EU és a 648/2012/EU rendelet módosításáról

[COM(2021) 582 final – 2021/0296 (COD)]

(2022/C 275/08)

Előadó: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

Társelőadó: **Christophe LEFÈVRE**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.11.22. Az Európai Unió Tanácsa, 2021.11.26.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.8.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	169/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) egyetért az Európai Bizottság értékelésével, mely szerint bevált a Szolvencia II. keretrendszer – amely három pilléren (menyiségi szavatolótőke-követelmények; üzleti szervezet, felügyelet; jelentéstétel, átláthatóság) alapul. Ugyanakkor az államadósság-válság tapasztalatai, a kamatlábakat alacsony szinten tartó politika, az elhúzódó Covid19-világjárvány első hatásai és annak tudata, hogy más válságok is jönnek még, szükségessé teszik a szabályozási keret kiigazítását.

1.2 Az EGSZB melegen üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság foglalkozik a biztosítási ágazat rendszerszintű kockázatainak kérdésével. Változik a biztosítók kockázati profilja. Az éghajlati válság fényében a biztosítási ágazatnak különösen nagy kihívást jelent az éghajlatváltozás hatásai elleni és az újabb környezeti (pl. a biológiai sokféleséggel kapcsolatos) kockázatok elleni biztosítás. A biztosítók számára a befektetői szerepvállalásuk is nagyobb kockázatot jelent. Különösen az éghajlatváltozással kapcsolatos dologi, felelősségi és átmeneti kockázatokat nem értékeli megfelelően.

1.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban a törekvésében, hogy olyan szabályozási keretet hozzon létre, amelyben a biztosítási ágazat befektetőként (még) nagyobb szerepet játszik a fenntartható gazdaságra való átállás finanszírozásában, valamint a Covid19-járvány következményei és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a civil társadalomnak komoly érdeke fűződik a pénzügyi ágazat stabilitásához, és kéri, hogy a biztosítási ágazatban garantálják a szilárd tőke megfelelést és a kockázatokra való felkészülést. A biztosítási ágazat instabilitása jelentősen hátráltatná az éghajlati válság kezelésére és a világjárvány leküzdésére irányuló erőfeszítéseket.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az Európai Bizottság megközelítése

2.1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság értékelésével, mely szerint bevált a Szolvencia II. keretrendszer – amely három pilléren (mennyiségi szavatolótőke-követelmények; üzleti szervezet, felügyelet; jelentéstétel, átláthatóság) alapul. Jól átvezette az európai biztosítási ágazatot az államadósság-válság turbulenciáin, a kamatlábakat (még mindig) alacsony szinten tartó politikán és a még korántsem lefutott Covid19-világjárvány első hatásain. Az EGSZB hasznosnak és szükségesnek tartja, hogy a szabályok alkalmazása során szerzett tapasztalatok alapján levonják a szükséges következtetéseket. Ez különösen az arányosság kérdéseit, valamint a tőke megfelelésre és a kockázatokra való felkészülésre vonatkozó szabályokat érinti. Különösen az utóbbi pontok döntőek a vállalatok tőkeszükséglete és ezáltal a biztosítótársaságok azon szerepe szempontjából, hogy termékszolgáltatóként és befektetőként tudjanak fellépni a gazdaság számára.

2.2 Összhang az egyéb uniós szakpolitikákkal

2.2.1 Az európai zöld megállapodás végrehajtása és a Covid19-járvány következményeinek leküzdése olyan abszolút prioritást élvező politikák, amelyek megvalósítása nagy összegű köz- és magántőke bevonását igényli. Az európai biztosítási ágazat hosszú távú befektetőként – amelynek eszközállománya 2020-ban meghaladta a 10 billió eurót – a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben járulhatna hozzá a klímasemleges gazdaságra való átállás finanszírozásához, valamint az infrastrukturális projektekhez és a megfizethető lakhatáshoz. Az erre való képességet nagyrészt a Szolvencia II. rendszernek a tőke megfelelésre és a kockázatokra való felkészülésre vonatkozó szabályai határozzák meg.

2.2.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban a törekvésében, hogy olyan szabályozási keretet hozzon létre, amelyben a biztosítási ágazat befektetőként (még) nagyobb szerepet játszik a fenntartható gazdaságra való átállás finanszírozásában és a Covid19-járvány következményei elleni küzdelemben. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy nem szabad veszélyeztetni a Szolvencia II. rendszer védelmi célkitűzéseit, nevezetesen a biztosítottak és kedvezményezettek védelmét és a pénzügyi stabilitás megőrzését. Ez azonban veszélybe kerülhet, ha az európai zöld megállapodás támogatása érdekében eltérnek a biztosítók befektetéseinek szigorú kockázatértékelésétől. A Szolvencia II. rendszer fogyasztóvédelmi szabályainak ki kell terjedniük a biztosítási ágazat azon ágazatokon belüli befektetéseire és tevékenységeire, ahol a biztosítók hatósági vagy kormányzati követelmények alapján fektetnek be. Ezeket a befektetéseket ennek megfelelően lehet jutalmazni vagy büntetni. Mindenesetre az európai zöld megállapodás vagy – példaként – a NextGenerationEU keretében megvalósuló beruházásokat ugyanolyan kockázatértékelésnek kell alávetni, mint bármely más beruházást. A fenntartható biztosítási felügyelethez tényalapú kockázatértékelésre és az ebből levezetett tőkemérésre van szükség. Az EGSZB fenntartások nélkül üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló megközelítését, hogy felülvizsgálja a meglévő tőke megfelelési szabályokat annak megállapítása érdekében, hogy azok hol vezetnek nem megfelelő (túlzott vagy elégtelen) tőke követelményekhez. Az Európai Bizottság javaslatai megmutatják, hogy már csak ebből is milyen lehetőségek adódhatnak. Ott azonban, ahol a tőke követelmények túl alacsonyak (lásd pl. az éghajlatváltozással összefüggő kockázatok) az ágazat stabilitásának biztosítása érdekében meg kell emelni azokat.

2.2.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy még jelentősebb mértékben járuljon hozzá a tőkepiaci uniós megvalósításához. A tőkepiaci uniós létrehozása megkönnyítené mind a Covid19-járványból kivetett utakat, mind pedig a zöld megállapodás finanszírozását. Ez már azon keresztül is megvalósul, hogy a fogyasztók további előrelépést érezkelhetnének a pénzügyi piacok valódi belső piacának megteremtése terén, noha a tőkepiaci uniós megvalósítása előtt még mindig számos jogi és tényleges akadály áll.

2.2.4 Az EGSZB üdvözli azt a megközelítést, hogy a biztosítási ágazatnak nagyobb szerepet kell játszania a zöld átállás finanszírozásában. A biztosítási ágazatnak arra is törekednie kell, hogy enyhítse tőkebefektetéseinek és biztosítási tevékenységeinek valamennyi negatív környezeti és társadalmi hatását. Észszerű az uniós taxonómiához való kapcsolódás. Az EGSZB amellet szól, hogy a társadalmi fenntarthatósági célokat is rendszerszinten figyelembe kell venni. Hiszen végső soron a munkavállalói jogok és az emberi jogok figyelmen kívül hagyása is fokozott kockázathoz vezethet.

2.2.5 A javaslatok különböző pontokon a Szolvencia II. összetett rendszerének egyszerűsítéséről rendelkeznek. Ezek pozitív fejlemények. Érthetetlen és elutasítandó, hogy a belső modellek alkalmazóinak mostantól még jelentést is kell tenniük úgy, mintha a standard formulát használnák. Ki kell zárni a kettős jelentéstételt.

2.3 Felhatalmazáson alapuló jogi aktusok

2.3.1 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok útján jogosult bizonyos szabályokat, különösen technikai szabályokat megállapítani. Az Európai Bizottság számos javaslatot tesz közzé, amelyeket felhatalmazáson alapuló jogi aktusok révén kíván végrehajtani. Ezeknek a javaslatoknak nagy súlyuk és nagy gazdasági jelentőségük van. Meg kell említeni például a volatilitási korrekciót, az illeszkedési korrekciót és az extrapolációt, valamint azt a mélyen politikai döntést, hogy a beruházások kockázatértékelésében milyen mértékben és milyen korlátozásokkal kell elősegíteni a zöld megállapodás finanszírozását. Az EGSZB itt is amellett szól, hogy a fontos gazdaságpolitikai anyagokat rendes jogalkotási eljárás keretében, az Európai Parlament bevonásával és a civil társadalommal egyeztetve kell elfogadni, ne pedig felhatalmazáson alapuló jogi aktusok útján. Fontos, hogy a Szolvencia II. csomag elfogadása előtt az Európai Parlament, az Európai Bizottság és az EGSZB is világos képet kapjon a felhatalmazáson alapuló jogi aktus tartalmáról és hatásáról.

2.4 Az újrakalibrálás értékelése – Hatásvizsgálat: versenyképesség

2.4.1 Az EGSZB azt javasolja, hogy a következő években végezzék el a Szolvencia II. keretrendszer logikájának teljes körű értékelését. A keretfeltételek időközben sok tekintetben változtak és továbbra is változni fognak, ami feltétlenül szükségessé teszi az értékelést. Ennek kapcsán hasznos lenne megvizsgálni, hogy a módosított szabályok miként hatnak az európai biztosítási ágazat versenyképességére a világpiacra.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Arányosság és küszöbértékek

3.1.1 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság megközelítését, amely az arányosság elvének megerősítésére irányul. A rendkívül összetett és nehézkes szabályozási keretrendszer egyszerűsítése különösen fontos a kisebb és kockázatoknak kevésbé kitett biztosítók számára, amelyek a regionális sokszínűség fontos részét képezik. Helyénvaló, hogy a Szolvencia II. kockázatkezelési és jelentéstételi követelményeit szabályozási alapon vizsgálják felül és igazítják ki. Sajnálatos azonban, hogy továbbra is csak a vállalat méretéről van szó, és nem arról, hogy összeegyeztessék a felügyeleti követelmények hatókörét a biztosító üzleti modelljének tényleges kockázataival.

3.1.2 Az európai biztosítási piac egyik erőssége a nagy és kis biztosítótársaságok sokszínűsége. Vannak olyanok, amelyek nemzetközi szinten működnek, és olyanok is, amelyek a régióban erősek. Ugyanilyen fontos a jogi formák sokfélesége, legyen szó részvénytársaságról vagy szövetkezetről. Ezt a sokszínűséget nem veszélyeztetheti az, hogy a biztosítókra túlzott bürokratikus terheket hárítanak.

3.2 Hosszú távú garanciákra vonatkozó intézkedések

3.2.1 Az EGSZB örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság lehetővé kívánja tenni azt, hogy a biztosítási ágazat a szakszerűbb tőkekövetelményeken keresztül erőteljesebben részt vegyen az európai zöld megállapodás megvalósításának finanszírozásában, az éghajlatváltozás és következményei elleni küzdelemben, valamint a Covid19-világjárvány következményeinek kezelésében. Az európai zöld megállapodás végrehajtása nem bukkat el a fenntartható gazdaságra való átállás finanszírozásán, és a fenntartható fejlődési célokat nem veszélyeztethetik olyan, elégtelen tőkekövetelmények, amelyek mesterségesen – beruházásként – nyereséggé tesznek rendkívül környezetszennyező tevékenységeket. E kérdések megoldásának kulcsa a szükséges szavatolótőke-követelményekre vonatkozó szabályozás. Az EGSZB feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a Szolvencia II. szabályait csak olyan mértékben lehessen módosítani, hogy ez ne veszélyeztesse a biztosítottak és kedvezményezettek védelmére vonatkozó felügyeleti célokat és a pénzügyi stabilitási célt. A cél az, hogy egyensúlyt teremtsünk egyrészt a szociális és környezetvédelmi célokat szolgáló tevékenységekre irányuló biztosítói befektetések ösztönzése, másrészt a felügyeleti jogi követelmények között. Ez még nem adott.

3.2.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatait, hogy a hosszú távú befektetések volatilitását a javasolt volatilitási korrekcióval mérsékelje. Ugyanakkor azonban növeli a volatilitást a relatív kockázati korrekcióra való áttéréssel (százalékos levonás a kockázati felárakból). Ez kontraproduktív. Nem világos, hogy miért ne lehetne fenntartani a jelenlegi kockázati korrekciót.

3.2.3 Az Európai Bizottságnak a kockázati ráhagyás módosítására (pl. 5 %-os tőke költségráta és a likviditási tényező figyelmen kívül hagyása), a kamatkockázatra, valamint a kamatrés- és a kamatkockázat közötti korrelációra vonatkozó javaslatai célszerűek, és nem veszélyeztetik a Szolvencia II. védelmi céljait. Kiemelt figyelmet kell azonban fordítani a 2. szintű szövegekre, mivel az általános javulást eredményező javaslatok káros hatással is lehetnek a kis- és közepes méretű biztosítók befektetési portfólióira.

3.2.4 Az EGSZB alapvetően üdvözli az Európai Bizottság javaslatait arra, hogy – a pénzügyi stabilitás biztosítása mellett – vizsgálják felül a hosszú távú tőkebefektetések eszközosztályára vonatkozó engedélyezési feltételeket. Ez megkönnyíti a biztosítók számára, hogy kihasználják a kedvezményes tőkekezelést, amikor hosszú távú tőkeeszközöket bocsátanak a gazdaság rendelkezésére, feltéve, hogy ezt a tőkét a szociális és környezetvédelmi célokkal összhangban fektetik be. Kerülni kell a szabályok túlbonyolítását. A végleges értékelés itt is csak a 2. szintű javaslatok ismeretében lehetséges.

3.2.5 Az Európai Bizottság bejelenti, hogy új extrapolációs módszert kíván előterjeszteni. Az extrapoláció egy olyan számítási módszer, amely lehetővé teszi a tartalékképzést olyan biztosítási szerződésekre, amelyek futamidejei messzebbre nyúlnak a jövőbe, mint a kockázatmentes hozamgörbére vonatkozó megbízható tőkepiaci információk. Ez a módszer lényeges tényező a céltartalékok és így a szavatolótőke-szükséglet mérésében. Az extrapoláció különösen fontos az életbiztosítások esetében, de nem csak ott. Az Európai Bizottság a COM(2021) 580 final közleményében maga is elismeri, hogy a javaslat, amelyet egy későbbi felhatalmazáson alapuló jogi aktusban fog részletezni, „számos piacon jelentős hatással lesz a biztosítók tőkeforrásaira”. Ez a jelentős hatás az eddigi elképzelések alapján több mint 10 %-os többlet-tőkeigényt jelent a nem-életbiztosítási ágazatban, és így teljesen ellentétes a biztosítói tőke felszabadításának potenciális hatásával. Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen széles hatókörű beavatkozásokról rendes jogalkotási eljárás keretében kellene döntenie.

3.3 Éghajlati forgatókönyvek elemzése és az EIOPA⁽¹⁾ megbízatása a fenntarthatósági kockázatok tekintetében

3.3.1 Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy a biztosítóknak azonosítaniuk kell az éghajlatváltozással kapcsolatos valamennyi anyagi kockázati kitettséget, és értékelniük kell az üzleti tevékenységükre gyakorolt közép- és hosszú távú hatásokat. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ezt a forgatókönyv-elemzést terjesszék ki minden környezeti kockázatra, és ezekre a követelményekre alkalmazzák a kettős lényegesség elvét. A biztosítók számára elő kell írni továbbá, hogy értékeljék és adott esetben enyhítsék azokat a hatásokat, amelyeket üzleti tevékenységük az éghajlatváltozásra és tágabb értelemben a környezetre gyakorol.

3.3.2 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy bízzák meg az EIOPA-t azzal, hogy az Európai Rendszerkockázati Testülettel folytatott konzultációt követően 2023. június 28-ig egy jelentésben tegyen javaslatot a fenntarthatósági kockázatokkal kapcsolatos tőkekövetelmények lehetséges kiigazításaira. Helyénvaló, ha az ilyen messzire mutató kérdéseket empirikus alapon vitatjuk meg. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a jelentés benyújtásának határideje nem eléggé ambiciózus. Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése gyors cselekvést igényel. Az EGSZB már most felhívja a figyelmet arra, hogy az ezekből a javaslatokból levezetendő megállapítások az európai zöld megállapodás finanszírozásának alapvető kérdéseit fogják érinteni. Ezek tehát nem technikai, hanem politikai jellegűek lesznek, és az EGSZB véleménye szerint az Európai Parlament bevonásával rendes jogalkotási eljárás keretében kell őket kezelni.

3.4 Csoportfelügyelet

3.4.1 A felügyeleti gyakorlat feltárta a csoportfelügyelet szabályozási hiányosságait. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatait, hogy a biztosítói holdingtársaságokat és a vegyes pénzügyi holdingtársaságokat vonják be az uniós felügyeleti keret közvetlen alkalmazási körébe. A fogyasztó szempontjából gondoskodni kell arról, hogy az adott csoport külső megjelenítése a felelősségi viszonyai tekintetében átlátható legyen.

3.5 A biztosítók szerepe világvármányok idején és egyéb olyan eseményeknél, amelyek kiterjedt gazdasági zavarokkal járnak együtt

3.5.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság értékelésével, mely szerint a világvármány rámutatott arra, hogy a fogyasztóknak világosabb és egyszerűbb tájékoztatásra van szükségük a biztosítási védelem és a garanciák feltételeiről, különösen az üzemszünetek és az utasbiztosítások tekintetében, valamint arra, hogy folyamatosan gondoskodni kell arról, hogy a biztosítási termékek továbbra is megfeleljenek a fogyasztók igényeinek. Ugyanilyen fontos, hogy a fogyasztók érvényesíteni tudják követeléseiket. Nyilvánvaló, hogy a biztosítási termékek felügyeletének eddigi gyakorlata nem működött megfelelően. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szólítsa fel az EIOPA-t konkrét javaslatok előterjesztésére arra vonatkozóan, hogy miként lehetne jobban megoldani a leírt, már régóta ismert problémát.

3.5.2 A világvármány, az éghajlatváltozás hatásai, amelyeket Európában erdőtűzek, aszály, erdőpusztulás, heves esőzések és eddig soha nem látott mértékű árvizek formájában tapasztalunk meg, valamint az olyan új nagy kockázatok, mint a kiberkockázatok, felvetik azt a kérdést, hogy az ilyen eseményekre – amelyek nem maradnak egyszerűek – rendelkezésre áll-e biztosítási védelem. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság azon tervét, hogy 2022-ig párbeszédet indít az éghajlatváltozással szembeni rezilienciáról, amelyben biztosítók, viszontbiztosítók, hatóságok és más érdekelt felek vesznek részt. Az EGSZB azt javasolja, hogy a civil társadalom képviselőit kezdetektől fogva vonják be ebbe a párbeszédbe.

(¹) Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-hatóság (EIOPA).

3.6 Biztosítási garanciarendszerek, helyreállítás és szanálás, valamint új felügyeleti intézkedések

3.6.1 Az Európai Bizottság nem nyújtott be javaslatot a sokféle európai biztosítási garanciarendszer harmonizálására. Ezt annak ellenére nem tette meg, hogy a biztosítási garanciarendszerek fontos végső védelmet nyújtanak a biztosítottak és a kedvezményezettek számára. A biztosítási garanciarendszerek egész Európára kiterjedő rendszere, amely egyúttal figyelembe veszi a termékek jellegét és ezáltal a fogyasztók védeltségi igényét, jelentősen növelné az egységes európai biztosítási piacba vetett bizalmat. Az EGSZB – az EIOPA által javasoltakhoz hasonlóan – sürgetőnek tartja a biztosítási garanciarendszerek legalább néhány minimális elvének harmonizálását. Másrészt az EGSZB is úgy látja – ahogy arra az Európai Bizottság is rámutat –, hogy ez a biztosítási garanciarendszerrel még nem rendelkező tagállamok biztosítási piacai számára jelentős pénzügyi terhet jelentene, ami a Covid19-válság utáni helyreállítás jelenlegi szakaszában nem tűnik észszerűnek számukra. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy első lépésként mielőbb terjesszen elő javaslatot a biztosítási garanciarendszer minimális keretére, amely megfelelő átmeneti időszakkal kezeli a kérdést anélkül, hogy túlterhelné a piacokat.

3.6.2 A helyreállításról és szanálásról szóló javaslattal (?) az Európai Bizottság kibővíti azoknak a felügyeleti eszközöknek a körét, amelyek célja, hogy a felügyeleti hatóságok gyorsabban és hatékonyabban tudjanak beavatkozni a vállalati válságok és mindenekelőtt a kialakulóban lévő válságok esetén. Ezek az eszközök olyan intézkedéseket is tartalmaznak, mint a megelőző helyreállítás és a szanálási terv, amelyek minden esetben kiterjednek a csoportszintre is. A javaslat meghatározza a szanálással kapcsolatos eszközöket és hatásköröket. Ez azonban nem határolódik el egyértelműen a Szolvencia II. meglévő felügyeleti intézkedéseitől. Összességében az eddig bevált úgynevezett beavatkozási szintek sok helyen megkérdőjeleződnek, mivel az új beavatkozási hatáskörök már a szavatolótőke-szükségletekre vonatkozó előírások megsértése előtt alkalmazandók. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a javasolt intézkedések összhangban legyenek az beavatkozási szintekre vonatkozó szabályokkal. Fontos, hogy a szanálási szabályok megkönnyítsék a csoportszintű harmonizált megközelítést, különösen a vegyes pénzügyi csoportok esetében.

3.6.3 A javaslatokkal szemben olyan ellenérveket hoznak fel, hogy a Covid19-világjárvány és különösen a kamatlábakat alacsony szinten tartó politika megmutatta, hogy a Szolvencia II. eszközei elégségesek a nehéz helyzetek kezelésére. Még ha ez nagyrészt így is lenne, az EGSZB nem fogadja el ezt az érvelést. A korábbi pénzügyi válságok tapasztalatai alapján az EGSZB úgy véli, hogy vállalati szinten semmiképpen sem szabad addig várni a fokozatos válságkezelő intézkedések elindításával, amíg nem teljesülnek a minimális tőkekövetelmények, amennyiben világos jelek utalnak a helyzet romlására. Az EGSZB rámutat arra, hogy a szabályok konkrét kialakítása és végrehajtása során nagyon fontos lesz az EIOPA és a nemzeti felügyeleti hatóságok feladatainak egyértelmű meghatározása és elhatárolása.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

(?) COM(2021) 582 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentés

[COM(2021) 740 final]

(2022/C 275/09)

Előadó: **Judith VORBACH**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.8.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	140/5/38

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EU-nak már jóval a Covid19-világjárvány kitörése előtt kedvezőtlen fejleményekkel és válságokkal kellett szembenéznie. 2020-ban az EU történelme eddigi legmélyebb gazdasági recessziójának szakaszába lépett, miközben a fennálló kihívások még mindig messze voltak a megoldástól. Az Unió példa nélküli támogató intézkedéseket hozott a csapás mérséklésére és a bizonytalan helyzet elhárítására. A világvárvány azonban csak transznacionálisan kezelhető, és az EGSZB az uniós egészségpolitika terén előrelátó együttműködésre szólít fel, valamint az átoltottság növelésére és egy globális megközelítés elfogadására annak érdekében, hogy uniós szinten nyílt vitát lehessen folytatni a TRIPS-megállapodás alóli ideiglenes és önkéntes mentességről.

1.2. Az EGSZB egy jólétközpontú politikát szorgalmaz, és támogatja az EU „versenyképes fenntarthatóság” programját. Ennek négy dimenzióját – a környezeti fenntarthatóságot, a termelékenységet, a méltányosságot és a makrogazdasági stabilitást – a versenyképességgel együtt egyenrangúként kell kezelni az elérni kívánt erősítő hatások megvalósítása és a sikeres átalakulás érdekében. A méltányosság és a társadalmi fenntarthatóság például a versenyképesség kulcsfontosságú elemei, és ez fordítva is igaz. Minél gyengébb a parlamentek, a szociális partnerek és más civil szervezetek részvétele, annál valószínűbb, hogy nőnek az egyenlőtlenségek és csökken az elfogadottság, különös tekintettel a gazdaság klímasemlegesség elérése érdekében történő átalakítására.

1.3. Az egyik előttünk álló kihívás, hogy a gazdasági jólétet a lehető legnagyobb mértékben szétválasszuk a környezetkárosodástól. Ismét olyan holisztikus megközelítésre van szükség, amely minden típusú környezeti kárt figyelembe vesz. A társadalmi jóllét védelme iránti elkötelezettség nem ragadhat le az üres szlogenek szintjén. Alapvetően fontos az átállás során tett erőfeszítések és az abból származó előnyök igazságos elosztásának biztosítása. Az EGSZB kiemeli a stabil üzleti környezet és az erős ipari értékláncok megőrzésének fontosságát Európában, és felszólítja Európa ipari vezetőit, hogy törekedjenek a fenntarthatóságra. Az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmust hatékonyan kell megtervezni, és az állami támogatási intézkedéseket minőségi munkahelyek teremtéséhez, valamint a munkavállalók jogainak és az adóügyi kötelezettségeknek a tiszteletben tartásához kell kötni. Végezetül az EGSZB hangsúlyozza, hogy a környezetvédelmi adók felé történő elmozdulás nem járhat regresszív elosztási hatásokkal vagy energiaszegénységgel.

1.4. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság reformokra és beruházásra vonatkozó javaslatait, valamint a tisztességes egységes piac előmozdítását az erős gazdasági alap biztosítása érdekében. Az innováció és a termelékenység fokozásához létfontosságúak azok a lépések, amelyek célja az egységes piac előmozdítása és az üzleti környezet javítása. Egy méltányos termelékenységi megközelítés továbbá hosszú távon a versenyképesség és a felzárkózás kritikus fontosságú mozgatórugója. A szociális és munkajogok azonban alapvetőek, de nem tartoznak a belső piac alkotmányosan védett szabadságai közé. Az EGSZB megfelelő javaslatokat sürget abban a tekintetben, hogy lehet garantálni a Szerződések által nem védett nemzeti

szabályokat. Az EGSZB javasolja az emelkedő energiaárak termelésre és elosztásra gyakorolt káros hatásainak enyhítését, és üdvözlő az éghajlati válságból eredő pénzügyi piaci kockázatok szorosabb nyomon követését. A tőkepiaci unió és a bankunió elmélyítésének meg kell szilárdítania a finanszírozási csatornákat, elő kell mozdítania a beruházási erőfeszítéseket és fokoznia kell a rezilienciát.

1.5. Az EGSZB kiemeli, hogy egy méltányos és igazságos zöld és digitális átállásra való egyidejű törekvés, amely fenntartható társadalmi feltételeket követel meg, a jövőbeli jólét és reziliencia alapját fogja képezni. A jól megtervezett munkaerőpiaci politikák és szociális védelmi rendszerek jelentik a reziliencia és az inkluzív növekedés alapját. Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy a tagállamoknak fokozniuk kell erőfeszítéseiket oktatási és képzési rendszereikben a tanulási eredmények javítása érdekében, és hogy biztosítani kell az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy alaposan vizsgálja meg a többéves pénzügyi keret (MFF) és a NextGenerationEU (NGEU) keretében teljesített kifizetések elosztási hatásait, és biztosítsa ezek hozzájárulását a zöldebb és digitalizált gazdaság kialakulásához, valamint a társadalmi felzárkózáshoz.

1.6. A gazdasági fellendülés és a stabil, inkluzív növekedés a fenntartható állami költségvetések előfeltétele. A politikának továbbra is támogatónak kell lennie, és készen kell állnia arra, hogy reagáljon a tartós turbulenciákra. Az EGSZB üdvözlő a általános mentesítési rendelkezés fenntartását. Annak feloldásakor figyelembe kell venni a gazdasági aktivitás, a foglalkoztatás és a szegénység válság előtti szintekhez viszonyított szintjét. Az EGSZB továbbá arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő iránymutatásokat egy a korszerűsített keret hatálybalépése előtti átmeneti időszakra vonatkozóan. Az EGSZB óva int az olyan politikák előmozdításától, amelyek csökkentik a szociális, oktatási és egészségügyi kiadásokkal kapcsolatos folyó kiadásokat, és méltányos bevételi politikákat sürget. Ezen túlmenően, bár a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás keretében végzett felügyelet nem vette kellőképpen figyelembe az újonnan felmerülő gazdasági kihívások közötti kölcsönhatásokat, az EGSZB kéri a társadalmi egyensúlyhiányok nyomon követését is.

1.7. Az EGSZB úgy látja, hogy a gazdaságpolitika új szakaszába lépünk, és a kibontakozó 2022. évi európai szemeszter lehetőséget ad a gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatóság fokozására. A versenyképes fenntarthatósági menetrend kiegyensúlyozott megközelítésének meg kell jelennie a soron következő országspecifikus ajánlásokban; a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom fokozott bevonása már régóta esedékes. Azáltal, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó támogatások folyósításának feltételül szabják a bejelentett reformok betartását, az országspecifikus ajánlások nagyobb politikai súlyt kapnak. Jóllehet üdvözlendő a szociális jogok európai pillérének elveire való fokozott összpontosítás, továbbra sem világos, hogy ez mennyiben fog ténylegesen tükröződni az országspecifikus ajánlásokban és a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben. A gazdasági kormányzást oly módon kell integrálni az európai szemeszter folyamatába, hogy biztosítva legyen a parlamentek, a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom demokratikus részvétele.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EU-nak már a Covid19-világjárvány kitörése előtt kedvezőtlen gazdasági és társadalmi fejleményekkel és válságokkal kellett megküzdenie. A 2008-as pénzügyi válságot követő hosszú gazdasági visszaesést követően az EU gazdasága 2014-ben végre fellendült, majd a növekedés és a foglalkoztatási ráták növekedésének időszakát élvezte. Az állami beruházások azonban a GDP-arányos állami tőke állományának stabilan tartásához szükséges szint alá csökkentek. Míg az EU egészét globális mércével mérve viszonylagos jólét jellemzi, nem szűntek meg az országok és régiók közötti eltérések, valamint társadalmainkban továbbra is fennállnak az egyenlőtlenségek és a nemek közötti szakadék. Az éghajlati válság veszélye és a technológiai változásokból adódó kihívások már nyilvánvalóak voltak.

2.2. A 2020 márciusában a Covid19-világjárvány és az annak megfékezésére hozott intézkedések drámaian megváltoztatták a helyzetet. Az EU „történelme eddigi legmélyebb gazdasági recessziójának szakaszába”⁽¹⁾ lépett, miközben a meglévő kihívások még közel sem oldódtak meg. De nemcsak a járvány és annak hatásai voltak példa nélküliek – az EU eddig soha nem látott számú szolidaritási intézkedést is tett a vészhelyzet enyhítésére, beleértve az általános mentesítési rendelkezés és a SURE eszköz⁽²⁾ aktiválását. Az EGSZB különösen nagyra értékeli, hogy az EU-nak egy ilyen súlyos válság közepette sikerült kidolgoznia és elfogadnia egy ilyen széles körű kezdeményezést, mint az NGEU. Ennek a kezdeményezésnek nemcsak a válság leküzdését kell elősegítenie, hanem – helyesen – az átállás folyamatának kezelését is. Az átfogó támogató és koherens szakpolitikai megközelítés bizalomerosztó hatása sikeresen tompította a válság társadalmi-gazdasági következményeit, amelyek egyébként gazdasági és politikai destabilizációhoz vezethettek volna.

⁽¹⁾ Európai Bizottság, 2020. tavaszi gazdasági előrejelzés.

⁽²⁾ A sürgősségi munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz.

2.3. A gazdaság és a járvány közötti szoros kapcsolat a 2021 közepén javuló járványügyi helyzet által kiváltott gazdasági növekedésből is nyilvánvalóvá vált. A 2021. őszi előrejelzés a helyreállítástól a bővülés felé való elmozdulást, 2022-ben pedig 4,3 %-os növekedési ütemet jósol, miközben várhatóan munkahelyteremtés követi majd ezt a fellendülést⁽³⁾. A járvány ismét kiújuló hullámával és az omikron variánssal ez a pozitív kilátás sajnos nem valósulhat meg. Az EGSZB rámutat a nagyfokú bizonytalanságra és a világjárvány gazdasági tevékenységre gyakorolt jelentős hatására.

2.4. A világjárvány leküzdése és az új vírusvariánsok megelőzése nem valósítható meg egyedül nemzeti szinten. Ehelyett transznacionális megközelítésre van szükség. Az EGSZB szoros és előrelátó együttműködést sürget az uniós egészségpolitika terén, amely nemcsak az egészségügyi válság leküzdésében, hanem annak gazdaságra gyakorolt hatása enyhítésében is segít. Az EGSZB javasolja, hogy továbbra is kezeljék kiemelt prioritásként az átoltottság növelését, és globális megközelítést szorgalmaz, nem utolsósorban azért, mert az oltóanyag globálisan elegendő kínálata az Unió saját érdeke is. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy uniós szinten folytasson nyílt vitát a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól való ideiglenes és önkéntes lemondásról a Covid19 elleni oltásokra, kezelésekre és tesztekre vonatkozóan⁽⁴⁾.

2.5. Az EGSZB üdvözli a fenntartható növekedési jelentésben körvonalazott „versenyképes fenntarthatóság” program többdimenziós megközelítését. Ez összhangban van egy olyan, jólétközpontú szakpolitikai megközelítéssel, amelyet az EGSZB korábbi véleményeiben már szorgalmazott, kérve számos célkitűzés figyelembevételét: a környezeti és társadalmi fenntarthatóságot, a fenntartható és inkluzív növekedést, a teljes foglalkoztatottságot és minőségi munkát, a méltányos elosztást, az egészséget és életminőséget, a pénzügyi piacok stabilitását, az árstabilitást, a tisztességes és versenyképes ipari és gazdasági szerkezeten alapuló kiegyensúlyozott kereskedelmet, valamint a stabil államháztartást. E célkitűzések összhangban vannak az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkében foglalt célkitűzésekkel is, és egymással is szorosan összefonódnak. A GDP-növekedés kizárólagos célkitűzésén túlmutató fenntartható növekedési megközelítés például kulcsfontosságú a klímasemleges gazdaság 2050-ig történő megvalósításához.

2.6. Ezenkívül a versenyképes fenntarthatósági program négy dimenziója – a környezeti fenntarthatóság, a termelékenység, a méltányosság és a makrogazdasági stabilitás – is szorosan összefonódik egymással és egyforma jelentőséggel bír. Ezek egyetlen kép kockáit alkotják, és egyik sem létezhet a többi nélkül, viszont egyik sincs alárendelve a többinek. Az Európai Bizottság jogosan hangsúlyozza, hogy ezeknek a dimenzióknak kölcsönösen erősíteniük kellene egymást. Az EGSZB üdvözli ezt, de rámutat az élénkület visszafogó veszélyekre is. Minél gyengébb a parlamentek, a szociális partnerek és más civil társadalmi szervezetek részvétele, annál valószínűbb, hogy a négy dimenzió között egyenlőtlenségek lesznek.

2.7. Az EGSZB arra is rámutat, hogy nemcsak a négy dimenzió kapcsolódik egymáshoz, de a versenyképesség is szorosan összefonódik valamennyi dimenzióval, és azokkal azonos a jelentősége. Ugyanez elmondható a kiegyensúlyozott kereskedelemről is, amely az egyik legfontosabb gazdasági célkitűzés. A méltányosság és a társadalmi fenntarthatóság például a versenyképesség kulcsfontosságú elemei, és ez fordítva is igaz. Az európai szociális modell és különösen a szociális jogok európai pillére központi szerepet tölt be az EU versenyképességében. Ugyanez a másik irányban is igaz: a méltányos és versenyképes ipari és gazdasági struktúrán alapuló kiegyensúlyozott kereskedelem fontos előfeltétele az EU inkluzív növekedésének, igazságosságának és társadalmi fenntarthatóságának.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Környezeti fenntarthatóság

3.1.1. Az évszázad egyik fő kihívása, hogy a gazdasági jólétet a lehető legnagyobb mértékben szétválasszuk a környezet veszélyeztetésétől vagy pusztításától. Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás azonnali fellépést tesz szükségessé. Jóllehet az EGSZB teljes mértékben támogatja az éghajlati válság leküzdésének célját, olyan holisztikus megközelítést kér, amely egyformán figyelembe veszi a környezeti károk minden típusát, például a biológiai sokféleséget, a vizet és a talajt, a levegőtisztaságot, valamint a nukleáris és egyéb mérgező hulladékokat.

3.1.2. Az Európai Bizottság – nagyon helyesen – rámutat ennek az átmenetnek a társadalmi és gazdasági dimenzióira, és hangsúlyozza a fellendülés és a jólét megőrzésének fontosságát. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy rendkívül fontos, hogy ezek a kijelentések végül ne csak üres szlogenek maradjanak, és felkéri az Európai Bizottságot, hogy részletesen térképezze fel és elemezze, hogy az átalakulás milyen hatással lesz a foglalkoztatásra és a készségekre⁽⁵⁾. Alapvetően fontos az átállás során tett erőfeszítések és az abból származó előnyök igazságos elosztásának biztosítása is. Ennek elérése érdekében az EGSZB

⁽³⁾ 2021. őszi előrejelzés.

⁽⁴⁾ EGSZB-velemény: „Kerüljünk ki erősebben a világjárványból! – A Covid19-világjárványból levont korai tanulságok” (HL C 152., 2022.4.6., 116. o.).

⁽⁵⁾ EGSZB-velemény: „Írány az 55%! az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében”, (NAT/843) (HL C 275., 2022.7.18., 101. o.).

hangsúlyozza, hogy a szociális párbeszéd, a szociális partnerek autonómiájának teljeskörű tiszteletben tartása, a kollektív tárgyalások megerősítése, a munkavállalói részvétellel történő hatékony vállalatirányítás⁽⁶⁾, valamint a szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak a politikai döntéshozatalba való bevonása kulcsfontosságú szerepet tölt be. Ez nemcsak a felelősségvállalást biztosítja, hanem – a fentiek mindegyike – elengedhetetlen a kiegyensúlyozott és inkluzív átállási folyamat biztosításához.

3.1.3. Ezt a részvételt különösen az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagban kell fokozni, amely számos messzemenő politikai javaslatot tartalmaz. Az EGSZB kiemeli az erős ipari értékláncok megőrzésének fontosságát Európában, és felszólít, hogy Európa vállaljon ipari vezető szerepet a környezeti fenntarthatóságra való törekvésben. Az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusra vonatkozó javaslat magában hordozza annak lehetőségét, hogy az éghajlatbaráttá vált vállalatok foglalkoztatását szilárdabbá tegye, ezért kulcsfontosságú, és hatékonyan kell megtervezni. A környezetvédelmi adók felé történő elmozdulás – például a szennyező tevékenységek megadóztatása – során mindenképpen el kell kerülni a regresszív elosztási hatások és az energiaszegénység kialakulását. Ennek kapcsán kezelni kell a munkát terhelő magas adóterheket.

3.1.4. Az Európai Bizottság rámutat arra, hogy az EU ambiciózus zöld megállapodás programjának megvalósítása jelentős, évi mintegy 520 milliárd EUR beruházást igényel. További beruházásokra lesz szükség a munkaerőpiaci átmenetek nyomom követéséhez. Ezzel összefüggésben az EGSZB rámutat a digitális átállás miatti további beruházási igényekre, az egészségügy, az oktatás és képzés, a szociális védelem, valamint a kutatás-fejlesztés területén. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a beruházások megfelelő szintjének biztosítása érdekében elengedhetetlen *mind* a magánberuházások, *mind* az állami beruházások átírnyítása és fokozása. A környezeti fenntarthatóság megvalósítása azonban olyan közjót jelent, amely magában hordozza a piaci kudarc kockázatát.

3.1.5. A magánberuházások döntő szerepet játszanak a gazdasági körforgásban a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés előmozdítása szempontjából. A magánszektor beruházásaira és különösen az innovációjára szükség van a környezeti fenntarthatóság célkitűzésének eléréséhez – például az új autóakkumulátorok és a nulla szén-dioxid-kibocsátású acélgártás területén. Az EGSZB rámutat, hogy stabil üzleti környezetre van szükség, és üdvözlí azon törekvéseket, hogy a magánfinanszírozást az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia és a környezeti fenntarthatóság felé tereljék, amit az új fenntartható finanszírozási stratégia is célul tűz ki⁽⁷⁾. Az EGSZB helyesli továbbá a közszféra – különösen az InvestEU és a vonatkozó NGEU-intézkedések – szerepét a magánberuházások elősegítésében azáltal, hogy célzott támogatást nyújt az EUMSZ 107. cikkének maradéktalan tiszteletben tartása mellett. Az EGSZB azonban kéri, hogy az állami támogatási intézkedéseket kössék minőségi munkahelyek teremtéséhez, valamint a munkavállalói jogok, a környezetvédelmi normák és az adókötelezettségek tiszteletben tartásához.

3.2. Termelékenység

3.2.1. A termelékenység a gazdasági termelés hatékonyságáról szól, és alapvetően a teljesítmény és ráfordítás aránya határozza meg. A tisztességes és fenntartható módon megvalósuló termelékenységnövekedés hosszú távon hozzájárul a versenyképességhez, a jóléthez és a felzárkózáshoz. Ha azonban a termelékenységre tisztességtelen, nem fenntartható módon törekszünk, nagyobb nyomás nehezedhet a munkavállalókra és a munkáltatókra, mivel ez rontja a környezeti fenntarthatóságot, torzíja a versenyt, növeli az egyenlőtlenséget és hátráltatja az átállás folyamatát. A fentiekre való tekintettel az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak azt a megközelítést, hogy a termelékenységet jólét-orientált módon növeli a fejlett technológiák és az innováció előmozdítása, az emberek készségeinek megerősítése, a képzés és oktatás fokozása, a tudás átadásának és hasznosításának megerősítése és az erőforrás-hatékonyság előmozdítása révén. Az EGSZB különösen arra hívja fel a figyelmet, hogy a társadalmi fenntarthatóság szintén fontos eleme a tisztességes termelékenységi megközelítésnek.

3.2.2. Az EGSZB hangsúlyozza az új beruházások szükségességét általában és különösen a digitális ágazatban, és kifejezetten támogatja az Európai Bizottság azon felhívását, hogy a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek az élvonalbeli digitális kapacitások kiépítésére és alkalmazására is összpontosítsanak. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz valóban segítheti és segítenie is kell a tagállamokat olyan beruházások és reformok végrehajtásában, amelyek többek között lehetővé teszik a mesterséges intelligenciát, a nagy teljesítményű számítástechnikát, a kiberbiztonságot, a mikroelektronikai és elektronikus alkatrészeket és a biztonságos kapcsolatot. Amellett, hogy minden szinten fejleszti a digitális készségeket, ez szilárd alapot biztosít a termelékenység és a versenyképesség fokozásához, és így hosszú távon erős gazdasági alapot és jólétet eredményez.

3.2.3. A tisztességes és jól működő egységes piac előmozdítja a fenntartható és inkluzív növekedést és foglalkoztatást. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a jogállamiság tiszteletben tartása, a minőségi és hatékony igazságszolgáltatási rendszerek, a hatékony korrupcióellenes struktúrák, a hatékony igazgatás, beleértve az adóigazgatást, valamint a pénzmosás és a csalás elleni keretek fontos tényezői az üzleti környezet javításának és a vállalatok közötti

⁽⁶⁾ EGSZB-velemény: „A szociális párbeszéd mint a gazdasági fenntarthatóságnak és a gazdaságok ellenálló képességének fontos pillére” (HL C 10., 2021.1.11., 14. o.).

⁽⁷⁾ EGSZB-velemény: „Megújított fenntartható finanszírozási stratégia” (HL C 152., 2022.4.6., 97. o.).

tisztességes verseny megőrzésének. Sajnos a gazdasági szabadságok, valamint a szociális és munkaerőpiaci jogok között még mindig nincs egyensúly. A szociális és munkajogok alapvetőek, azonban nem tartoznak a belső piac alkotmányosan védett szabadságai közé. A munkavállalókat megillető nemzeti védelmi jogokat esetenként a piac útjában álló adminisztratív akadálynak tekintik. Ennek következtében sok munkavállaló fenyegetésként éli meg a belső piacot. Az EGSZB megfelelő javaslatokat sürget abban a tekintetben, hogy hogyan kezelni az egyensúlyhiányt, és hogyan lehet garantálni a Szerződések által nem védett nemzeti szabályokat. Ezenkívül az EGSZB nyomatékosan ajánlja „A GDP-n túl” kezdeményezést⁽⁸⁾ keretében tett erőfeszítések következetes megvalósítását.

3.2.4. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy foglalkozzanak a növekvő energiaárak kedvezőtlen gazdasági és elosztási hatásaival. Ez az áremelkedés a gazdasági tevékenység erőteljes újbóli beindításának és a kínálati oldal zavarainak tudható be, és kiegyenlíthető, ha a gazdasági fejlődés stabilabbá válik. Ez azonban közvetlen terhet ró az ipar termelési oldalára és versenyképességére. Ezen túlmenően a magas nagykereskedelmi energiaárak valószínűleg hatással lesznek a kiskereskedelmi árakra, és így további terhet rónak az élelmiszerárakra. Még ha ezek a hatások átmenetiek is, csökkenthetik a bérek vásárlóerejét, és így az alacsonyabb jövedelmű háztartások a szegénység kockázatának lehetnek kitéve. Az EGSZB támogatja az e jellemények ellensúlyozására irányuló törekvéseket.

3.3. Méltányosság

3.3.1. A gyenge szociális védelem, az egyenlőtlenségek és a különbségek már jóval a Covid19-válság előtt problémát jelentettek. Mivel az uniós polgárok jóval több mint 20 %-át fenyegeti a szegénység és a társadalmi kirekesztés, az EKB 2016-ban arra a következtetésre jutott, hogy a nettó vagyon megoszlását illetően „jelentős egyensúlyhiány” tapasztalható⁽⁹⁾. A Világbank globális szegénységről szóló 2018. évi jelentése⁽¹⁰⁾ szerint az elmúlt három évtizedben valamivel több, mint egymilliárd ember került ki az abszolút szegénységből, és ez nagyrészt annak tudható be, hogy Kínában csökkent a szegénység. A világválság lelassította ezt a pozitív tendenciát. A vagyon azonban még mindig a felső szegmensben összpontosul, és a nagyon gazdagok valójában még nagyobb vagyonra tettek szert az elmúlt 25 évben⁽¹¹⁾. Az Európai Bizottság helyesen mutat rá a világválság miatt növekvő egyenlőtlenségekre. Az egyenlőtlenség nemcsak önmagában jelent problémát, hanem a gazdasági fejlődést is gátolja azáltal, hogy csökkenti a magánkeresletet, és a társadalmi feszültség táptalajaként szolgál. Így a minőségi munkahelyek javítása, a megfelelő fizetés és munkafeltételek, a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatása és a kollektív tárgyaláshoz való jog kulcsfontosságúak. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ilyen politikák előmozdítása során fontos a nemzeti munkaügyi kapcsolatoknak és a szociális partnerek autonómiájának tiszteletben tartása.

3.3.2. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság azon állítását, hogy a méltányosságnak kell a helyreállítás középpontjában állnia. A problematikus egyenlőtlenség, az aggasztó szegénységi adatok és politikai feszültségek dacára a társadalmi fenntarthatóság, a nemek közötti egyenlőség, az esélyegyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és a méltányos elosztás önmagukban is fontos célok. Következésképpen az EGSZB kifejezetten ajánlja, hogy ne csak a zöld és a digitális, úgynevezett kettős átállásra összpontosítsanak, hanem ezzel párhuzamosan törekedjenek a társadalmi fenntarthatóságra is. Az EGSZB kiemeli, hogy egy méltányos és igazságos zöld és digitális átállásra való egyidejű törekvés, amely fenntartható társadalmi feltételeket követel meg, a jövőbeli jólét és reziliencia alapját fogja képezni.

3.3.3. A reziliencia és az inkluzív növekedés alapját a jól megtervezett aktív munkaerőpiaci politikák, az állami foglalkoztatási szolgálatok és a szociális védelmi rendszerek jelentik, amelyek gazdasági nehézségek idején, valamint egyéni problémák esetén segítik az emberek életszínvonalának megőrzését. A munkahelymegtartó intézkedések végrehajtása – például a csökkentett munkaidőben való foglalkoztatás – döntően hozzájárult a válság munkaerőpiacokra gyakorolt negatív hatásainak kezeléséhez. Bár a jövedelemtámogatás és a szociális biztonsági hálók megakadályozták a jövedelmek nagymértékű csökkenését, a Covid19-világválság rávilágított a szociális védelemhez való hozzáférés hiányosságaira is. Az EGSZB társadalmi felzárkózást szorgalmaz, amely hozzájárul az EU válságokkal szembeni általános ellenálló képességéhez.

3.3.4. Különös figyelmet kell fordítani a digitális átállás társadalmi hatásaira is, nem utolsósorban azért, mert a válság felgyorsította ezt a folyamatot. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság – többek között – felhívja a figyelmet az online tanulásra való egyenlőtlen hozzáférésre, aminek hosszú távú következményei lehetnek, beleértve az alapvető készségek alacsony szintjét, és így tovább súlyosbíthatja az oktatásban tapasztalható egyenlőtlenségeket. Az EGSZB teljes

⁽⁸⁾ Background – Beyond GDP (Háttér – A GDP-n túl), Európai Bizottság.

⁽⁹⁾ Európai Központi Bank: *The Household Finance and Consumption Survey: results from the second wave*, 18. szám / 2016. december.

⁽¹⁰⁾ Világbank-csoport: *„Poverty and shared prosperity 2018. Piecing together the poverty puzzle. Overview”* 1. ábra, 2. o.

⁽¹¹⁾ The World Inequality Report 2022 a legfrissebb és legteljesebb adatokat mutatja be a világszerte meglévő egyenlőtlenségről.

mértékben egyetért azzal, hogy a tagállamoknak fokozniuk kell arra irányuló erőfeszítéseiket, hogy oktatási és képzési rendszereikben javuljanak a tanulási eredmények. A strukturális munkaerőhiány kezelése és a növekvő társadalmi különbségek megelőzése érdekében el kell ismerni az egész életen át tartó tanuláshoz való jogot, és biztosítani kell az ahhoz való hozzáférést. Ezt közfinanszírozással kell támogatni annak érdekében, hogy segítsék a felelős vállalkozásokat abban, hogy minőségi, egész életen át tartó képzési tevékenységeket végezzenek. A digitális szakadék csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a fogyatékkal élők és az időskorúak digitális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseire.

3.3.5. Az új többéves pénzügyi keret (MFF) és a Next Generation EU (NGEU), valamint különösen a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz összege 1,824 billió eurót tesz ki, amely támogatja a tagállamokat a jelenlegi kihívások kezelésében. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy ellenőrizze a meghirdetett politikai intézkedések megfelelő végrehajtását annak érdekében, hogy a források elosztása kézzelfoghatóan elősegítse a zöld és digitális átállás céljait. Mindenekelőtt a már betervezett kiadásokat nem szabad elfogadni a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek részeként. Ez segítene annak elkerülésében is, hogy növelni kelljen a nemzeti hozzájárulásokat, vagy csökkenteni kelljen az uniós költségvetésből származó kiadásokat.

3.3.6. Ezen túlmenően az alapok kifizetések elosztási hatásait és társadalmi hatását is gondosan nyomon kell követni, hogy biztosítható legyen azok társadalmi felzárkózáshoz való hozzájárulása. Az Európai Bizottság helyesen rámutat a válság különböző népességcsoportokra, ágazatokra és régiókra gyakorolt aszimmetrikus hatásainak különböző aspektusaira. Az EGSZB ezért különleges erőfeszítéseket sürget az alacsony és közepes jövedelmű háztartások és kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek védelme érdekében, akiket a leginkább érint a válság és az átállási folyamat. A beruházásokat annak feltétele mellett kell finanszírozni, hogy nettó munkahelyteremtéshez vezetnek, és tiszteletben tartják a munkavállalók jogait. Összességében fontos, hogy a jelen kiadásai a jövő nemzedékeinek is hasznára váljanak.

3.4. Makrogazdasági stabilitás

3.4.1. A pandémiás sokk nemcsak hogy fokozta a már meglévő kiszolgáltatott helyzetet, és visszavetette a tagállamok közötti egyensúlyhiányok csökkentését, hanem a bizonytalanságot is növelte. Ezért a gazdaságnak és a monetáris politikának nemcsak támogatónak kell maradnia, hanem agilisek is kell lennie, illetve készen kell állnia arra, hogy reagálni tudjon bármilyen turbulenciára vagy sokkhatásra, és biztosítani kell az Unió rezilienciáját. Ezért az EGSZB üdvözli az általános mentesítési rendelkezés fenntartását. Annak feloldásakor figyelembe kell venni a gazdasági aktivitás szintjét, valamint a foglalkoztatási és szegénységi adatokat, a válság előtti szintekhez viszonyítva őket. Ezen túlmenően a tervezett támogató és stabilizáló hatások kölcsönös megerősítése érdekében körültekintően össze kell hangolni a nemzeti és uniós szintű költségvetési politikákat, valamint a monetáris politikákat.

3.4.2. Az EGSZB sürgeti a jólétre összpontosító gazdasági kormányzás felé történő elmozdulást, amint azt különböző véleményeiben is kifejtette⁽¹²⁾. Ezért – miután a világjárvány miatt a folyamatot megállították – a gazdaságirányítási keretrendszer felülvizsgálatának újraindítása már régóta esedékes volt, hogy jó és rossz időkben is támogassa a megfelelő fiskális politikákat. A jelenlegi költségvetési keret hiányosságai már 2020-ban nyilvánvalóak voltak, a válság pedig még komolyabb kihívásokkal is jár. Egy elemzés azt mutatja, hogy a hiánykritériumot 23 tagállam, az adósságkritériumot pedig 13 tagállam nem fogja teljesíteni.

3.4.3. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy tartózkodni kell attól, hogy bármely tagállammal szemben túlzott hiány esetén követendő eljárást indítsanak, valamint azzal az ajánlásával, hogy a tagállamoknak továbbra is költségvetési támogatást kell nyújtaniuk, miközben középtávon biztosítják a költségvetés fenntarthatóságát, amennyiben a gazdasági feltételek ezt lehetővé teszik. Ez összhangban van az EGSZB azon kérésével, hogy támogassák a fenntartható növekedést, ezáltal lehetővé téve az államháztartások megerősítését⁽¹³⁾. Az EGSZB ugyanakkor annak elismerését is kéri, hogy az átállási folyamat kezelése érdekében sürgősen fokozni kell a beruházásokat. Ezenfelül, mielőtt a felülvizsgált keretrendszer hatályba lép, az Európai Bizottságnak iránymutatásokat kellene előterjesztenie egy átmeneti időszakra vonatkozóan, amely alatt nem szabadna megindítani a túlzott hiány esetén követendő eljárást, és amely lehetővé tenné a „rendkívüli eseményre vonatkozó rendelkezés” országspecifikus alapon történő alkalmazását⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ Lásd az EGSZB véleményeit a következő tárgykörökben: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata (2020)*(HL C 429., 2020.12.11., 227. o.), valamint *Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében*, (ECO/553) (HL C 105., 2022.3.4., 11. o.).

⁽¹³⁾ Az EGSZB véleménye: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata (2020)*(HL C 429., 2020.12.11., 227. o.).

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye: *Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében* (HL C 105., 2022.3.4., 11. o.).

3.4.4. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás keretében végzett felügyelet esetleg nem vette kellőképpen figyelembe az újonnan felmerülő gazdasági kihívások, nevezetesen a környezetre nehezedő terhek közötti kölcsönhatásokat⁽¹⁵⁾. Ezenkívül a költségvetési és makrogazdasági követelmények túlsúlyának kezelése érdekében figyelemmel kell kísérni a társadalmi egyensúlyhiányokat⁽¹⁶⁾. Mivel a szociális és foglalkoztatási egyensúlyhiányok határokon átnyúló káros hatásokkal járhatnak, fontos, hogy ezeket már korai szakaszban feltárják és korrigálják. Végezetül az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság környezetbarát költségvetés-tervezéssel kapcsolatos munkáját.

3.4.5. A gazdasági fellendülés és a stabil, inkluzív növekedés a fenntartható állami költségvetések és a költségvetési tartalékok kialakításának előfeltételei. Mivel a nemzeti finanszírozású állami beruházások továbbra is kulcsszerepet játszanak, a „költségvetési egyensúlyi szabálynak” a középtávú költségvetési fenntarthatóság és az euro értékének veszélyeztetése nélküli alkalmazása elengedhetetlen az átállási folyamat sikeréhez. Azonban az EGSZB óva int a szociális, oktatási és egészségügyi kiadásokkal kapcsolatos folyó kiadások korlátozásától a nagyfokú bizonytalanság által jellemzett helyzetben. A jól működő automatikus stabilizátorok kulcsfontosságúak a társadalmi nehézségek megelőzésében, a kereslet és a válsággal szembeni reziliencia stabilizálásában. Másrészt az adócsalással és az agresszív adótervezéssel együtt járó tisztességtelen adópolitikák veszélyeztetik a sokkokra való reagáláshoz és az átállási folyamat kezeléséhez szükséges költségvetési mozgásteret. Ezért üdvözlendő az Európai Bizottság bevételi oldallal kapcsolatos észrevételei. Ugyanez igaz a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében javasolt reformokra is, az adóigazgatás hatékonyságának növelése tekintetében. A cél az adóbeszedés javítása, valamint a vállalkozások és a magánszemélyek megfelelői költségeinek csökkentése.

3.4.6. A makrogazdasági stabilitás egyik fontos szempontja a pénzügyi piacok stabilitása. A tőkepiaci unió és a bankunió elmélyítése során a finanszírozási csatornák megerősítésére és a magánszektor beruházási erőfeszítésekhez való hozzájárulásának előmozdítására kell összpontosítani. Így az EGSZB a megfelelő egyensúly megteremtését sürgeti a kockázatmegosztás és a kockázatcsökkentés viszonylatában és különösen üdvözli az éghajlati válságból eredő rendszerszintű kockázatok nyomon követésének megerősítésére irányuló törekvéseket. Emellett fontos odafigyelni a társadalmi fenntarthatósági kockázatokra is, amelyek az elosztási különbségek növekedése révén veszélyeztetik a társadalmi kohéziót. A pénzügyi szabályozásnak a hatékonyságot is előnyben kell részesítenie az összetettséggel szemben, és magas szintű fogyasztóvédelmet kell biztosítania.

3.5. Az európai szemeszter kibontakozása

3.5.1. Az EGSZB kiemeli, hogy az NGEU-val az Unió a gazdaságpolitika új szakaszához ér, és döntő lépést tesz a szolidaritás felé. A kibontakozó 2022. évi európai szemeszter lehetőséget ad a gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatóság fokozására. Az EGSZB sürgeti a fenntartható és inkluzív növekedés, a teljes foglalkoztatottság és a minőségi munkahelyteremtés előmozdítását, valamint a demokratikus álláspontjának határozott megerősítése iránti kötelezettségvállalást. Ezen túlmenően már régóta esedékes a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom nagyobb mértékű bevonása a szemeszter folyamatába.

3.5.2. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköznek a szemeszter keretében történő kezelése és végrehajtása észszerűbbé teszi a szemeszter folyamatát. Emellett a megfelelésnek a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben meghatározott és nagymértékben az országspecifikus ajánlásokon alapuló reformokkal való összekapcsolása, valamint a részletek folyósítása nagyobb politikai súlyt kölcsönöz az országspecifikus ajánlásoknak. Ez kötelezővé teszi a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom szorosabb bevonását a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kidolgozásába és végrehajtásába. Az EGSZB kéri, hogy határozzanak meg minimumszabályokat a konzultációhoz⁽¹⁷⁾. A kohéziós politika érdekelt felekkel folytatott konzultációra vonatkozó szigorú szabályait és különösen a partnerség elvét legalább mintaként kellene használni a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz eljárásaihoz⁽¹⁸⁾.

3.5.3. Számos empirikus tanulmány hangsúlyozza, hogy az országspecifikus ajánlások nagy része a versenyképesség fokozására és az állami költségvetések konszolidációjára összpontosított. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a versenyképes fenntarthatósági menetrend kiegyensúlyozott megközelítését alkalmazza, különös tekintettel a soron következő országspecifikus ajánlásokra. Különös figyelmet kell fordítani az olyan reformok ajánlására, mint az aktív és inkluzív munkaerőpiaci politikák és az egész életen át tartó tanulási programok, beleértve az átképzést és a pályamódosítási támogatást nyújtó programokat, a hátrányos helyzetű csoportok, például a fogyatékkal élők és az időskorúak számára is.

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 662 final.

⁽¹⁶⁾ EGSZB-vélemény a következő tárgyban: A szociális jogok európai pillére (HL C 286., 2021.7.16., 13. o.).

⁽¹⁷⁾ Az EGSZB A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe című állásfoglalása (HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

⁽¹⁸⁾ EGSZB-vélemény: „Kohéziós politika az egyenlőtlenségek elleni küzdelemben – komplementaritás/átfedés a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel” (HL C 517., 2021.12.22., 1. o.).

3.5.4. Az EGSZB üdvözlí a portói szociális csúcstalálkozó eredményét, nevezetesen azt, hogy a felülvizsgált szociális eredménytábla segít majd nyomon követni a szociális jogok európai pillére alapelveinek megvalósítása felé tett előrehaladást, és beágyazni a nyomon követést az európai szemeszter folyamatába. Ezért üdvözlendő, hogy a 2022. évi együttes foglalkoztatási jelentés nagyobb hangsúlyt helyez a pillér alapelveire, és elemzésébe integrálja a 2030-ra vonatkozó kiemelt célokat, valamint a felülvizsgált szociális eredménytábla főbb mutatóit. Továbbra sem világos azonban, hogy ezek a következtetések milyen mértékben fognak tükröződni az országspecifikus ajánlásokban és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben. Emellett a fenntartható fejlődési céloknak hivatkozási pontként kell szolgálniuk.

3.5.5. Az EGSZB emellett olyan reformokat is sürget, amelyek garantálják az uniós források hatékony felhasználását, például a beruházási projektek lebonyolítására szolgáló technikai kapacitások közigazgatásban való kiépítésével; a legolcsóbb helyett a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat elvén alapuló közbeszerzési rendszerek kialakítását szorgalmazza, így figyelembe véve a munkaügyi, szociális és környezetvédelmi szempontokat, végül pedig olyan reformokat szorgalmaz, amelyek a hatékony beruházási politika útjában álló egyéb, nem monetáris akadályokat hárítják el. Az EGSZB többek között arra kéri az Európai Bizottságot, hogy akadályozza meg a pénzeszközökkel való visszaélést és a korrupciót.

3.5.6. A gazdaságirányítást és különösen a költségvetési politikai keret szabályait be kell építeni az európai szemeszter folyamatába oly módon, hogy az Európai Parlament, a nemzeti parlamentek, a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom demokratikus részvétele biztosított legyen. Ezenkívül a makrogazdasági, társadalmi és környezeti kihívásokról szóló többoldalú és demokratikus párbeszéd előmozdítása és a szakpolitikai koordináció támogatása érdekében meg is kell reformálni azt.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Egészségügyi Szükséghelyzet-felkészültségi és -reagálási Hatóság (HERA) bevezetése

[COM(2021) 576 final]

(2022/C 275/10)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.10.28.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.10.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	230/3/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A Covid19-világjárvány megmutatta, hogy az Európai Unió (EU) és tagállamai között jobb koordinációra van szükség a népegészségügyi válságok kezelése érdekében, azok előtt, alatt és után. Az Európában élő emberek uniós, nemzeti, regionális és helyi szinten is hiányosságokat tapasztaltak a felkészültségben és a világjárványra való reagálásban. Amikor a világjárvány terjedt Európában, az uniós intézmények és szervek nem voltak felkészülve arra, hogy megfelelően koordinálják a fellépéseket a tagállamokkal, és gyorsan és hatékonyan hozzanak intézkedéseket a lakosság életének védelme érdekében.

1.2. Az Egészségügyi Szükséghelyzet-felkészültségi és -reagálási Hatóság (HERA) létrehozásával, valamint azáltal, hogy az EU és tagállamai a népegészségügyet és a méltányosságot helyezik döntéseik középpontjába, az EU és tagállamai jobb felkészültséget és válaszleépéseket tudnak majd biztosítani a meglévő és jövőbeli határokon átnyúló egészségügyi veszélyhelyzetekben.

1.3. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli, hogy az Európai Bizottság gyorsan létrehozta a HERA-t, amely a 2021. februárban HERA-inkubátorként létrehozott biológiai védekezési készültségi terv által megkezdett munkára épít⁽¹⁾. Gyors intézkedésre volt szükség a Covid19-világjárvány terjedésére és hatásaira való reagáláshoz, beleértve a fertőzések számos hullámát és a kórházak telítettségét, amelyekkel valamennyi tagállamnak szembe kellett néznie, és amelyek ma is életünk részei.

1.4. A gyors intézkedések azonban nem mehetnek a demokrácia és az egészség terén megvalósuló egyenlőség rovására. Egy ilyen jelentőségű, komoly közfinanszírozással működő új, állandó uniós struktúra létrehozása nem alapulhat az akut válságokra fenntartott kivételes rendelkezéseken. Az EGSZB-t különösen aggasztja, hogy a HERA igen korlátozott szerepet szán az Európai Parlamentnek, a regionális önkormányzatoknak, az egészségbiztosítási szervezeteknek és a civil társadalmi szervezeteknek, beleértve a szociális partnereket, például az egészségügyi ágazatban dolgozókat képviselő szakszervezeteket, valamint a népegészségügyi, beteg- és egyenlőségi szervezeteket, a szolgáltatókat, a nonprofit infrastruktúrát és a nem kereskedelmi kutatóintézeteket. Az EGSZB úgy véli, hogy ezeknek az érdekeltnek aktív szerepet kell kapniuk a HERA munkájában. Az EGSZB kiemeli, hogy a Covid19-világjárványra adott válaszleépésekben a frontvonalban dolgozók, különösen az egészségügyi ágazatban dolgozók és az önkéntesek döntő szerepet játszottak.

1.5. Az EGSZB elismeri az ágazat jelentőségét az egészségügyi vészhelyzetek kezelésében, ugyanakkor biztosítani kell a méltányos egyensúlyt annak érdekében, hogy a népegészségügy és a veszélyeztetett csoportok érdekei az EU felkészültségének és reagálásának középpontjában álljanak. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa az Európai Parlament, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek érdemi bevonását a HERA tanácsába és

⁽¹⁾ COM(2021) 78 final – 2021. február 12.

tanácsadó fórumába. Az EGSZB kéri, hogy a tanácsadó fórumon belül hozzanak létre egy alcsoportot, amely egyenrangú a közös ipari együttműködési fórummal. Az EGSZB-nek és a Régiók Bizottságának helyet kellene kapnia ebben az alcsoportban.

1.6. Az EGSZB-t különösen aggasztja az átláthatóság és a nyitottság hiánya a HERA jelenlegi felépítésében. Miközben az Európai Bizottság hivatalos formába önti a vilá járvány során bevezetett ad hoc intézkedéseket, nem teszi átláthatóbbá döntéshozatali folyamatát. A közfinanszírozás és a magánpartnerekkel való együttműködés átlátható irányítása elengedhetetlen az egészségügyi szükséghelyzetek kezelésébe vetett bizalom megteremtéséhez. Az EGSZB azt ajánlja, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a HERA részére elkülönített, illetve általa és rajta keresztül elköltött források teljes átláthatóságának biztosítására, a nyílt szerződéskötésre és arra, hogy a civil társadalom részt vehessen a hatóság pénzügyeinek felügyeletében.

1.7. Más intézkedések is jelentősek annak biztosításában, hogy a felkészültségi és reagálási intézkedések, beleértve az egészségügyi ellenintézkedések alkalmazását is, sikeresek legyenek a tagállamokban. Az EGSZB úgy véli, hogy a HERA-nak biztosítania kellene a népegészségügyi vészhelyzetek megelőzésével és az azokra való reagálással kapcsolatos kommunikációs kampányok jobb koordinációját, többek között azáltal, hogy a leginkább veszélyeztetett személyeket célozza meg, és együttműködik a helyi önkormányzatokkal, többek között a tudományos és a védőoltásokkal kapcsolatos ismeretterjesztéssel és képzéssel kapcsolatban.

1.8. A határokon át terjedő egészségügyi veszélyek nemzetközi dimenziójával is foglalkozni kell. Az EGSZB úgy véli, hogy a HERA-nak fontos szerepet kell játszania a határokon át terjedő egészségügyi veszélyek és vilá járványok elleni globális fellépésben, különösen a COVAX, valamint az új kísérleti gyógyszerek és terápiák révén, és azáltal, hogy erősíti és támogatja a globális egészségügyi biztonsági struktúrát. A HERA-nak el kell köteleznie magát a globális szereplőkkel, köztük az Egészségügyi Világszervezettel való együttműködésre, az ismeretei megosztására, valamint az oltóanyagokhoz és egyéb egészségügyi ellenintézkedésekhez való globális hozzáférés támogatására. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy európai szinten vezessen nyílt vitát egy ideiglenes és önkéntes TRIPS-mentességről, amely a Covid19 elleni védőoltásra, kezelésekre és tesztekre vonatkozna. Ennek célja, hogy lehetővé váljon a globális oltóanyaggyártás felfuttatása és a költségek csökkentése, és ezáltal a világ minden táján biztosítható legyen az emberek számára a hozzáférés.

1.9. A HERA-t rugalmas struktúráként mutatták be, amelyet szükség szerint kiigazítanak, és 2025-re tervezik az alapos felülvizsgálatot. Alapvetően fontos, hogy a HERA struktúrájával, működésével és ellenőrzésével kapcsolatban felmerült aggályokat a lehető leghamarabb orvosolják, és hogy a Hatóság által hozott intézkedések hatását a jelenlegi vilá járvány fényében rendszeresen figyelemmel kísérjék. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 2025-ös felülvizsgálat során az Európai Bizottság fontolja meg, hogy a HERA-t az Európai Bizottságon kívüli, független hatósággá alakítsa át. Ezt a civil társadalmi szervezetekkel, köztük a szociális partnerekkel folytatott konzultációt követően, egy olyan jogalkotási eljárás révén kellene megtenni, amelyben az Európai Parlament társjogalkotóként vesz részt.

1.10. Végezetül az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa, hogy a HERA finanszírozására szánt források előteremtése ne eredményezze az EU az egészségügyért program egyéb célkitűzéseire, különösen a rákellenes tervre irányuló beruházások csökkenését. Az évekig tartó megszorítások után az egészségügyi politikák és az egészségügyi rendszerek továbbra is jelentős beruházásokat igényelnek.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB támogatja az európai intézmények – köztük az Európai Bizottság – elkötelezettségét és kezdeményezéseit, amelyek célja az Európai Egészségügyi Unió létrehozása és a polgárok fenntartható jóllétének biztosítása. Az egészségügy népegészségügyi, ágazatközi, holisztikus megközelítése kulcsfontosságú dimenzió a szociális jogok európai pillérének és cselekvési tervének, a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervnek és az Európa jövőjéről szóló konferenciának a megvalósítása szempontjából.

2.2. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság gyorsan létrehozta és működőképessé tette a HERA-t. Az új HERA azzal a céllal jött létre, hogy megerősítse Európa képességét a határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzetek megelőzésére, felderítésére és a gyors reagálásra, hangsúlyt fektetve a kulcsfontosságú egészségügyi és gyógyszeres ellenintézkedések fejlesztésére, gyártására, beszerzésére és analóg terjesztésére.

2.3. A Covid19-vilá járvány és annak egymást követő hullámai rávilágítottak arra, hogy meg kell erősíteni Európa képességét a határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzetek megelőzésére, felderítésére és a gyors reagálásra, hangsúlyt fektetve a kulcsfontosságú orvosi és gyógyszeres ellenintézkedések fejlesztésére, gyártására, beszerzésére, valamint méltányos és analóg elosztására. Az EGSZB megjegyzi, hogy a vilá járvány közvetlenül látható hatásai mellett további csendes vilá járványok is vannak, nevezetesen a nem fertőző betegségek (többek között a rák) ellátásának elhalasztása, az egészségügyben tapasztalható társadalmi egyenlőtlenségek súlyosbodása, a mentális egészség romlása, valamint az egészség és a környezet ökoszisztémás szemléletben való összekapcsolása („Egy az egészség” koncepció).

2.4. Az EGSZB megállapítja, hogy a Covid19-világjárvány kezdete óta több millió ember veszítette életét, és hogy további milliók még mindig érintettek. Elismeri a frontvonalban dolgozók, különösen az egészségügyi dolgozók és az önkéntesek, a regionális és helyi önkormányzatok, az egészségbiztosítási szervek, valamint a civil társadalmi szervezetek – köztük a szociális partnerek, a szolgáltatók és az egyenlőséggel foglalkozó szervezetek – fontos szerepét a gyors reagálás és az egészségügyi egyenlőség biztosításában.

2.5. A HERA az egységes és fokozott európai és nemzetközi együttműködés, koordináció és szolidaritás egyik mechanizmusa. A HERA-t be kell illeszteni egy többszereplős és többszintű kormányzási keretbe. A HERA-val kapcsolatos fenntartható és rugalmas együttműködés csak a tagállamok uniós szintű együttműködésével érhető el, amelynek célja a jövőbeli világjárványok megelőzése gyors döntéshozatal és a sürgősségi intézkedések aktiválása révén. Ugyanakkor számos szereplőt kell bevonni, köztük az Európai Parlamentet, a regionális önkormányzatokat, az egészségbiztosítási szerveket és a szervezett civil társadalmat, beleértve a szociális partnereket, például az egészségügyi ágazatban dolgozókat képviselő szakszervezeteket, a népegészségügyi, egyenlőségi és betegszervezeteket, a szolgáltatókat, valamint a nonprofit infrastruktúrát és a nem kereskedelmi kutatóintézeteket.

2.6. Az EGSZB korábban már kifejtette véleményét és ajánlásait egy jövőbeli egészségügyi vészhelyzeti hatóság létrehozásával kapcsolatban „Az európai egészségügyi unió kiépítése” című, 2021. áprilisban elfogadott véleményében⁽²⁾. Az EGSZB kéri az Európai Tanács 2021. december 16-i (csütörtök) ülésén elfogadott következtetések nyomán követését a jövőbeli válságokra való kollektív felkészültség, reagálás és ellenálló képesség megerősítésére irányuló munkával kapcsolatban, amely az Unió egyik legfontosabb horizontális politikai prioritása. A Tanács szorgalmazta „az EU válságokra való reagálásának és felkészültségének erősítés[ét] az összes veszélyre kiterjedő megközelítés keretében”, valamint „a reziliencia kiépítés[ét] és nyomon követés[ét], valamint azon területek kezelés[ét], amelyek veszélyeknek vagyunk kitéve”⁽³⁾.

3. A HERA intézményi és működési kereteinek felülvizsgálata

3.1. 2021. szeptemberben az Európai Bizottság bejelentette a HERA létrehozását és azonnali működésének megkezdését. Az új hatóságot az Európai Bizottságon belüli struktúraként hozták létre, három fő küldetéssel: a) az EU-n belüli egészségügyi biztonsági koordináció megerősítése a felkészültségi és válságreakálási időszakokban, valamint a tagállamok, az ipar és az érintett érdekelt felek közös erőfeszítéseinek összefogása; b) az EU-n belüli, az egészségügyi ellenintézkedések fejlesztésével, gyártásával, beszerzésével, készletezésével és elosztásával kapcsolatos sebezhetőségek és stratégiai függőségek kezelése; és c) hozzájárulás a globális egészségügyi vészhelyzeti felkészültségi és reagálási struktúra megerősítéséhez.

3.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak az a sürgősségből fakadó döntése, hogy az „ügynökség” helyett az Európai Bizottságon belüli belső struktúrát, a „hatóságot” választotta, nem zárhatja ki ennek esetleges felülvizsgálatát és azt, hogy a HERA független hatósággá vagy akár európai ügynökséggé váljon. Az éves értékeléseknek és a 2025-ös részletes értékelésnek erre kell összpontosítania.

3.3. A HERA egyik jellegzetessége az, hogy a felkészültségi és a válsághelyzeti szakaszban különböző szerepet tölt majd be. A „felkészültségi szakaszban” a HERA irányítja majd a megelőzés, a felkészültség és az új népegészségügyi vészhelyzetekre való készenlét megerősítésére irányuló beruházásokat és intézkedéseket. A „válsághelyzeti szakaszban” erősebb hatáskörökkel rendelkezik majd a gyors döntéshozatal és a szükséghelyzeti intézkedések végrehajtása érdekében. A fellépések célja mindkét fázisban a biztonságos és hatékony egészségügyi ellenintézkedésekhez való gyors hozzáférés biztosítása a szükséges mértékben. A felkészültségi és világjárványügyi programokat a tagállamokkal közösen kell kezdeményezni, mivel ez egy kollektív törekvés, és elengedhetetlen ahhoz, hogy a HERA teljes mértékben betölthesse a neki szánt szerepet.

3.4. Miközben az EU számára sürgős volt egy egészségügyi vészhelyzeti készültségi és reagálási hatóság létrehozása és működésbe léptetése, hogy azonnal támogassa az Európában és a világon még mindig terjedő Covid19-re adott válaszlépéseket, garantálni kell, hogy a HERA megfelelően el legyen látva a készültségi és reagálási erőfeszítések koordinációjának hatékony megerősítéséhez, valamint ahhoz szükséges eszközökkel, hogy népegészségügyi vészhelyzetek esetén megfelelően védje az EU-ban élő emberek egészségét és életét. Ennek érdekében biztosítani kell, hogy a HERA struktúrája és működése átlátható és ellenőrizhető legyen, többek között a népegészségügyre gyakorolt hatás nyomán követése érdekében. Az átlátható irányítási és döntéshozatali folyamatok elengedhetetlenek a nyilvános ellenőrzés lehetővé tételéhez, a K+F-rendszerbe vetett bizalom kiépítéséhez és az elszámoltathatóság biztosításához.

⁽²⁾ HL C 286., 2021.7.16., 109. o.

⁽³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/media/53611/20211216-euco-conclusions-hu.pdf>.

3.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai és a nemzeti bizottságok, valamint az Európa jövőjéről szóló konferencia közötti eszmecsere során az egyik irányvonal, amelyet elő kell mozdítanunk, az egészségügyi demokrácia kérdése. Tekintettel az egészségügyi vészhelyzetek és az egészségügyi rendszerek rugalmassága által felvetett összetett kérdésekre, az EGSZB azt ajánlja, hogy a döntéshozatal előfeltételeként kötelező konzultációs mechanizmust vezessenek be. A cél az, hogy minden érdekelt fél a lehető leghamarábban részt vegyen az egészségügyi ágazat döntéshozatali folyamatában.

3.6. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a HERA által végzett munka megerősítse és kiegészítse a többi uniós szerv, például az Európai Gyógyszerügynökség (EMA), az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC) és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) által végzett intézkedéseket.

4. A HERA megbízatása és a kiépítésére vonatkozó szabályok

4.1. Az EGSZB különösen üdvözlöi a HERA koordinációs szerepét, amelyet az egészségügyi ellenintézkedések fejlesztésének, előállításának, beszerzésének, készletezésének és méltányos elosztásának biztosítása érdekében fog betölteni. Ebben az értelemben a HERA fontos úrt fog betölteni az EU egészségügyi keretrendszerében. Az egészségügyi ellenintézkedések fejlesztése és előállítása jelentős beruházásokat igényel. A készletek felhalmozásához megfelelő tervezésre és magas szintű szakértelemre lesz szükség az uniós polgárok jövőbeli védelmének és a gazdasági fenntarthatóságnak a biztosítása érdekében. Mindig fennáll a pazarlás veszélye, ami egyértelműen negatív gazdasági következményekkel járna. Fontos továbbá meghatározni a gyógyszerek gyártásához szükséges hatóanyagok listáját, amelyeket az EU-ban kell gyártani a gyógyszerbiztonság és a gyógyszerfüggetlenség biztosítása érdekében.

4.2. Az EGSZB rámutat, hogy „A Covid19-világjárványból levont korai tanulságok” című európai bizottsági közlemény⁽⁴⁾ – amelynek célja az uniós és nemzeti szintű intézkedések fokozása – olyan kiadvány, amelyet ki kellene bővíteni és a HERA keretében rendszeresen, évente kétszer meg kellene jelentetni. A bővítés tekintetében a teljeskörű áttekintés érdekében több érdekelt féllel folytatott előzetes konzultációkra van szükség.

4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a HERA jelenlegi megbízatása nem elég ambiciózus. A jelenlegi keretek között a HERA nem tudja betölteni azt a lehetőséget, hogy valóban megvédje a közérdeket és biztosítsa a méltányosságot a felkészültség és a válságkezelés során. Bár az Európai Bizottság bejelentette, hogy a HERA-nak lesznek adatgyűjtési és -elemzési kapacitásai és adatmegosztási mechanizmusai, nem vállalt kötelezettséget a kiszolgáltató csoportokra vonatkozó, jobban bontott adatok gyűjtésének biztosítására. Az ilyen adatok az egészségi egyenlőtlenségek elleni küzdelem előfeltételei, és az ECDC jelenleg nem gyűjti őket. A HERA az egészségügyi ellenintézkedések elosztása terén sem vállal kötelezettséget a megkülönböztetésmentesség és az egyenlőség biztosítása mellett. Az EGSZB már „Az európai egészségügyi unió kiépítése” című véleményében kiemelte annak fontosságát, hogy az EU jövőbeli világjárványokra adott válaszlépései során a megkülönböztetésmentességre kell összpontosítani, és hogy a HERA milyen szerepet játszhatna ebben a tekintetben⁽⁵⁾.

4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a HERA-nak további intézkedéseket kell hoznia annak biztosítása érdekében, hogy munkája hozzájáruljon az egyenlőséghez az egészségügyi vészhelyzetekben, beleértve a határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzeteket is. Tekintettel az összehangolt és hozzáférhető kommunikációs kampányok hiányára a Covid19-világjárvány idején, a HERA szerepet játszhatna a határokon átnyúló egészségügyi válságok megelőzésével és az azokra való reagálással kapcsolatos kommunikációs kampányok jobb koordinációjának biztosításában is, különösen a leginkább veszélyeztetett és kiszolgáltató csoportokat megcélozva. A HERA-nak a határokon átnyúló egészségügyi ellátáshoz a világjárványok és más határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzetek idején való hozzáféréssel is foglalkoznia kell. A szabad mozgás az Unió egyik alapelve, és azt a betegek számára is garantálni kell, többek között az egészség terén megvalósuló nagyobb egyenlőség biztosítása érdekében.

4.5. A HERA nemzetközi dimenziójával kapcsolatban további intézkedéseket is meg kell fontolni, hogy hozzájáruljanak a globális egészségügyi vészhelyzetekre való felkészültség és reagálási struktúra megerősítéséhez. A HERA-ról szóló közleményből hiányzik a közfinanszírozású kutatások segítségével létrehozott know-how, adatok és technológiák megosztására vonatkozó követelmény, valamint az érszerű árképzési záradék. A HERA nemzetközi dimenziója különösen fontos, a felkészültségtől a határokon át terjedő egészségügyi veszélyekre való reagálásig. A jelenlegi Covid-válság bizonyítja, hogy a határokon átnyúló egészségügyi válságok nem oldhatók meg a gyors és hatékony nemzetközi reagálás biztosítása nélkül, beleértve az egyéni védőeszközökhöz és a védőoltásokhoz való hozzáférést. A HERA-nak emellett el kell köteleznie magát a globális szereplőkkel való együttműködésre, az ismeretei megosztására, valamint az oltóanyagokhoz és egyéb egészségügyi ellenintézkedésekhez való globális hozzáférés támogatására.

⁽⁴⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0380&from=EN>.

⁽⁵⁾ HL C 286., 2021.7.16., 109. o.

4.6. Amennyiben a HERA az egészségügyi biztonság javítására összpontosít, valamint fékek és ellensúlyok mellett működik, a tagállamok jelentősen növelhetik egészségügyi rendszereik rezilienciáját és az egészségügyi válságokra való reagálási képességét. A nemzeti kormányoknak és az Európai Bizottságnak ezért arra kell törekedniük, hogy a jövőben megerősítsék a HERA szerkezetét, és kiterjesszék annak hatáskörét.

4.7. Az EGSZB továbbra is problémásnak tartja a más szervek, köztük az EMA és az ECDC munkájával való esetleges átfedéseket. Egyes területeken, mint például a válsághelyzetekre való felkészülés, a kutatás, az adatok, valamint a gyógyszerek és orvostechikai eszközök összehangolt forgalmazása, a hozzáadott érték továbbra sem egyértelmű, tekintettel az ECDC és az EMA megbízásának kiterjesztésére irányuló javaslatokra, valamint a határokon át terjedő súlyos egészségügyi veszélyekről szóló rendeletre. Az EGSZB például *Az európai egészségügyi unió kiépítése* című véleményében ⁽⁶⁾ megkérdőjelezte, hogy az EU-t érintő járvány bejelentése esetén a HERA-tól származó ajánlások elsőbbséget élveznek-e az EMA-tól származó ajánlásokkal szemben. Ezért nyilvánvaló a koordináció jelentősége, hogy elkerüljük az átfedéseket, ugyanakkor az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az integritás elvei által vezérelt együttműködés révén tükrözzük az európai értékeket.

4.8. A HERA-tanács megbízatása lesz gondoskodni arról is, hogy „ne legyenek átfedések más kulcsfontosságú struktúrákkal, például az Egészségügyi Biztonsági Bizottsággal, az oltóanyagok irányítóbizottságával és az uniós programok irányításában részt vevő releváns bizottságokkal, amihez szoros kapcsolatokra van szükség” ⁽⁷⁾. Az EGSZB kételkedik abban, hogy ez a kötelezettségvállalás elegendő lesz ahhoz, hogy elkerülhető legyen az átfedés a különböző uniós struktúrák munkájában.

4.9. Az EGSZB kéri továbbá, hogy tisztázzák a HERA hatáskörét az antimikrobiális rezisztencia (AMR) mint a globális egészséget fenyegető veszély tekintetében, amely a probléma súlyosságának és mértékének növekvő tudatosítása ellenére egyre súlyosbodik. Bár az AMR összetett és ágazatokon átívelő kérdés, a tisztázatlan hatáskörök miatt fennáll a veszélye, hogy elmosódnak a felelősségi körök és a politikai kezdeményezések. Az AMR kulcsfontosságú kérdés az „Egy az egészség” koncepció szempontjából.

5. A HERA működése és ellenőrzése

5.1. Az EGSZB-t problematikusnak tartja a HERA struktúráját és függetlenségének hiányát. A Hatóságot eredetileg az amerikai BARDA (Magas Szintű Orvosbiológiai Kutatási és Fejlesztési Hatóság) ⁽⁸⁾ példája ihlette, és független és autonóm ügynökségként tervezték. Ehelyett a HERA-t az Európai Bizottság hatáskörébe tartozó struktúráként hozták létre. A HERA elsősorban technikai hatóságnak tűnik, és még mindig hiányzik belőle a határokon át terjedő veszélyek meghatározó tényezőinek kezelésére szolgáló stratégiai, előretelkintő (tervezési) komponens.

5.2. Az EGSZB megkérdőjelezi, hogy a HERA létrehozása előtt és alatt nem konzultáltak az Európai Parlamenttel, és nem vonták be azt. Aggodalmát fejezi ki amiatt is, hogy a jelenlegi struktúrában az Európai Parlament szerepe a költségvetésről szóló egyszerű szavazásra és a HERA tanácsában betöltött megfigyelői szerepre korlátozódik. Bár az Európai Bizottság kötelezettséget vállal arra, hogy a HERA munkájáról rendszeres eszmecsere folytat az Európai Parlamenttel, ez nem követelmény, és az Európai Bizottság közleménye nem tartalmaz további részleteket. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a demokratikus ellenőrzés alapvető fontosságú a népegészségügyi politikák kidolgozásában, és ez nem történhet meg anélkül, hogy az Európai Parlament ne játszana aktív szerepet a HERA munkájában.

5.3. A civil társadalmi szervezetek, a szociális partnerek és különösen az érintett ágazatokban dolgozókat képviselő szakszervezetek, valamint a népegészségügyi, betegjogi és esélyegyenlőségi szervezetek és szolgáltatók fontos szerepet játszanak annak biztosításában, hogy a közérdek álljon a népegészségügyi politikák és az EU és a tagállamok által a válságmegelőzés és -reagálás terén hozott intézkedések középpontjában. A civil társadalom konkrétan visszajelzést adhat a népegészségügyi intézkedések elfogadhatóságáról, és tájékoztathat a kiszolgáltatott helyzetű csoportok szükségleteiről. Az EGSZB-t különösen aggasztja, hogy a szervezett civil társadalom, beleértve a szociális partnereket is, nem vesz részt a HERA struktúrájában és működésében. A jelenlegi struktúra szerint a szervezett civil társadalom csak a HERA tanácsadó fórum munkájához járulhat hozzá más külső érdekelt felekkel együtt, beleértve az ipart és a tudományos élet szereplőit. A civil társadalom például nem kapott szerepet a HERA-tanácsban és az egészségügyi válságtanácsban, amely a válsághelyzeti szakaszban hozandó sürgős intézkedéseket koordinálja.

5.4. Ehhez képest a HERA az iparnak meghatározóbb szerepet szán. A HERA-ról szóló európai bizottsági közlemény az iparral való fokozott együttműködésről rendelkezik a fenyegetések felderítése és az ipari ellenálló képesség megerősítése terén az EU-n belül és kívül. Bejelentette továbbá, hogy a tanácsadó fórum al csoportjaként közös ipari együttműködési

⁽⁶⁾ HL C 286., 2021.7.16., 109. o.

⁽⁷⁾ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5cba81f5-16f8-11ec-b4fe-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/SPEECH_20_1655.

fórumot hoz létre, amely az ipar képviselőiből áll majd. Bár az EGSZB elismeri az ipar fontosságát az egészségügyi vészhelyzetek kezelésében, aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a HERA jelenlegi struktúrája nem feltétlenül biztosítja, hogy a népegészségügy és a veszélyeztetett csoportok érdekei az EU felkészültségének és reagálásának középpontjában álljanak, hanem inkább az iparpolitikát részesíti előnyben. A fenntartható iparpolitikának mindenesetre összhangban kell lennie a HERA célkitűzéseivel, és proaktívan be kell vonnia az összes érdekelt felet. A közös ipari együttműködési fórumnak ezért nemcsak az ipar képviselőit, hanem a szakszervezeteket is be kell vonnia a munkavállalók részvételének fokozása érdekében⁽⁹⁾.

5.5. Az EGSZB javasolja, hogy a tanácsadó fórumon belül hozzanak létre egy, a közös ipari együttműködési fórummal egyenrangú alcsoportot. Az alcsoportnak magában kellene foglalnia a civil társadalmi szervezeteket, például a betegszervezeteket és a népegészségügyi szervezeteket, az egészségbiztosítási szerveket, a szociális partnereket – beleértve az egészségügyi ágazat szakszervezeit is –, valamint a nonprofit infrastruktúrát és a nem kereskedelmi kutatóintézeteket. Az EGSZB-nek és a Régiók Bizottságának is helyet kellene kapnia ebben az alcsoportban.

5.6. A HERA jelenlegi felépítésében az átláthatóság is aggodalomra ad okot. Például több nyitottságra lenne szükség a közfinanszírozás elosztása vagy a beszerzési megállapodások, a szerződések részletei vagy a kedvezményezett vállalkozások tekintetében, beleértve például az oltóanyagárakat is. A közfinanszírozás és a magánpartnerekkel való együttműködés átlátható irányítása elengedhetetlen az egészségügyi szükséghelyzetek kezelésébe vetett bizalom megteremtéséhez. Az EGSZB azt ajánlja, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a HERA részére elkülönített, illetve általa és rajta keresztül elköltött források teljes átláthatóságának biztosítására, a nyílt szerződéskötésre és arra, hogy a civil társadalom részt vehessen a hatóság pénzügyeinek felügyeletében⁽¹⁰⁾.

5.7. Az EGSZB üdvözli, hogy a többéves pénzügyi keretből és a Next Generation EU-ból 2027-ig 6 milliárd eurós költségvetést különítettek el, valamint hogy más uniós programok – például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, a REACT-EU és az együttműködési eszközök – 24 milliárd eurót fektetnek be, de az EGSZB úgy véli, hogy nagyobb ellenőrzésre és demokráciára van szükség ahhoz, hogy ez a befektetés megérje.

5.8. Az EGSZB kéri, hogy ez a HERA-ra fordított pénzügyi erőfeszítés ne menjen „az EU az egészségért” program egyéb célkitűzéseinek, különösen a rákellenes tervnek a rovására. Az EGSZB által „az EU az egészségért” programról szóló véleményében megfogalmazott ajánlások továbbra is érvényesek. Az évekig tartó megszorítások után az egészségügyi politikák és az egészségügyi rendszerek jelentős beruházásokat igényelnek.

6. A HERA jövője

6.1. A HERA-t úgy tervezték, hogy rugalmas struktúra legyen, amely szükség szerint kiigazítható. Végrehajtásának és működésének – beleértve a struktúrát és az irányítást is – felülvizsgálatát 2025-re tervezik.

6.2. Az EGSZB véleménye szerint a HERA irányítását a lehető leghamarabb felül kell vizsgálni a jobb ellenőrzés és képviselői biztositása érdekében. Különösen a következőkre lenne szükség:

- erősebb szerepet kell biztosítani az Európai Parlament számára,
- növelni a civil társadalmi szervezetek, köztük a szociális partnerek szerepét és a velük való együttműködést,
- biztosítani kell, hogy az ipar szerepe kiegyensúlyozott és ellenőrzött legyen.

6.3. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy fontolja meg, hogy a HERA-t az Európai Bizottságon kívüli, független hatósággá alakítsa át⁽¹¹⁾ egy olyan jogalkotási eljárás révén, amelyben az Európai Parlament társjogalkotóként vesz részt. Alapvetően fontos továbbá, hogy a szervezett civil társadalmat bevonják a HERA struktúrájáról és megbízatásáról szóló jövőbeli vitákba, valamint a 2025-ben esedékes részletes felülvizsgálatba.

⁽⁹⁾ Lásd például az EPSR cselekvési tervet, amelyben az Európai Bizottság támogatja a munkavállalók fokozott részvételét.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB „Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében” című véleményében hangsúlyozta, hogy „a fenntartható államháztartás biztosításához a bevételek és kiadások átláthatóságára, nyílt szerződéskötésre és arra van szükség, hogy a civil társadalmat is folyamatosan bevonják az államháztartási gazdálkodás felügyeletébe” (HL C 105., 2022.3.4., 11. o.).

⁽¹¹⁾ HL C 286., 2021.7.16., 109. o.

6.4. A felülvizsgált HERA-nak nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a népegészségügyre, a felkészültségre és a válságkezelésre az uniós polgárok szolgálatában. Az EGSZB úgy véli, hogy a HERA-nak szerepet kell játszania a határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzetekben jelentkező egészségi egyenlőtlenségek kezelésében, valamint az egészségügyi vészhelyzetek által a magas kockázatú társadalmi csoportokra, illetve az egészségügyi és gondozási szférákban dolgozóakra gyakorolt jövőbeli hatások kezelésében. Ezt a következőkkel lehetne elérni:

6.4.1. A civil társadalom jobb bevonásának garantálása: a HERA struktúráját felül kell vizsgálni, hogy a releváns döntéshozatali szervezetekbe és folyamatokba bevonják a népegészségügyért, a betegekért és az egyenlőségért kiálló civil társadalmi szervezeteket, valamint a munkavállalókat és szakszervezeteiket. Például a tanácsadó fórum alcsoportjára vonatkozó javaslat mellett a HERA létrehozhatna egy külön munkacsoportot, amely kifejezetten a veszélyeztetett és kiszolgáltatott csoportokra összpontosítana.

6.4.2. Jobban alábontott adatok gyűjtése: mivel a veszélyeztetett csoportokra vonatkozó, illetve az egészségügyi dolgozók számára vonatkozó, jobban alábontott adatok gyűjtésének biztosítása az egészségi egyenlőtlenségek elleni küzdelem és a szükségleteknek megfelelő személyzeti állomány elérésének előfeltétele, az EGSZB úgy véli, hogy a HERA-nak be kellene fektetnie az adatgyűjtésbe és -bontásba.

6.4.3. Kommunikációs kampányok koordinálása a határokon átnyúló egészségügyi vészhelyzetek során: az EGSZB megismétli azt a javaslatát, hogy a HERA koordinálja a kommunikációs kampányokat az egészségügyi vészhelyzetek során, hogy az emberek jobban megértsék, hogyan védhetik meg magukat, min kellene változtatniuk ahhoz, hogy mindennapi tevékenységeik biztonságosak maradjanak, illetve ha rendelkezésre állnak kezelések, hogyan férhetnek hozzá azokhoz. A felkészültségi szakaszban a HERA a világjárvány megelőzéséről szóló kommunikációt is biztosíthatná, és felkészíthetné az uniós polgárokat a jövőbeli egészségügyi veszélyekre.

6.4.4. Megbízható, ellenőrzött, féltudományos információk kidolgozása a lakosság tudatosítása és oktatása érdekében a tagállamok egészségügyi hatóságain és egészségügyi szereplőin (civil társadalom, szociális gazdaság, beleértve a biztosító egyesületeket) keresztül, a tudományba vetett bizalom és a védőoltások elfogadására való nagyobb nyitottság érdekében, nemcsak pandémiás válsághelyzetben, hanem endémiás esetekben is. A HERA-nak fontolóra kell vennie egy, a népegészségügyi tisztviselők és egészségügyi szakemberek számára felajánlható speciális uniós képzési program létrehozását is, amely elősegítené és támogatná az általános uniós kultúrát a tudomány építésében és a jelenlegi és jövőbeli egészségügyi veszélyekkel való szembenézésben.

6.4.5. Több érdekelt fél részvételével zajló előzetes konzultációk szervezése félévente megjelenő európai jelentések és éves nemzeti jelentések elkészítése céljából.

6.5. Az orvosi és gyógyászati termékekre szakosodott kis- és középvállalkozásoknak (kkv-k) alapvető szerepet kell játszaniuk a jövőbeli világjárványok esetén, és a HERA keretében bizonyos ösztönzőket és protokollokat kell létrehozni, hogy a jövőbeni világjárványok és az esetleg világjárvánnyá váló endémiák elleni küzdelem valamennyi aspektusának lefedéséhez szükséges eszközöket és finanszírozást biztosítsák számukra.

6.6. A kkv-k számára valódi gazdasági ösztönzést jelentene a 2020–2024-es stratégiai tervben és különösen az InvestEU programban (2021–2027) való részvételük ösztönzése, amelynek célja, hogy további lendületet adjon a fenntartható beruházásoknak, az innovációnak, a digitális átalakulásnak és a munkahelyteremtésnek Európában.

6.7. A több mint 1,3 milliárd vakcina előállítására elegendő volt a felnőtt lakosság több mint 75 %-ának beoltására⁽¹²⁾, és a termelés felét a világjárvány elleni küzdelemre exportálták⁽¹³⁾. Az életek megmentéséhez azonban továbbra is létfontosságú, hogy a lakosság jelenleg be nem oltott 25 %-a is hozzáférjen a védőoltáshoz. A HERA-nak továbbra is vezető szerepet kell játszania a határokon át terjedő egészségügyi veszélyek és világjárványok elleni globális fellépésben, beleértve a globális oltóanyag-egyenlőség biztosítását is. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak továbbra is következetesen és globálisan kell reagálnia a válságra, különösen a COVAX, valamint az új kísérleti gyógyszerek és terápiák révén, és erősítenie és támogatnia kell a globális egészségügyi biztonsági struktúrát. Ennek során meg kell erősíteni az EU szerepét az Egészségügyi Világszervezetben is. Ebben az összefüggésben, különösen a fejlődő országok sürgős szükségleteinek kielégítése érdekében az EGSZB továbbra is arra kéri az Európai Bizottságot, hogy európai szinten vezessen nyílt vitát egy ideiglenes és önkéntes TRIPS-mentességről, amely a Covid19 elleni védőoltásra, kezelésekre és tesztekre vonatkozna, annak érdekében, hogy lehetővé váljon a globális oltóanyaggyártás felfuttatása és a költségek csökkentése, és ezáltal a világ minden táján biztosítható legyen az emberek számára a hozzáférés⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans_hu.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/global-response-coronavirus_hu#covax.

⁽¹⁴⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Kerülünk ki erősebben a világjárványból!” (HL C 152., 2022.4.6., 116. o.).

6.8. A közpénzekkel kifejlesztett oltóanyagokhoz és terápiákhoz való globális hozzáférést biztosító hatékony mechanizmusok döntő fontosságúak és a jövőben is azok lesznek a vakcinák terén tapasztalható globális egyenlőtlenségek elkerülése érdekében – a magas jövedelmű országokban élők mintegy 60 %-a kapott legalább egy adagot, míg ez az arány a közepes jövedelmű országokban csak 24 %, az alacsony jövedelmű országokban pedig kevesebb mint 2 %. Az EU-nak figyelembe kell vennie azt a – tudományosan megalapozott – mantrát, mely szerint „senki sincs biztonságban, amíg nincs mindenki biztonságban”.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról (átdolgozás)

[COM(2021) 734 final – 2021/0375 (COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a politikai reklám átláthatóságáról és targetálásáról

[COM(2021) 731 final – 2021/0381 (COD)]

(2022/C 275/11)

Előadó: **Andris GOBIŅŠ**

Társelőadó: **Carlos Manuel TRINDADE**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.12.13. az Európai Unió Tanácsa, 2021.12.15. és 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.10.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	222/4/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az európai választási csomag céljait és motivációját. Mivel tudatában van a demokratikus folyamatok előtt álló komoly kihívásoknak és veszélyeknek, az EGSZB azt javasolja hogy ambiciózusabban lépjenek fel a rendeletekben, és azokat a lehető leghamarabb hajtsák végre.

1.2 Döntő fontosságú a polgárok tudatos politikai részvételének lehetővé tétele és előmozdítása, csakúgy, mint az átlátható, hozzáférhető és becsületes politikai tevékenységek, valamint a civil társadalom egyértelmű és aktív szerepének biztosítása. Ez a vélemény a rendeletek számos módosítását és néhány további intézkedést javasol e tekintetben.

1.3 Az EGSZB támogatja, hogy a politikai kampányhoz kapcsolódó valamennyi szempont bekerüljön a választási csomagba. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a dezinformáció elleni küzdelemre, mivel ez utóbbi egyre nagyobb hatást gyakorol a választásokra és az átláthatóságra. A tényellenőrzés és a médiaműveltség nem képes arra, hogy megfékezze a megosztó és félrevezető tartalmak áradatát, amelyeknek a polgárok ki vannak téve, sem pedig arra, hogy megválaszolja a kérdést, hogy egyes polgárokat tulajdonképpen mi vonz az ilyen tartalmakhoz.

1.4 A politikai hirdetések átláthatóságával és targetálásával kapcsolatban az EGSZB konkrét javításokat javasol (lásd a 3.1. részt):

- a politikai hirdetések tág, de egyértelmű meghatározása, amely túlmutat a hivatalosan fizetett tevékenységeken, beleértve az internetes robotok, úgynevezett „botok” és „trollok” és/vagy manipulatív információk révén kifejtett hatásokat;
- a jogellenes magatartásra vonatkozó szankciók alkalmazási körének kiterjesztése;
- a jogalap kiterjesztése valamennyi jogi és természetes személyre;

- iv. a nem uniós szereplők befolyásgyakorlási lehetőségeinek korlátozása;
- v. közvetlenül látható információk (nem linkek) biztosítása a legfontosabb átláthatósági kérdésekről;
- vi. az információk rendelkezésre bocsátásának és átláthatóságának biztosítása;
- vii. ugyanazon szabályok alkalmazása mindenkire;
- viii. lehetőség biztosítása arra, hogy ne csak az érintett online platformon, hanem közvetlenül az illetékes nemzeti hatóságoknál is panaszt lehessen tenni;
- ix. az információk korlátozás nélküli hozzáférhetővé tétele minden polgár számára;
- x. az egyén online vagy offline magatartására vonatkozó információk átfogó nyomon követésén és feldolgozásán alapuló célzott politikai hirdetések tilalma;
- xi. a politikai hirdetésekben a személyes adatok feldolgozásával járó targetálási és felerősítési technikák korlátozása vagy megszüntetése a korlátozott hozzájáruláshoz kapcsolódó kockázatok miatt;
- xii. a személyes adatok különleges kategóriáin alapuló targetálás teljes tilalma;
- xiii. a targetálási technikák teljes átláthatóságának biztosítása, még akkor is, ha azok nem kapcsolódnak közvetlenül egy adott kampányhoz;
- xiv. külön szabályozás mérlegelése azoknak az országoknak a tekintetében, ahol a közszolgálati média függetlensége nincs biztosítva megfelelően.

1.5 Az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásával és finanszírozásával (átdolgozás) kapcsolatban az EGSZB a következő konkrét javaslatokat ajánlja (lásd a 3.2. részt):

- i. a nemek egyensúlyára vonatkozó normák megerősítése;
- ii. a megkülönböztetés elleni küzdelem és az emberi jogok előmozdítása;
- iii. a pártoknak nyújtott, EU-n kívüli országokból származó adományok korlátozása;
- iv. az állampolgári adományok általános felső határának évi 18 000 euróban történő megállapítása;
- v. a külső szolgáltatók szabályozása;
- vi. az uniós pártok részvételének korlátozása a nemzeti népszavazási kampányokban;
- vii. az anonim adományok felső határának 1 000 euróra való csökkentése;
- viii. az európai politikai pártok társfinanszírozási rendszerének fenntartása.

1.6 A rezilienciáról és a civil társadalom választási folyamatokban betöltött szerepének megerősítéséről (részletesen a 3.3. részben):

- i. annak biztosítása, hogy a polgárok érdemileg beleszólhassanak az EU jövőjének a választások utáni és választások közötti alakításába;
- ii. éves rendezvény szervezése a bevált gyakorlatok megosztása céljából, továbbá a demokrácia, a részvétel és a civil párbeszéd, valamint az EUSZ 11. cikke végrehajtásának megerősítésére vonatkozó éves terv kidolgozására;
- iii. pénzügyi eszköz létrehozása pártatlan és inkluzív, a választási részvétel növelését célzó kampányok lebonyolítására;
- iv. finanszírozási program létrehozása újságírók, kutatók, tényellenőrzők és megfigyelő szervezetek számára;

- v. a szakértői együttműködés és a kampányfinanszírozással, az online kriminalisztikával, a dezinformáció elleni küzdelemmel és a kiberbiztonsággal kapcsolatos munka támogatása;
- vi. a fennmaradó akadályok felszámolása és a választásokon való inkluzív részvétel biztosítása;
- vii. a mobilis polgárok támogatása;
- viii. akadálymentes választások biztosítása a fogyatékkal élő uniós polgárok számára;
- ix. a polgárok ösztönzése arra, hogy valamely európai politikai párt tagjaivá váljanak;
- x. a polgárok azon jogának érvényre juttatása, hogy megtudhassák, nemzeti szinten mely politikai pártoknak vannak kapcsolataik, illetve terveznek kapcsolatot felvenni európai pártokkal;
- xi. az európai parlamenti választások feltételeire vonatkozó jogszabályok harmonizálása (a választójogi korhatár, a választás időpontja, a választókerületekre, a jelöltekre, a politikai pártokra és azok finanszírozására vonatkozó követelmények), valamint a felvilágosítás súlyának növelése.

2. Háttér és általános megjegyzések

2.1 A vélemény háttere, a tárgyalat jogalkotási javaslat áttekintése

2.1.1 A *demokrácia és a választások integritásának megerősítéséről* szóló csomagot az Európai Bizottság 2021. november 25-én adta ki. A csomagot előzetesen Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke politikai iránymutatásaiban és a 2020 decemberében elfogadott, európai demokráciára vonatkozó cselekvési tervben jelentették be. A csomag a következő elemeket tartalmazza, amelyek közül az EGSZB-t csak az i. és ii. ponttal kapcsolatban kérték fel véleményalkotásra:

- i. Az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról szóló rendelet *felülvizsgálata*
- ii. A fizetett politikai reklámok nagyobb átláthatóságáról szóló rendeletre irányuló *javaslat*
- iii. A „mobilis uniós polgárok” (az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok) választójogáról szóló két irányelv *felülvizsgálata*
- iv. Egy, a választási ellenálló képességre vonatkozó közös mechanizmusra irányuló *javaslat*

2.2 Általános megjegyzések

2.2.1 Az EGSZB a következőket emeli ki:

- i. Az EGSZB üdvözlöi a 2018-as választási csomag aktualizálását ⁽¹⁾.
- ii. Az EGSZB hangsúlyozza az uniós szintű fellépés fontosságát a demokratikus vita előmozdítása érdekében.
- iii. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon kijelentésével, miszerint: „A polgárok számára egyértelműnek kell lennie, hogy politikai tartalmat juttatnak el számukra, és hogy az kitől származik. Erdemi átláthatóságra van szükség, amely lehetővé teszi az érintett szereplőknek a nyilvánosság általi ellenőrzését és elszámoltathatóságát, és jól tükrözi társadalmaink inkluzivitását és sokszínűségét.” ⁽²⁾
- iv. Különösen a polgárok részvételének lehetővé tételével, valamint társadalmaink inkluzivitásával és sokszínűségével kapcsolatos szempontok igényelnek több és jobb javaslatot és közös uniós fellépést. Az EGSZB-nek a demokráciára vonatkozó cselekvési tervről szóló véleménye ⁽³⁾ több ponton is kitér erre a kérdésre.

⁽¹⁾ COM(2021) 730 final: A választási integritás védelme és a demokratikus részvétel előmozdítása.

⁽²⁾ COM(2021) 730 final: A választási integritás védelme és a demokratikus részvétel előmozdítása.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről.

- v. Az EGSZB rámutat azokra a veszélyekre, amelyeket a dezinformáció jelent az Európai Unió demokráciájára, és hangsúlyozza, hogy erőteljes és meghatározó válaszlépésekre van szükség a választások objektivitása és a polgári részvétel aláásásának megakadályozása érdekében.
- vi. A digitális forradalom átalakította a demokratikus politikát. A politikai kampányokban az online eszközök széles skálája játszik kulcsszerepet. A kampányok egy részének célja, hogy bizalmatlanságot és frusztrációt provokáljon ki, valamint torzítsa a gondolkodást és a megértést. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ennek következtében a politikai kampányok digitalizálása – annak ellenére, hogy példátlan eszközöket kínál az emberek megszólítására – káros hatással is lehet a demokráciára. Az Eurobarométer szerint az európaiak fele állítja, hogy az internet használata során már találkozott dezinformációkkal és megosztó online tartalmakkal. Ezen túlmenően az európaiak egyharmada olyan tartalmaknak volt kitéve, amelyekről nem tudta megállapítani, hogy az politikai reklám-e vagy sem ⁽⁴⁾.
- vii. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az EU szerepét a demokrácia megerősítésében globális szinten, nevezetesen az EU külső tevékenysége keretében külföldön történő fellépésén keresztül kell szemlélni, ahogyan azt a COM(730) is kimondja.

3. Részletes megjegyzések

3.1 *Javasolt módosítások a politikai reklám átláthatóságáról és targetálásáról szóló rendeletjavaslathoz*

3.1.1 Az EGSZB támogatja a politikai reklám tág, de egyértelmű fogalom meghatározását, és javasolja, hogy a politikai folyamatokra gyakorolt fizetett befolyásolás, illetve a kampányolás különböző módjaira vonatkozó megfelelő intézkedésekkel is foglalkozzanak, beleértve az internetes robotok, úgynevezett „botok” és „trollok” és/vagy manipulált információk alkalmazásával elért hatásokat is. Problémák merülhetnek fel, ha a nem egyértelmű meghatározás túlzott mozgásteret vagy végrehajtásbeli eltéréseket eredményez a különböző platformokon.

3.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a lehetséges szankciók jelenlegi listája igen korlátozott, és javasolja, hogy a 15. cikk (5) bekezdése egészüljön ki egy új ponttal, amelynek szövege a következő: „d) fellépés azzal a céllal, hogy büntetőjogi szankciókat alkalmazzanak, pl. nagyszabású csalás esetén”. Az EGSZB kéri továbbá, hogy dolgozzanak ki közös európai kritériumokat a nemzeti szintű szankciók tekintetében.

3.1.3 Jelenleg a választott jogalap túl szűk, ami azt jelenti, hogy a rendelet elsősorban a gazdasági szereplők által nyújtott és fizetett szolgáltatásokra vonatkozik. A jogalapot ki kell terjeszteni, és a politikai reklámra vonatkozó szabályoknak minden olyan jogi és fizikai személyre vonatkozniuk kell, aki ténylegesen politikai reklámot készít és tesz közzé. A fizikai személyekre vonatkozó szabályokat pontosítani kell, hogy azok ne vonatkozzanak azokra a személyekre, akik tisztán magánjelleggel osztják meg politikai véleményüket. A civil társadalomra, valamint a civil társadalomnak a döntéshozatalban való szerepvállalására és részvételére gyakorolt negatív mellékhatásokat az érintett szervezetekkel folytatott mélyreható párbeszéd keretében kell kezelni.

3.1.4 A preambulum (14) bekezdése szerint a rendelet hatálya alá tartozik a „teljes egészében az Unión kívül letelepedett szolgáltatók által készített, elhelyezett vagy közzétett, de az Unióban élő személyek számára terjesztett” reklám, és így elvben megengedett. A választásokba való külföldi beavatkozás veszélye azonban túlságosan komoly fenyegetést jelent az uniós demokráciára nézve. Külön rendelkezéseket kell kidolgozni azzal a céllal, hogy megakadályozzák az EU-n kívüli szervezetek által közvetlenül vagy közvetve finanszírozott politikai reklámok vagy egyéb kampánytevékenységek terjesztését az EU-ban.

3.1.5 A nagyobb átláthatóság érdekében a rendelettervezet 7. cikke (1) bekezdésének c) pontját a következőképpen kell módosítani: „átláthatósági közlemény, amely lehetővé teszi a politikai reklám tágabb kontextusának és céljainak megértését”, a szöveg következő része törlendő: „vagy annak egyértelmű megjelölése, hogy azt hol lehet könnyen visszakeresni”. A preambulum (40) bekezdését is ennek megfelelően kell módosítani.

3.1.6 A nagyobb átláthatóság érdekében a rendelettervezet 7. cikkének rendelkeznie kellene a reklámra és a kapcsolódó kampányra fordított összeg közzétételéről is. A tagállamokban már létező bevált gyakorlatot, amely megköveteli a választások előtti átláthatóságot az összes politikai erőre egyformán érvényes kiegészítő és szolgáltatási árak tekintetében, támogatni kell, és be kell építeni a rendeletbe. A system for monitoring this should be established.

⁽⁴⁾ Az Eurobarométer 507. sz. tematikus felmérése: Demokrácia az EU-ban.

3.1.7 A polgárok politikai hirdetésekkel kapcsolatos átlátható tájékoztatáshoz való jogának elsőbbséget kell élveznie a jelentéstételi kötelezettségek által a szolgáltatókra rótt adminisztratív terhekkel szemben. Ennek megfelelően a rendelettervezet 8. cikkét (Időszakos jelentés a politikaireklám-szolgáltatásokról) valamennyi reklámközzétevőre alkalmazni kell, beleértve a mikro-, kis- és középvállalkozásnak minősítettek is. Ennek érdekében a 8. cikk (2) bekezdését („Az (1) bekezdés nem vonatkozik a 2013/34/EU irányelv 3. cikkének (3) bekezdése szerinti vállalkozásokra.”) el kell hagyni.

3.1.8 A rendelettervezet 9. cikkét (Esetlegesen jogsértő politikai reklámok jelzése) módosítani kell. Ahelyett, hogy a reklámközzétevőkre bíznák a magánszemélyek azon panaszainak kezelését, hogy egy általuk közzétett reklám nem felel meg a rendeletnek, lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy közvetlenül az illetékes nemzeti hatóságoknál lehessen panaszt tenni. Ellenkező esetben ez érdekellentétet vezethet, mivel előfordulhat, hogy a reklámközzétevők a bevételkieséstől való félelmükben nem kívánnak megszakítani egy bizonyos reklámkampányt.

3.1.9 A politikai hirdetésekre vonatkozó információknak minden érdekelt szervezet számára ingyenesen hozzáférhetőnek kell lenniük. E célból úgy véljük, hogy indokolatlan azon személyek kategóriáinak leszűkítése, akik információt kérhetnek a politikai reklámszolgáltatóktól, ahogyan azt a rendelettervezet 11. cikkének (2) bekezdése tárgyalja. Ezen túlmenően e cikk (4)–(7) bekezdését el kellene hagyni. Az információknak könnyen hozzáférhetőnek és használhatónak kell lenniük.

3.1.10 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy tiltsák be az egyén online vagy offline magatartására vonatkozó információk átfogó nyomon követésén és feldolgozásán alapuló célzott politikai hirdetéseket. Fontos emlékeztetni arra, hogy azok a személyes adatok, amelyek önmagukban nem érzékenyek, más nem személyes vagy nem érzékeny adatokkal együtt közvetett úton ugyanazokba az érzékeny információkba engednek betekintést, mint amelyekkel szemben az Európai Bizottság védekezni próbál. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban külön pontot kellene beilleszteni a rendeletbe.

3.1.11 A rendelettervezet lehetővé teszi a targetálási és felerősítési technikák alkalmazását a politikai reklámozásban, amelyek az érzékeny személyes adatoknak „az érintett kifejezett hozzájárulása alapján valamely politikai, világnézeti, vallási vagy szakszervezeti célú alapítvány, egyesület vagy bármely más nonprofit szervezet megfelelő garanciák mellett végzett jogszerű tevékenysége keretében” való feldolgozását foglalják magukban. A „kifejezett hozzájárulás” fogalma azonban ebben az összefüggésben rendkívül problematikus, mivel nincs mód annak megbízhatóságának biztosítására vagy ellenőrzésére, hogy a targetálási és felerősítési technikák célpontjai valóban időt szánnak arra, hogy megismerkedjenek ezekkel a technikákkal, teljes mértékben megértsék az ezzel járó kockázatot, és valóban tájékozottan adják beleegyezésüket. Tekintettel arra, hogy a targetálási és felerősítési technikák politikai hirdetésekben való alkalmazása nagymértékben veszélyezteti az uniós demokráciát, az érzékeny adatokon alapuló targetálási és felerősítési technikákat teljes mértékben be kell tiltani.

3.1.12 A targetálási technikák átláthatóságának az adott kampányhoz közvetlenül nem kapcsolódó információk tekintetében is világosnak és egyértelműnek kell lennie. Az arra vonatkozó tájékoztatásnak, hogy valakihez miért jut el egy adott hirdetés, láthatónak és könnyen használhatónak kell lennie, és gyors lehetőséget kell biztosítani arra, hogy vissza lehessen vonni az ilyen módon történő targetáláshoz adott esetleges beleegyezést.

3.1.13 Külön szabályozást kellene mérlegelni azokban az országokban, ahol a közszolgálati média függetlensége nincs biztosítva megfelelően. Emellett foglalkozni kell a témafokuszú hirdetésre vonatkozó szabályozás hiánya által okozott joghézagokkal és problémákkal.

3.2 Javasolt módosítások az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról szóló rendelettel (átdolgozás) kapcsolatban

3.2.1 A rendelettervezet 4. cikke (1) bekezdésének j) pontját („a nemek egyensúlyára vonatkozó belső szabályai”) meg kell erősíteni a nemek egyensúlyára vonatkozó minimumszabályok – például a nemek teljes tagságban és a felelős pozíciókban való képviseletére vonatkozó kvóták – meghatározásával és ezek tiszteletben tartásának megkövetelésével.

3.2.2 A 4. cikk (2) bekezdését úgy kell módosítani, hogy az európai politikai pártok alapszabályának rendelkeznie kell arról is, hogy a pártnak az uniós normákkal összhangban álló módon kell fellépnie a megkülönböztetés ellen és az emberi jogok előmozdítása érdekében.

3.2.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Unión kívüli országokból származó esetleges hozzájárulások vagy adományok, amelyek az uniós politikai pártokat vagy alapítványokat támogatják, túlzott kockázatot jelenthetnek a kedvezményezettek függetlenségére, és ezáltal a demokratikus rendszerre nézve is. E célból módosítani kell a rendelettervezet 23. cikkének (9) és (10) bekezdését annak szigorú biztosítása érdekében, hogy csak az Európa Tanács azon országainak politikai pártjaitól származó hozzájárulások legyenek megengedettek, amelyek nem korlátozzák a közös uniós értékeket, és ahol ezek az értékek szabadon előmozdíthatók. Egy másik módosítás a hozzájárulások és adományok engedélyezett összegének jelentős csökkentésére vonatkozik. Ennek ki kell terjednie a lehetséges kölcsönökre és egyéb pénzügyi jellegű kötelezettségvállalásokra is.

3.2.4 Az átláthatóság érdekében a rendelettervezet 23. cikkének (11) bekezdését módosítani kell, törölve a következő szövegrészt: „Az első albekezdésben említett felső határ nem alkalmazandó, ha az érintett tag egyúttal az Európai Parlament, valamely nemzeti parlament vagy regionális parlament, illetve regionális közgyűlés választott képviselője”. Ezáltal a polgári adományozás általános felső határa 18 000 euró lesz évente és tagonként.

3.2.5 A fentiekkel összhangban a politikai reklámokra vonatkozó szabályokat teljes mértékben alkalmazniuk kell minden olyan esetre, amikor az európai politikai pártok politikai reklámot folytatnak, és nem csak azokra az esetekre, amikor ezek külső szolgáltatókra támaszkodnak. A rendelettervezet 5. cikkét ennek megfelelően kell módosítani.

3.2.6 A 24. cikk rendelkezései a nemzeti népszavazási kampányok európai politikai pártok és európai politikai alapítványok általi lehetséges finanszírozásáról problémás helyzeteket teremthetnek a populisták vagy radikális erők által történő esetleges visszaélések miatt, és „külföldi beavatkozás” gyanúját kelthetik. Ezek a kockázatok különösen nagyok a kisebb uniós tagállamokban, ahol viszonylag kevés finanszírozással és rövid idő alatt lehet hatásos kampányokat folytatni, míg az európai politikai pártok vagy alapítványok finanszírozásának jogszerűségével kapcsolatos eljárások hosszú időt vehetnek igénybe. Ezt a javaslatot csak az olyan nemzeti szintű népszavazási rendeletekkel összhangban lenne szabad végrehajtani, amelyek csökkentik az azonosított kockázatokat. A más uniós tagállamok politikusaival folytatott nyilvános viták mindenképpen értékesek.

3.2.7 Az átláthatóság érdekében a 36. cikket úgy kell módosítani, hogy szigorúbb szabályokat tartalmazzon a természetes személyektől származó adományok közzétételére vonatkozóan. Az olyan adományok maximális összegét, amelyek esetében az adományozó nevét nem kell közzétenni, 1 000 euróban kell maximálni. Ez az összeg arányosabb volna az egyes uniós tagállamok viszonylag alacsonyabb jövedelmi szintjével.

3.2.8 Az Európai Bizottság a 20. cikk (4) bekezdésének módosítását javasolja annak érdekében, hogy a társfinanszírozási arányt az európai politikai pártok esetében 10 %-ról 5 %-ra, az európai parlamenti választások évében pedig 0 %-ra csökkentsék. Az EGSZB nem támogatja ezt a javaslatot, mivel még egy alacsony szintű társfinanszírozás is mutatja a felek elkötelezettségét az általuk támogatott politikák iránt. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy a nemzeti és európai pártok közötti pénzmozgásoknak átláthatónak kell lenniük.

3.3 Reziliencia és a civil társadalom választási folyamatokban betöltött szerepének erősítésére vonatkozó különleges szempontok

3.3.1 Mivel a populista és nacionalista pártok és hálózatok belső és külső segítséggel egyre nagyobb teret nyernek Európában, az EGSZB úgy véli, hogy a polgárok európai demokratikus folyamatokban való részvételének előmozdítása, ahogyan azt a demokráciával kapcsolatos cselekvési tervről szóló véleményében is megfogalmazta, fontosabbá vált, mint valaha, és azt a választási folyamatok szabályozásával együtt kell kezelni. A polgároknak érdemi beleszólást kell biztosítani az EU jövőjének alakításába, pl. a választásokkal kapcsolatban, ahogyan az alább szerepel, valamint a választásokon túl és a választások között (ahogyan azt az EGSZB-nek a demokráciával kapcsolatos cselekvési tervről szóló véleménye, valamint az EUSZ 11. cikkének végrehajtására vonatkozó ütemterv és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv⁽⁵⁾ megállapítja).

3.3.2 Az EGSZB hangsúlyozza azt a javaslatát, hogy évente egy olyan rendezvényt kellene szervezni, amely összehozza az uniós intézmények és a civil társadalmi szervezetek/szövetségek legmagasabb szintű képviselőit, valamint a szociális partnereket és az ágazati párbeszédet, a helyi, regionális, nemzeti és makroregionális (transznacionális és szomszédságpolitikai) párbeszédet képviselőit, hogy megosszák egymással a bevált gyakorlatokat, és éves tervet dolgozzanak ki a demokrácia, a részvétel és a polgári párbeszéd megerősítésére, valamint az EUSZ 11. cikkének végrehajtására. Ez a rendezvény szinergiákat teremthet a választásokkal kapcsolatos csomaggal is. Az Európai Bizottságnak és az EGSZB-nek szervezőként kiemelt szerepet kell vállalnia ebben.

⁽⁵⁾ A 11. cikk végrehajtására vonatkozó cselekvési terv.

3.3.3 Az Európai Bizottságnak külön pénzügyi eszközt kell biztosítania a civil társadalom és a független tömegtájékoztatási eszközök által végzett, pártatlan és inkluzív, a választási részvétel növelését célzó kampányok lebonyolítására, különösen az uniós tagállamok legtöbbszörében, ahol a választásokon való részvétel nem kötelező. Az ilyen kampányoknak különösen a hátrányos helyzetű csoportok, például a kisebbségek, a társadalmi vagy gazdasági helyzetük miatt hátrányos helyzetű csoportok stb. bevonására kell összpontosítaniuk.

3.3.4 A demokrácia és a választások integritásának megerősítéséről szóló csomag minden vonatkozásával kapcsolatban létre kell hozni egy finanszírozási programot újságírók, kutatók, tényellenőrök, megfigyelő szervezetek, felügyeleti intézkedések, valamint a dezinformáció terjedése elleni fellépések számára. Megfelelő finanszírozást kell biztosítani az emberek digitális készségeinek fejlesztéséhez és javításához, valamint a populista/radikális „buborékok” felszámolásához, beleértve a dezinformáció és a belföldi politikai szereplők által alkalmazott egyéb technikák révén létrehozott csoportokat is.

3.3.5 A választási ellenálló képességgel kapcsolatos tervezett közös mechanizmusnak biztosítania kell a szakértői együttműködés és a kampányfinanszírozással kapcsolatos munka finanszírozását, támogatását és eszközeinek biztosítását. Az online kriminalisztika, a dezinformáció elleni küzdelem és a választások kiberbiztonsága szintén kulcsfontosságú.

3.3.6 További erőfeszítéseket kell tenni a fennmaradó akadályok felszámolása és a választásokon való inkluzív részvétel biztosítása érdekében. Konkrétan nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a nők, a fogyatékkal élő polgárok, a fiatalabb polgárok és más csoportok demokratikus részvételének növelése érdekében. Meg kell szüntetni az egyes tagállamokban a mobilis uniós polgárok szavazásának akadályait. Meg kell könnyíteni a lakóhely szerinti országban vagy – amennyiben a nemzeti és az uniós jog alapján lehetséges – a származási országban való szavazást, aminek magasabb részvételi arányt kell eredményeznie a mobilis uniós polgárok számára. Nem szabad elfelejteni, hogy mintegy 13,5 millió uniós polgár nem a saját tagállamában él.

3.3.7 Az EGSZB megjegyzi, hogy azon személyek esetében, akik egy másik uniós tagállamba költöztek, egyszerűsíteni és észszerűsíteni kell a választói névjegyzéket, például egy közös/megosztott szavazási regisztrációs platformon keresztül, amely (szükség esetén) az EU valamennyi hivatalos nyelvére rendelkezik. Az uniós polgárok szavazati jogát regionális szinten is biztosítani kell, a határokon átnyúló szavazáshoz pedig információs szolgálatot kell létrehozni.

3.3.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy uniós polgárok millióinak még mindig nincs tényleges szavazati joga. Az EGSZB tájékoztató jelentése – *A fogyatékossgal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon* – bemutatja azt a számos jogi vagy technikai akadályt, amelyekkel a fogyatékossgal élő uniós polgárok szembesülnek az egyes tagállamokban, akiknek, annak ellenére, hogy valóban szeretnének szavazni, erre nincs lehetőségük. Az EGSZB megismétli 2020. december 2-i, „Garantálni kell a fogyatékossgal élő személyek tényleges jogait arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon” című véleményében megfogalmazott felhívását, hogy sürgősen hajtsanak végre olyan jogi változtatásokat, amelyek garantálják valamennyi uniós polgár tényleges szavazati jogát a 2024-es európai parlamenti választások során.

3.3.9 Ha ösztönöznénk az egyéneket arra, hogy valamely összeurópai politikai párt tagjává váljanak, akkor lehetőségük lenne arra, hogy közvetlenül befolyásolják az uniós szintű vitákat, és hozzájáruljanak azokhoz.

3.3.10 A polgárok számára lehetővé kell tenni, hogy világosan megértsék, mely nemzeti szintű pártoknak vannak kapcsolataik, illetve terveznek kapcsolatot felvenni európai pártokkal. Ez különösen fontos a választások előtt.

3.3.11 Az EGSZB számos olyan javaslatot támogat, amelyet az Európa jövőjéről szóló konferencia európai demokráciával és értékekkel, jogokkal, jogállamisággal és biztonsággal foglalkozó második polgári vitacsoportja⁽⁶⁾ fogalmazott meg. Ilyen például az Európai Parlament választási feltételeinek (a szavazás életkora, a választás időpontja, a választókerületekre, a jelöltekre, a politikai pártokra és azok finanszírozására vonatkozó követelmények) harmonizálására irányuló javaslat, valamint az oktatásra és a kompetenciákra – például az adatvédelemre, a demokráciára, valamint a populizmus felismerésére és az ellene való küzdelemre – helyezett nagyobb hangsúly.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Vitacsoport – Európai polgári vitacsoportok – az Európa jövőjéről szóló konferencia.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az új európai Bauhaus – Szép, fenntartható, közös

[COM(2021) 573 final]

(2022/C 275/12)

Előadó: **Pierre Jean COULON**

Társelőadó: **Rudolf KOLBE**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.10.28.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	202/0/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság elfogadta az „új európai Bauhaus” koncepcióját kezdeményező közleményt, amelynek fő törekvése, hogy szép, fenntartható és inkluzív, mindenki számára hozzáférhető és megfizethető tereket és életmódokat hozzon létre, különösen az éghajlati válságra való tekintettel.

1.2. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság által javasolt, a közösen épített környezetbarátabb és igazságosabb európai jövőre és annak az „új életmódnak” az előmozdítására vonatkozó holisztikus és interdiszciplináris eljárást, amely ötvözi a „fenntarthatóságot és a stílust”, miközben felgyorsítja a zöld átmenetet az európai polgárok mindennapi életének számos területén, régiókban és azokon a helyeken, ahol élnek, dolgoznak, mozognak és laknak. Ez a részvételen alapuló projekt követi az 1919-ben létrehozott történelmi Bauhaus és a hatására kialakult nemzetközi kulturális mozgalom szellemiségét.

1.3. Az EGSZB különösen az új európai Bauhaus, „a remény és a távlatok” projektjének kulturális dimenzióját üdvözlí az európai zöld megállapodás és az épületkorszerűsítési programja, a zöld átmenet egyik sarokkövének központi elemével, a kreatív dimenzióval együtt. E kulturális mozgalom célja az, hogy minden polgár számára hozzáférést biztosítson a körforgásos és kevésbé karbonintenzív árukhoz ott, ahol élnek, dolgoznak, laknak és a középületekben is, olyan kézzelfogható tapasztalatok révén, amelyeket a polgárok közvetlen közelében kell népszerűsíteni a városi vagy vidéki lakóhelyük szerinti területen és városrészben.

1.4. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak a természetalapú, fenntarthatóan és alacsony szén-dioxid-kibocsátás mellett előállított innovatív anyagok létfontosságú kérdésének elemzésével, valamint a „három, egymástól elválaszthatatlan értékkel”: fenntarthatóság, esztétika és inkluzivitás, „a mindenki számára biztosítandó egyenlőség, a hozzáférhetőség és megfizethetőség” értelmében⁽¹⁾.

1.5. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság innovatív fellépését, amellyel megelőző „közös tervezési szakaszt” indított a „hivatalos partnerekként” szereplő magánszemélyekből és szervezetekből, a civil társadalomból és az érdekelt felekből álló, igen változatos hátterű és ágazatokhoz tartozó „közösség” mozgósításával – ez a teljesen új, részvételen alapuló közös tervezési szakasz lehetővé tette az új európai Bauhaus kezdeményezés koncepciójának és a további végrehajtási szakaszaira vonatkozó javaslatoknak a közös meghatározását. Különösen üdvözlí az Európai Bizottság azon szándékát, hogy ezt a részvételen alapuló megközelítést olyan módszerekkel folytassa és mélyítse el, mint az új európai Bauhaus laborja, és ezáltal szakpolitikai fellépéseket készíthessen elő. Az EGSZB úgy látja, hogy garantálni kell a folyamatnak a politikai ciklusokon átívelő fennmaradását.

⁽¹⁾ HL C 429., 2020.12.11., 93. o.

1.6. Az EGSZB üdvözli, hogy ez az új európai Bauhaus már a közös tervezési szakaszának elindításakor nemzetközi dimenziót nyert, és örül a 2021 áprilisában szervezett nemzetközi eszmecsere sikerének, amelyen mintegy 8 000 fő vett részt online, valamint az első „Új Európai Bauhaus-díj” sikerének és az erről szóló hírlevél szétküldésének.

1.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy az Európai Unió meglévő kezdeményezéseit vonják be egy sor új, az új európai Bauhaust megcélzó intézkedésbe és finanszírozásba, hogy a területek, az európai polgárok, az életterük és a lakóhelyük közvetlen közelében tesztelhesék a „jobb mindennapi élet felépítéséhez” szükséges szakpolitikákat és eszközöket. Hangsúlyozza, hogy a finanszírozáshoz való széles körű hozzáféréshez fontos lesz megteremteni a könnyen elérhető, közösségi finanszírozás típusú kis léptékű finanszírozás lehetőségeit is, illetve sajátos támogatási intézkedéseket azok számára, akiknek nincs lehetőségük közvetlenül finanszírozást igényelni, például a kisvállalkozások, a kisiparosok és az egyesületek számára, akiket be kell vonni a folyamatba.

1.8. Az EGSZB szeretne aktívan közreműködni az Európai Bizottság által támogatott részvételi eljárásban és az „új európai Bauhaus” mozgalom végrehajtásában oly módon, hogy fenntartsa a párbeszédet a polgárokkal és a civil társadalommal mindennapi problémáik megoldása és életminőségük javítása érdekében. Az EGSZB ebben a részvételen alapuló projektben egy konferencia megszervezését vállalja majd az új európai Bauhausról és a civil társadalomról az Európai Bizottság által javasolt éves fesztivál keretében, valamint egy javaslati és támogató „civil társadalom” platform telepítését.

1.9. Az EGSZB mindenekelőtt úgy véli, hogy az új európai Bauhaus koncepciónak közelebb kellene vinnie az EU-t a saját polgáraihoz, valamint városi és vidéki területeihez megfelelő kommunikáció, helyi kezdeményezések és intézkedések megvalósítása, valamint a mindennapi életterekben, lakó- és munkahelyekben való tesztelés révén.

1.10. Az EGSZB egyetért a közös alkotási folyamat során megfogalmazott három alapelvvel, a globális és a helyi dimenzió együttesével, a részvétellel és a transzdiszciplinaritással. Ezek közé tartozik a városrészekben, falvakban és városokban megvalósuló projektek és kezdeményezések helyi megközelítése, beleértve a városok és külvárosaik közötti összeköttetések megteremtését, valamint a város átfogó és területi szempontból történő újragondolását, az éghajlatváltozás és a zöld átállás globális dimenziójának figyelembevétele mellett.

1.11. Az EGSZB kéri, hogy „támogató keret” segítségével biztosítsanak igazi szinergiákat az új európai Bauhaus mozgalom és az európai zöld megállapodás végrehajtására vonatkozó várható jogszabályváltozások között, amely megelőzne az európai zöld megállapodásra és annak végrehajtására vonatkozó bármilyen jogalkotási javaslatot.

1.12. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az épített környezettel kapcsolatos fenntartható, befogadó és esztétikus megoldások megtalálása nagy mértékben a minőségre építő közbeszerzés jogi keretének garantálásától fog függeni, és felszólítja az Európai Bizottságot, hogy vegye ezt figyelembe a közbeszerzésekről szóló irányelvek legközelebbi felülvizsgálatakor. Ki kell dolgozni, be kell vezetni és alkalmazni kell az új európai Bauhaus címet a közbeszerzések és állami támogatások szintjén.

1.13. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az új európai Bauhaus számára aktívan hozzá kell járulni a helyi és szociális infrastruktúrába való hosszú távú befektetések támogatásához, különösen az „új európai szemeszter” és a szociális jogok európai pillérének tényleges végrehajtásának keretében.

1.14. Az EGSZB azt javasolja, hogy az új európai Bauhaus részeként az új helyi szakmák interdiszciplináris képzését is támogassák és finanszírozzák, hogy a tisztességes munka koncepciója a gyakorlatban is megvalósuljon.

2. Összefoglalás

2.1. Az új európai Bauhaus az EU azon törekvését fejezi ki, hogy szép, fenntartható és inkluzív tereket, termékeket és életmódokat hozzon létre. Az új európai Bauhaus olyan új életformát helyez előtérbe, amelyben a fenntarthatóság szövetkezik az életstílussal annak érdekében, hogy felgyorsítsák a zöld átmenetet nemcsak a gazdaságunk különböző ágazataiban, például az építőiparban, a bútorgazatban, a divatban, hanem a társadalmainkban vagy mindennapi életünk egyéb területein is. A cél az, hogy mindenki hozzáférhessen a körforgásos és kevésbé karbonintenzív árukhoz, amelyek támogatják a természet helyreállítását és védik a biológiai sokféleséget.

2.1.1. Az új európai Bauhaus a remény és a távlatok projektje, kulturális és kreatív dimenzióval egészíti ki az európai zöld megállapodást, és célja, hogy fenntarthatóbbá tegye az innovációt, a technológiát és a gazdaságot. Az ökológiai átállás értékeit helyi szinten, kézzelfogható tapasztalatok formájában testesíti meg, és javítja mindennapi életünket.

2.1.2. A végrehajtása érdekében az Európai Bizottság egyesíti a vonatkozó uniós kezdeményezéseket, és számos új fellépést és finanszírozási lehetőséget javasol. Ezek például a következőkre terjednek ki:

— az új európai Bauhaus laboratóriumának létrehozása a közösség gyarapítása és a szakpolitikai intézkedések előkészítése érdekében,

- az új európai Bauhaus átalakulást hozó projektjei indulótőkénének a finanszírozása,
- az új európai Bauhaus értékeit követő szociális lakhatási projektek finanszírozása,
- az Európai Bizottság saját ingatlanstratégiájának új megközelítése,
- a zöld átmeneti stratégiák közös kidolgozása az építőipari és a textilipari ökoszisztéma számára,
- pályázati felhívások induló vállalkozások és polgári kezdeményezések számára,
- évente megrendezett Új Európai Bauhaus Fesztivál és -díj,
- elektronikus testvériskola-kapcsolati platform és a DiscoverEU 2022-höz kapcsolódó tevékenységek az új európai Bauhaus témájában.

2.1.3. Az új európai Bauhaus megteremti azt a teret, amely lehetővé teszi a szakpolitikák, a finanszírozás és más olyan eszközök felderítését és tesztelését, amelyekkel megtervezhető és felépíthető a minden generáció számára jobb mindennapi élet.

2.2. A közös tervezésre építve: közös átalakítási projektünk mindannyiunk számára

2.2.1. A közös tervezési folyamat az érdekelt magánszemélyek, szervezetek, politikai intézmények és vállalatok által szervezett rendezvényekre, beszélgetésekre és műhelytalálkozókra épített. Az első Új Európai Bauhaus-díjat a közös tervezési szakasz részeként indították el, hogy ráirányítsák a figyelmet az inspiráló példákra és a tehetséges fiatalok ötleteire.

2.3. Az új európai Bauhaus alakulása

2.3.1. A történelmi mozgalomtól az új európai Bauhausig: három alapérték:

- fenntarthatóság, az éghajlat-politikai céloktól kezdve a körforgásosságon és a szennyező anyag-mentességen át a biológiai sokféleségig terjedően,
- szépség, minőségérzet és stílus, a funkcionalitáson túlmenően,
- közös elérhetőség, előmozdítva a sokféleséget, a mindenki számára biztosított egyenlőséget, a hozzáférhetőséget és megfizethetőséget.

2.3.2. A közös alkotási folyamat során három alapelvet fogadtak el, és ezeknek kell vezérelnie az új európai Bauhaust:

- többszintű megközelítés: a globálistól a lokálisig,
- részvételen alapuló megközelítés,
- transzdiszciplináris megközelítés.

2.3.3. Az átalakulás útjának tematikus tengelyei:

- a természettel való kapcsolat helyreállítása,
- az összetartozás érzésének újbóli megtalálása,
- azoknak a helyeknek és embereknek az előnyben részesítése, amelyeknek/akiknek a legnagyobb szükségük van a kezdeményezésre,
- az életciklus-szemlélet szükségessége az ipari ökoszisztémában.

2.4. Az új európai Bauhaus megvalósítása

Az új európai Bauhaus számára támogató keret létrehozása:

2.4.1. Együttműködés az új Európai Bauhaus-közösséggel: az új európai Bauhaus laborja

- címhasználati stratégia,
- innovatív finanszírozás,
- szabályozási elemzés és kísérletezés,
- fő teljesítménymutatók.

2.4.2. Háromszoros átalakulás – a támogatási és finanszírozási eszközök három stratégiai pontja:

- a változás meghatározott helyeken, helyben történő megvalósítása,

- annak szükségessége, hogy másként járjunk el az innováció megvalósítása során, többek között készségeink és módszereink fejlesztése révén,
- a cselekedeteink mögött meghúzódó szándékok és gondolkodásmódok kiigazításának szükségessége.

2.4.3. Az Európai Bizottság 2022 tavaszán megrendezi az első „Új Európai Bauhaus Fesztivált”:

- a terek átalakítása a helyszínen,
- az innovációt támogató környezet átalakítása,
- az új jelentéstartalmak elterjesztése.

2.5. A következő lépések

- az uniós és nem uniós szereplők mozgósítása,
- az Európai Parlament, a Tanács, a Régiók Bizottsága és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) együttműködése a figyelemfelkeltés és a vita előmozdítása érdekében az érdekelt közösségek körében, illetve a polgárok mozgósítása érdekében,
- a tagállamok és a hatóságok nemzetközi, nemzeti, regionális és helyi szintű együttműködése, többek között a civil társadalom részvételével,
- kiindulópontként a tagállamok felkérést kapnak arra, hogy bízzanak meg egy szervezetet az új európai Bauhaus kezdeményezés kapcsolattartójaként azzal a feladattal, hogy összekapcsolja és koordinálja az adott országban tett erőfeszítéseket, és vegyen részt az információk és tapasztalatok cseréjére szolgáló, az egész EU-ra kiterjedő informális hálózatban,
- az Európai Bizottság 2022-ben tesz jelentést a kezdeményezés előrehaladásáról.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az „együttműködés az új Európai Bauhaus-közösséggel: az új európai Bauhaus laborja” nagyon fontos megközelítés, mivel folytatja és elmélyíti az új európai Bauhaus kezdeményezés részvételen alapuló megközelítését.

3.2. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az új európai Bauhaus előnyben részesíti a szabályozási elemzést és kísérletezést, és hangsúlyozza, hogy a szabályozási rendszer kiigazításai létfontosságúak az új európai Bauhaus célkitűzéseinek tökéletesebb megvalósításához.

3.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az épített környezettel kapcsolatos fenntartható, befogadó és esztétikus megoldások nagy mértékben a minőségre építő közbeszerzés megfelelő jogi keretének garantálásától függenek majd. A közbeszerzési keret megújításának tehát a Labor középpontjában kell állnia. Ebben az összefüggésben – a magánszektor esetében is – meg kell vitatni, hogy a nyílt versenyeztetés, a díjosztás és a vissza nem térítendő támogatások odaítélése milyen szerepet játszik az éghajlatbarát és a „Baukultur”-t követő építészet fejlesztésének ösztönzésében az új felújítási kultúra érdekében.

3.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a szabályozási elemzésnek a szabványosítási rendszerre is ki kell terjednie. Az innovációhoz minden (műszaki és tudományos) területen meg kell tudni felelni a technológia aktuális állásának, ami nemcsak a szabványok követését jelenti, amelyek különben is gyakran elavultak, hiszen a technológia gyorsan fejlődik, hanem az „egyenértékű alternatív megoldások” használatát is. Ha élünk az egyenértékű alternatív megoldásokkal, vagyis nem követjük a szabványokat, az súlyos felelősségvállalási ügyekhez vezethet a jogi eljárásokban, és még mindig igen nehéz a bíróság előtt bebizonyítani, hogy az „alternatív megoldások” egyenértékűek (sőt sokszor jobbak). Az innovatív alternatív megoldásokat jobban támogató eszközöket nagyon fontos biztosítani a harmonizált szabványok esetében is, különösen, ami az építőanyagokat illeti.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a Bauhaus-célkitűzések megvalósításának támogatásában, valamint a kezdeményezés lendületének és a számos érdekelt fél lelkesedésének megtartásában az új finanszírozási lehetőségek kulcsszerepet játszanak. Mivel az uniós finanszírozási rendszerhez rendkívül nehéz hozzáférni – a bonyolult finanszírozási és odaítélési feltételek és számos más követelmény miatt (beleértve az előfinanszírozást is) –, és mivel a megnyert finanszírozás mértéke meglehetősen alacsony, fennáll annak a veszélye, hogy ezek az intézkedések csak a „szokásos illetőkhöz” jutnak el, akiknek már van tapasztalatuk az uniós projektek benyújtásában, a sokkal tágabb célcsoportokhoz pedig nem. Ez nemcsak az új európai Bauhaust érintő probléma, azonban ilyen körülmények között rendkívül fontos továbblépni és lehetőséget biztosítani a kis léptékű és könnyen elérhető finanszírozásra is, valamint sajátos finanszírozási intézkedésekre mindazok számára, akiknek nincs lehetőségük finanszírozást igényelni. Ennek a célkitűzésnek az eléréséhez az uniós tagállamok, az Európai Bizottság, a kereskedelmi és szakmai kamarák, az oktatási intézmények és más fontos érdekcsoportok közötti szoros együttműködésre van szükség. Biztosítani kell, hogy az új európai Bauhaus országos szintű finanszírozási lehetőségei (is) a fent említett elveket kövessék, és az összes tagállamban elérhetőek legyenek.

3.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fenntartható és inkluzív tervezés érdekében fontos az egyetemeken és a nonprofit szektor oktatási intézményeiben interdiszciplináris alap- és továbbképzéseket létrehozni, valamint állandó továbbképzési modelleket bevezetni a szakmai szövetségekben. Különösen az „átképzés” és a „továbbképzés” fogalmának kell lehetővé tennie a tisztességes munka fogalmának megvalósítását.

3.7. Az átalakulás útjának tematikus tengelyeivel kapcsolatos megjegyzések

3.7.1. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a fenntartható, inkluzív és szép város- és vidékfejlesztésre helyezték a hangsúlyt, valamint a legtágabb értelemben vett várostervezésre, mivel ez az új európai Bauhaus-prioritások végrehajtásának egyik fontos stratégiai pontja. Hangsúlyozza, hogy a következőkre kell összpontosítani:

- nagyobb elkötelezettség a területrendezés és -gazdálkodás, valamint a területpolitika iránt a talajfedés, a földhasználat és a földhasználat változásának csökkentése érdekében, teljesen átlátható módon, az érdekelt felek bevonásával,
- jóvá kell hagyni a városok, kisvárosok és falvak belső fejlesztésének (elhagyott területek minőségre alapozott újrafelhasználása) uniós és országos szintű következetes támogatását, hogy a fejlesztéstervezéshez tiszta kampányt lehessen fejleszteni,
- a városi és falusi struktúrák fenntartható korszerűsítése a kezdődő éghajlatváltozással, a kőolajmentesített társadalommal és az információ korával szemben,
- az épületállomány megőrzése és újjáélesztése révén lényegesen hozzájárulni a körforgásos gazdasághoz és a kulturális örökség védelméhez, előnyben részesítve főleg a szociális lakásokat, a munkásnegyedeket és a középületeket, valamint az épített és a társadalmi környezet, illetve a műszaki és a zöld infrastruktúrák közötti különböző kölcsönhatások jobb megértése révén olyan tervezést kidolgozni, amelyet a különböző szakágak közötti egyenlő együttműködés segítségével lehet majd kivitelezni.

3.7.2. EGSZB üdvözlöi, hogy a hatalmas szén-dioxid-kibocsátású építészeti ágazat esetében a zöld átmenet felé vezető út közös megalkotására helyezték a hangsúlyt. Ennek az átmenetnek egyik fontos sikertényezője az új építészeti termékek és eljárások fejlesztése lesz a tervezőkkel, az építészeti termékek gyártóival és az építőiparral karöltve új együttműködési modellek kidolgozása révén (élettartam, újrafeldolgozhatóság, csökkentett környezeti hatás, megújuló energia stb.), és ennek támogatásához újra kell gondolni a jelenlegi szabványosítási rendszert. Az épületkorszerűsítési program a zöld megállapodás egyik fontos része, hiszen az épületállomány karbantartásával is kell majd foglalkozni. Sőt, az erőforrások megőrzéséhez és az építési hulladékok elkerüléséhez ez lesz a legfontosabb intézkedés. Az építési hulladékok újrafeldolgozásához új technikákat és folyamatokat kell kidolgozni, valamint újra kell hasznosítani az elemeket vagy jobb minőségű új építőanyagokat kell bevezetni (upcycling, értéknövelő újrahasznosítás).

3.7.3. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság elfogadta az „új európai Bauhaus” koncepcióját kezdeményező közleményt, amelynek fő törekvése, hogy „szép, fenntartható és inkluzív tereket, termékeket és életmódokat hozzon létre” minden európai polgár számára, tekintettel az éghajlati válságra.

3.7.4. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által javasolt megközelítést egy közösen épített környezetbarátabb és igazságosabb európai jövőre, valamint annak az „új életmódnak” a előmozdítására vonatkozóan, amely ötvözi a „fenntarthatóságot és a stílust”, és felgyorsítja a zöld átmenetet az európai hétköznapi számos területén, a polgárok életterében, munka-, mobilitási és lakóhelyén. Ez a részvételen alapuló projekt követi az 1919-ben létrehozott történelmi Bauhaus és a hatására kialakult nemzetközi kulturális mozgalom szellemiségét.

3.7.5. Az EGSZB különösen az új európai Bauhaus, „a remény és a távlatok” projektjének kulturális dimenzióját üdvözlöi az európai zöld megállapodás és az épületkorszerűsítési programjának központi elemével, a kreatív dimenzióval együtt⁽²⁾. E kulturális mozgalomnak az kell legyen a célja, hogy minden polgár számára hozzáférést biztosítson a körforgásos és kevésbé karbonintenzív áruhoz ott, ahol minden nap élnek, dolgoznak, a középületekben és a lakásukban, a lakóhelyükhöz legközelebb eső területen vagy városrészben népszerűsítendő kézzelfogható tapasztalatok révén.

3.7.6. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak a természet alapú, fenntarthatóan és alacsony szén-dioxid-kibocsátás mellett előállított innovatív anyagok létfontosságú kérdésének elemzésével, valamint a „három, egymástól elválaszthatatlan értékkel”: fenntarthatóság, esztétika és inkluzivitás, „a mindenki számára biztosítandó egyenlőség, a hozzáférhetőség és megfizethetőség” értelmében.

(2) HL C 155., 2021.4.30., 73. o.

3.7.7. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság innovatív fellépését, amellyel megelőző „közös tervezési szakaszt” indított a „hivatalos partnerekként” szereplő magánszemélyekből és szervezetekből, a civil társadalomból és az érdekelt felekből álló, igen változatos háttérű és ágazatokhoz tartozó „közösség” mozgósításával – ez a teljesen új, részvételen alapuló közös tervezési szakasz lehetővé tette az új európai Bauhaus kezdeményezés koncepciójának és a további végrehajtási szakaszaira vonatkozó javaslatoknak a közös meghatározását.

3.7.8. Az EGSZB leginkább azt üdvözlöi, hogy az új európai Bauhaus már a közös tervezési szakasz elindításakor nemzetközi dimenziót nyert, és örül a 2021 áprilisában szervezett globális eszmecsere sikerének, amelyen mintegy 8 000 fő vett részt online, valamint az első „Új Európai Bauhaus-díj” sikerének és az erről szóló hírlevél szétküldésének⁽³⁾.

3.7.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az új európai Bauhaus-koncepciónak közelebb kellene vinnie az EU-t a polgáraihoz és azok területeihez a részvételükkel megvalósított megfelelő kommunikáció, kezdeményezések és intézkedések révén, valamint helyben történő kísérletezéssel a mindennapi életterületekben, lakó- és munkahelyükön.

3.7.10. Az EGSZB érdeklődéssel fogadja kezdetben a szociális, megfizethető és fenntartható lakóterületek demonstrációs projektjeire vonatkozó célzott pályázati felhívásokat, majd a 2021–2027-es kohéziós politika, valamint a városfejlesztési pénzügyi eszköz bevezetésének Európai Városfejlesztési Kezdeményezése keretében.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy az Európai Unió meglévő kezdeményezéseit vonják be egy sor, az új európai Bauhaust megcélzó új intézkedésbe és új finanszírozásba, hogy a területek, az európai polgárok, az életterületek és a mindenki számára hozzáférhető és megfizethető lakóhely közvetlen közelében tesztelhetők a „jobb mindennapi élet felépítéséhez” szükséges szakpolitikákat és eszközöket. A mobilitással kapcsolatos kérdéseket szisztematikusan figyelembe kell venni.

4.2. Az „új európai Bauhausra” irányított ezen uniós intézkedések és új finanszírozások értékelését és működését le kell egyszerűsíteni oly módon, hogy szintén a közös tervezés szellemében mozgósítani lehessen őket az európai polgárok, életterületek és városrészek közvetlen közelében a helyi egyesületek és közösségek révén. Szükség van egy új európai Bauhaus közösségi finanszírozásra (crowdfunding), és egyablakos új európai Bauhaus ügyintézésrel kell biztosítani a helyi szereplők hozzáférést a finanszírozáshoz minden tagállamban.

4.3. Aktívan részt kell venni ebben az Európai Bizottság által támogatott részvételi eljárásban és az „új európai Bauhaus mozgalom” végrehajtásában oly módon, hogy fenntartsuk a polgárokkal és a civil társadalommal a párbeszédet mindennapi gondjaik megoldása és az életminőségük javítása végett.

4.4. Fontos aktívan jelen lenni ebben a részvételen alapuló projektben és ebben a mozgalomban egy éves EGSZB-konferencia megszervezésével az új európai Bauhausról és a civil társadalomról – arról a civil társadalomról, amelyet az Európai Bizottság által javasolt „éves Új Európai Bauhaus Fesztivál” keretében képvisel, valamint egy új európai Bauhaus civil társadalom platform telepítésével.

4.5. Az EGSZB szorgalmazza a közös alkotási folyamat során kidolgozott három alapelv megosztását, vagyis a globális és a helyi dimenzió együttesét, a részvételt, beleértve a hátrányos helyzetű csoportokét is, és a transzdiszciplinaritást a projektek és kezdeményezések területi alapú megközelítése révén a városrészekben, városokban és falvakban, figyelembe véve a globális vonatkozású klímaváltozást és zöld átállást.

4.6. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell osztani a közös tervezési szakaszban felvázolt tematikus tengelyeket is, ezek: a természettel való kapcsolat helyreállítása, az összetartozás érzésének újbóli megtalálása, azon emberek előnyben részesítése, akiknek a legnagyobb szükségük van a kezdeményezésre olyan, főleg lakhatási megoldásokkal, amelyek mindenki számára megfizethetőek és hozzáférhetőek, valamint a hosszú távú életciklus-szemlélet az ipari ökoszisztémában és az épületek és lakások élettartásával kapcsolatban.

4.7. Az EGSZB kérni szeretné, hogy az új európai Bauhaus mozgalom és az európai zöld megállapodás végrehajtására vonatkozó várható jogszabályváltozások közötti igazi szinergiák biztosításával tegyék kézzelfoghatóvá e mozgalmat, és tegyenek eleget annak, hogy teljesüljön a „kedvező keret” követelménye, különösen a közbeszerzés és az állami támogatások tekintetében. Az EGSZB javasolja az „új európai Bauhaus cím” létrehozását.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/newsroom/neb/newsletter-archives/view/service/2137>.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az új európai Bauhaus megfelelő végrehajtásához szükséges helyi és szociális infrastruktúrákba való hosszú távú befektetéseket célzottan kell kezelni az európai szemeszter és a szociális jogok európai pillérének tényleges végrehajtása keretében.

4.9. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az új európai Bauhausnak az európai intézkedések és programok keretében elő kell mozdítania az interdiszciplináris alap- és továbbképzést a területeken támogatandó új szakmák számára.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Christa SCHWENG

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának:
Az emelkedő energiaárak kezelése: a cselekvés és a támogatás eszköztára**

[COM(2021) 660 final]

(2022/C 275/13)

Előadó: **Thomas KATTNIG, Alena MASTANTUONO, Lutz RIBBE**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.12.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.24.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	193/10/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Bizottság elemzése azt mutatja, hogy az energiaárak meredek emelkedésére a legintenzívebb hatást a gázkereslet erőteljes globális növekedése gyakorolta. Az árakat aztán még feljebb nyomta a gazdasági fellendülés, az EU-ba irányuló ellátás szűkülése, a pénzügyi és a gazdasági válság utáni megszorító politikák miatti beruházási hiány, valamint a világjárvány miatti késedelmes infrastruktúra-karbantartás. Emellett a szezonális időjárási viszonyok (nyáron kevés víz és szél) is hozzájárultak a villamosenergia-árak emelkedéséhez, ami a megújuló energiaforrások alacsonyabb termelését eredményezte Európában. Az áremelkedés csak korlátozott mértékben érintette a kibocsátáskereskedelmi rendszert (ETS).

1.2. Az EU jó úton halad a 2030-as éghajlat-politikai célok elérése felé, amelyek 2050-re elvezetnek bennünket a klímasemleges gazdaság megvalósításához. Az átálláshoz szükséges hatalmas beruházások mellett a teljes energia-ökoszisztéma kiigazítására is szükség van. A fosszilis és – néhány tagállamban – a nukleáris energia elhagyására való törekvés mellett olyan helyzet állt elő, amely szűkíti az egyéb források rendelkezésre állását, és fokozza a néhány megmaradó forrástól való függőséget. Ez sebezhetőbbé teszi az európai energiarendszert, főként az árak ingadozása tekintetében, és a stabil és kiszámítható energiaár-környezet biztosítása érdekében gyors reagálást tesz szükségessé.

1.3. A jelenlegi energiaár-válság nem sújtaná ennyire súlyosan az európai polgárokat és vállalatokat, ha Európa nem függene ennyire a fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Egyes országok geopolitikai célokból kihasználják ezt a függőséget. Ennek pedig az európai vállalkozások és fogyasztók isszák meg a levét. A legtöbb tagállamnak még mindig nem sikerült csökkentenie ezt a függőséget, jóllehet az Európai Bizottság – egyebek, például a fogyasztóközpontú energiarendszer mellett – ezt is az energiaunió egyik stratégiai célkitűzéséként határozza meg. Az európai energiapolitika mindkét szempontból messze elmarad saját ambícióitól.

1.4. Széles körben elismert, hogy a villamosítás az európai dekarbonizációs célkitűzések elérésének kulcsfontosságú eszköze; a növekvő villamosítási igények miatt pedig Európának jelentős beruházásokra van szüksége a fenntartható, nulla és alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokba. Ez rámutat arra, hogy mindent meg kell tenni a megújuló energiák arányának növelése érdekében, ami árcsökkenő hatással járhat, és minden bizonnyal növelni fogja az EU energiaügyi autonómiáját (kevésbé fog függeni az energiaforrásokat geopolitikai eszközként használó rendszerektől).

1.5. A nemzeti szabályozó hatóságoknak aktív szerepet kell játszaniuk mindenféle fogyasztói aggályok kezelésében, és a jelenlegi magas árfekvésű időszakban proaktívan tájékoztatniuk kell a fogyasztókat fennálló jogaikról. Hasonlóképpen a szolgáltatókat ösztönözni kell arra, hogy a tarifák meghatározásakor továbbra is mindig kínáljanak a fogyasztók számára fix tarifákat, és ne csak úgynevezett „változó” tarifákat, amelyek a tőzsdei fejleményeket tükrözik.

1.6. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az emelkedő energiaárakkal kapcsolatos intézkedések nem áshatják alá az éghajlat-politikai erőfeszítéseket. Ezért mindenképpen támogatni kell azokat, akiket érint az áremelkedés, például lehetővé kell tenni számukra, hogy energiatakarékosági intézkedéseket valósítsanak meg, hogy önállóan vagy közösségek tagjaiként részt vegyenek megújuló energiák előállításában és felhasználásában, és így profitáljanak az alacsony kibocsátású és kibocsátásmentes energiaforrások alacsonyabb áraiból.

1.7. Az EGSZB nagyra értékeli a közvetlen pénzügyi támogatást, valamint az adóalapú eszközöket, mivel ezek a leghatékonyabb és azonnal bevezethető intézkedések a kiszolgáltatott helyzetű fogyasztók támogatására. Ugyanakkor támogatja az egyes országok tényleges körülményeire reagáló, egyedi tagállami megoldások kialakítását, például az energiaellátás hideg évszakban történő kikapcsolásának megakadályozását, a hosszú távú részletfizetést és a különböző adópolitikai eszközök alkalmazását.

1.8. Az EGSZB nemcsak kiáll a drasztikus társadalmi következmények elkerülése érdekében hozott sürgősségi intézkedések mellett, hanem határozottan támogatja a piacelemzéseket is, amelyek az energiapiac szereplőinek magatartását vizsgálják. Az EGSZB ugyanakkor felhívja a figyelmet az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 14. cikke értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatos közös uniós értékekre, amelyeket az Európai Unióról szóló szerződéshez (EUSZ) csatolt, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyv tartalmaz. Ez nagyobb hatékonysághoz és a piaci hiányosságok kiküszöböléséhez vezethet. Hatékonyabb hatósági piacellenőrzésre van szükség. Ebben az összefüggésben az EU-tagállamoknak érdemes megfontolniuk a közös gáz- és olajvásárlás lehetőségét, különösen a közelmúltbeli ukrajnai események fényében, amelyek rávilágítottak arra, hogy az EU-nak javítania kell azt a képességét, hogy geopolitikai válság esetén biztosítsa az energiaellátást.

1.9. Emellett a rendszerösszekötők bővítése és fejlettebb tárolási infrastruktúra révén fejleszteni kell az átviteli hálózati rendszert is.

1.10. Olyan ösztönzőkre van szükség, amelyek arra készítetik a háztartásokat és a vállalkozásokat, hogy energiatakarékos termékeket és technológiákat szerezzenek be, és maguk állítsák elő az energiát. A rászorulóknak nyújtott közvetlen támogatásnak „célzottnak” kell lennie, nem pedig „teljeskörűnek”. Tükröznie kell a szociális dimenziót, és nem akadályozhatja a zöld átállás megvalósítását. Megfontolandó lenne egy meghatározandó jövedelemhatárig igénybe vehető, időben korlátozott segély (pl. személyenként és háztartásonként az első 300 kWh villamos energiára). Egy meghatározandó jövedelmi plafon alatt közvetlen támogatást is kell nyújtani, feltéve, hogy az adott helyzetben nem áll rendelkezésre megfizethető alternatív megoldás.

1.11. A jelenlegi árválság lehetőségeket is kínál. Vonzóbbá teszi az európai megújuló energiaforrásokba és energiatakarékosági intézkedésekbe történő beruházásokat. Sok polgár azonban nem engedheti meg magának ezeket a beruházásokat. Kifejezetten erre a célra kidolgozott, uniós, tagállami és regionális/önkormányzati szintű támogatási programokra van szükség annak érdekében, hogy a tiszta energiáról szóló csomagban foglaltaknak megfelelően a polgárok betölthessék aktív fogyasztói szerepüket, és élvezhessék a csökkenő megújulóenergia-költségek előnyeit.

1.12. Az EGSZB hangsúlyozza az energiaszolgáltatók – mint az általános érdekű szolgáltatások elérhetősége szempontjából kulcsfontosságú szereplők – jelentős szerepét, és megállapítja, hogy az energiapiac szerkezetének az elmúlt 20 évben bekövetkezett változása miatt a tagállamoknak kevesebb politikai eszközük maradt az emelkedő energiaköltségek kezelésére. Úgy tűnik, hogy a jelenlegi energiapiaci struktúra hiányosságokat mutat az áringadozásokra való reagálás, valamint a kis megújulóenergia-termelőknek és az összes fogyasztónak kínált előnyök terén. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy olyan javaslatot, amely hatékony választ ad ezekre a hiányosságokra, és megfelel a zöld átállásnak.

2. Előzmények, tények és háttér (az európai bizottsági közleményben foglaltak szerint)

2.1. Az Európai Bizottság közzétette az energiaárak emelkedésének kezeléséről szóló közleményét. Az eszköztár formáját öltő közlemény közzétételének oka az energiaárak rövid távú, erőteljes emelkedése, amely negatív hatással van a Covid19-válság utáni fellendülésre és az EU lakosságának jóllétére.

2.2. Az energiaárakról szóló közlemény egy sor intézkedést kínál arra vonatkozóan, hogy az EU-nak és a tagállamoknak hogyan kellene reagálniuk ebben a nehéz időszakban. A közlemény azonnali, rövid és középtávú intézkedéseket tartalmaz. Ezek között szerepelnek sürgősségi és kompenzációs eszközök, valamint beruházások, intézményi és eljárási változások; a fő célcsoportok a háztartások, valamint a kis- és középvállalkozások. Az eszköztár összehangolt megközelítést biztosít a leginkább veszélyeztetett személyek védelme érdekében.

2.3. 2019-től 2021 szeptemberéig a nagykereskedelmi gáz- és villamosenergia-árak emelkedése uniós átlagban 429 %-ot, illetve 230 %-ot tett ki. A kiskereskedelmi árak megugrása eddig sokkal mérsékeltebb volt (14 %, illetve 7 %), azonban az idei télre vonatkozó rövid távú előrejelzés szerint ezek is követhetik a nagykereskedelmi árakat. Ez a fejlemény súlyos megrázkódtatást jelentene a háztartások költségvetése és a cégek pénzforgalma számára, és jogszerű szakpolitikai lépéseket igényel, annak ellenére, hogy az előrejelzések szerint a piac a gáz esetében 2022 áprilisára, a villamos energia esetében pedig 2023-ra stabilizálódhat.

2.4. A nagy árkülönbségek azonban nagymértékben a piac működésének eredményei. Ez részben igaz a kibocsátáskereskedelmi rendszerre is, ahol hasonló kiugró áremelkedéseket tapasztaltunk. A 2020 januárjától 2021 novemberéig tartó időszakban az európai kibocsátási egységek ára kb. 20 euro/tonnáról kb. 75 euro/tonnára emelkedett.

2.5. Az Európai Bizottság elemzése azt mutatja, hogy az energiaárak meredek emelkedésére a legintenzívebb hatást a gázkereslet erőteljes globális növekedése gyakorolta, és az áremelkedés csak kis mértékben tudható be az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer alakulásának. A megnövekedett gázkeresletet az erősödő gazdasági fellendülés, az EU-ba irányuló ellátás csökkenése, valamint a világjárvány miatti késedelmes infrastruktúra-karbantartás okozta. Emellett a szezonális időjárási viszonyok (nyáron kevés víz és szél) is hozzájárultak a villamosenergia-árak emelkedéséhez, ami a megújuló energiaforrások alacsonyabb termelését eredményezte Európában.

2.6. Az Európai Bizottság „átmeneti” energiaár-emelkedésekről ír, és megfelelő elemzést ad ennek alátámasztására. Az Európai Bizottság azt is megjegyzi, hogy a megújuló energiaforrásoknál teljesen eltérő tendencia figyelhető meg, mint a fosszilis tüzelőanyagoknál, mivel a költségek évek óta folyamatosan csökkennek.

2.7. Nincs mindenre érvényes, univerzális megoldás. Az energiaárak EU-szerte igen eltérőek. Ez többek között annak köszönhető, hogy a tagállamok ma nagyon különböző módon avatkoznak be a piacokon, például olyan adókkal és illetékekkel, mentességekkel vagy terhekkel, amelyek gyakran csak egyes fogyasztókat érintenek. Egyes tagállamokban a háztartások többsége a villamos energia és a földgáz tőzsdei árán alapuló árat fizet (változó árak).

2.8. A fosszilis tüzelőanyagok behozatalától való nagyfokú függőség az európai ellátás biztonságát is veszélyezteti, amint azt jelenleg is láthatjuk. Az ellátási szintek kikényszerítették a gáztárolók kiürítését, és az európai gáztárolás történelmi mélypontra esett vissza. Az Európai Bizottságnak intézkedéseket kell hoznia, hogy kihasználja a jelentős, Oroszország számára pedig stratégiai fontosságú nagyfelvásárlóként meglévő, erős tárgyalási pozícióját.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EU jó úton halad a 2030-as éghajlat-politikai célok elérése felé, amelyek 2050-re elvezetnek bennünket a klímaseleges gazdaság megvalósításához. Az átálláshoz szükséges hatalmas beruházások mellett a teljes energia-ökoszisztéma kiigazítására is szükség van. A fosszilis és – néhány tagállamban – a nukleáris energia elhagyására való törekvés mellett olyan helyzet állt elő, amely szűkíti az egyéb források rendelkezésre állását, és fokozza a néhány megmaradó forrástól való függőséget. Ez sebezhetőbbé teszi az európai energiarendszert, főként az árak ingadozása tekintetében, és a stabil és kiszámítható energiaár-környezet biztosítása érdekében gyors reagálást tesz szükségessé. Az EGSZB ennek kapcsán üdvözli, hogy az Európai Bizottság gyorsan reagált az energiaárak emelkedésére, és egyetért a közlemény tartalmával, illetve főként a javasolt eszközökkel. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy gyorsan használják fel ezeket az eszközöket annak érdekében, hogy enyhítsék az áremeléseknek a legkiszolgáltatottabb helyzetű csoportokra gyakorolt negatív hatásait.

3.2. Az EGSZB megérti, hogy a javasolt azonnali intézkedések inkább az energiapiaci fejlemények negatív következményeinek felszámolására összpontosítanak, a középtávú intézkedések pedig az okok megoldására irányulnak.

3.3. Az EGSZB támogatja az azonnali intézkedéseket és azok jellegét, amelyek a legkiszolgáltatottabb csoportokra összpontosítanak. Leginkább az energiaszegénységben élő, valamint az alacsony és közepes jövedelmű háztartások érintettek, mivel ezek jövedelmük sokkal nagyobb hányadát költik energiára. Ugyanakkor a vállalkozásokra, nevezetesen a kkv-kra és az energiaigényes iparágakra is jelentős hatással van. A magas energiaárak hatása egyenlőtlenül érvényesül az egyes ágazatokban, és jelentősen hozzájárul az infláció növekedéséhez.

3.4. Azt is meg kell említeni, hogy a nagykereskedelmi gázárak 2021-ben nem voltak lényegesen magasabbak, mint 2008-ban vagy 2012-ben; ez egy nagyon változékony piac. A nagy árkülönbségek azonban nagymértékben a piac működésének eredményei. Az Európai Bizottság elemzése azt mutatja, hogy az energiaárak meredek emelkedésére a legintenzívebb hatást a gázkereslet erőteljes globális növekedése gyakorolta. Az árakat aztán még feljebb nyomta a gazdasági fellendülés, az EU-ba irányuló ellátás szűkülése, a pénzügyi és a gazdasági válság utáni megszorító politikák miatti beruházási hiány, valamint a szezonális időjárási viszonyok (nyáron kevés víz és szél), amelyek következtében Európában csökkent a megújuló energiaforrások termelése.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a társadalmat – különösen az alacsony jövedelmű háztartásokat és más kiszolgáltatott helyzetű csoportokat – ösztönzőkkel, pénzügyi támogatással és független tanácsadással kell motiválni arra, hogy a fosszilis tüzelőanyagokról megújuló energiaforrásokra térjen át, amelyeket nemcsak viszonylag magas kezdeti beruházási költségek, hanem alacsony gyártási és üzemeltetési költségek is jellemeznek.

3.6. Szintén fontos ösztönző tényező a fosszilis energia támogatásának fokozatos megszüntetése. 2015 és 2019 között a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott támogatások az EU-ban 4 %-kal emelkedtek, 2020-ban pedig mérhetően csökkentek. Az energiaszektorban 10 %-kal, az iparban pedig 4 %-kal csökkentek, míg a közlekedésben 25 %-kal, a fűtőolaj- és földgázfogyasztásra nyújtott támogatásban részesülő háztartások esetében pedig 13 %-kal emelkedtek⁽¹⁾. A támogatások szociális szempontból fontos szerepet játszanak, mivel biztosítják, hogy a klímasemleges gazdaságra való áttérés igazságos módon történjen.

3.7. Az EGSZB mindig is azt az álláspontot támogatta, hogy az energiaáraknak tükrözniük kell a valóságot, ami azt jelenti, hogy az árakban minden externáliát figyelembe kell venni. Ennek megfelelően észszerűen várható, hogy a fosszilis tüzelőanyagok magasabb ára az energiatakarékosságra, illetve a megújuló energiaforrásokra való átállásra irányuló, piacvezérelt ösztönzőket nyújt. Emellett a fosszilis energiák környezeti szempontból káros támogatásának megszüntetése is hozzá fog járulni az áremelkedéshez. Az emelkedő energiaárak társadalmi és gazdasági hatásait azonban gondosan elemezni kell.

3.8. Széles körben elismert, hogy a villamosítás az európai dekarbonizációs célkitűzések elérésének kulcsfontosságú eszköze; a növekvő villamosítási igények miatt pedig Európának jelentős beruházásokra van szüksége a fenntartható, nulla és alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokba. Fel kell gyorsítani a K+F és az innováció támogatását az energiaágazatban, például az energiátárolási megoldások terén. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy támogatni kell az energiatermelést az úgynevezett energiaközösségeken keresztül, hogy az energiát ott használják fel, ahol megtermelik, és hogy bizonyos területek ellátásának stabilitása biztosítva legyen. Az energiaközösségeken történő energia-megosztásnak köszönhetően a tagok – köztük a kiszolgáltatott helyzetben lévő energiafogyasztók vagy a megújuló energiaforrásokba önállóan beruházni nem képes kkv-k – is élvezhetik a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos költségek csökkentésének előnyeit.

3.9. Európa nagyfokú importfüggőségének csökkentése szintén hozzájárulna az energiaárak csökkenéséhez. Néhány Unióon kívüli ország geopolitikai célokból kihasználja ezt a függőséget. Ennek pedig az európai vállalkozások és fogyasztók isszák meg a levét. Ezért helyes, hogy az Európai Bizottság már évekkel ezelőtt, például az energiaunió stratégiai keretében stratégiai célként határozta meg az energiaforrások behozatalának csökkentését. A célok bejelentése azonban nem elég, az eddigi sikerek igencsak szerények (lásd: TEN/724). Konkrét intézkedésekre van szükség, ezek pedig hiányoznak.

3.10. Az olyan jövőbeli energiahordozókat illetően, mint a hidrogén, fennáll az a veszély, hogy még növekszik is az importfüggőség, mivel sokan kiállnak a feltehetően „olcsó” hidrogénbehozatal mellett, figyelmen kívül hagyva, hogy emiatt Európa még inkább ki lenne téve Európán kívüli országok geopolitikai érdekek által vezérelt ármanipulációinak, aminek az lesz a vége, hogy a fogyasztók fizetik a számlát. Ez már az 1973-as első olajválság óta jól ismert probléma. Azóta szinte semmi előrelépés nem történt a helyes irányba, minden – például az energiaunió stratégiai keretében tett – ígéret ellenére sem.

3.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a társadalmat ösztönzőkkel, pénzügyi támogatással és független tanácsadással kell motiválni arra, hogy a fosszilis tüzelőanyagokról megújuló energiaforrásokra térjen át, amelyeket nemcsak viszonylag magas kezdeti beruházási költségek, hanem alacsony gyártási és üzemeltetési költségek is jellemeznek. Sajnálatos módon egyes megújuló energiaforrások nem stabilak, ami azt jelzi, hogy az energiaellátás biztonsága érdekében tárolási technológiára, illetve az átmeneti időszakban olyan forrásokra van szükség, mint a gáz, valamint a biztonságos és fenntartható, zéró és alacsony szén-dioxid-kibocsátású források. Ezt szem előtt tartva az Európai Bizottságnak kampányt kellene indítania a tiszta energia előnyeinek alaposabb megismertetése érdekében. Az EGSZB-nek szakértelmével hozzá kell járulnia egy ilyen kampányhoz.

⁽¹⁾ COM(2021) 950 final.

3.12. A végfogyasztóknak két lehetőségük van arra, hogy azonnal csökkentsék az energiaszámla jelentette terheket: a) energiatakarékosság és b) helyben előállított megújuló energiák használata. A probléma: mindkettőhöz kezdeti beruházásokra van szükség (pl. hőszigetelésbe, gazdaságosabb új eszközökbe, fotovoltaikus rendszerekbe stb.). Azok, akik a leginkább szenvednek a magas energiaárak miatt, általában nem engedhetik meg maguknak ezeket a beruházásokat. Az állami szerződés-kötés megoldást jelenthetne: az állam előre finanszírozza az ilyen beruházásokat, a fogyasztók pedig az áram- és fűtésszámláikban jelentkező megtakarításuk egy részéből rendezik a kamatot és törlesztést. A megtakarítás többi részét megtarthatják. Ez a modell már bevált a fejlődő országokban, és könnyen átvihető Európába is. Fontos, hogy megfeleljen az olyan fogyasztóvédelmi jogi minimumnormáknak, mint például az átlátható elszámolás és a felmondási lehetőségek. A közvetlen beruházási támogatások szintén lehetőséget jelentenek.

3.13. A kompenzációs intézkedéseknek „célzottak” és nem „teljeskörűnek” kell lenniük; tükrözniük kell a szociális dimenziót, és nem szabad akadályozniuk a zöld átállás megvalósítását. Megfontolandó lenne egy meghatározandó jövedelemhatárig igénybe vehető, időben korlátozott segély (pl. egy háztartáson belül személyenként az első 300 kWh villamos energiára). Alapvetőnek tűnik a kiszolgáltatott helyzetű csoportoknak nyújtott támogatás, feltéve, hogy esetükben nem áll rendelkezésre megfizethető alternatív fűtési vagy közlekedési megoldás.

3.14. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy szüntessék meg a megújuló energiaforrások kiépítése előtt álló technikai akadályokat, mint amilyen a szélerőművek telepítésének hosszadalmas engedélyeztetése. Az EGSZB arra is felszólítja a tagállamokat, hogy az energiafogyasztás és a megtakarítások optimalizálása érdekében a lehető legnagyobb mértékben vegyék fontolóra az 5G alkalmazását a zöld átállás során. E tekintetben az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság 2022-ben foglalkozni kíván ezzel a kérdéssel.

3.15. Az EGSZB nagyobb önállóságot sürget az energiaforrások terén, mivel a behozattól való nagyfokú függőség kihat az energiaárakra. Az Európai Bizottság stratégiai célként kezeli az energiahordozók behozatalának csökkentését. Konkrét intézkedésekre van szükség, és el kell kerülni az importfüggőséget az olyan jövőbeli energiahordozók esetében, mint a hidrogén.

3.16. Az EGSZB nemcsak támogatja a drasztikus társadalmi következmények elkerülése érdekében hozott sürgősségi intézkedéseket, hanem határozottan kiáll a piacelemzések mellett, amelyek az energiapiac szereplőinek magatartását vizsgálják. Az EGSZB ugyanakkor felhívja a figyelmet az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 14. cikke értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatos közös uniós értékekre, amelyeket az Európai Unióról szóló szerződéshez (EUSZ) csatolt, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyv tartalmaz. Ez az energiapiac fejlődéséhez, hatékonyságához és a piaci hiányosságok kiküszöböléséhez vezethet. Hatékonyabb hatósági piacellenőrzésre van szükség.

3.17. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy folyamatosan kövesse nyomon a rendkívüli energiapiaci helyzetet, napi szinten értékelje az eredményeket, és az elfogadott intézkedések intenzitását igazítsa az alakuló helyzethez.

3.18. Bár az EGSZB mindig azt a véleményt hangoztatta, hogy a negatív externáliák árazásához szilárd kibocsátáskereskedelmi rendszerre van szükség, figyelembe kell venni, hogy a kibocsátási egységeket igénylő vállalkozások pénzügyi intézményekkel és közvetítőkkal versenyeznek, amikor a termelési folyamat során CO₂-t bocsátanak ki. A kibocsátáskereskedelem a külső költségek, például az éghajlati károk árazására használt eszköz, de nem válhat a pénzügyi spekuláció piacterévé. Az Európai Bizottságnak meg kellene vizsgálnia, hogy milyen lehetőségei vannak az Európai Uniónak olyan piaci struktúrák kialakítására, amelyek megakadályozzák az ilyen, a fogyasztók, a szolgáltató vállalatok és a befektetők számára rendkívül egészségtelen fejleményeket.

3.19. Az EGSZB hangsúlyozza az energiaszolgáltatók – mint az általános érdekű szolgáltatások elérhetősége szempontjából kulcsfontosságú szereplők – jelentős szerepét, és megállapítja, hogy az energiapiac szerkezetének az elmúlt 20 évben bekövetkezett változása miatt a tagállamoknak kevesebb politikai eszközük maradt az emelkedő energiaköltségek kezelésére. Úgy tűnik, hogy a jelenlegi energiapiaci struktúra hiányosságokat mutat az áringadozásokra való reagálás, valamint a kis megújulóenergia-termelőknek és az összes fogyasztónak kínált előnyök terén. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy olyan javaslatot, amely hatékony választ ad ezekre a hiányosságokra, és megfelel a zöld átállásnak.

3.20. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mindenképpen folytatni kell a középtávú intézkedéseket, amelyek támogatják az uniós energiapiac rezilienciáját és fenntarthatóságát, valamint a megfizethető áron kínált termékeket. Különösen fontos a megújuló energiaforrásokba történő beruházások volumenének növelése (mivel a jelenlegi hagyományos kapacitások közül

sok hamarosan nem áll majd rendelkezésre), és ezáltal a piac kínálati oldalának támogatása. Ezzel egyidejűleg ugyanilyen fontos az energiaellátás összekapcsolhatóságának és biztonságának fejlesztése az EU egész területén, valamint a hálózati infrastruktúrába történő állami beruházások ösztönzése. Ellenkező esetben nem fogja megállni a helyét az Európai Bizottság azon meggyőződése, hogy az energiaár-stabilitást és a fenntarthatóságot szolgáló legjobb eszköz az új megújuló energiaforrások telepítése.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a végfogyasztóknak árukat kínáló energiaszolgáltató társaságokra vonatkozóan új, pontosabb és szigorúbb szabályozási előírásokat kell elfogadni. Az EGSZB azon a véleményen van, hogy néhány szolgáltató társaság nem megfelelően járt el. Más szóval a szolgáltatóknak képesnek kell lenniük arra, hogy ellenálljanak a piaci áringadozásoknak, nem szabad, hogy azonnal szerződést bontsanak a fogyasztókkal. Ez például azt jelenti, hogy elegendő tőketartalékkal rendelkeznek, vagy megfelelnek bizonyos feltételeknek. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok szerepének ki kellene terjednie a piaci szereplők elszámoltathatóságának rendszeres és mélyreható elemzésére is.

4.2. A nemzeti szabályozó hatóságoknak aktív szerepet kell játszaniuk mindenféle fogyasztói aggályok kezelésében, és a jelenlegi magas árfekvésű időszakban proaktívan tájékoztatniuk kell a fogyasztókat fennálló jogaikról. Ez magában foglalja a szolgáltatóváltással és a felmondási lehetőségekkel, illetve a független – a különböző tarifák és a vonatkozó feltételek összehasonlítására létrehozott – összehasonlító portálokkal kapcsolatos tájékoztatásnyújtást, de a vitás ügyekben nyújtott támogatást és a választott bírósági eljárások végrehajtását is. Hasonlóképpen a szolgáltatókat ösztönözni kell arra, hogy a tarifák meghatározásakor továbbra is mindig kínáljanak a fogyasztók számára fix tarifákat, és ne csak úgynevezett „változó” tarifákat, amelyek a tőzsdei fejleményeket tükrözik.

4.3. Az EGSZB proaktívabb fogyasztóvédelmi politikát javasol, amelynek célja a fogyasztók tájékoztatása és a szolgáltató vállalatok válsághelyzetekre való jobb felkészültsége, beleértve azt a kötelezettséget is, hogy fedezetük legyen arra a problematikus esetre, ha emelkednek a nagykereskedelmi árak.

4.4. A fogyasztóknak jobb védelemre, átlátható szerződési feltételekre, hatékony árelőírásra, független tanácsadásra és egyszerű jogérvényesítési lehetőségekre van szükségük, mindenekelőtt a fűtés- és hűtésszolgáltatás területén. El kell határolni egymástól az energiatakarékosági szerződés-kötést és az energiaszolgáltatói szerződés-kötést. Jogi keretbe kell foglalni, hogy a bérlőknek csak a „valós” üzemeltetési költségeket kell megfizetniük az energiaellátásért. Az épületben történő hőtermelés esetén ezek csak a felhasznált energiaforrás költségei, valamint a fűtési rendszer karbantartásának és támogatásának észszerű költségei. A szerződéses megállapodásokból eredő szerződéses és pénzügyi kockázatokat azoknak kell viselniük, akik ilyen alapszerződéseket kötnek, pl. az ingatlanfejlesztőknek és a bérbeadóknak.

4.5. Az EGSZB nagyra értékeli a közvetlen pénzügyi támogatást, valamint az adóalapú eszközöket, mivel ezek a leghatékonyabb és azonnal bevezethető intézkedések a kiszolgáltatott helyzetű fogyasztók támogatására. Ugyanakkor támogatja a tagállamok sajátos megoldásainak kialakítását, amelyek az egyes országok tényleges körülményeire reagálnak, például az energiaellátás hideg évszakban történő kikapcsolásának megakadályozását, a hosszú távú részletfizetési terveket és a különböző adópolitikai eszközök alkalmazását. A tagállamoknak olyan egyedi eszközöket és programokat is végre kell hajtaniuk, amelyek segítik a különösen alacsony jövedelmű háztartásokat az energiahatékonysági intézkedések végrehajtásában.

4.6. Ami az adózást illeti, az Európai Bizottság eszköztárában az energiával kapcsolatos adóknak az irányelvekben (energiaadó-irányelv, héa-irányelv) meghatározott minimális adókulcsokra való csökkentését ajánlja. A zöld energiához, különösen a megújuló villamos energiához való hozzáférés előmozdítása érdekében olyan adókulcsra van szükség, amely különbséget tesz az energiaforrások környezeti hatásai között, amint azt az Európai Bizottság az energiaadó-irányelv módosításában (COM(2021) 563) javasolta.

4.7. Az EGSZB rámutat arra, hogy a helyi és regionális önkormányzatok vagy szereplők jelentős szerepet játszanak az energiaszegénységben élő háztartások támogatásában. Gyakran az egyes intézkedéscsomagok – például Ausztriában a fűtés és a melegvíz megfizethetőségét támogató fűtési támogatások – a szövetségi államok (régiónok) és a települések hatáskörébe tartoznak. Ezeket a támogatási szolgáltatásokat fel kell sorolni az integrált nemzeti energia- és klímatervekben, hogy lehetővé váljon a tagállamok közötti összehasonlíthatóság, és ennek alapján a kölcsönös tanulás.

4.8. A megfizethető energiához való hozzáférés a társadalmi részvétel és a méltó életkörülmények központi előfeltétele, mivel eleve energia szükséges a fény- és hőellátáshoz, a mobilitáshoz és a kommunikációhoz. Az energiaszegénység által érintett emberek nem tudják gond nélkül igénybe venni ezt a fajta ellátást, ezért mindennapi életükben nagymértékben korlátozva vannak. Ez ellen határozottan fel kell lépni, és az energiaszegénység ellen fenntartható módon küzdeni kell.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

MELLÉKLET

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

3.12. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
<p>A végfogyasztóknak két lehetőségük van arra, hogy azonnal csökkentsék az energiaszámla jelentette terheket: a) energia-takarékosság és b) helyben előállított megújuló energiák használata. A probléma: mindkettőhöz kezdeti beruházásokra van szükség (pl. hőszigetelésbe, gazdaságosabb új eszközökbe, fotovoltaikus rendszerekbe stb.). Azok, akik a leginkább szenvednek a magas energiaárak miatt, általában nem engedhetik meg maguknak ezeket a beruházásokat. Az állami szerződés kötés megoldást jelenthetne: az állam előre finanszírozza az ilyen beruházásokat, a fogyasztók pedig az áram- és fűtésszámláikban jelentkező megtakarításuk egy részéből rendezik a kamatot és törlesztést. A megtakarítás többi részét megtarthatják. Ez a modell már bevált a fejlődő országokban, és könnyen átvihető Európába is. Fontos, hogy megfeleljen az olyan fogyasztóvédelmi jogi minimumnormáknak, mint például az átlátható elszámolás és a felmondási lehetőségek. A közvetlen beruházási támogatások szintén lehetőséget jelentenek.</p>	<p>A végfogyasztóknak két lehetőségük van arra, hogy azonnal csökkentsék az energiaszámla jelentette terheket: a) energia-takarékosság és b) helyben előállított megújuló energiák használata. A probléma: mindkettőhöz kezdeti beruházásokra van szükség (pl. hőszigetelésbe, gazdaságosabb új eszközökbe, fotovoltaikus rendszerekbe stb.). Azok, akik a leginkább szenvednek a magas energiaárak miatt, általában nem engedhetik meg maguknak ezeket a beruházásokat.</p>

Indokolás

Törlendő, mivel érthetetlen, és a javasolt megoldás nem világos, továbbá nem helyes azt javasolni, hogy Európa fejlődő országokból alapos ellenőrzés nélkül átvegyen megoldásokat.

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye:

Mellette: 44

Ellene: 120

Tartózkodott: 51

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az erdőirtáshoz és erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

[COM(2021) 706 final – 2021/0366(COD)]

(2022/C 275/14)

Előadó: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Társelőadó: **Florian MARIN**

Felkérés:	az Európai Parlament felkérése: 2022.1.17. az Európai Parlament felkérése: 2022.1.17.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	225/3/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli az Európai Bizottság rendeletre irányuló javaslatát. Az Európai Bizottság jogalkotási kezdeményezése időszerű és rendkívül fontos.

1.2. Az EGSZB megérti, hogy az Európai Bizottság egyensúlyt kíván teremteni a végrehajtás egyszerűsége és a hatékonyság között, ugyanakkor úgy véli, hogy a rendelet hatályát ki kellene terjeszteni:

- a rendeletnek nem csak az erdőirtásra és az erdőpusztulásra kellene kiterjednie. Azokra a termékekre és árukra, amelyek előállítása más nagy értékű természetvédelmi ökoszisztémák, például szavannák, vizes élőhelyek, tőzeglápok, mangroveerdők vagy folyóparti pufferek pusztulásához vezetett, szintén olyan tilalomnak kell vonatkoznia, amely megakadályozza az európai piacon való forgalomba hozatalukat.
- A rendelet hatálybalépésétől kezdve a rendelet hatálya alá kell vonni az olyan, az erdőkre komoly kockázatot jelentő árukat, mint a kukorica, a cukor és a gumi. Továbbá a származtatott termékek listáját ki kell bővíteni, és a rendeletnek ki kell terjednie az erdőkre kockázatot jelentő árukkal takarmányozott állatokból származó termékekre is, elkerülendő a kiszivárgást és a tisztességtelen versenyt.
- A rendeletnek az erdőirtáson és az erdőpusztuláson kívül más, az érintett termékek előállításával kapcsolatos, kiemelten fontos társadalmi és környezeti kérdésekkel is foglalkoznia kell. Ez különösen az emberi jogi kérdések, a munkavállalókkal való tisztességes bánásmód és a munkavállalói jogok kérdései szempontjából fontos. A javaslatban foglaltakkal ellentétben nem elegendő csak a termelő országban megkövetelni a jogszerűséget, pontosan ugyanazon okokból, amelyek miatt ez az erdőirtás elkerüléséhez sem elegendő.

1.3. A javasolt jogszabály hatékonysága és eredményessége attól is függ, hogy milyen prioritást kap a tagállamokban, valamint az egyes tagállamok illetékes hatóságainak operatív kapacitásától is. Kiemelt prioritásként kell kezelni azt, hogy minden tagállam hatékony és eredményes ellenőrzést végezzen, a szükséges pénzeszközöket a kezdeményezésre fordítsák, és a rendelet hatálybalépése előtt minden tagállam kialakítsa a rendszerét.

1.4. Számos áru esetében Európa messze nem a legnagyobb vásárló. Az ilyen áruk esetében az elszigetelt európai keresletoldali intézkedések korlátozott hatást gyakorolhatnak az erdőirtásra. A politikai együttműködésnek és a keresletoldali kezdeményezések más nagy importőr országokkal való összehangolásának kiemelt prioritást kell élveznie.

1.5. Az európai dokumentációs igények kielégítése kihívást jelent majd a termelő országok és régiók, nem utolsósorban a mezőgazdasági termelők és a kisbirtokosok számára. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt rendelet költségeit nem szabad a kistermelőkre hárítani, akik alig tudnak megélni a jövedelmükből.

Európának együtt kell működnie a termelő országokkal, és fel kell ajánlania segítségét és együttműködését az európai követelmények teljesítéséhez szükséges intézkedések végrehajtásában. Az Európai Bizottságnak el kell ismernie a kistermelőknek, köztük a nőknek a változás előmozdítójaként betöltött potenciális szerepét, és biztosítania kell a kistermelők hatékony, szabad, érdemi és tájékoztatáson alapuló részvételét. A szegény országok termelőinek elegendő időt kell adni az alkalmazkodásra.

Előzetesen értékelni kell a tanúsítás szerepét és azt, hogy a javasolt rendelet milyen hatással jár a mezőgazdasági termelőkre, köztük a kistermelőkre és a helyi közösségekre, és az ebből levont következtetéseket a rendelet hatálybalépése előtt be kell építeni a rendeletbe.

1.6. A szankcióknak visszatartó erejűeknek kell lenniük. Ugyanakkor a szankciók és a zéró tolerancia nem vezethetnek kockázatkerüléshez. Ha az európai piacra vásárló beszerzők teljesen elkerülik a nem elhanyagolható erdőirtási kockázatu területeket, az a távoli területeken élő gazdákat és kisbirtokosokat a lemaradás veszélyének teszi ki. Ezen túlmenően Európa azt is kockáztatja, hogy elveszíti annak lehetőségét, hogy elősegítse a fenntarthatóbb termelési mintákra való áttérést azokon a területeken, ahol ez a legfontosabb.

1.7. Európa strukturális fehérjehiánnyal küzd, amelyet jelenleg importált, fehérjében gazdag takarmányból fedeznek, amelynek egy része az erdőirtás kockázatának kitett régiókból származik.

Európának növelnie kell önellátási kapacitásait a növényi fehérjék terén. Az Európai Uniónak – a Horizont Európa keretprogramhoz és az uniós innovációs alaphoz kapcsolódva – külön stratégiát kell kidolgoznia az új fehérjeforrások fejlesztésére, termelésének növelésére és piacképessé tételére. Ez magában foglalhatná az évelő fűfélék környezetbarát biofinomítását és a metánnal táplált mikroalgákból származó fehérjék nagyüzemi előállítását.

1.8. Nem szabad, hogy a kkv-kra vonatkozó mentességek és az egyszerűsített kellő gondosság az országonkénti teljesítményértékelési rendszer keretében olyan kiskapukat teremtsenek, amelyek hatástalanná tehetik a rendeletet. Ugyanakkor a rendelet nem okozhat szükségtelen adminisztratív terheket és költségeket. Az Európai Bizottságnak gondosan értékelnie kell, hogy az alacsony kockázatu országokban az egyes parcellákig történő földrajzi lokalizációra és bizonyos bizonyítási kötelezettségekre vonatkozó rendelkezések arányosak, illetve szükségesek-e.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális partnereknek és a civil társadalomnak tényleges szerepet kell játszania az erdőirtás visszaszorítása hatékonyságának nyomon követésében. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Európai Bizottságának az Európai Bizottság több érdekelt felet tömörítő platformjának tagjává kell válnia. A platformnak központi szerepet kell kapnia a jogszabály végrehajtásának felügyeletében. A platform érdekelt felei számára támogatást kell nyújtani a műholdas adatok felhasználásához, és figyelembe kell venni az adatok tulajdonjogát. A tagállamoknak közös megközelítést kell alkalmazniuk az erdők egészségének és állapotának feltárására.

1.10. A szabályozásnak összhangban kell állnia az Unió és kereskedelmi partnerei közötti megállapodásokkal. Mivel az Unió jelentős importőr és a legnagyobb exportőr is egyben, ezért komoly érdeke fűződik egy jól működő, tisztességes és fenntartható nemzetközi kereskedelmi rendszer fenntartásához.

2. A javaslat háttere

2.1. Az Európai Bizottság 2021. november 17-én közzétette az erdőirtással és erdőpusztulással összefüggő egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és az Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatát.

2.2. A kezdeményezésről az Európai Bizottság 2019 júliusában közzétett, „A világ erdőinek védelmére és helyreállítására irányuló uniós fellépés fokozásáról” című közleménye tesz említést. A javaslat része az európai zöld megállapodásnak, az uniós biodiverzitási stratégiának és a „termelőtől a fogyasztóig” stratégiának. A javaslat több fontos elemet is tükröz az Európai Parlament 2020. október 22-i állásfoglalásából, amely ajánlásokat tartalmaz az Európai Bizottság számára arról, hogy uniós jogi keretet kellene kidolgozni az EU által előidézett globális erdőirtás megállítására és visszafordítására.

2.3. A rendelet célja az uniós fogyasztás és termelés által előidézett erdőirtás és erdőpusztulás megfékezése. Ez cserébe várhatóan csökkenti a ÜHG-kibocsátást és a biológiai sokféleség globális csökkenését. A kezdeményezés célja, hogy a minimálisra csökkentse olyan termékek fogyasztását, amelyek 2020. decemberi 31. utáni erdőirtást vagy erdőpusztulást feltételező ellátási láncokból származnak, és növelje az EU keresletét a legális és „erdőirtásmentes” áruk és termékek kereskedelme iránt.

2.4. A javasolt rendelet meghatározza az „erdő”, az „erdőirtás”, a „telepített erdő” és az „ültetvényi erdő” fogalmát, amelyek a FAO meghatározásán alapulnak, de néhány fontos változtatással. Az „erdőpusztulás” fogalom meghatározása lényegesen eltér a FAO idevonatkozó fogalom meghatározásától. Az érintett áruk és termékek csak akkor hozhatók forgalomba vagy tehetők hozzáférhetővé az uniós piacon, illetve csak akkor exportálhatók, ha az alábbi feltételek mindegyike teljesül:

- a termékek vagy áruk erdőirtásmentesek,
- a termelést a termelő ország vonatkozó jogszabályainak megfelelően végezték, és
- a kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal rendelkeznek.

2.5. Az 1. cikk meghatározza a rendelet alkalmazási körét azáltal, hogy meghatározza az „érintett áruk” (azaz szarvasmarha, kakaó, kávé, olajpálma, szója és fa) és érintett termékek fogalmát. Az I. melléklet pedig felsorolja azokat az érintett termékeket, amelyek az érintett árukat tartalmazzák, amelyeket azokkal etettek, vagy amelyek azok felhasználásával készültek, az adott termék HR-kódjára való hivatkozással.

A rendelet hatályát annak értékelése alapján határozták meg, hogy az Unió mely paraméterekkel tudná a leghatékonyabban csökkenteni a saját maga által előidézett, árukhoz – és termékekhez – köthető erdőirtást és erdőpusztulást, valamint, hogy az Európai Bizottság képes-e megvizsgálni azt, hogy a rendelet alkalmazása milyen hatással járhat az összes származtatott termékre.

Az I. mellékletben felsorolt származtatott termékek körének felülvizsgálatára legkésőbb a rendelet hatálybalépését követő két éven belül kerül sor. Az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadhat el további „érintett termékek” felvételére.

2.6. A gazdasági szereplők számára a kellő gondosság magában foglalja az információk, dokumentumok és adatok összegyűjtését, valamint a kockázatértékelési és kockázatcsökkentési intézkedéseket. A rendelet követelményeinek teljesítéséhez szükséges információk közé tartoznak a beszállítói információk, a termelő ország azonosítása és az összes olyan földterület földrajzi koordinátái, ahol az érintett árukat és termékeket előállítják, valamint a termelés dátuma és időintervalluma. A kkv-kra enyhébb kötelezettségek vonatkoznak majd.

2.7. A kellő gondosság elvén alapuló rendszer eredményalapú, és arra kötelezi a piaci szereplőket, hogy meggyőződjenek arról, hogy nem áll fenn kockázat, vagy csak „elhanyagolható a kockázat” azzal kapcsolatban, hogy az áruk és termékek nem jogszerűek és/vagy nem erdőirtásmentesek. Amennyiben a gazdasági szereplők nem tesznek eleget ennek a kötelezettségnek, tilos az érintett árukat és termékeket az uniós piacon forgalomba hozni vagy onnan kivinni.

2.8. A rendeletjavaslat bevezet egy, az országokat összehasonlító teljesítményértékelési rendszert, amely lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy az érintett termékekhez kapcsolódó erdőirtási minták alapján kategorizálja az országokat vagy szubnacionális régiókat. Három kategória lesz: alacsony, közepes és magas kockázat. A gazdasági szereplők és a tagállami hatóságok kötelezettségei a termelő ország vagy régió kockázati szintje szerint változnak. Az illetékes hatóságoknak az alacsony kockázatú országok/régiók esetében „a kellő gondosság elvén alapuló egyszerűsített eljárást”, a magas kockázatú országokból származó import tekintetében azonban fokozott ellenőrzést kell alkalmazniuk.

2.9. A rendelet kötelezettségeket ír elő a tagállamok számára, hogy illetékes hatóságaik révén biztosítsák az áruk és termékek hatékony ellenőrzését, beleértve egy kockázatalapú megközelítést alkalmazó terv kidolgozását. Hasonlóképpen, az illetékes hatóságoknak a piaci szereplők ellenőrzését is el kell végezniük. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az illetékes hatóságok megfelelő hatáskörrel és forrásokkal rendelkezzenek kötelezettségeik teljesítéséhez.

2.10. A rendeletjavaslatról szóló EGSZB-vélemény a civil társadalom szemszögéből kívánja megítélni a rendeletet.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság rendeletjavaslatát. A globális erdőirtás jelentős része a mezőgazdasági területek terjeszkedéséhez és az olyan nyersanyagok iránti kereslethez kapcsolódik, mint a marhahús, a fa, a pálmaolaj és a szója. Az EU ezeknek a termékeknek az egyik fő fogyasztója, amelyek egy részét nem fenntartható módon, erdőirtást okozva termelik. Az Európai Bizottság jogalkotási kezdeményezése ezért időszerű és rendkívül fontos.

3.2. Az EGSZB azt várja, hogy egy uniós rendelet határozott jelzést küld a piacnak, és erőteljes ösztönzést nyújt az olyan ellátási láncok számára, amelyekben az EU jelentős nemzetközi vásárló, hogy átalakítsák és dokumentálják az erdőirtásmentes termelést. A közös uniós szabályok továbbá egyenlő versenyfeltételeket teremtenek az EU belső piacán.

3.3. Egyes árucikkek esetében Európa korántsem a legnagyobb importőr, és kevésbé képes befolyásolni az ellátási láncok szervezését és logisztikáját a termelő országokban. Az erdőirtás tekintetében egyértelműen különbséget kell tenni a kis- és nagyvállalatok között. A nagyvállalatok óriási befolyással bírnak az ellátási láncban.

A politikai együttműködésnek és az erdőirtásmentességre irányuló keresletoldali kezdeményezések más nagy importőr országokkal való összehangolásának kiemelt prioritást kell élveznie. A közelgő COP27 lehetőséget adhat egy politikai megállapodás megkötésére.

3.4. A termelő országokkal való együttműködés még fontosabb, hogy támogassuk őket az erdőirtás kiváltó okainak kezelésében. A szegénység csökkentése, valamint a tisztességes és méltó élethez való hozzáférést szolgáló lehetőségek felkínálása és bővítése (ideértve a minőségi munkahelyeket és a vidéki területek fejlesztésébe való befektetést) közvetlen hatással lesz az erdőirtásra. Az erdőirtás csökkentése során figyelembe kell venni az erdők kulturális jelentőségét, különösen a vidéki és erdei közösségek számára. Ezért, ami a fakitermelést illeti, az EU-nak törekednie kell a fenntartható erdőgazdálkodási formák megvalósításának elősegítésére.

3.5. Bizonyos országokban az erdőirtás egy részét a gazdálkodók és a vidéki közösségek okozzák, akik kénytelenek tüzelőanyagként és fűtésre használni a fát, vagy akik kis földterületeken kivágják az erdőt mezőgazdasági művelés és legeltetés céljából. Az erdőirtás túlnyomó többségét azonban az okozza, hogy az erdőket kereskedelmi céllal mezőgazdasági területekké alakítják. A javasolt rendelet nem vonatkozna azokra a helyi közösségekre, amelyek saját megélhetésük támogatása érdekében a tulajdonukban lévő vagy általuk használt erdőket vágják ki, amennyiben ez nem eredményezi az adott földterületen termesztett termékek uniós piacon történő forgalomba hozatalát. Ugyanakkor az erdőirtás további csökkentésében fontos szerepet játszanak az ezeket a csoportokat bevonó támogatási mechanizmusok, beleértve a pénzügyi támogatást és az együttműködést is. Az EGSZB úgy véli, hogy a jelenlegi rendelet költségeit nem volna szabad azokra a kisgazdálkodókra hárítani – akár exportálják termékeiket, akár nem –, akik alig keresnek elegendő ahhoz, hogy biztosítva legyen megélhetésük.

3.6. Prioritásként kell kezelni az intenzív mezőgazdasági gyakorlatok megszüntetését, illetve azt, hogy ne legyen egyszerre sok aktív kis- és közepes méretű piaci szereplő úgy, hogy közben kereskedelmi-mezőgazdasági vagy egyéb ipari célból (például bányászat, természeti erőforrások kitermelése vagy a kapcsolódó infrastruktúra miatt) kiirtják az erdőt. Fontos az Unióban és a termelő országokban tudatosítani, hogy az erdők fontos szerepet játszanak az éghajlatváltozás és a szén-dioxid megkötése elleni küzdelemben: ehhez uniós pénzügyi támogatást kell biztosítani. Szükség van a legjobb gyakorlatok átadására, tematikus hidak és online platformokon működő egyablakos ügyintézési lehetőségek kiépítésére világszerte. Az erdőirtás hosszú távú csökkentése szempontjából kulcsfontosságú az oktatás, a képzés és a szakképzett munkaerő. A termelékenység növelését elősegítő technikai támogatási programokat a földterületek mezőgazdasági termelésbe való bevonása alternatívájának kell tekinteni.

3.7. Az EGSZB sürgős válaszmechanizmust sürget az erdők védelmével foglalkozó emberek és a civil társadalom támogatására az Unión belül és kívül. Az erdők védelme és a környezetvédelem, a földcsuszamlások és az élőhelyek védelme nagy kockázatot jelent a helyi és öslakos közösségek számára, ahol az Unión kívül és egyes uniós tagállamokban is embereket ölnek meg azért, mert védik és védelmezik azokat.

3.8. A mezőgazdasági termelők és kistermelők túlnyomó többsége nem folytat illegális gyakorlatokat vagy nem végez erdőirtást, és egyre több mezőgazdasági termelő és kistermelő vesz részt helyi, európai és nemzetközi partnerekkel a felelős gyakorlatok dokumentálásában a tanúsítási rendszerek vagy tájképi kezdeményezések keretében.

Ezeket az embereket nem szabad magukra hagyni. Európának együtt kell működnie a termelő országokkal, és fel kell ajánlania együttműködését az ellátási lánc nyomonkövethetőségével kapcsolatban javasolt követelmények teljesítéséhez szükséges intézkedések végrehajtásában. Emellett nemzeti áru-nyomonkövetési rendszereket kell kifejlesztenie ott, ahol jelenleg nincsenek ilyenek. A termelő országoknak meg kell adni az alkalmazkodáshoz szükséges időt.

3.9. A javasolt rendelet nem eredményezhet csupán annyit, hogy az uniós ellátási láncok „kizöldülnek”, de közben nem foglalkoznak az erdőirtás mögött meghúzódó tényezőkkel. A javasolt jogszabály egyik lehetséges következménye, hogy néhány európai gazdasági szereplő úgy dönthet, hogy az erdőirtás vagy a jogszerűtlenség kockázatának elkerülése

érdekében termékeit/áruit (lehetőség szerint) „biztonságosabb” országokból szerzi be. Amennyiben ez megtörténik, akkor csökkenhet az erdőkre kockázatot jelentő áruk uniós kereskedelmének volumene a különösen kockázatos országokban, ami potenciálisan csökkenti az EU lehetőségeit arra, hogy befolyásolja az erdőgazdálkodást ezekben az országokban. Ügyelni kell arra, hogy ha az európai piacra vásárló beszerzők teljesen elkerülik azokat a területeket, ahol az erdőirtás kockázata nem elhanyagolható, Európa ne veszítse el annak lehetőségét, hogy segítse a fenntarthatóbb termelési mintákra való áttérést az ebből a szempontból leginkább érintett területeken.

3.10. A rendelet szerinti kötelezettségeknek a pénzügyi ágazatra is ki kell terjedniük. Erre azért van szükség, hogy az érintett áruk és termékek előállításával, feldolgozásával, kereskedelmével vagy forgalomba hozatalával kapcsolatos pénzügyi szolgáltatások és beruházások ne kapcsolódjanak erdőirtáshoz, erdőpusztuláshoz vagy nemzeti jogszabályok és nemzetközi emberi jogi normák megsértéséhez.

3.11. Az európai zöld megállapodás, a közös agrárpolitika és a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a jövőben a mezőgazdasági termelés csökkenését okozhatja az Unióban ⁽¹⁾. Európa zöldebbé válása azonban nem vezethet a termelés környezeti hatásainak kiszervezéséhez. Európának olyan mezőgazdasági termelésbe kell beruháznia, amely ugyanolyan ütemben folytatódhat vagy növekedhet, miközben zöldebbé és fenntarthatóbbá válik. A KAP 2023 nem termelő területe növelni fogja a világ termelési igényeit, és növeli az erdőirtás kockázatát.

3.12. Európa strukturális fehérjehiánnyal küzd, amelyet jelenleg importált, fehérjében gazdag takarmányból fedeznek, amelynek egy része az erdőirtás kockázatának kitett régiókból származik.

A növekvő világnépesség és a növekvő globális középosztály még nagyobb globális keresletet jelent. Európának nemcsak a növényi és takarmányfehérje-önellátás mértékét kell növelnie, hanem olyan technológiákba is be kell fektetnie, amelyek lehetővé teszik, hogy úgy termeljünk több fehérjét, hogy ehhez ne kelljen több földterületet igénybe vennünk.

Az Uniónak külön stratégiát kell kidolgoznia – esetleg a Horizont Európa és az uniós innovációs alaphoz kapcsolódva – a termelés növelésére és az új alternatív fehérjeforrások piacra vitelére. Ez magában foglalhatná az élő fűfélék biofinomítását és a metánnal táplált mikroalgákból származó fehérjék nagyüzemi előállítását.

3.13. Az európai mezőgazdasági ágazatnak gyorsan emelkedő kiadásokkal kell szembenéznie, ami valószínűleg az élelmiszerárak emelkedéséhez vezet. Mindez a jelenleg magas energiaárak mellett az európai polgárok költségvetését is érinti. Az intézkedések megválasztásánál és a rendelet végrehajtásának időzítésénél gondosan kell eljárni, hogy az ellátási láncoknak legyen idejük alkalmazkodni, és így elkerülhető legyen a hirtelen áremelkedés.

3.14. Ahogy nő a világ népessége és a globális középosztály, várhatóan úgy nő az erdőket veszélyeztető termékek iránti kereslet is. Ahogy az a NAT/755 sz. véleményben ⁽²⁾ is szerepel, a fogyasztókat tájékoztatni kell arról, hogy milyen fontosak a fenntartható, egészséges és kiegyensúlyozott fogyasztási szokások.

3.15. A szabályozásnak összhangban kell állnia az Unió és kereskedelmi partnerei közötti megállapodásokkal. Mivel az Unió jelentős importőr, de egyben az első számú exportőr is, ezért kiemelt érdeke fűződik a jól működő, tisztességes és fenntartható nemzetközi kereskedelmi rendszerhez. A gazdaságos adminisztráció érdekében a rendelet hatálya alá tartozó termékekre vonatkozó követelményeknek való megfelelést az EU-ba történő behozatalkor kellene ellenőrizni. Fontos, hogy azokat a termékeket, amelyek megkapták az engedélyt, ezután szabadon, további ellenőrzések nélkül lehessen forgalmazni az EU-n belül.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Más ökoszisztémák, mint például a szavannák, vizes élőhelyek, tőzeglápok, mangroveerdők vagy folyóparti pufferek nagy természetvédelmi értékkel bírnak, és sokukat fenyegeti a pusztulás veszélye. Ezeket a nagy értékű természetvédelmi területeket a rendelet hatálya alá kell vonni. Az Uniónak és a tagállamoknak fontolóra kellene venniük az elsődleges erdők védelmét azáltal, hogy az UNESCO védelme alá vonják őket.

4.2. A rendelet hatálya alól kimaradnak bizonyos, az erdőkre komoly kockázatot jelentő áruk, például a kukorica, a cukor és a gumi. A származtatott termékek listája csak néhányra korlátozódik, ami csökkenti a rendelet hatását. A rendelet hatékonyságának biztosítása érdekében az erdőirtással, az erdőpusztulással és a nagy értékű természetvédelmi területek

⁽¹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121368>.

⁽²⁾ Az EGSZB saját kezdeményezésű véleménye: Az egészséges és fenntartható étrendek népszerűsítése az EU-ban (HL C 190., 2019.6.5., 9. o.).

elvesztésével kapcsolatos valamennyi terméknek a rendelet hatálya alá kell tartoznia. Kiemelt figyelmet kell fordítani a gumira, a kukoricára, a banánra, a cukornádra és a szójával takarmányozott állatokból származó minden hústípusra (ilyen például a sertéshús és a baromfi). Az EGSZB határozottan kéri, hogy uniós szinten vegyék leltárba a faanyagmennyiséget. Ezt a kérdést a közeljövőben meg kell oldani. A rendeletben szereplő fontos fogalommeghatározásoknak (pl. „erdőtársmentes” vagy „erdőpusztulás”) összhangban kellene lenniük a FAO definícióival. A kiigazított fogalommeghatározások, illetve az olyan fogalommeghatározások, amelyek csak részben támaszkodnak a FAO definícióira, teret engednek különböző értelmezéseknek, és így jobbizonytalansághoz vezethetnek a gazdasági szereplők körében.

4.3. A rendelet végrehajtása a tagállamok illetékes hatóságainak hatáskörébe tartozik majd. A javasolt jogszabály hatékonysága tehát attól is függ, hogy milyen prioritást kap a tagállamokban, valamint az egyes tagállamok illetékes hatóságainak operatív kapacitásától is. Kiemelt prioritásként kell kezelni, hogy a szükséges pénzeszközök rendelkezésre álljanak, és hogy minden tagállamban működjenek a rendszerek. A hatékony és megfelelő nyomon követés, a teljesítményértékelés és a kockázatértékelés érdekében fontosak az informatikai infrastruktúrába, a humán erőforrásba és a hatóságok működési kapacitásának növelésébe történő célzott beruházások minden egyes tagállamban. Erre a célra mesterséges intelligenciát kellene alkalmazni. A rendelet hatálya alá tartozó szervezeteknek átlátható nyomonkövetési rendszert kell bevezetniük (beleértve az átvilágítási jelentések olyan formában történő közzétételét, amely nem fed fel bizalmas üzleti információkat). A határidőnek múltbeli időpontnak kell lennie, hogy ne ösztönözzünk további erdőirtást.

4.4. A rendelet a kiválasztott áruk és termékek európai termeléséhez és fogyasztásához kapcsolódó erdőirtásra és erdőpusztulásra összpontosít. A rendelet azonban nem foglalkozik az érintett termékek előállításával kapcsolatos egyéb, nagyon fontos társadalmi és környezeti kérdésekkel. Az emberi jogok védelmével kapcsolatban választott megközelítés például kizárólag a nemzeti jogi keretek szerint alkalmazandó jogszabályokon alapul. Így jelentős hiányosságok maradnak az őslakos népek és a helyi közösségek földhöz fűződő jogainak és más nemzetközi emberi jogi normáknak a védelme terén.

Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy adott esetben egészítse ki javaslatát azzal kapcsolatos iránymutatásokkal, hogy miként lehet kellő gondosságot szavatolni és kockázatértékelést végezni az egyes áruágazatok ellátási láncában. Az iránymutatásoknak tartalmazniuk kell olyan lehetséges információforrásokat, amelyekből az érintett felelős gazdasági szereplők tájékozódhatnak – ilyenek lehetnek például bizonyos minimumkövetelményeknek megfelelő tanúsítási rendszerek. A felelős és erdőirtásmentes ellátási láncok koherens rendszerének létrehozását kell célul kitűzni, ami a számos meglévő tanúsítási rendszerben végzett fontos munkára épül.

4.5. Legkésőbb öt évvel a rendelet hatálybalépését követően az Európai Bizottság értékelni fogja a mezőgazdasági termelőkre, különösen a kistermelőkre, az őslakos népekre és a helyi közösségekre gyakorolt hatásokat, valamint a további támogatás esetleges szükségességét. A javaslat arról is rendelkezik, hogy értékelni kell, hogy szükség van-e további kereskedelemkönnyítő eszközökre, illetve ki lehet-e dolgozni ilyeneket ahhoz, hogy tanúsítási rendszerek elismerése révén támogatni lehessen a rendelet célkitűzéseinek elérését.

Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a tanúsítás szerepe és a gazdákra – köztük a kistermelőkre és a helyi közösségekre – gyakorolt hatása alapvető fontosságú a javasolt rendelet működése és hatása szempontjából, mind a szándékolt, mind a nem szándékolt hatás szempontjából. Ezekre előzetes értékeléseknek kell kiterjedniük, és az ezekből az értékelésekből származó következtetéseket be kell építeni a rendeletbe annak hatálybalépése előtt.

4.6. Nem szabad, hogy a kkv-kra vonatkozó mentességek és az egyszerűsített kellő gondosság az országonkénti teljesítményértékelési rendszer keretében olyan kiskapukat teremtsenek, amelyek hatástalanná tehetik a rendeletet. Ugyanakkor a rendelet nem okozhat szükségtelen adminisztratív terhetet és költségeket. Segíthet a kkv-knak kötelezettségeik teljesítésében egy olyan nyilvános uniós minősítő ügynökség⁽³⁾, amely emberi és környezetvédelmi jogokkal foglalkozik, méghozzá az üzleti környezethez kötődően. Az Európai Bizottságnak gondosan értékelnie kell, hogy az alacsony kockázatú országokban az egyes telkekre történő földrajzi lokalizációra és a bizonyítási kötelezettségekre vonatkozóan javasolt rendelkezések arányosak, illetve szükségesek-e. Egyes uniós követelmények nemcsak, hogy konfliktusokhoz vezetnének a tagállami szubszidiaritási elv kapcsán, de – mindenekelőtt – aránytalan terhet is rónának a kistermelőkre, akik pedig jelentős részt vállalnak az EU ellátásából. Az átláthatóság érdekében nyilvánosságra kell hozni az osztályozás pontos kritériumait. Az Unión belüli és kívüli kis erdőtulajdonosokat támogatni kell a fenntartható erdőgazdálkodás javítása, a fenntartható finanszírozáshoz való hozzáférés és a fenntartható erdei termékek kínálata érdekében.

4.7. A 22. és 24. cikk a rendeletnek nem megfelelő áruk vagy termékek piacról való kivonására és esetleges megsemmisítésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. Ez a legtöbb esetben ellentétes lenne más fontos uniós szakpolitikai elvekkel és célokkal, többek között az élelmiszerpazarlás megelőzésével. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja felül ezeket a rendelkezéseket, nehogy veszendőbe menjenek értékes erőforrások. A rendeletervezet szerint (3. cikk) az erdők mezőgazdasági földterület létrehozása céljából történő jogszerű (engedélyezett) kivágásából származó faanyagot nem volna szabad forgalomba hozni. Megfelelő helyen egyértelművé kellene tenni, hogy

⁽³⁾ Lásd A vállalkozások és az emberi jogok tekintetében kötelező erővel bíró ENSZ-egyezmény című saját kezdeményezésű EGSZB-vélemény 1.15. pontját (HL C 97., 2020.3.24., 9. o.).

nem áll fenn automatikusan forgalmazási tilalom, ha a faanyag bizonyos olyan, engedélyezett kivágási eljárásokból származik, amelyek esetében megállapításra kerül, hogy a földhasználat megváltoztatása társadalmi szempontból szükséges. Ezeknek a rendelkezéseknek olyan rendelkezéseken kell alapulniuk, amelyek már ismertek számos tagállam erdészeti jogszabályaiból, és amelyek értelmében kivételes körülmények között engedélyezett az átalakítás olyan kritériumok alapján, mint az erdőtelepítési arányok, az erdőgazdálkodás és az új telepítéssel járó kompenzáció.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy olyan közös megközelítésre van szükség a tagállamok részéről, amely a pénzügyi vagy nem pénzügyi szankciókat illetően uniós iránymutatásokon alapul. Emellett a legsúlyosabb jogsértések esetén alkalmazandó büntetőjogi szankciók is kellene. A szankciók meghatározására átlátható kritériumokat kell megállapítani és népszerűsíteni kell azokat. A közigazgatási bírságok és büntetések mellett a rendeletnek elő kellene írnia, hogy a gazdasági szereplők a nemzeti jog alapján felelősségre vonhatók a rendelet rendelkezéseinek be nem tartása esetén.

4.9. Az Európai Bizottság anyagában említett jogszerűség fogalma túl puha az emberi jogi helyzet kezeléséhez. Az EGSZB úgy véli, hogy erőteljesebb eszközökre van szükség a jogszabályban – ilyen lehet például a polgári jogi felelősség és más biztosíték. Az uniós importnak a munkafeltételekre, az egyesülési szabadságra és a munkavállalókkal szembeni tisztességes bánásmódra vonatkozó ellenőrzési kritériumokat kellene tartalmaznia. A fenntartható erdőgazdálkodás kritériumai és az erdőirtás mellett figyelembe kell venni a munkavállalók jogait, az egészségügyet és biztonságot, a nemek közötti egyenlőséget, a karrier kiszámíthatóságát, a tisztességes nyugdíjrendszerhez való hozzáférést, valamint a minőségi munkahelyeket a faiparban dolgozók, az erdei közösségek és az őslakos népek számára. A méltányos földbirtoklásnak és a földhöz való hozzáférésnek prioritást kell élveznie. A nemzetközileg elismert emberi jogoknak a kellő gondosságra vonatkozó eljárások, a forgalomba hozatallal kapcsolatos követelmények, illetve a teljesítményértékelési kritériumok részét kell képezniük, a kényszermunkát és a gyermekmunkát pedig gondosan ellenőrizni kell és fel kell számolni. A 3. cikk b) pontjának a nemzeti jogszabályok mellett figyelembe kell vennie alapvető ILO-egyezményeken és más nemzetközi emberi jogi okmányokon⁽⁴⁾ alapuló nemzetközi vonatkozású szociális záradékokat és emberi jogi kritériumokat is. Ilyen egyezmény például az 1989. évi C169. sz. Egyezmény a bennszülött és törzsi népekről és a 2001. évi C184. sz. Egyezmény a mezőgazdaság munkavédelméről. Ennek tükröződnie kell a javaslat 10. cikkének (2) bekezdésében is.

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális partnereknek és a civil társadalomnak tényleges szerepet kell játszania az erdőirtás visszaszorítása hatékonyságának nyomon követésében. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Európai Bizottságának az Európai Bizottság több érdekelt felet tömörítő platformjának tagjává kell válnia. A platformnak pedig központi szerepet kell kapnia a jogszabály végrehajtásának felügyeletében. A platform érdekelt felei számára támogatást kell nyújtani a műholdas adatok felhasználásához, és figyelembe kell venni az adatok tulajdonjogát. Közös megközelítésre van szükség a tagállamok részéről az erdők egészségének és állapotának feltárásához.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ Ilyen például az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az Európai Szociális Charta, az Európai Unió Alapjogi Chartája és az Önkéntes iránymutatások a földtulajdonnak és -használatnak, a halászatnak, valamint az erdőgazdálkodásnak a nemzeti élelmiszebiztonság keretében történő felelősségteljes irányításához.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hulladékszállításról, valamint az 1257/2013/EU és az (EU) 2020/1056 rendelet módosításáról

[COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)]

(2022/C 275/15)

Előadó: **Anastasis YIAPANIS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.11.22. Tanács, 2021.12.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.23.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	160/2/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság új rendeletre vonatkozó javaslatát és az azt kísérő közleményt, és úgy véli, hogy az emberi egészség és a környezet védelme az EU egyik legfontosabb prioritása. Amennyiben technikailag lehetséges, az Unióban keletkező hulladékot az Unión belül kell újrafeldolgozni, környezetvédelmi, gazdasági és szociális szempontból megfelelő módon.

1.2. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy a lehető leghamarabb fogadják el az elektronikus adatsere-rendszert (EDI), állapotodjanak meg az előzetes jóváhagyási eljárások harmonizált kritériumainak elfogadásáról, és hatalmazzák fel az Európai Bizottságot arra, hogy a hulladékok közös osztályozására vonatkozóan felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el. A működési kapacitás növeléséhez haladéktalanul forrásokat és technikai segítséget kell biztosítani.

1.3. Sürgősen át kell térni az olyan új üzleti modellekre, amelyek többet adnak vissza a bolygónak, mint amennyit elvesznek. Az egészséget, a biztonságot és a munkakörülményeket megfelelően védeni és ellenőrizni kell. Az EGSZB kéri, hogy az ESZA+ keretében külön előirányzaton keresztül fektessenek be a munkavállalók képzésébe.

1.4. Az EGSZB kéri, hogy bővítsék a finanszírozási lehetőségeket az EU újrafeldolgozó létesítményeinek létrehozására és/vagy korszerűsítésére, valamint a hulladék újrafelhasználására és újrafeldolgozására szolgáló innovatív technológiák felfedezésére. Az EU határain belüli újrafeldolgozási kapacitás növelése hozzájárul a környezeti és a szénlábnyom csökkentéséhez, és a foglalkoztatás növekedéséhez vezet az ágazaton belül.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzügyi biztosíték harmonizált kiszámításának egyértelműen le kell fednie a hulladékszállításból eredő valamennyi kockázatot, de nem szabad túlterhelnie a vállalatokat, különösen a kkv-kat.

1.6. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság harmadik fél általi hitelesítésre irányuló javaslatát, mely hitelesítést az Unióban székhellyel rendelkező vagy uniós bejelentett szerv által engedélyezett, megfelelő képesítéssel rendelkező ellenőrnek kell elvégeznie létesítményi és országos szinten egyaránt, és úgy véli, hogy a szociális partnereknek és az érintett nem kormányzati szervezeteknek figyelemmel kell kísérniük az eljárásokat. Meg kell erősíteni a nyomkövetési, panasztételi és szankcionálási mechanizmust.

1.7. Az EGSZB kéri, hogy a rendelet elfogadása után legfeljebb kétéves átmeneti időszakot biztosítsanak. Továbbá a tranzitország illetékes hatóságai számára a tervezett hulladékszállítással kapcsolatos kifogásolási határidőt 10 napra kellene csökkenteni, és fontos, hogy ugyanazon szállítással kapcsolatban csak egyszer lehessen kifogást emelni.

1.8. Az EGSZB kéri az EDI-rendszer kiterjesztését minden exporra, importra és tranzitra szánt hulladékszállítmányra. A rendszernek a lehető leghamarabb, még az Európai Bizottság által javasolt kétéves határidő előtt működőképesnek kell lennie. Ehhez megfelelő emberi és technikai erőforrásokra van szükség.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a jó minőségű újrafeldolgozható hulladékok exportja és különösen a kritikus nyersanyagokat nagy mennyiségben tartalmazó hulladékok exportja károsan hat az EU fenntarthatóságára, és aláássa globális versenyképességét. Beruházásokra van szükség a hulladékgazdálkodási infrastruktúrába, különösen azokban az országokban, ahol kötelezettségzegési eljárást indítottak. A hulladékszállításban bekövetkező változások feltárása és ezáltal az EU védelme, valamint a zöld megállapodásban és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben ismertetett uniós célok elérésének támogatása érdekében alapszámításokat kell végezni a hulladékexport volumenéről.

1.10. Az OECD-tagországoknak és az OECD-n kívüli országoknak mind ugyanolyan szigorú kritériumoknak kellene megfelelniük a környezetvédelmi kötelezettségvállalások tekintetében, mint amelyeket az EU-ban meghatároztak, és bizonyítani kellene, hogy valamennyi fogadó ország a saját hazai hulladékát is már az uniós normákhoz hasonló, környezetbarát módon kezeli, továbbá tiszteletben tartja az ILO alapvető egyezményeit és munkaügyi normáit.

1.11. Az EGSZB támogatja, hogy érvényt szerezzenek az ellenőrzési és vizsgálati eljárásoknak, és teljeskörű együttműködést sürget a tagállamok között és az Unióval. Ezenkívül olyan harmonizált szankciórendszert sürget, amely hatékony és arányos a jogsértéssel. A nem bizalmas adatokat minden érdekelt fél számára nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni, beleértve a szociális partnereket, a civil szervezeteket, az önkormányzatokat és a polgárokat is.

1.12. A gyártó vállalatokat ösztönözni kell arra, hogy termékeiket úgy tervezzék meg, hogy azok újrafelhasználásra és újrafeldolgozásra alkalmasak legyenek. Olyan nemzeti és európai stratégiákra van szükség, amelyek bevonják a szociális partnereket, a kvv-k képviselőit és a civil társadalmi szervezeteket, és amelyeket együttműködési platformokon keresztül kell támogatni. Az európai körforgásos gazdaság érdekképviseleti platformja ⁽¹⁾ kiváló példa erre.

1.13. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy létrehozzák a másodlagos nyersanyagok piacának megfigyelőközpontját, amely tanácsadó szerepet töltené be Európai Bizottság mellett, és amely elemezhetné az ágazati fejlesztési politikákat, valamint a meglévő szűk keresztmetszetek megszüntetésének és az értékes másodlagos nyersanyagok Unióban tartásának módjait, és ajánlásokat dolgozhatna ki ezek kapcsán.

1.14. Végül az EGSZB kéri, hogy a rendelet hatálybalépése után öt évvel végezzenek alapos hatásvizsgálatot annak végrehajtásáról.

2. Bevezetés és általános megjegyzések

2.1. Az olyan anyagok, mint a fémek, az ásványi anyagok, a biomassza és a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztása 2060-ra várhatóan megduplázódik ⁽²⁾, ami az éves hulladéktermelés 70 %-os természetes növekedéséhez vezet 2050-re ⁽³⁾. Világviszonylatban a magas jövedelmű országok a legnagyobb hulladékexportőrök, míg a fejlődő országok a legnagyobb importőrök ⁽⁴⁾.

2.2. A gyártó vállalatok a teljes termelési költség mintegy 40 %-át fordítják nyersanyagokra. Napjainkban az uniós iparban felhasznált anyagi erőforrásoknak csupán 12 %-a származik újrafeldolgozott termékekből és visszanyert anyagokból ⁽⁵⁾. A másodlagos nyersanyagok elterjedésének legnagyobb akadálya a szűz nyersanyagokhoz képest magas áruk.

⁽¹⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.

⁽²⁾ OECD (2018), Global Material Resources Outlook to 2060 (Az anyagi erőforrások globális kilátásai 2060-ig).

⁽³⁾ Világbank: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050 (A szilárdhulladék-kezelés globális pillanatképe 2050-ig).

⁽⁴⁾ Európai Környezetpolitikai Intézet: EU circular economy and trade (Az Unió körforgásos gazdasága és kereskedelme).

⁽⁵⁾ Eurostat – Körforgásos gazdaság az EU-ban.

2.3. Az Európai Bizottság 2021. november 17-én közzétette a hulladékszállításról, valamint az 1257/2013/EU⁽⁶⁾ és az (EU) 2020/1056⁽⁷⁾ rendelet módosításáról szóló rendeletjavaslatot (a továbbiakban: a rendelet). A rendelet az Európai Parlament⁽⁸⁾ és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság⁽⁹⁾ felülvizsgálati felhívását követően a 15 éves 1013/2006/EK⁽¹⁰⁾ hulladékszállítási rendelet helyébe lép, és az európai zöld megállapodásban⁽¹¹⁾ és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben⁽¹²⁾ bejelentett ambíciókra épül.

2.4. A növekvő hulladékmennyiség és a gazdasági fejlődés következtében az EU-ból egyre több hulladékot exportálnak harmadik országokba, ami viszont a célországokban bizonyos negatív környezeti és egészségügyi hatásokkal jár. A rendelet célja, hogy megkönnyítse az EU-n belüli, újrahaználatra és újrafeldolgozásra irányuló szállításokra vonatkozó egyszerűbb és gyorsabb eljárásokat, bevezet néhány egyértelmű szabályt a hulladékok kivitelére, behozatalára és tranzitjára vonatkozóan, és érvényre juttatja az illegális szállítmányokkal szembeni fellépésre vonatkozó jelenlegi uniós keretet.

2.5. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság új rendeletre vonatkozó javaslatát és az azt kísérő közleményt, és úgy véli, hogy az emberi egészség és a környezet védelme az EU egyik legfontosabb prioritása. Az EU-nak az éghajlatváltozás elleni küzdelem élharcosaként képesnek kell lennie arra, hogy a területén keletkező hulladékot kezelje, ne pedig exportálja azt más országokba. Sürgősen át kell térni az olyan új üzleti modellekre, amelyek többet adnak vissza a bolygónak, mint amennyit elvesznek, és ezt az összes érintett fél fenntartható magatartásával kell kiegészíteni. Továbbra is prioritásként kell kezelni a környezetkímélő hulladékgazdálkodási infrastruktúrákba való beruházást, különösen azokban az országokban, ahol kötelezettségességi eljárást indítottak.

2.6. Gazdasági szempontból a hulladék fontos értéket képviselhet a másodlagos nyersanyagok hasznosítása szempontjából, hozzájárulva az EU körforgásos gazdaságához, csökkentve egyes elsődleges nyersanyagoktól való függőséget, az elsődleges nyersanyagok európai előállításához szükséges energiafogyasztást, valamint a CO₂-kibocsátásokat. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a jó minőségű újrafeldolgozható hulladékok exportja és különösen a magas kritikus nyersanyagtartalmú hulladékok exportja károsan hat az EU fenntarthatóságára, és aláássa globális versenyképességét, mivel értékes erőforrásokat biztosít külső versenytársaknak.

3. EU-n belüli hulladékszállítványok

3.1. Az Európai Bizottság által az érdekelt felekkel folytatott konzultáció során kiderült, hogy a következőkre van szükség:

- a bejelentési eljárások digitalizációja,
- a gyorsított eljárású rendszer korszerűsítése,
- a hulladékok osztályozására és a pénzügyi biztosítékok kiszámítására vonatkozó közös és átlátható szabályok,
- a közelség elvéhez és a hulladékhierarchiához való igazodás.

3.2. A 2006-os rendelet töredékes végrehajtása az EU-ban hosszadalmas eljárásokhoz és folyamatos bürokráciához vezetett az EU-n belüli hulladékszállítványok esetében. Ez késedelmeket és pénzügyi veszteségeket okoz a gazdasági szereplők számára, akiket pedig ez visszatart attól, hogy hulladékot szállítsanak anyagában történő hasznosítás céljából az EU-n belülre.

3.3. Az EGSZB úgy véli, hogy amennyiben ez technikailag lehetséges, az Unióban keletkező hulladékot az Unión belül kell újrafeldolgozni, környezetvédelmi, gazdasági és szociális szempontból megfelelő módon, a környezetvédelmi, egészségügyi és biztonsági előírások tiszteletben tartása mellett. Az Unión belül szállított hulladék nagyobb mennyisége és a gyorsabb eljárások a körforgásos gazdaság erősödéséhez vezetnek az Unióban, hozzájárulnak az EU versenyképességéhez és stratégiai autonómiájához, és új munkahelyek alapját teremtik meg.

⁽⁶⁾ HL L 330., 2013.12.10., 1. o.

⁽⁷⁾ HL L 249., 2020.7.31., 33. o.

⁽⁸⁾ Európai Parlament: Waste Shipment Regulation – Revision of Regulation (EC) No 1013/2006 on shipments of waste (Hulladékszállítási rendelet – A hulladékszállításról szóló 1013/2006/EK rendelet felülvizsgálata).

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: Reziliencia a kritikus fontosságú nyersanyagok terén (HL C 220., 2021.6.9., 118. o.).

⁽¹⁰⁾ HL L 190., 2006.7.12., 1. o.

⁽¹¹⁾ COM/2019/640 final.

⁽¹²⁾ COM/2020/98 final.

3.4. Az EU határain belüli újrafeldolgozási kapacitás növelése rendkívül fontos, és hozzájárul a környezeti és a szénlábnyom csökkentéséhez. Ez a foglalkoztatás növekedéséhez is vezethet ebben az ágazatban: az Európai Bizottság által közölt adatok, amelyek szerint 9 000–23 000 új munkahely jön létre az újrafeldolgozási és újrafelhasználási ágazatban, ígéretesek, és ezek a számok még magasabbak lehetnek, ha az újrafeldolgozási kapacitás megfelelő ösztönzése elindul.

3.5. Az EGSZB teljesen elfogadhatatlannak tartja, hogy egyes tagállamok még mindig papíralapú eljárásokra támaszkodnak, és hogy néha még ugyanazon tagállam régiói is eltérően értelmezik a végrehajtási eljárásokat. Az EGSZB ezért arra kéri a tagállamokat, hogy mihamarabb fogadják el az Európai Bizottság által javasolt digitális megoldásokat, és biztosítsák a harmonizált és átlátható európai keretrendszerre való zökkenőmentes átállást, állapodjanak meg az előzetes jóváhagyási eljárások harmonizált kritériumainak elfogadásáról, és hatalmazzák fel az Európai Bizottságot arra, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el a hulladékok közös osztályozására vonatkozóan. A működési kapacitás növeléséhez haladéktalanul forrásokat és technikai segítséget kell biztosítani.

3.6. Az Európai Bizottság javasolja a hulladékszállításra vonatkozó pénzügyi biztosíték kiszámítási eljárásának harmonizálását. Az EGSZB üdvözlöi, hogy ez nagyobb kiszámíthatóságot eredményez a vállalkozások számára, ugyanakkor kéri, hogy az összegeket arányosan számítsák ki oly módon, hogy az ne jelentsen többletterhet a gazdasági szereplők számára. Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzügyi biztosítéknak egyértelműen fedeznie kell a hulladékszállításból eredő valamennyi kockázatot, de nem szabad túlterhelni a vállalkozásokat, különösen mivel sok kkv vesz részt a folyamatban, amelyeknek korlátozott likviditás áll rendelkezésére.

3.7. Végezetül az EGSZB kéri, hogy az Európai Unió és a tagállamok nyújtsanak szélesebb körű finanszírozási lehetőségeket az uniós újrafeldolgozó létesítmények létrehozására és/vagy korszerűsítésére, valamint a hulladékok újrafelhasználására és újrafeldolgozására szolgáló innovatív technológiák felfedezésére. Az újrafeldolgozásból származó nyersanyagok végső piacait haladéktalanul fejleszteni kell, hogy egy teljes mértékben működő másodlagosnyersanyag-piac jöjjön létre, amely az elhasznált termékeket új termelési nyersanyaggá alakítja át. Az EU-nak ezenkívül javítania kellene az újrafeldolgozott anyagok elérhetőségét és minőségét, arra helyezve a hangsúlyt, hogy az anyag az újrafeldolgozást követően képes-e megőrizni a benne rejlő tulajdonságokat, és hogy későbbi felhasználás esetén képes-e helyettesíteni a primer nyersanyagokat. Ez az Unió belüli feldolgozási kapacitás növekedéséhez, új, magas színvonalú és környezetbarát munkahelyekhez vezet, valamint lehetővé teszi az értéktelen hulladékot termelő nyersanyag típusok azonosítását, és hosszú távon azok megszüntetését vagy helyettesítését.

4. Export, import és tranzit hulladékszállítványok

4.1. Az elmúlt 17 évben a harmadik országokba exportált hulladék mennyisége 75 %-kal, mintegy évi 33 millió tonnára nőtt⁽¹³⁾, nagyon gyakran úgy, hogy a rendeltetési létesítmények működési és hulladékkezelési módját nem, vagy csak kevésbé vették figyelembe. Az EU-ba importált hulladék mennyisége évi 16 millió tonna, míg az EU-n belül 70 millió tonna hulladékkal kereskednek.

4.2. Az EU több mint 80 szabadkereskedelmi megállapodásban vesz részt, és mintegy 40 megállapodásról vannak tervben vagy folynak jelenleg is tárgyalások. Az EGSZB rendkívül helytelennek tartja, hogy ezek közül csak kettő említi kifejezetten a körforgásos gazdaságot⁽¹⁴⁾, és kéri, hogy az összes meglévő és jövőbeli szabadkereskedelmi megállapodásban fektessenek nagyobb hangsúlyt a fenntartható fejlődésről szóló fejezetek megerősítésére és hatékony végrehajtásuk biztosítására.

4.3. A Kína, India, Thaiföld, Vietnám és Malajzia által nemrégiben bevezetett műanyag hulladék-kereskedelmi korlátozások rávilágítottak az EU külföldi hulladékkezeléstől való túlzott függőségére. A hulladékexporttól való elfogadhatatlan függőség kiszolgáltatottá teszi az EU gazdaságát az ellátási láncokban keletkező zavarokkal szemben.

4.4. A hulladékexportnak tiszteletben kell tartania a teljes átláthatóság szabályait, és nyilvánosan hozzáférhető információkat kell nyújtania a rendeltetési ország környezetbarát kezelési szabványairól. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság javaslatát a külső hulladékkezelő létesítmények harmadik fél általi ellenőrzésére, és úgy véli, hogy ezeknek részletes rendelkezéseket kellene tartalmazniuk a környezeti lábnyomra és a munkafeltételekre vonatkozóan. Az újrafelhasználásra szállított termékek esetében fenn kell tartani a „szennyező fizet” elvet, és a kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó díjaknak követniük kell a terméket, mivel azokat a fogyasztók a hulladékkezelési szakasz fedezésére fizették, függetlenül attól, hogy hol történik a hulladékkezelés. Továbbá a szociális partnereknek és az érintett nem kormányzati szervezeteknek részt kell venniük az ellenőrzési eljárásokban, miközben a nyílt adat-infrastruktúrákat finanszírozni kell és hozzáférhetővé kell tenni. Meg kell erősíteni a nem kormányzati szervezetek és más érdekelt felek számára elérhető panasztételi mechanizmusokat.

⁽¹³⁾ Közlemény: A mi hulladékunk, a mi felelősségünk.

⁽¹⁴⁾ A Mexikóval és Új-Zélanddal kötött szabadkereskedelmi megállapodások.

4.5. Az EGSZB arra ösztönzi az Unióban székhellyel rendelkező vagy (uniós bejelentett szervezetek által) engedélyezett (megfelelő képesítéssel rendelkező) ellenőröket, hogy létesítményi és országos szinten is végezzenek hitelesítési eljárásokat annak biztosítása érdekében, hogy a hulladék rendeltetési országában teljesüljenek az uniós országok humánegészségügyi, környezetvédelmi és szociális normái. Részletesebb hitelesítési eljárásokat, valamint nyomonkövetési kritériumokat, panaszvételi eljárásokat és szankciókat kell meghatározni. Azt is meg kell határozni, hogy (volumen és kockázat alapján) mely kritériumok azok, amelyek hitelesítést vonhatnak maguk után.

4.6. Az EGSZB arra ösztönzi a kkv-kat, hogy a harmadik országokban található létesítményekre vonatkozó auditálási eljárásokat gyártói felelősségi rendszereken keresztül végezzék el, mivel ez csökkentheti az ilyen műveletek pénzügyi terheit. Az egészséget, a biztonságot és a munkakörülményeket megfelelően védeni és ellenőrizni kell. A munkavállalók képzésébe és szaktudásába történő beruházásokat az ESZA+ keretében külön előirányzatból kellene fedezni.

4.7. Az EGSZB elismeri, hogy a hatóságoknak és a gazdasági szereplőknek némi alkalmazkodási időre van szükségük az új szabályok alkalmazásához és betartásához, azonban úgy véli, hogy a rendelet hatálybalépését követő hároméves határidő nem kellően ambiciózus, és legfeljebb kétéves átmeneti időszakot szeretne kérni.

4.8. Az Európai Bizottság 30 napos határidőt javasolt a tranzitországok illetékes hatóságai számára, hogy érvényes kifogást emelhesenek egy tervezett, hasznosításra szánt szállítással szemben. Az EGSZB úgy véli, ezt a határidőt 10 napra kellene csökkenteni a működőképesség biztosítása és a szükségtelen késedelmek elkerülése érdekében. Az EGSZB emellett kéri, hogy az említett hatóságokra vonatkozó egyértelmű korlátozásokkal akadályozzák meg, hogy ugyanazon szállítás ellen többször is kifogást emelhesenek.

4.9. Az EGSZB kéri az EDI-rendszer kiterjesztését minden exportra, importra és tranzitra szánt hulladékszállítványra. Csak így biztosítható ezeknek a folyamatoknak a nyomon követhetősége és átláthatósága, mégpedig úgy, hogy ugyanazokat a szabályokat követik, mint a belső szállítványok esetében. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy ez a rendszer a lehető leghamarabb, még a javasolt kétéves határidő előtt működésbe lépjen. Ehhez az EGSZB megfelelő emberi és technikai erőforrásokat kér.

4.10. Az, hogy egyes rendeltetési országok mentesülhetnek az alól, hogy igazolniuk kelljen, hogy megfelelnek a legfontosabb humánegészségügyi és környezetvédelmi feltételeknek, csak azért, mert az OECD tagjai, ellentétes a reform szellemével, és alááshatja az egész rendszert. Az EGSZB azt kéri, hogy a hulladékexportot illetően az OECD-tagországok és az OECD-n kívüli országok ugyanolyan szigorú kritériumoknak feleljenek meg a környezetvédelmi kötelezettségvállalások tekintetében, mint amilyeneket az EU-ban meghatároztak. Az EGSZB továbbá kéri annak bizonyítását, hogy a fogadó országok az uniós gyakorlathoz hasonló, környezetbarát módon kezelik saját hazai hulladékukat is, valamint tiszteletben tartják az ILO alapvető egyezményeit és munkaügyi normáit.

5. Illegális hulladékkereskedelem

5.1. A 2006-os rendelet különböző végrehajtási eljárásai a tagállamokban az illegális hulladékszállítási tevékenységek növekedéséhez vezettek. Pontos szám adatok nem állnak rendelkezésre, de a becslések szerint az európai hulladék-szállítványok 30 %-a illegális, és évente mintegy 9,5 milliárd euro értékű⁽¹⁵⁾.

5.2. Az érdekelt felekkel folytatott konzultáció során kiderült, hogy a hulladékok illegális szállítása elleni küzdelemmel kapcsolatos eljárások megerősítése jelentős támogatottságnak örvend. A környezeti bűnözés elleni küzdelemhez és az illegális kereskedelem elleni küzdelemhez szükség van a hulladék kivitel, -behozatal és -szállítás megerősített ellenőrzésére. Az EGSZB üdvözlöi és támogatja az ellenőrzési és vizsgálati eljárások megerősítését, és teljeskörű együttműködést sürget a tagállamok és az Unió között, összhangban a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló új uniós stratégiával (2021–2025)⁽¹⁶⁾. Az OLAF bevonása pótolhatja a néhány tagállamban tapasztalható humán erőforrás-hiányt, és hatékonyabb együttműködési keretet biztosíthat.

5.3. Az illegális hulladékkereskedelem továbbra is az egyik legsúlyosabb környezeti bűncselekmény, és magas nyereséget és alacsony kockázatot jelentő tevékenységnek számít, amely pusztító következményekkel jár az emberi egészségre és a környezetre nézve. Az Európai Számvevőszék megállapította, hogy az illegális hulladékkereskedelem észlelt eseteinek aránya továbbra is alacsony, a büntetőeljárások aránya elmarad más bűncselekménytípusokétól, az alkalmazott szankciók pedig nem kellően arányosak és visszatartó erejűek⁽¹⁷⁾. Ennek főleg az az oka, hogy a hulladékszállítási láncok nagyon összetettek, és nehéz bizonyítani, hogy az érintettek tudtak az illegális tevékenységről, különösen azért, mert a hulladék többször is gazdát és országot cserélhet, mielőtt illegálisan lerakják azt.

⁽¹⁵⁾ Kérdések és válaszok a hulladékszállításra vonatkozó új uniós szabályokról.

⁽¹⁶⁾ A szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló uniós stratégia (2021–2025).

⁽¹⁷⁾ 4/2020. sz. áttekintés: A műanyag hulladékok problémájának leküzdésére irányuló uniós intézkedések.

5.4. Az ipari szereplők és a nem kormányzati szervezetek képesek nyomon követni és jelenteni az esetleges illegális hulladékszállítmányokat, amint hozzáférnek az adatokhoz. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy a nem bizalmas adatokat tegyék hozzáférhetővé minden érdekelt fél számára, beleértve a szociális partnereket, a nem kormányzati szervezeteket, az önkormányzatokat és a polgárokat is. Az EGSZB úgy véli, hogy az átfogó adatgyűjtés és a fokozott átláthatóság fokozottabb ellenőrzést és az illegális hulladékszállítmányok számának csökkenését eredményezi majd.

5.5. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy egyértelműen különbséget kell tenni az azonosított illegális kereskedők és az emberi dokumentációs hiba miatt bűnösnek talált üzemeltetők között, különösen a VII. melléklet⁽¹⁸⁾ tekintetében, ahogyan ez a múltban is történt. Az EGSZB olyan harmonizált szankciórendszert sürget, amely hatékony és a jogsértéssel arányos.

6. Záró megjegyzések

6.1. Most már mindenki számára világosnak kell lennie, hogy túl sok hulladékot termelünk, emellett még új természeti erőforrásoknak is híján vagyunk. Az EGSZB olyan szabályozási keretet sürget, amely ösztönzi az újrafeldolgozott anyagok használatát, ami viszont hozzájárul a szén-dioxid-kibocsátás csökkentéséhez, és megakadályozza, hogy értékes hulladék kerüljön a hulladéklerakókba. A hulladék erőforrásként való felhasználása a körforgásos gazdaságról szóló cselekvési terv középpontjában áll, és az EGSZB már korábban kijelentette, hogy „ahhoz, hogy a gazdasági növekedés függetlenné váljon a természeti erőforrások fogyasztásától és az ebből eredő környezeti hatásoktól, az Uniónak ambiciózusabb célokat kell kitűznie”⁽¹⁹⁾.

6.2. A körforgásos gazdaság elveivel összhangban az EGSZB jogalkotási javaslatokat szorgalmaz, amelyek arra ösztönzik a gyártó vállalatokat, hogy termékeiket úgy tervezzék meg, hogy azok újrafelhasználásra és újrafeldolgozásra alkalmasak legyenek, és támogassák a körforgásos üzleti modellek kialakítását. A szociális partnerek, a kkv-k képviselői és a civil társadalmi szervezetek bevonásával olyan európai és nemzeti stratégiákat és jogi kereteket kell kidolgozni, amelyek ösztönzik ezt az átállást és küzdenek a termékek idő előtti elavulása ellen. A körforgásos gazdaságra való átállás egyrészt azt jelenti, hogy a termékek értéke hosszabb ideig marad a gazdaságban, másrészt pedig azt, hogy több másodlagos nyersanyagot használunk fel. Ezért kiemelkedő fontosságú a hulladékok másodlagos nyersanyagokká történő átalakítására irányuló innovatív megoldásokhoz való hozzáférés megkönnyítése, amelyet online platformok (például a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja) és a legjobb gyakorlatok megosztása révén kell előmozdítani.

6.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az EDI bevezetése teljes mértékben szükséges, és összhangban van az EU digitális stratégiájával⁽²⁰⁾, és gyors megvalósításra szólít fel, mivel ez csökkentheti a vállalatok gazdasági veszteségeit, gyorsabb eljárásokat és minőség-ellenőrzést biztosíthat. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az elektronikus rendszer növeli az átláthatóságot és a hatékonyságot, biztosítja az adatok jobb nyomon követhetőségét, keretet biztosít a tagállamok közötti intenzív együttműködésnek, és jól szervezett hulladékpiacok fejlődését ösztönzi. Javasolja továbbá a szállítás nyomon követésére szolgáló modern technológiák (IoT és műholdak), valamint az adatbiztonság érdekében a blokklánc-technológia alkalmazását.

6.4. Egyértelműen különbséget kell tenni az újrahaználatra és újrafeldolgozásra szánt hulladékszállítványok és az alacsonyabb hasznosítási formák, például az égetés céljából történő szállítás között. Elengedhetetlen, hogy kezdettől fogva rendelkezünk a megfelelő vizsgálati eszközökkel, valamint olyan egyértelmű kritériumokkal, amelyek megtiltják a hamis ürüggyel történő hulladékszállítást.

6.5. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy létrehozzák a másodlagos nyersanyagok piacának megfigyelőközpontját, amely elemezhetné az ágazati fejlesztési politikákat és a meglévő szűk keresztmetszetek megszüntetésének módjait, és ajánlásokat dolgozhatna ki ezek kapcsán. A megfigyelőközpontnak valamennyi érintett európai érdekelt felet magában kell foglalnia, és tanácsadó szerepet kell betöltenie az Európai Bizottság mellett.

6.6. Végül az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak öt évvel a rendelet hatálybalépése után alapos hatásvizsgálatot kell végeznie a rendelet végrehajtásáról.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁸⁾ VII. melléklet – A hulladékszállítványokat kísérő információk.

⁽¹⁹⁾ Az EGSZB véleménye: A levegőtisztaságra, a vízre és a hulladékokra vonatkozó uniós környezetvédelmi jogszabályok végrehajtása (HL C 110., 2019.3.22., 33. o.).

⁽²⁰⁾ Az európai digitális stratégia – Európa digitális jövőjének megtervezése.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Irány az 55 %!”: Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében

[COM(2021) 550 final]

(2022/C 275/16)

Előadók: **Cillian LOHAN és Stefano MALLIA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.9.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.2.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.2.24.
Plenáris ülés száma:	567.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	198/2/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A klímasemleges társadalomra való átállás során olyan modellt kell bevezetnünk, amely virágzó gazdaságot eredményez. Ha azt szeretnénk, hogy az EU az élen járjon és a világ többi része kövesse példáját, arra kell törekednünk, hogy a legsikeresebb modellt alakítsuk ki, egy olyan modellt, amely gazdasági, szociális és környezetvédelmi szempontból igazságos és fenntartható. Ha olyan modellt fogadnánk el, amely nem fenntartható fejlődésen alapulva vezet növekedéshez, azzal csak elszigetelnénk magunkat nemzetközi téren, és lehetővé tennénk globális versenytársaink számára, hogy az élre álljanak. Az uniós klímadiplomáciának fontos szerepe lesz az európai megközelítés népszerűsítésében, valamint az EU és a konkurens földrészek közötti tisztességes verseny biztosításában.

1.2. A 2030-ra vonatkozóan az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagban javasolt felülvizsgált célértékek elérése egyenlőtlen mértékben fogja érinteni az ágazatokat, a régiókat, a közösségeket és az egyéneket Európában. Ezeknek az aggályoknak a kezelése érdekében az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy aprólékosan térképezze fel és elemezze az átállásnak a foglalkoztatásra és a készségekre a különböző országokban, régiókban és szektorokban gyakorolt hatásait, ideértve az alvállalkozókat és a downstream értékláncot érő hatásokat is. Nincs mindenkire egyformán alkalmazható megoldás, ezért az átállást vezérlő intézkedéseket személyre kell szabni, az Európa-szerte különböző adottságokhoz igazodva és figyelembe véve, hogy egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítani, valamint hogy a tagállamok más-más helyzetből indulnak.

1.3. Az uniós intézményeknek további javaslatokat kellene kidolgozniuk olyan nagy léptékű állami és magánberuházások mozgósítására európai és nemzeti szinten, amelyek támogatják az átállást azokban a szektorokban és régiókban, amelyeket gyökeresen át kell alakítani az üvegházhatásúgáz-kibocsátásuk csökkentése érdekében. E tekintetben az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy az Igazságos Átmenet Alap méretét és hatályát jelentősen bővíteni kell, hogy a szóban forgó kihívásokhoz mérhető legyen.

1.4. Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy tegyenek javaslatot egy új irányítási keretre azon változások előrejelzése és kezelése érdekében, amelyeket a zöld gazdaságra való átállás idéz elő a munka világában. Ennek az irányítási keretnek továbbá ösztönöznie kellene a tagállamokat az igazságos átmenettel foglalkozó háromoldalú bizottságok kialakítására, hogy lehetőséget biztosítsanak a regionális hatóságok, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek számára arra, hogy részt vegyenek a nemzeti és regionális igazságos átmenet tervek végrehajtásában.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak a klímasemlegesség (nulla nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás) célkitűzésén kell munkálkodnia, egyúttal biztosítva a versenyképességet és az energiaellátás biztonságát a vállalkozások és a polgárok számára megfizethető költségen. Az európai versenyképesség biztosításának kéz a kézben kell járnia annak garantálásával, hogy az uniós versenytársak a legszigorúbb környezetvédelmi szabványoknak és szociális normáknak feleljenek meg. A harmadik országokból származó behozatal képében jelentkező kibocsátásáthelyezés elleni védelem megerősítése alapvető a környezeti integritásnak és az uniós éghajlat-politika társadalmi elfogadottságának a biztosítása szempontjából.

1.6. Az uniós szabályozási keretnek biztosítania kell, hogy az elkövetkező évtizedek leginkább versenyképes vállalkozásai élen járjanak a fenntartható és karbonszegény üzleti modellek alkalmazásában. Az EGSZB ezért határozottan úgy véli, hogy a szabályozásoknak egyengetniük kell az utat az új technológiák fejlesztése és piaci elterjedése előtt, és keresletoldali intézkedésekre is szükség lesz a vezető piacok megteremtéséhez és a karbonszegény termékek fogyasztásának ösztönzéséhez. Ezenkívül az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag keretében előterjesztett összes jogalkotási javaslatot a fenntartható fejlődési célokkal összhangban versenyképességi ellenőrzés alá kell vetni, hogy a vállalkozásokra kifejtett valamennyi hatás kellően ismert legyen.

1.7. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy különös figyelmet kell fordítani azokra a gazdasági ágazatokra, amelyekben markáns az mkkv-k részvétele. Az mkkv-kban benne rejlik a potenciál, hogy felgyorsítsák az európai gazdaság dekarbonizációját szolgáló termékekre és megoldásokra irányuló innovációt.

1.8. Nagy szükség van szakpolitikai koherenciára, valamint az éghajlattal és a biodiverzitással kapcsolatos válság egymással összefüggő jellegének elismerésére. Az energia- és anyagfogyasztásnak a körforgásos gazdaság szerinti csökkentése kiegészíti majd az új technológiák alkalmazását. Az ágazati stratégiáknak és finanszírozási modelleknek tükrözniük kell az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag elveit, például annak biztosításával, hogy a földtulajdonosok/gazdálkodók/mezőgazdasági termelők kompenzációban részesüljenek a szén-dioxid talajban történő természetes tárolásáért, valamint hogy a környezetkárosító támogatásokat megszüntessék.

1.9. Alapvető fontosságú, hogy világosan és őszintén közöljük a klímasemlegesség 2050-ig történő eléréséhez szükséges drasztikus és széles körű intézkedések meghozatalának költségeit és előnyeit. Ezek a változások minden ágazatot és régiót érinteni fognak, és az előnyök nem feltétlenül lesznek azonnal érezhetőek. A széles körű támogatás biztosításához a társadalom minden tagja részéről példátlan mértékű megértésre és szerepvállalásra lesz szükség.

2. A vélemény háttere és struktúrája

2.1. E vélemény célja, hogy ismertesse az EGSZB átfogó álláspontját az Európai Bizottság által december 14-én előterjesztett „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagról. A vélemény hangsúlyozza, hogy az intézkedéscsomagnak egy társadalmi szempontból méltányos, versenyképes és zöld átállást kell megvalósítania. Az EGSZB egyedi véleményeket fog kiadni az intézkedéscsomag minden releváns jogalkotási javaslatáról.

2.2. Az EGSZB újfent hangsúlyozza, hogy az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagot össze kell kapcsolni az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendjével és a fenntartható fejlődési célokkal, amelyeket az EGSZB már korábbi véleményeiben támogatott. A fenntartható fejlődési célok különösen hasznosak, mivel globálisak, és nemcsak az európai bizottsági csomag háttérében álló sürgető éghajlati kérdést fedik le, hanem a csomag sikerességéhez teljesítendő más, a gazdasági és társadalmi fenntarthatósággal kapcsolatos célokat is. Ezt a véleményt ezért az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak három fő célkitűzése köré strukturáljuk.

3. Alapelvek – Az EGSZB konkrét álláspontja az Európai Bizottság dokumentumáról

A társadalmilag méltányos átállás

3.1. Az Európa jövőjéről szóló konferencián kiadott állásfoglalásában az EGSZB „Európa újragondolását javasolja, mégpedig olyan módon, amely összekapcsolja Európa távoli és közelmúltját a jelennel, és a határokon átnyúló együttműködésen és az Európa népei közötti kapcsolatok megerősítésén alapuló jövőképet biztosít. Emellett az újragondolt értelmezési keretnek a szolidaritás, a társadalmi igazságosság, a nemzedékek közötti együttműködés, a nemek közötti egyenlőség, a fenntartható jólét és a méltányos zöld és digitális átállás értékeiben kell gyökereznie. Elengedhetetlen, hogy kihasználjuk ezen értékek széles körű támogatottságát, hogy a fenntarthatóságra való átállás érdekében újragondoljuk növekedési és irányítási modelljeinket, egyenlőbb társadalmat építsünk, és a civil társadalmi szervezeteket helyezzük a helyreállítás és fellendülés középpontjába”⁽¹⁾. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag megfelelően megtervezett végrehajtása elősegíti, hogy ez az új narratíva valóra váljon.

3.2. Az EGSZB azt is kimondta, hogy a Covid19-válság utáni igazságos és fenntartható helyreállításra kell összpontosítani, amely kijelöli az utat a befogadóbb társadalom felé, kiépíti a hosszú távú versenyképességet és együttműködő környezetet biztosít, teljes mértékben figyelembe véve az uniós tagállamokban végbemenő, egymással összefonódó társadalmi, gazdasági, demográfiai és éghajlati válságokat, a zöld és digitális átállás szükségességét, valamint a

⁽¹⁾ Gondoljuk újra Európát – Az EGSZB állásfoglalása az Európa jövőjéről szóló konferenciáról, 2.1. pont (HL C 286., 2021.7.16., 1. o.).

világjárvány által kiváltott hosszabb távú strukturális változásokat⁽²⁾. Az EU-nak végső soron arra kell törekednie, hogy megerősítse a szociális piacgazdasági modellt, ahol a fenntartható, versenyképes gazdaság együtt jár a fejlett szociálpolitikával. Ebből az következik, hogy az előremutató út az európai zöld megállapodás megvalósítása, amelyet az EGSZB már kezdetektől fogva üdvözölt. A zöld megállapodás Európa új növekedési stratégiája, amelynek középpontjában a jólét, a fenntarthatóság és a társadalmi igazságosság áll. A klímasemleges életmódra való méltányos átállás, a jó minőségű munkahelyek előmozdítása, valamint a fenntartható vállalkozói szellem és az innováció – ezen belül a körforgásos gazdaság és a szociális gazdaság – támogatása kiemelt fontossággal bír majd a fellendülő Európa számára⁽³⁾.

3.3. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag a klímasemleges európai gazdaság 2050-re történő megvalósításának kiindulópontja. Ehhez az átálláshoz alaposan felül kell vizsgálnunk életmódunkat, munkavégzési formánkat, magatartásunkat. Szem előtt tartva, hogy nincs mindenkire egyformán alkalmazható megoldás, az átállást vezérlő intézkedéseket személyre kell szabni, az Európa-szerre különböző adottságokhoz igazodva, figyelembe véve, hogy egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítani, és hogy a tagállamok más-más helyzetből indulnak.

3.4. A 2030-ra vonatkozóan az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagban javasolt felülvizsgált célértékek elérése egyenlőtlen mértékben fogja érinteni az ágazatokat, a régiókat, a közösségeket és az egyéneket Európában. Egyértelmű, hogy a dekarbonizált gazdaságra való gyors átállás nagy horderejű kihívást jelent a polgárok, a munkavállalók, a vállalatok és a régiók számára, különösen azok számára, akik/amelyek a leginkább karbonintenzív szektorokra és ágazatokra támaszkodnak. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a periférián elhelyezkedő tagállamoknak szintén jelentős kihívásokkal kell szembenézniük a szén-dioxid-kibocsátás felszámolása során. Ha e kihívásokat nem kezeljük kielégítően, fokozódhatnak az egyenlőtlenségek, és nagy léptékű szerkezetátalakítási folyamatokra, munkanélküliségre, valamint bizonyos területek, térségek és környezeti elemek dezindusztrializációjára lehet számítani. Ez a társadalmi elfogadottság elvesztéséhez és ahhoz vezethet, hogy az uniós polgárok politikai szinten kedvezőtlenül reagálnak az európai zöld megállapodás menetrendjére.

3.5. Ezen aggályok elosztatása érdekében az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság tegyen javaslatot további szakpolitikai intézkedésekre, amelyek megerősítik az európai zöld megállapodás társadalmi és munkaügyi dimenzióját. Jelenleg ugyanis az Európai Bizottság jogalkotási javaslatát úgy alakították ki, hogy a 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célok elérésére törekedjenek – ami teljes mértékben szükséges –, ugyanakkor nincsenek kielégítő intézkedések, amelyek biztosítanák az európai munkavállalók és az alacsony jövedelmű háztartások számára az igazságos átmenetet. A társadalmi elfogadottsághoz az intézkedéscsomagban javasolt éghajlat-politikai törekvést azzal egyenértékű szociális törekvésnek kell kísérnie az Európai Unió Tanácsa által a közelmúltban tett Portói Nyilatkozattal, a szociális jogok európai pillérével és az ILO igazságos átmenetről szóló iránymutatásával összhangban.

3.6. Konkrétabban, az intézkedéscsomag szociális dimenziójának megerősítése érdekében az EGSZB az alábbiakra kéri az uniós intézményeket:

3.6.1. Aprólékosan térképezzék fel és elemezzék az átállásnak a foglalkoztatásra és a készségekre a különböző országokban, régiókban és szektorokban gyakorolt hatásait, ideértve az alvállalkozókat és a downstream értékláncot érő hatásokat is. Szükség van az államháztartásra, a kereskedelmi forgalomra és a fogyasztókra gyakorolt hatás elemzésére is. Ez az aprólékos feltérképezés kiegészítené az Európai Bizottság által korábban elvégzett hatásvizsgálatok átfogó szemléletét, és biztosítaná a megfelelő foglalkoztatás-, szociál- és területi politika kialakításához szükséges ismereteket.

3.6.2. Dolgozzanak ki további javaslatokat olyan nagy léptékű állami és magánberuházások mozgósítására európai és nemzeti szinten, amelyek támogatják az átállást azokban a szektorokban és régiókban, amelyeket üvegházhatásúgáz-kibocsátásuk csökkentése érdekében gyökeresen át kell alakítani. Az ilyen beruházások népszerűsítése során szem előtt kell tartani a kedvezőtlen méretgazdaságossági adottságokkal, az összeköttetési kihívásokkal és az alacsony kibocsátás-csökkentési potenciállal rendelkező tagállamokat is. Ehhez kapcsolódóan az Igazságos Átmenet Alap méretét és hatályát jelentősen bővíteni kell, hogy a szóban forgó kihíváshoz mérhető legyen.

3.6.3. Gondoskodjanak arról, hogy a nemzeti energia- és klímatekervek tartalmazzanak az igazságos átmenetet szolgáló stratégiákat. Indokolt lenne előírni a tagállamok számára, hogy a nemzeti energia- és klímatekervek (NEKT) 2023-as aktualizálásakor módszeresen azonosítsák az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag nyomán várt társadalmi kihívásokat, valamint az azok kezeléséhez szükséges részletes intézkedéseket és erőforrásokat. Ilyen, az igazságos átmenetet szolgáló stratégiákra szükség lesz ahhoz is, hogy támogassák a munkavállalókat az átállásban, biztosítsák a megfelelő képzést, átképzést és továbbképzést, valamint hogy elősegítsék a minőségi alternatív munkahelyek megteremtését ugyanazokban a régiókban. A szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket szociális párbeszéd és civil társadalmi platformok révén megfelelően be kell vonni a készségekre irányuló, valamint az aktív munkaerőpiaci stratégiák kidolgozásába.

(2) Gondoljuk újra Európát – Az EGSZB állásfoglalása az Európa jövőjéről szóló konferenciáról, 2.1. pont (HL C 286., 2021.7.16., 1. o.).

(3) Gondoljuk újra Európát – Az EGSZB állásfoglalása az Európa jövőjéről szóló konferenciáról, 2.4. pont (HL C 286., 2021.7.16., 1. o.).

3.6.4. Tegyenek javaslatot egy új irányítási keretre azon változások előrejelzése és kezelése érdekében, amelyeket a munka világában a zöld gazdaságra való áttérés idéz elő. E keretnek garantálnia kell a munkavállalók tájékoztatáshoz és konzultációhoz való jogát, amikor a munkahelyükre és a régiójukra vonatkozó területi igazságos átmenet tervek kidolgozására kerül sor. A meglévő jogok megerősítésére építve e keretnek meg kell szilárdítania a szociális párbeszédet és a civil társadalommal folytatott szélesebb körű párbeszédet.

3.6.5. Garantálják a szociális párbeszédet szolgáló, meglévő európai struktúrák – a Növekedési és Foglalkoztatási Háromoldalú Szociális Csúcstalálkozó, az ágazati párbeszédbizottságok vagy az európai üzemi tanácsok – megfelelő részvételét az európai zöld megállapodás szakpolitikáinak kidolgozásában és nyomon követésében, valamint az ipari ökoszisztémák és helyreállítási tervek átállási pályájának kialakításában.

3.6.6. Ösztönözzék a tagállamokat az igazságos átmenettel foglalkozó háromoldalú bizottságok kialakítására, hogy lehetőséget biztosítsanak a regionális hatóságok, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek számára arra, hogy ajánlásokat tegyenek és megtárgyalják a nemzeti és regionális igazságos átmenet terveket. A tagállamok, a régiók, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek közreműködése elengedhetetlen annak biztosításához, hogy megfelelő választ lehessen adni, és hogy hiteles legyen az a kötelezettségvállalás, miszerint senkit nem hagyunk hátra.

3.7. A jövőbeni éghajlat-politikák valamennyi polgárt súlyosan érintik majd, különösen, ha a szén-dioxid-árazási mechanizmusról van szó. Egyértelmű, hogy a 2030-ra vonatkozó célértékek teljesítése sokba kerül, különösen a legalacsonyabb jövedelműek számára. Ezeket a költségeket megfelelően meg kell indokolni. Egyedi/szociális intézkedéseket kell majd hozni a legkiszolgáltatottabb polgárok védelmére és támogatására, mivel ők lesznek leginkább kitéve a többletköltségek hatásának. Az ilyen intézkedések kulcsfontosságúak lesznek a rendben történő áttéréshez szükséges, polgárok általi elfogadottság garantálásához.

3.8. Az EGSZB külön véleményt is megfogalmazott, amelyben üdvözölte a tervezett Szociális Klímaalap létrehozását, amelynek célja az új szén-dioxid-árazás negatív társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése, valamint a tagállamok számára források biztosítása a kibocsátáskereskedelemnek a hátrányosabb anyagi helyzetű háztartásokra, a mikrovállalkozásokra és a közlekedést használókra gyakorolt szociális hatásait kezelő intézkedéseik támogatásához. Amint az említett véleményben (TEN/759) is kifejezte, az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy használják ki a Szociális Klímaalap és az egyéb rendelkezésre álló pénzügyi források közötti szinergiákat, és a lehető leghatékonyabban használják fel azt ⁽⁴⁾.

3.9. Ezzel egyidejűleg az EGSZB megjegyzi, hogy piaci alapú mechanizmusok segítségével az Unió határozottan el tud indulni a gazdasági fejlődést garantáló, egyúttal az átállás idején a társadalmi és gazdasági szükségleteket kiegyenlítő, hosszú távú fenntartható változás útján. Ezeket kulturális és magatartásbeli változásoknak, valamint az ágazati gyakorlatok rendszerszintű megváltoztatásának kell kísérnie, emellett pedig meg kell szüntetni a környezetkárosító támogatásokat ⁽⁵⁾.

3.10. Az EGSZB emlékeztet arra is, hogy csak a polgárok és szervezeteik tevőleges bevonásával lehet sikeresen kezelni a mindannyiunk előtt álló nagy kihívásokat, valamint a gazdaságunkban, a természettel és a környezettel szemben tanúsított magatartásunkban és saját életünkben végbemenő mélyreható átalakulásokat, amelyek elengedhetetlenek a valóban fenntartható világ megvalósításához ⁽⁶⁾.

Versenyképes átállás

3.11. Az üzleti közösség teljes mértékben azonosul az éghajlatváltozás jelentette kihívással, és kész vállalni az 55 %-os kibocsátáscsökkentési cél elérése felé vezető szükséges lépéseket. A magánszektor is hajlandó ebből kivenni a részét, és nagymértékben beruházni a szükséges infrastruktúrába és technológiákba, valamint jó minőségű munkahelyeket teremteni. Mindehhez azonban kiszámítható szabályozói beruházási keretre van szükség. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag keretében előterjesztett összes jogalkotási javaslatot a fenntartható fejlődési célokkal összhangban versenyképességi ellenőrzés alá kell vetni, hogy a vállalkozásokra kifejtett valamennyi hatás kellően ismert legyen.

3.12. A zöld megállapodás egyedülálló lehetőséget biztosít számunkra arra, hogy stabilabb és fenntarthatóbb jövőt építsünk, és az európai vállalkozásoknak minden előremutató megoldás szerves részét kell képezniük. Az EU-nak a klímasemlegesség (nulla nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás) célkitűzésén kell munkálkodnia, egyúttal biztosítva a versenyképességet és az energiaellátás biztonságát a vállalkozások és a polgárok számára megfizethető költségen.

⁽⁴⁾ TEN/759 – Szociális Klímaalap, az EGSZB 2021. december 8–9-i plenáris ülésén elfogadott EGSZB-velemény, 1.1. és 1.2. pont (HL C 152., 2022.4.6., 158. o.).

⁽⁵⁾ A Nemzetközi Valutaalap számítását végzett arról (közöttéve 2021 szeptemberében), hogy a fosszilis tüzelőanyagok világszerte milyen közvetlen és közvetett támogatásban részesülnek. A támogatások összege évente körülbelül 6 billió USD-t tesz ki.

⁽⁶⁾ Állásfoglalás – Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához „Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2022. évi munkaprogramjához” ad hoc csoport munkája alapján, 1.5. pont (HL C 341., 2021.8.24., 1. o.).

3.13. Az európai versenyképesség biztosításának kéz a kézben kell járnia annak garantálásával, hogy mind az uniós, mind az EU-n kívüli versenytársak a legszigorúbb környezetvédelmi szabványoknak és szociális normáknak feleljenek meg. Ennek meg kell jelennie az EU és harmadik országok közötti kereskedelmi megállapodásokban is. A szabályozási keretnek biztosítania kell, hogy az elkövetkező évtizedek leginkább versenyképes vállalkozásai élen járjanak a fenntartható és karbonszegény üzleti modellek alkalmazásában. A versenyképesség biztosítása nem magyarázható félre, és nem jelenthet ürügyet a világpiacon a zöld szabványok legkisebb közös nevezőjének megfelelő működésre. Szükség van ugyanis egy koherens stratégiára, amely a karbonszegény áruknak és szolgáltatásoknak az EU-ból harmadik országok felé irányuló nagyobb arányú kivitelét szolgálja.

3.14. Ugyanakkor rövid távon a karbonszegény technológiák nagymértékű tőkeberuházást igényelnek, és a legtöbb esetben magasabb pénzügyi működési költséggel és technológiai kockázattal járnak, mint a hagyományosak. Támogatni kell azokat, akik az elsők között fogadják el az új üzleti modelleket, hogy biztosítsuk, hogy innovációjuk ne jelentsen majd versenyhátrányt. A támogatásnak tiszteletben kell tartania a kkv-finanszírozási eszközökhöz való méltányos hozzáférést, és kizárólag éghajlat-politikai célkitűzéseken alapulhat.

3.15. A karbonsemleges villamos energiába történő, szükséges nagymértékű beruházás megkönnyítése érdekében a hosszú távú piaci jelzéseknek és eszközöknek láthatónak kell lenniük. A hosszadalmas és bonyolult engedélyezési eljárások a megújuló energiával kapcsolatos projektek bevezetésének egyik legfontosabb szűk keresztmetszetét jelentik. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság ilyen irányú erőfeszítéseit.

3.16. A 2030-ra vonatkozó célértékek elérését szolgáló beruházási döntéseket a lehető legközelebbi jövőben kell meghozni, egy olyan időszakban, amikor az európai gazdaság még mindig a Covid19-világjárvány okozta gazdasági válságból próbál felépülni. Ezért tehát nélkülözhetetlen, hogy az EU megtalálja a megfelelő egyensúlyt a zöld megállapodás és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Alap között, hogy a beruházásokat a jövőorientált technológiák és gyakorlatok felé terelje. Az uniós döntéshozóknak arról is gondoskodniuk kell, hogy az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagot és az Európai Helyreállítási Eszközt új, minőségi munkahelyek teremtésére használják fel, és hogy kiaknázzák a zöld gazdaságra való átállás stratégiai ágazataiban rejlő foglalkoztatási potenciált.

3.17. A jogalkotási javaslatoknak biztosítaniuk kell, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését átalakító hatású beruházások ösztönzésével ériék el Európában. Ez megerősítené Európa vezető pozícióját az éghajlatváltozással kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokon.

3.18. Az uniós és a nemzeti iparpolitikáknak foglalkozniuk kell a dekarbonizációs erőfeszítésekkel összefüggő kihívásokkal. Segítenünk kell az ipart és a munkavállalókat az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra való áttérésben, különösen azokban az úgynevezett kibocsátáscsökkentési nehézségekkel szembenező ágazatokban, amelyek ki vannak téve a nemzetközi versenynek; ilyenek például az energiaigényes iparágak vagy a mezőgazdaság. Intézkedéseket kell tehát bevezetni a termelés áthelyezésével és a karbonintenzív áruk behozatalával kapcsolatos kockázat hatékony megelőzésére. A harmadik országok egyenértékű kötelezettségvállalásainak hiányában a nagyobb mértékű uniós éghajlatvédelmi törekvés megerősített védelmet tesz szükségessé a kibocsátásáthelyezéssel szemben. Ennek célja nemcsak az ipari versenyképesség megőrzése és a tisztességtelen verseny elleni küzdelem, hanem a környezeti integritás garantálása és az uniós éghajlat-politika társadalmi elfogadottságának biztosítása is.

3.19. A korábbiakban megállapítottak szerint az igazságos átmenetre vonatkozó stratégiákat kell kialakítani – szociális párbeszéd útján – az érintett szektorokban dolgozó munkavállalók megfelelő átképzésének biztosítása és a munkahelyváltás lehetővé tétele érdekében. Az említett folyamat során lényeges lesz, hogy megfelelő szociális védelmet és jól működő közszolgáltatásokat garantáljunk az átállással érintett munkavállalók támogatása és a folyamatban való végigkísérése céljából.

3.20. Különös figyelmet kell fordítani azokra a gazdasági ágazatokra, amelyekben markáns a kkv-k részvétele. A kkv-kban benne rejlik a potenciál, hogy felgyorsítsák az európai gazdaság dekarbonizációját szolgáló termékekre és megoldásokra irányuló innovációt. Ugyanakkor támogatásra van szükségük, hogy hozzáférhessenek azokhoz a technológiákhoz, amelyekkel termelési, feldolgozási, úragyártási és forgalmazási folyamataikat szénteleníthetik.

3.21. Noha az EU az összes kibocsátás 8 %-áért felel, helyesen tette, hogy a klímasemleges gazdaság 2050-re történő elérését szolgáló fellépések élére állt. Ennek keretében biztosítanunk kell, hogy a kialakuló modell sikeres legyen, és lehetővé tegye a vállalatok számára a növekedést, a minőségi munkahelyek megteremtését, a társadalom virágzását és a környezet regenerációját. Egy sikeres modell világszintű vezető szerepet biztosít az EU számára, míg egy részben sikeres modell azt jelentené, hogy mások, például az USA vagy Kína nyomában kellene járnunk. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az EU tekintélyes műszaki szakértelemmel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy Európa ipari vezető szerepet vállaljon a zöld gazdaságban. Az Unió külső tevékenységének vagy klímadiplomációjának fontos szerepe lesz a magas szintű környezetvédelmi normák világpiacon történő népszerűsítésében.

3.22. Európának tőkét kell kovácsolnia abból a jelenlegi pozíciójából, hogy az élen jár az éghajlatváltozás terén. Ehhez pedig az innováció katalizátoraként kell fellépnie. Indokolt lenne még jelentősebb erőfeszítéseket és erőforrásokat fordítani a kutatási, fejlesztési és üzemeltetési programok támogatására mind európai, mind nemzeti szinten, anélkül, hogy a győzteseket túlságosan korán választanánk ki, mivel az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra való áttérést elősegítő technológiák és energiaforrások köre széles. Ebből a célból észszerű lenne a jelenlegi oktatási és kutatásfinanszírozási rendszer elemzése, hogy olyan megoldásokat lehessen javasolni, amelyek lehetővé teszik Európa számára, hogy hatékonyabban versenyezzen Amerikával és Ázsiával.

3.23. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokhoz, például a villamos energiához vagy a hidrogénhez globálisan versenyképes áron történő hozzáférés alapvető a feldolgozóipar sikeres átalakításához. Ehhez támogató jogszabályi keretre és a megfelelő infrastruktúra időben történő kialakítására van szükség.

3.24. Amint arra a Nemzetközi Energia Ügynökség rámutatott, a CO₂-kibocsátás 2030-ig végrehajtandó globális csökkentésének túlnyomó része olyan technológiáknak lesz köszönhető, amelyek már most azonnali rendelkezésre állnak. Ugyanakkor 2050-ben a csökkentések majdnem felének már olyan technológiák révén kellene megvalósulniuk, amelyek jelenleg demonstrációs vagy prototípusfázisban vannak. A nehéziparban és a nagy távolságra történő szállítás terén még magasabb azon kibocsátáscsökkenések aránya, amelyeket a napjainkban még fejlesztés alatt álló technológiák idéznek majd elő. Ezért döntő fontosságú, hogy szabályozások egyengessék az utat az új technológiák fejlesztése és piaci elterjedése előtt.

3.25. Legalább az átállás kezdeti szakaszában keresletoldali intézkedésekre is szükség lesz a vezető piacok megteremtéséhez és a karbonszegény termékek fogyasztásának ösztönzéséhez, mivel ezek gyakran kevésbé versenyképesek a költség szempontjából, mint a hagyományosak.

3.26. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a zöld átállás csak akkor lehet sikeres, ha az EU rendelkezik a versenyképességének megőrzéséhez szükséges szakképzett munkaerővel. Ugyanakkor az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy frissítse az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag kapcsán már elvégzett hatásvizsgálatokat annak biztosítása érdekében, hogy azok a legfrissebb és legrelevánsabb adatokat tartalmazzák, és a lehető legpontosabb képet adják a felmerülő hatásokról.

A zöld átállás

3.27. Az éghajlat és a biológiai sokféleség kettős válságát együtt kell kezelni. A kibocsátáscsökkentés elérésére hivatott intézkedéscsomag részeként nem fogadhatók el az éghajlattal kapcsolatos olyan megoldások, amelyek kedvezőtlen hatást gyakorolnak a biológiai sokféleségre és az élőhelyekre. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagot össze kell kapcsolni az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival, és annak összhangban kell állnia a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend már elfogadott kötelezettségvállalásaival és a szociális jogok európai pillérével.

3.28. A bolygónk tűrőképességének tudósok által meghatározott kilenc határát⁽⁷⁾ vezérelyként kellene alkalmazni az emberi tevékenység, a gazdaságpolitikák és az éghajlat-politikai fellépések hatásának figyelemmel kísérésében.

3.29. A természet helyreállításának és a biológiai sokféleség sürgető regenerációjának a jogalkotási vívmányok részét kell képeznie a zöld átállás biztosítása érdekében, és a közeljövőben várható uniós természet-helyreállítási jogszabály középpontjában kell állnia. A meglévő gazdag biodiverzitású élőhelyek védelméről és fenntartásáról sem szabad megfeledkezni.

3.30. A természetes ökoszisztémák szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra történő használatát megfelelő közfinanszírozásnak kell kísérnie támogatás, valamint új zöld üzleti modellek formájában, és fontos, hogy e pénzeszközök kedvezményezettje a megfelelő földtulajdonos/gazdálkodó/mezőgazdasági termelő legyen. A szén-dioxid-tárolás, a biológiai sokféleség védelme és regenerációja közjavak. Ennek az elvnek meg kell jelennie a közelgő karbongazdálkodási kezdeményezésben.

Az uniós talajvédelmi stratégia közzétételéből haladéktalanul egy talajvédelmi irányelvre irányuló javaslatnak kell következnie. A talaj középpontba állítása kritikus fontosságú a biológiai sokféleség és a természetes szén-dioxid-tárolás szempontjából.

Az átállás olyan mechanizmusokkal garantálható, amelyek a nagyközönség körében széles körű elfogadást és támogatást váltanak ki

3.31. Életbevágó, hogy a polgárokat és érdekelt csoportokat támogassák az arra irányuló fellépésükben, hogy tevőleges szerepet vállaljanak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású társadalomra való átállásban. Az átállással járó kihívásokat övező félelmek és aggályok enyhíthetők azzal, hogy sokféle érdekelt féllel folytatunk párbeszédet. Összehangolt klímadiplomáciai kezdeményezést kell indítani, amelynek részét kell képezze egy civil társadalmi klímadiplomáciai hálózat.

⁽⁷⁾ <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/the-nine-planetary-boundaries.html>.

3.32. Egyértelműen meg kell határozni a Szociális Klímaalap nemzeti, tagállam-specifikus és egy konzultációs folyamattal is kiegészített elosztási mechanizmusait annak biztosítása érdekében, hogy az átállás költségeit egyenlően osszák el, és hogy a pénzügyi támogatás eljusson azokhoz, akiknek leginkább szükségük van rá. Az EGSZB a megközelítőleg 100 millió polgárt tömörítő hálózatával szerepet játszhat e mechanizmusok kialakításában.

3.33. A populista szövegeket súlyosbító hamis narratívák leküzdése érdekében következetesen egyértelmű üzeneteket kell küldeni az importált fosszilis tüzelőanyagoktól való függés mérséklésének hasznairól és a karbonsemleges társadalom sokrétű előnyeiről.

3.34. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag végrehajtása erőteljes irányítási struktúrákat kíván annak érdekében, hogy valamennyi érdekelt felet bevonják az alkalmazkodási intézkedések kialakításába. Ezt generációk közötti kihívásként kell elismerni, és arra irányuló lehetőségként kell felfogni, hogy kezeljük a munkahelyeken, a fizetésekben és az esélyekben megjelenő, nemek közötti egyenlőtlenségeket.

3.35. Fontos a célok elosztásával kapcsolatos egyértelmű útmutatás. A például a klímarendelet értelmében kötelező, szigorú kötelezettségvállalásoknak meg kell határozniuk, hogy kinek mi a teendője; ágazatonként kötelező célértékeket kell megállapítani nemzeti szinten.

3.36. A finanszírozás mozgósításának megkönnyítése érdekében létre kell hozni egy olyan konzultációs teret, amely észszerűsíti és azonosítja a finanszírozási forrásokat az ipar és a kkv-k számára.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2008/118/EK irányelvnek és az (EU) 2020/262 irányelvnek (átdolgozás) a Csatorna-alagút francia termináljában található vámmentes üzletek tekintetében történő módosításáról

[COM(2021) 817 final – 2021/0418 (CNS)]

(2022/C 275/17)

Felkérés: az Európai Unió Tanácsa, 2022.1.20.
Jogalap: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. cikke
Illetékes szekció: „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Plenáris ülésen történő elfogadás 2022.2.23.
kelte:
Plenáris ülés száma: 567.
A szavazás eredménye:
(mellette/ellene/tartózkodott) 214/0/8

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a 2008/118/EK irányelvnek és az (EU) 2020/262 irányelvnek (átdolgozás) a Csatorna-alagút francia termináljában található vámmentes üzletek tekintetében történő módosításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2022. február 23–24-én tartott, 567. plenáris ülésén (a február 23-i ülésnapon) 214 szavazattal, 8 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az Unión belül közlekedő egyes közúti járművek nemzeti és a nemzetközi forgalomban megengedett legnagyobb méreteinek, valamint a nemzetközi forgalomban megengedett legnagyobb össz tömegének megállapításáról (kodifikált szöveg)

[COM(2021) 769 *final* – 2021/0400 (COD)]

(2022/C 275/18)

Felkérés: Európai Parlament, 2021.12.13.
az Európai Unió Tanácsa, 2021.12.17.

Jogalap: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. és 304. cikke

Illetékes szekció: „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció

Elfogadás a plenáris ülésen: 2022.2.23.

Plenáris ülés száma: 567.

A szavazás eredménye:
(mellette/ellene/tartózkodott) 214/1/6

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2022. február 23-án és 24-én tartott, 567. plenáris ülésén (a 2022. február 23-i ülésnapon) 214 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2022. február 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)



Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU